Philol. 96. R 1693

DARETIS

PHRYGII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de bello Troiano, in quo ipse militauit, Libri (quibus multis seculis caruimus) sex, à CORNELIO NEPOTE Latino carmine Heroico donati, & CRISPO SALLVSTIO dedicati, nunc primùm in lucẽ æditi.

Item,

PINDARI THEBANI HOMEricæ Iliados Epitome, suauissimis numeris exarata.

Ad hæc,

HOMERI POETARVM PRINcipis Ilias, quatenus à Nicolao Valla, & V. Obsopœo carmine reddita.

BASILEAE

Bibl. Academ. Dorpatens.

Bd. 238.

VITA DARETIS PHRYGII
ex Anthropologia Raphaëlis
Volaterrani.

DARES Phrygius historicus scripsit bellum Troianũ Græcè, in quo ipse militauit, ut ait Isidorus, primus ferè historicorum: qui tandem capto Ilio cum Antenoris factione remansit, ut scribit Cornelius Nepos, qui opus eius in sex libros è Græco conuertit, dicauitq; Crispo Sallustio.

4 Π 17
"2606"
1 522 53284

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO D. CAROLO Marchioni Badẽsi et Hochburgensi, Landgrauio Susenburgensi, D. in Rótelen & Badenwiler, &c. Principi ac domino suo clementissimo
ALBANVS TORINVS
S. P. D.

OPTIME mihi de rebus humanis mereri comprimis uidentur, qui bonos quosq; autores à situ & obliuionis caligine uindicant, cãdideq; ac fideliter ad posteritatẽ trãsmittere studeant, Carole Princeps illustrißime. Cæterum optimos ferè esse autores semper existimaui, qui essent omnium uetustißimi. Indulsisse etenim mihi ingenio suo Pindarus creditur, quum cecinit:

Ἄριστον μὲν ὕδωρ. ὁ δὲ
χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυ-
κτὶ, μεγανόρου ἐξοχα πλούτου.

† a Hoc

Hoc est, Optima est aqua, sed aurū, ut ignis lucidius noctu micans, fastuosis opibus eximiè præualet. Ipse multo melius sentire censeo, qui de libris rectius dici asserunt, quàm de aureis: ueteres esse omnium probissimos, è quibus Sapientia, qua nihil homini ab immortalibus dijs dari præstātius, excepta pietate, potuit, tanquam ex fontibus hauritur, ciuitates moderantur, religionesq; persistunt, teterrimus ille mortalium hostis Inscitia abigitur. Certè seculo hoc nostro, ueluti in literatorum bello intestino, grassatur populariter contagiosus & incurabilis scribēdi pruritus, & indies ingrauescit uis ægrimoniæ. Quare, ut sunt πολλὰ πολίμια λαικὰ, nugacissimorum & pernicioſorum uoluminum uberrimus est prouentus, adeò ut nūquam uerius fuerit sapientis Hebræorum illud:

עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ

Hoc est, Faciendi plures libros nullus est finis. Vnde tot inutiles libelli, tot ridiculæ uersificationes, tot criminationes pariter & recriminationes, cum tantā chartarū iactura cottidie prodeunt. Malim ego plerosq; maiorem in uteribus, quos piaculum est perire, codicibus castigandis & edendis operam impendere, q̄ per omne genus autorum, sæpe citra iudiciū, circūuolitare, plerosq; ceu canis è Nilo degustare, et ex retextis aliorū sertis nouas subinde corollas cōcinnare: ut fileā interim friuolos nescio quorū codi-

cu-

culos. Cōsuluerim proinde Typographis, ut sumptus in ijs potius facerent, qui aurū & argentū, non stipulas, disciplinis & optimis artibus superstruxisse uidētur, è quibus licet præter loquendi rationem, etiā rerum scientiam delibare, mores item ac uitam emendare, qui sunt à nobis sanè comprimis legēdi & adseruandi. Hoc nobis cōsilij fuit in DARETE hoc Phrygio, uate & Historico omnium antiquissimo, in lucem edendo, tot seculis ab omnibus ferè desiderato: quo nemo facilè mihi neq; uetustiorem, neq; ueriorem proferet ullum, utpote qui rebus ipsis ad Troiam gestis præsens præsentibus adfuerit, & historiā oculis, non auribus solum usurpatam persecutus sit: quem ante, nescio qui uel Poëtæ, uel Historici extiterint. Oculis porrò, iuxta prouerbium, quis nescit maiorem esse fidem habendam, quàm auribus? Rectè igitur Flaccus inquit:

Nec retinent patulæ commissa fidelius aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta.

Eoq; historia, quæ est rerum gestarum descriptio, παρὰ τὸ ἱστορῆν, quod est, à uidendo, nomen obtinet. Et paucis admodum probantur historiarum scriptores Mythici. Noster Mæonidæ Græco, Latioq; Maroni, cruditissimo hoc opere, lucis nōnihil suppeditabit, aliosq; Poetas & Historicos aliquot illustrabit, heroicorum facinorum commemoratione ad uirtu-

tes intuitabit, uitam ſententijs, quibus abundat, philoſophicis emendabit. De quo (ut ſemel dicam) quid in totum ſentiam, non habeo neceſſe nunc ferre ſententiam, niſi quòd de autore minus quàm de interprete ambigam. Sunt quæ Britannum hunc fuiſſe arguunt. Cæterùm ſummi & excellentiſsimi ingenij uirum et poetā nō adeò infelicē fuiſſe, opus uniuerſum facile teſtabitur. Fidei profectò nomine, quæ in hiſtoria unicè requiritur, imprimis uenit cōmēdādus. Veritati quippe paſsim ſeruire uidetur, quoniā ſententias autoris, quē trāsferendū inſtituit, oēs pari omnino ordine ſcitiſsimè expreßit: citra tamē faſtidium. Breuitatē uerò ne in eo quidē autore uſpiā deſideres: nuſq; enim (quod inceptiores Poetæ factitare conſueuerūt) lōgius euagatur à propoſito, nec oculos à ſcopo ſuo deflectit uſpiā. Neq; interim tamē nullam lectoribus iucunditatē adfert: ita enim ingenioſus eſt et factus ad diſcutiendū tædiū, ut nemo magis. Vbiq; lectio amœna citra laßitudinē. Quis enim (quæſo) in epiphonemātibus, paronomaſijs, hypotypoſibus, cæterisq; huiuſmodi colorib. felicior? Ingenio aūt haud ſtupido fuiſſe fatebitur, qſquis accuratiuſculè et paulo enucleatius (ut cætera præteream) triū dearū cōtentionē perlegerit: quā tāta cū gratia tractat, ut addubitari iure poſsit, oratoris ne munus an Poetæ dexterius præſtiterit, aut ſanè utriuſq; pulchrè abſoluerit.

uerit. Characteris ſeu λέξεως præſtantia, ut minimè aſpera, ita grauis, preſſa, & bellicoſa. Vt enim ſemper de heroibus, principibus, uictoribus, & dijs interdum carmen heroicū pangit: ſic nihil niſi bellicū perſonat, grauibus uerbis, antiquis crebrisq; ſententijs refertus. Neq; eas tamen ubicūq; aſſuere ceu unū & alterum pannum qui latè ſplendeat, ut ait Horatius, aſſolet, ſed ubiq; in loco ac tēpore, ubi prætermittere, flagitiū penè uideri poterat. Quòd aūt priſcis & inſolētiorib. quibuſdā uerbis gaudet, pauloq; audacior uidetur, æqui boniq; pectora cādidiora cōſulēt. Rarius enim id facit, idq; ſemper ferè cū gratia. Nulla uſpiā in toto hoc autore eſt obſcœnitas, nulla impietas, nil turpe, nil fœdū, nihil planè quod nō à pientiſsimo queat Theologo ambabus ulnis amplecti. Cupiā Grāmaticos, qui tenellos aduleſcentiū animos cùm literis tū moribus inſtituēdos ſuſcipiūt, nō laſciua carmina & uanæ gētiliū ſuperſtitionis plena, obſcœnis & ad impietatē prouocātibus uerbis, haud ſine magna plurimorū pnicie, in lubrico aduleſcētiæ cōſtitutis interpretari: ſed ijs potius rudia adhuc ingenia imbuere, quæ altius impreßa, ad uirtutē flagrātius amplexāda incitāt. Quæ, etſi religionis inchoamentū nō ſint, à pietate tamē neminē ſeuocāt. Cuius ſanè claſsis Dares hic eſt Phrygius, multorū uotis expetitus, quē prodigioſe deprauatū, ſquallore obſitū,

& conſpurcatum, uix multis tandem ſudoribus & cura è tenebris eruimus. Fuit autem ad hoc unicum nobis & mendoſiſſimum exemplar: uetuſtatis, & eius maxima ex parte uitio qui id deſcripſerat, quē parum admodum, ne dicam nil, intellexiſſe autumo, adeò erant omnia characteribus inſolentibus confuſa, abſq; ullis punctis aut diſtinctionibus, & pluribus hinc inde lacunis. Quid, quòd ſubinde Hemiſtichia & metra tantū non integra ſæpe erant eraſa? forſan à nebulone quodam, qui dolo malo illitas membranis notas expunxit, ubi ſolis fuit coniecturis et diuinationibus agendū, quarum difficiliores aſteriſco notauimus. Quòd ſi lector noſſet quàm improbis laboribus, quātisq; uigilijs conſtiterit mihi hæc qualiſcunq; & caſtigatio & reſtitutio, fateretur ſe mihi nonnihil debere. Neq; enim quia nunc bonam partem citra offenſionem legit, idcirco exemplar planum erat: imò nihil erat non corruptum, ubiq; hærendum, ubiq; ariolandum. Hunc tam inſignem Poëtam & Hiſtoricum meis non æſtimandis ſudoribus ſyncerum, meos item in eo cruendo, caſtigando, & illuſtrando (omnem enim uam ferè, aliena culpa, æſtimationis dignitatem amiſerat) labores exantlatos, ob dignitatem autoris & excellentiam, tibi potiſſimum elegantioribus ſtudijs conſecrato inſcribere uolui, Marchio ſplendidiſſime, ut equo

ſponte

ſponte ad ſtudia iam feliciſſimè cœpta, egregias uirtutes, & præclara Heroum, ducumq; clariſſimorum geſta currenti, adderem calcar, quò curras alacrius, in ea nempe ætate, qua non continget felicior ad imbibenda literarum ac pietatis elementa. Vnde talis nimirum euades, ut olim non ſolùm tuæ celſitudini quæq; grauiſſima ſcriptorum opera, quæ te & ſecum fortaſſe tuum illuſtrent, nuncupari debeant: ſed ipſe etiam facinora principe digna, uirtute, & induſtria, animiq; magnitudine deſignes, quæ glorias immortales & perennem famæ diuturnitatē mereantur, & ueram deniq; hominii laudem comparant. Addidimus autem DARETI propter argumenti affinitatem, Pindari Thebani eruditiſſimum poēma, quo uates ille pulcherrima et abſolutiſſima Epitome uniuerſæ Iliados Homericæ ſummam complexus eſt. Adiecimus item Homeri poētarum omnium principis Iliada, hoc eſt, de rebus ad Troiam geſtis deſcriptionem, quatenus à doctiſſimo Nicolao Valla elegantiſſimè Latino carmine, entheo furore tonante, reddita eſt. Quod opus à Theodoro Gaza uiro Græcæ & Latinæ linguæ peritiſſimo ad cœlum uſq; elatum eſt, quòd non imago tantùm quædam Homeri eſſet, ſed ipſe Homerus Latino eloquio res Troianas referre uideretur, eadem copia, grauitate, ſuauitate, & elegantia, qua Græcè retulerat. Viuet certè Ho-

merus ſtudio Nicolai omnibus ſeculis, nec Nicolaus unquam extingui poterit Homero, quem interpretatus eſt, extare. Acceſſit & Obſopœi, quorundam librorum Iliados minimè indocta traductio: omnia multo accuratius & emendatius typis quàm hactenus excuſa. Quibus ſingulis cum DARETE noſtro diligenter cõparatis, euidens patebit inter Hiſtoricũ & Poëtã diſsidiũ. Collibuit aũt nobis DARETEM iſtiuſmodi aſſeclis comitatum è tenebris in lucẽ prodire, & T. C. dedicatum iri, pluribus præter ſuperiora illa nominibus, præcipuè tamen quò ſtudiũ & animum adeò meum non ingratum tibi ampliſsimæ ſpei aduleſcentulo comprimis illuſtri, & florentiſsimo principi parenti tuo teſtarer. Ingrati quippe animi atq; impudentis eſſet, ueſtræ Celſitudinis meritorum erga me obliuiſci. Nec ſinunt id cottidiana, quibus obruor, munera, præter ſolẽne quo fruor ſtipendiũ. Nequeã igitur ueſtro unq; deſiderio nõ tangi, quoties tãtus ſimul cõmoditatũ accruus in mentẽ uenit: ſpeciatim uerò, quoties ſuccurrit illuſtriſsimi, multoq; oĩm principũ benigniſsimi patris tui mirum quoddã erga nos ſtudiũ, propẽſiſsimus nõ modò fuor, uerũ benignitas etiã haudquaq; (ut dixi) uulgaris, quodq; de Albano optimè nõ ſentit ſolũ, ſed etiã loquitur. id quod partim ipſius ad me literis, partim multorũ prædicatione exploratiſsimũ habeo. Geſtio itaq;

itaq; hac dedicatione, animi mei et maximæ dilectionis meæ erga C. V. teſtimoniũ et ſymbolũ qualecũq; proferre. Cupio itidẽ tibi anſam miniſtrari literarum nũq; relinquẽdarũ, quarũ quãtus ſit in rebus mortaliũ uſus, habes domi exẽplũ clariſsimũ, genitorẽ, cui quãtum uſui ſint ad Chriſtianam pietatẽ literæ, uel cæco perſpicuum. Quid enim eſt uſpiam in ſacris biblijs, quid in cæteris hagiographis, quod nõ mẽte & memoria melius q̃ ſupercilioſus quiſpiã Theologus teneat, & omni uita exprimat? Cuius rei uberẽ fructũ fert, clemẽtiã illã inſignẽ, et animi trãquillitatẽ in omnibus quæ mortalib. cõtingere aſſolet: animũ nẽpe in aduerſis rebus inuictum, inſuperabilẽ, nullis fortunæ procellis ſubditũ, ſoliq; ſubiectũ Deo: unde heros ille breuiter ccu murus ahæneus, tãta animi cõſtãtia, tamq; inuicto tenore ſæuientẽ fortunã perfert, et blãdientẽ regit & magiſtrat. Suſtines profectò maximã expectationẽ, ut ſereniſsimo patri, cuius ampliſsima ſpes in te ſita eſt, reſpõdeas. Quã rem pulcherrimè adiuuabit C. T. præceptor Iacobus Ciglerius, uir nõ ſolũ linguarũ ſcientia præſtãs, & in omni diſciplinarum genere exercitatiſsimus, ſed & morũ uitæq; integritate nulli ſecũdus, qui tibi à crepũdijs ſtatim in aula paterna nõ ſolũ bonas literas, cãdidos mores, ſed in Deũ ac homines pietatẽ magno ſtudio inſtillauit. Plurimũ q̃ppe refert, ſic, an nõ ſic, à tenecris aſſueſcamus.

Do-

Dominus IESVS tueatur istud adulescentiæ lubricum ab omnibus inquinamentis purum, ne uel cadas aut titubes, aut turbine ullo uitiorum iacteris, né ue illecibiles deliciæ transuersum trudant à cultura litterarum, sine quibus omnis cultus habetur incultus, et uita uix (ut Ennij utar uerbo) uitalis. Idē, diuina sua benignitate, corpus & animum, sanctaq; consilia splendidissimi herois, tui parētis, magis magisq; prosperare uelit esse, & istam ætatem tuam semper ad meliora prouehere, precor. Vale felix, unicum Germanæ decus adulescentiæ, Marchio comprimis illustris Carole, & munus hoc nostrum qualecunq; æqui boniq; consule. Basilcæ, sexto Idus Mart. An. M. D. XLI.

IN SINGVLOS DARETIS Phrygij libros Argumenta, per Albanum Torinum cōgesta.

Argumentum libri primi.

Primus continet expeditionem Argonautarum in Colchidem ad rapiendum uellus aureum. Mox Iasone cum rapto uellere reuerso, Basilicum conuiuiū: Inde, primum excidium Troiæ sub rege Laomedōte Post hæc sequitur Troianæ urbis pulchra descriptio.

Argumentum libri secundi.

In secundo, legatio mittitur à Priamo ad proceres Græcorum pro repetenda Hesiona sorore. Dein de iudicium Paridis de pulchritudine trium dearum.

Argumentum libri tertij.

In tertio, continentur uaticinia de futura euersione Troiæ, profectio Paridis ad rapiendam Helenā in ultionem Hesiones, quam Hercules captiuam è Troia prius abduxerat, abnegatæ. Item conspiratio Græcorum ad bellum Troianis inferendum. Castor inde & Pollux dira tempestate submerguntur.

Argumentum libri quarti.

In quarto, descriptio principum Troianorū atq; Græcorum primò, deinde oracula de expugnatione Troiæ, cōflictus præterea Græcorū cū Barbaris, postremò Teuthrātis interitus & sepultura cōtinetur.

Ar-

Argumentum libri quinti.

Libro quinto, comprehenditur exordiū belli ſub Agamemnone & Priamo geſti, interfectio item Proteſilai, Patrocli, Merionis, monomachiaq; Paridis et Menelai. Hinc ſequitur Hectoris interitus.

Argumentum libri ſexti.

In ſexto, deſcribuntur aliquot prælia ac cædes duum quorundam, uidelicet Deiphobi, Sarpedonis, Palamedis, Troili, Memnonis, Achillis, Paridis, &c. expugnatio Troiæ, Priami regis interfectio, Hecubæ lamentatio, reditus Græcorum in patriam.

C. CRISPO SALLVSTIO PRINcipi Hiſtorico Cornelius Nepos S.

QVVM multa Athenis curioſe agerē, inueni hiſtoriam Daretis Phrygij ipſius manu ſcriptā, ut titulus indicat, qui de Græcis & Troianis memorię cōmendauit. Quā ego ſummo amore cōplexus, cōtinuò trāſtuli. Cui nihil adijciendū uel diminuendū rei formidādę cauſa putaui, alioquin meam eſſe poſſet dubitari. Optimū ergo duxi ita ut fuit uerè & ſimpliciter perſcripta, ſic eā ad uerbū in latinitatē trāſuerterē, ut legentes cognoſcere poſſint quomodo res geſtę eſſent, quas Dares Phrygius memorię cōmēdauit, qui per id tēpus uixit et militauit, quo Græci Troianos oppugnarēt. Minimè Homero credendū, qui poſt multos annos natus eſt: de quo Athenis iudiciū fuit, cū pro inſano Homerus haberetur, qui deos cū hominib. belligeraſſe deſcripſerit. Sed hactenus iſta. Nūc ad pollicitū reuertamur.

HYPOTHESIS LIBRI PRIMI Daretis Phrygij.

Protinus in Colchos primus liber expedit arma
Argonautarum, rapiunt qui uelleris aurum.
Et parat Aesonidi redeunti prandia lauta.
Excidium Troiæ sub Laomedonte uidebis,
Inde statum & formam graphicè depingier urbis.

DARETIS

PHRYGII POETARVM ET Hystoricorum omnium primi, de Bello Troiano liber primus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

ILIADVM *lachrymas, cõcessaq; Pergama fatis,*
Prælia bina ducũ, bis adæ ctam cladibus urbem
In cineres, querimur: flemusq; q. Herculis ira,
Hesiones raptus, Helenæ fuga fregerit arcem,
Impulerit Phrygios, Danaas exciuerit urbes.

Vt quid ab antiquo uatum proſcripta tumultu
Veri ſacra fides longum ſyluеſcis in æuum?
An quia ſpreta lates? mundoq; infenſa priori
Nos etiam noſcenda fugis? mecũ inclyta, mecũ
Exorere, & uultum ruga leuiore reſumens
Phœbeam dignare tubam, ſterilisq; uetuſtas
Erubeat, dum culta uenis, dum libera frontem
Exeris. en aureis blandas, en pectus amicum
Mulces, uulgarem leuius paſſura cachinnum.
Si noſtris nil dulce nouum, nil utile uiſum
Quod teneri pariunt anni, ſi ſecula tantum
Aurea Saturni memorant, & nulla recentis
Gratia uirtutis: aude tamen ardua, pubes.
Mento caneſcant alij, nos mente: capillo,
Nos animo: facie, nos pectore. Tempora certè
Virtutem non prima negant, non ultima donãt.
Quũq; duplex ætas uarios contendat in uſus,
Hæc uiget, illa iacet: hæc pullulat, illa fatiſcit.
Mira quidem dictu, ſed uera (aduertite) pandã.
Nam uati Phrygio Martem certiſſimus index
Explicuit præſens oculus, quem fabula neſcit.
Hunc ubi combiberit auidæ ſpes ardua mentis,

Quos

Quos ſuperos in uota uocẽ? mens * cõſcia ueri æmula
Proſcripſit longè ludentem ficta poëtam.
Quin te Cecropij mentita licentia pagi
Et lædant figmenta pater, quo præſide floret
*Tantia, & in priſcas reſpirat libera leges. Pontia
Felices quos nõ trahit ambitus. ardua nactus
Non in ſe deſcendit honos, non cæca poteſtas
Quid poſſit fortuna uidet: non perfida ſentit
Proſperitas, fleuiſſe humilem, qui ridet in altis.
Parcite ſacrilega ſuperos inceſſere præda,
Parcite. uenales quiſquis uenatur honores,
Vnde ruat tabulata ſtruit. Premit ultio noxas
Tũc grauior, cũ tarda uenit: tũc plena timoris,
Quum terrore caret: blanda nil ſæuius ira,
Quum floret miſeri felix iniuria uoti.
At tu diſſimilis longè, cui fronte ſerena
Sanguinis egregij lucrum, pacemq; litata
Emptã anima pater ille pius, ſummũq; cacumẽ
In curam ueniſſe uelit, cui cederet ipſe
Prorſus, uel proprias lætus ſociaret habenas.
Hactenus hæc, tuq; (oro) tuo da maxime uati
Ire iter incœptum, Troiamq; aperire iacentem.

Te ſacræ aſſument acies, diuinaq; bella.
Tunc dignum maiore tuba, tunc pectore toto
Nitar, & immenſum mecũ ſpargêre per orbẽ.
Luſerat omnificæ quondam ſolertia curæ,
Ignotas molita rates, auriq; cupido
Audendi tranſgreſſa modũ, trans æquora miſit
Qui caperẽt thalamos, ſpoliarẽt tẽpla metallis.
Siccine mortalis finem metitur hiatus?
Egeſtæ ſic Ditis opes, quas ambitus audax,
Quas prædo pallẽs Stygijs extorquet ab antris
Sufficiũt? cui iam ſatiesq; regna, quòd urbes,
Ipſaq; quòd pateant rapiendis tartara gazis?
Itur in ignotos fluctus, ultroq; procellis
Inſultare iuuat, & ſoli uiuere fato.
Aeſonides primus undas aſſumpſit in uſus,
Argonautarũ ad Colchos profectio. Phrixeam rapturus ouem: cui laudis alumnus
Alcides ſocias indulſit in ardua uires.
His Peleus, Thelamõq; duces, his cætera pubes
Emathiæ, caſus pelagi coniurat in omnes.
munita Pars *inuita ratem, pars famæ prona petendæ,
Pars mundum uiſura nouum, gentesq; remotas.
Ergo ſequi docilis quas nõdum nouerat undas,
The-

Thetyos in gremium migrat. prærepta Dianæ
Pinus, & è ramis remos habet: inq; profundum
Ornatu contenta rudi, plus robore, cultu
Fiſa minus, paucis exul peregrinat in armis.
Nondum ſæua deos ponto obiectare natantes
Religio, non fluxa ſinu tumuere * ſecundo recuruo
Carbaſa: delicias dat faſtidiosior uſus,
Exornatq; ſuum nouitas operoſa periclum.
Prima inopem pinus cultũ, quo ſtabat in Hemo,
Detulit in fures. autor ratis Argus, & Argo
Nauis erat, ſed uterq; rudis: nil illa ſuperbè,
Non auro ſuperos læſit, non rupibus aurum.
Stat dubius nouus hoſpes aqua, reditũq; fu-
Ludẽtis pelagi miratur, & æquora uiſu (gãq;
Metitur, patriæq; pium conſultat amorem,
Virtuti nutu facili ceſſurus, & undis.
Sed rapit aura ratẽ. quónã, quò naufraga tẽdis?
Quò populos in fata trahis? te ne angue uel ar-
Patrandum faſtidit opus? ſcio tædia tollis, (mis
Delitias lethi quæris. nunc utere ſaxo
Terra potens, atq; iniectæ Symplegadis ictu.
Nulla prius * cõſumpta refer. ferat ipſa cruẽtũ cecidiſſe

Quod peperit fatum, primaq; superbiat ira.
Fata obstãt, hominũ prædatrix Atropos arcet.
Plus superi q̃ fata queunt. trabs Thessala diuos
Præsentes quos fecit habet. contẽptus in antris
Hippotades, in aquis Triton, in carcere Corus,
Hac rate prærepta summos senuisset in annos.
Quippe deũ genitore metu mens cæca creauit
Ditem umbris, cœlo superos, & numina põto.
Vix pelagi sensere minas, iamq; Aeole clamant,
Aeole, tuq; dato mulces qui cœrula sceptro
Vndarum Neptune potens, date numen ituris.
Si reduces, meritis nomen sacrabitur aris.
Mox ierant in uota dei, gaudentq; uocati.
Hic faciles proclinat aquas, hic euocat antro
Qui uela imprægnet Zephyrũ, qui purget aba
Nube diẽ. cursu tandẽ producta sereno (cta
Labitur in portus Phrygios ratis. impba pubes
Emicat, & uetita certant tellure potiri.
Fama nocens subitum Sygea in regna tumultũ
Spargit, & insidias populo regiq; minatur,
Dardana si coëant peregrinæ ad littora classes.
Plebs excita furit, nec abest qui Laomedontem

uocari

In-

Intentet Danais, ultro ni littore cedant.
O superis inuisa manus, sic pignora cœli
Crescentesq; deos in syrtes cogis? an unam
Extimeas gens tãta ratẽ? sed cæca quid horres?
Huc hospes, non hostis adest, cui mõstra potẽti
Debentur frangẽda manu. reuerere tonãtem,
Vel saltẽ cognosce hominẽ. Si pẽdimus æquũ,
Si rerum iustis metimur partibus usum,
Omne homini cõmune solum. sed iura perosus
Publica sacrilegis naturam barbarus ausis
Contrahit, & proprios Phrygiam phariscat in (usus.
O Asiæ pollẽtis opes, ò Pergama nulli
Tranquillo cessura deo. nil dura sororum
Licia, nil superi peccant, gens incola fatum
Ipsa facit, cœlo Phrygius parcente meretur
Exilium, gladios, incendia. Pellitur Argo,
Armatumq; Iouem medijs exorat in undis,
Ac Danai flagrant animis poscentibus arma
Quò rapit ira sequi, gladioq; ultore pudendam
Excusare fugam. contrà, prudentia turbæ
Rara comes, raro Phrygiam cũ milite pendit.
Excipit ancipites docti tuba Nestoris aureis,

Suſpenſosq; regit, irataq; pectora mulcet.

Nestor socijs

O qui magnanimo domuiſtis remige fluctus,
Qui ſreta, qui uentos primi libaſtis, & aſtra
Iratum didiciſtis iter non nota ſequuti,
Diſcite dura pati. ſola eſt quæ conterit hoſtem,
Virtutes q; regit Patientia: ſola triumphis
Militat innocuis, & honeſtæ conſulit iræ.
Eſt tẽpus quãdo, locus eſt ubi. lædimur omnes,
Lædimur immeriti, patimur q; indigna priores,
Vt cauſſa meliore frui ſuperis q; ſecundis
Marte dato liceat. non hic iniuria nobis,
Sed Danais facta eſt. ueniet qui probra ſuorũ
Enſe pio redimat. Sic fatur, & accipit omnes
Delinita Thetys, gremium q; exponit ituris.
Iam fluctus emenſa uagos, in Phaſidis undas
Declinat Pegaſæa ratis: pelago q; relicto,
Pauperiore ſinu, ſed liberiore potita,
Multa prius metuenda tulit, dum littore in alto
Diſcordes agerent undarum prælia motus.
Improbus audaci ſuſpendit gurgite pontum
Phaſis, & obnitens caſtigat in arua ruentem,
Ceſſuram miſeratus humum. furit ille, feroxq;

Potandas inceſtat aquas, bilemq; refundit
In uada blanda ſuam, dedignaturq; teneri.
Ipſa etiam clauſis q; notis, cœlo q; ſereno,
Continuas hyemes portus anguſtia uoluit.
Nec ſpacio laxum languet mare. creſcit arena
Conſumptura rates, tellus q; occulta uadoſas
In cumulũ ſuſpendit aquas, mentita profundũ.
Fluctuat ambiguus Tiphys, prope littora ſpe-
Suſpectã formidat humũ, diſcitq; timere (ctat:
Quo tutum ſperabat iter. timor elicit artem
Cõſultura uadũ medias minor alnus in undas
Pellitur, & conto metitur iudice pontum.
Littoris inſidiæ poſtquam patuere, coacto
Inter utrunq; ſolum decurrens limite puppis
Arua petita premit, fractas q; offendit arenas.
Quid memorẽ Aeſonidæ duras incũbere le moror
Oëtæ imperio? qd ſemina iacta? qd hoſtes (ges
Terrigenas, Martis q; boues, ſæuiq; draconis
Excubias? ignis uirtuti cedit & enſis.
Eripitur q; emptum ſummo diſcrimine uellus.
Neptunum ſenſiſſe putes, fugientibus æquor
Altius intumuit, fractiq; in littore fluctus

Intonuere ſimul. Procul ò procul ite prophani,
Nõ licet in ſanctum cum præda tendere pontũ.
Has notus haud paſſus cauſſas inſtare timoris,
Præripuit uoces, nec iter conceßit in aures.

Reditus Iaſonis cum aureo uellere.

Nauigat auricomo ſpoliatis uellere Colchis
Prædo potẽs. culpẽ ne ratẽ quæ prima p undas
Ad facinus molita uias, atq; Atropon auxit?
An cauſſa potiore probem? ſine remigis uſu
Non noßet Memphis Romã, nõ Indus Hiberũ,
Nõ Scytha Cecropidẽ, nõ noſtra Britãnia Gal
Primus ab excubijs mõtes proreta pelaſgos (lũ.
Anticipat ſaluere iubens: at cætera pubes
Remorum aſſurgit ſtudio, uictrixq; carina
Theſſalicis reddit quos in freta duxerat aruis.
Quis uarios memoret plauſus, quis gaudia uul-
Si parcus meminiſſe uelim, uel nolle fateri, (gi?
Vel ſeriem non noſſe putent: ſi prodigus, auris
Faſtidita neget faciles ad ſingula nutus.
Pelea miratur reducem Lariſſa, Pylonq;
Neſtor habet, Telamone ſuo Salamina ſupbit,
Leda Cerauneis & fratribus Orithyia
Hyſmarijs, laudatq; ſuum Calydonia mater

Oeni-

Oeniden, nõdũ tantũ ſoror, Orphea Thraces,
Archades Admetũ, Talaũq; & Theſea & Idã
Anthæumq; urbes uariæ, ſua mœnia quenq;,
At Pelopõneſum cum præda diuite Iaſon
Occupat, inſigni laſciuit regia cultu,
Victoriq; ſuo gratas plebs obuia uoces
Elicit, & uero diſpenſant gaudia uultu.
Solus inexplicita Pelias ſub fronte ſerena
Inuidia ægreſcit, ſeſe cauſatur, in omnes
Vota deos conſumpta gemit, Martemq; laceßit
Qui gratis domitos tulerit deferuere tauros.
Eluctata diu rapidis * impulſibus ira *ſingultib.
In uerbum ſingultat atrox, quæſtusq; ſuperbos.
O ſuperi, quò thura meant ò fata, quis error
Imperat? ò hominum caſus, paucos ne reſeruat
Vt multos fortuna premat? iam ſentio, traxi
Inuito mea regna deo. cape maxime tandem
Quorum faſtidit uſus regnare negantem,
Quæ longo emiſti uoto: tumeasq; relictis,
Non raptis. tenui certè non ſponte deorum.
Hisq; uelim regnis emptum uiciſſe tonantem.
Me mage (ſi qua fides) uotorum offenſa laceſſit,

Querela Peliæ de reditu Iaſonis.

Quam

q; Quàm ſceptri iactura mei.uolui*ne ſub Arctō
Proſcripſiſſe uirum?regnat.fregiſſe?ſuperbit.
Extinxiſſe?uiget.titulos minuiſſe?triumphat.
Ergo deos dico ingratos.da thura tonanti:
Quum dederis,ſperata neget,donisq; retentis
Rideat eluſum.melius fortuna pianda eſt,
Quæ pacē,quæ fulmen habet,quæ prima tyrā
Imperium partita tribus cōceſſit,abegit. (nis
Mutato luſit cœlo,rurſusq; iubebit
Quos fecit reges mecum migrare ſub umbras,
Et Ioue proſcripto Saturni leniat iras.
Sic fatur,diroq; animam depaſcitur æſtu.
Has tamen has cordis rugas,hæc prælia mētis
Frontis oliua domat,faciesq; doloſa ſophiſtam
Mendicat uultū,& blandos peregrinat in uſus.

Conuiuium. Gaudia prima ducum,ſolenni mēſa tumultu
Excipit.At cœli prædo terræq; mariſq;
Ambitus acceptas uenatur regibus eſcas.
Iuno lyram uolucrū langueſcere ſentit, alūnos
Aequoris emungi Thetys dolet:aſpera Phœbe
Indignata ſui numerum rareſcere ciuis,
Excubat,ultoremq; humeris accōmodat arcū,

Venantes uenata uiros,prædamq; petentes
In prædam petit,& lucos uigilantius ambit.
Ergo thoros conuiua premit, donumq; dearum
Interpres blandus hilarat deus,humida ſiccis
Mirē concilians.comptos diſcreta clientes
Cura agit,hi cererē cumulāt,hi fercula mutāt.
Illi hilares iterant calices.at rege ſuperbo
Emeritum libante merum menſalibus hærent,
Summiſſiq; hauſtum Bacchi regalis adorant.
Has menſæ genialis opes,hæc ocia curæ
Dapſilis,hoc grati certatum dulce laboris
Incolumi uirtus delibat ſobria guſtu.
Non ignaua graui peperere obliuia menti
Deliciæ,non in ſomnos elanguit ira
Amphitrioniadæ.Troiam bis terq; reſumens
Se uultu reſerat,animumq; his aſperat ægrum.
Ergo Iouem meritus cunali Marte parentem
Cœleſtes docui mecum uagire dracones,
Præueniq; minas?pudet heu.uir,uictor,adultus
Barbaricis ceſſi,non uiſo milite,iuſſus.
Ergo minis frāgendus eram?proh fata pudēda,
Proh crimen ſuperum.fato * Iunonior omni q; immaniior

Nescio quis famæ meritum scidit: arma tenebã
Nec deerant hostes. i nunc, & prisca reuolue
Priuignum mirare tuum, Iouis inclyta coniux.
Victi, fateor, fugi, victoria summa
Alciden fugisse fuit. rursus ne seuerum
Dignere artificem nostris Eurystea pœnis?
Si Lernam edomui, si Cerberus ore trifauci
In scopulos Dodona tuos aconita refudit:
Si grauis Anthæus, gratam suspensus arenam
Dedidicit mirante Rhea: si cætera mundi
Monstra triumphali potui consumere dextra,
In Phrygios dicam ne uiros? humana q; bella
Depotuisse pudet. sed cur clarè acta reuoluo?
Degeneri grauius accedit gloria facto.
Quin potius seris gladius quid conferat ausis
Mõstrorum domitor reminiscere, Pergama pœ-
Pendãt, & meritis periuros perde ruinis. (nas
Sic Phœbo liquidoq; Ioui ducture triumphum,
Sic tibi, sic Danais, docilesq; instare Pelasgos,
Non fugisse sciant, qui quum potuere minari,
Et potuere pati. Tacitis sic quæstibus iram
Exacuens, summos animum procudit in ausus.

Haud

Haud secus exilium gratæ dequestus arenæ
Armenti princeps lunatum robur in ornos
Asperat obiectas, & se præmensus in hostem
Ocia dura gerit, & prælia pulchra figurat,
Frõte furens, pulsasq; pudet nõ frangere syluas
Inde thoro meliore redit, ueteremq; repulsam
Excusans, uictor regnat, lauroq; superbit.

Apparatus Herculis ad bellum.

Vix primos belli motus librauerat heros,
Et iam fama loquax rapiens ex aure potentum
Quod ferat in uulgus, pauidas quod spargat in
Prælia mota canit. illã ne nocẽtis auerni (urbes
Progeniem, cœli ne rear? quæ murmura rerum
Occulta extenebrat, reddituq; latentia luci.
Immò quis è supera contendat pace creatam
Turbatricẽ hominũ? quæ sancta silentia regũ
In mundi perfert aures, & plebis in ora
Dissipat, arcanum curæ furata silentis.
Haud mora, non iussi lituis, non ære uocati
Conspirant ad bella uiri, sed & arma tumultu
Plebs rapit, & uibrans quos non bene nouerat
Ingenuè irasci discit, multũq; minatur, (enses,
Sed factura parum. terit hic in frena iugales,

Non

Non longũ manſurus eques, rapta ille ſuperbit
Caſside & impatiens captos decreſcere uiſus.
Hi ſuras riguiſſe ſtupent, hi pondere uicti
In clypeos nutant, pars barbara regna laceſſit
Litigijs audax & citra prælia fortis,
Obiecto ſecura freto. gemit anxia matrum
Turba, nec infauſtis ſolatia mœſta querelis
Ire negãt lachrymæ, lachrymis certatur, & o-
Exceſsiſſe putat flendi parciſſima luctũ. (mnem
Hæc inter medios enſes timet, illa Charybdim
Incurrit, pietas nunquam ſecura quieſcit.
Mens ò prona uirũm, non hæc ſuſpiria uirtus
Infracta admittit, non dant complexibus artus,
Oſcula non iterant, ne uel ſic bella morentur.
Vix memores dixiſſe uale, mulcetur alumnus
Fatorum Alcides, & ſpe meliore ſuperbis
Aſsidet inceptis, fremitu naualia feruent,
Aegæoſq; ſinus ter quino remige frangit
Lecta cohors, totidẽq; mouet, per cærula pinus.
At notus incumbens humeris, puppiq; ſequaci
Ducit in offenſam Simountis in hoſtia claſsem.
Puppibus emigrat primus Thelamone ſecũdo

Bellũ Herculis & Troianorum.

La-

Lariſſæ pollentis honos, cui cærula nupſit
Nereis, amplexus non aſpernata minores,
Mortalemq; thorum, quo principe gloria ſpirat
Myrmidonum, quem tota ſuis obnoxia fatis
Dorica caſtra * canũt. danais hic debet Achillẽ, tonant
Aiacem Thelamon, æquale in * prælia fulmen. Pergama
Diuidit ergo acies æqui libraminis inſtar
Alcides, pars in Phrygios armata penates
Iam dictos ſortita duces, pars cura relictæ
Claſsis diſponit cum Neſtore, parsq; ſequuta
Amphitrioniaden, ſocijs partitur utriſq;
Excubias hinc inde ſuas. ſic agmine trino
Conſulitur bello, patriumq; armauerat orbem
Principis edictum Phrygij. ruit omnis in arma
Barbaries: flammisq; rates conſumere fiſus,
Et Danaos ſparſurus aquis, ad littora Martem
Dux migrare iubet. paretur, & ocyus omnes
Fluctibus inſiliunt. ſolitæ nil tale timere
Nereides uiſa arma ſtupẽt, horrentq; tumultũ.
Hi telis inſtant, alij face: pectora telum,
Fax puppes iniecta petit, cunabula Mauors
Cypridis infeſtat armis, & Lemnius igne.

Tunc primū bellis rubuit mare. ſanguinis illas
Murex hauſit opes, quas nōdū oblitus in annos
Præſentes meminit, regūq; expendit in uſum.
Scyllæos noua præda canes ad funera mœſti
Gurgitis inuitat, coëunt latrantibus undis
Monſtra ſinus Siculi, dehinc hauſto nectare di
In freta ſparguntur ſimilem uenantia potū. (ro
At fremitu accepto Nereus excuſſus ab antris,
Mutatis horreſcit aquis: fontiq; relapſus
Naſcentem explorat lunam, uiſoq; meatu
Quem genitrix natura dedit, ſecurior exit.
Immo agite, immiſſo bellum conſumite pōto,
Dij ſi qui undarum: raptæq; Athlante repulſo
Euoluantur aquæ. fatis iniuria prima
Excuſanda fuit, an & hos impunè furores
Ferre iuuat? miſero completus ſanguine pontus
Spumat et incēſum fumat mare, ſcylla charybdī
Excitat, & noſtris pingueſcūt mōſtra ruinis.
Si neutros ſupereſſe ratum, ſi iudice pœna
Elicitis pœnas, Phrygios periuria mergent,
Exēplū ſceleris Danaos quæ iam mora ſegnes.
Pronius in facinus tardis ultoribus itur.

Ar-

Ardua iam trepidis murorum ſepta cateruis
Iliacæ traxere manus. ſtat Dardana pubes
Pro iugulis armata ſuis: nec enim inuida regni
Ambitio ludit pugnas, ſed & ira, minæq;,
Et non extorti per uulnera cruda furores
Bella cient, hinc inde odijs flammata ſuperbis.
Primus in aduerſos uibrata cuſpide muros
Torquet equū Peleus, fractaq; accēditur haſta.
Hac (ait) hoſpitijs aditus, & inhoſpita tecta
Pulſanti reſeranda manu. nos urbe fruamur,
Portu alij, dixit. cunctiq; inſtare Pelaſgi
Ceu belli tunc cauſſa recens, nec tēpore longo
Ira minor, minus accēdant in prælia mentes
Iuſſa, tubæ, promiſſa, preces: aſperrima cernas
Bella geri. non præcipites telluris hiatus,
Non undas timuere uiri: ſibi quiſq; uideri
Dux alijs, milesq; ſibi. pars cratibus inflat
Continuas molita uias, uallemq; profundam
Molibus iniectis uincunt: pars aſpera cliui
Impatiens hæſiſſe ſubit: iam copia muri,
Iam ſilices laxare licet. ſed deſuper urgent
Dardanidæ, incuſſasq; trabes & ſaxea uoluunt
Fragmina: pars iaculis audax, pars aſpera flāmis

immergit Flagrãtes *inuergit aquas. ſeptũ arbore Dymus
Affectabat iter, fixoq; in mœnia uultu
Hæſerat: hunc latices decaluauere profuſi,
Flumineiq; imbres, nudum ſpoliatur utroq;
Crine caput, penetratq; fluẽs in uiſcera uulnꝰ.
At teſtudineo Telamon defenſus amictu
Occultum furatur iter, ſilicumq; tenorem
Aere domat, iamq; in præceps pendente ruina
Cedit, & effracta tandem prior urbe potitur.
Interea flammis populari uela parantem
Percellit uox dira ducem: Cui ſtrenue ductor
Dardanidũm, cui bella geris? ciues ne peroſus
Monſtripari pacem pelagi ſancire laboras?
An pauidis pfugisq; inſtas? et ne qua ſuperſtes
Sit fuga, conſumis claſſes? propioribus auſis
Intendere manus hoſtes, huc lumina flecte,
Atq; urbem miſerare tuam. uix credulus hæret
Laomedon, cernitq; tamẽ iam Pergama rumpi,
Stare hoſtes, nutare Phryges: rapit ocyus agmẽ
Attonitum, belliq; rudis non colligit alas,
Sed ſparſis properat ſignis. quẽ præpete gaudẽs
Excipit occurſu Tirynthius: hisq;, ait, olim

Quum

Quũ premerent portus optataq; littora feßi,
Exilem telluris opem tenuemq; negaſti
Sæue moram, ſpreta pacis cũ fronde Minerua.
Sume uices, rediit hoſtis, qui uenerat hoſpes.
Sic fatur, ſtrictoq; ducem tranſuerberat enſe: Laomedõtis cædes.
Thoracisq; moras, clypeiq; umbramina raptim
Diſſipat, atq; animam tot defenſoribus uſam
Elicit, & Stygios iubet irrupiſſe penates.
Fit fuga Dardanidũ mactato principe. at hoſtis
Ciuiles prædatur opes, pars cædibus iras
Innumeris explere ſitit. uox regia tandem
Caſtigat rapidos Danao graſſante tumultus.
Parcite victores Danai, compeſcite dextras.
Labe pari peccat, pariter crudelis uterq;,
Qui cunctis parcit, & nulli nobilis iræ eſt
Citra iram punire reos. iam copia regni,
Vrbs cecidit, ceßit hoſtis. cæſoq; tyranno
Vt miſeris faciles Graiorum exempla ſecuti
Eſſe Phryges diſcãt, damus ultro rura colono,
Caſtra uiris, pontum nautis, & ciuibus urbem.
At pereat dira ſi quis de ſtirpe ſuperſtes,
Hanc quoniam delere iuuat. Sic fatur, & ecce

Amphitº, Hyſiphilº, Volcontus, & inclyta uul
Heſione, ſæuis uincti poſt terga catenis (tu
Tradũtur ducibº. hi dira in funera rapti, (ctor,
Hæc Telamõ tibi præda datur, quòd Pergama ui
Quòd prior effractis facilem das hoſtib. urbẽ.
Ilicet, Argolici præda Heſioneq; potiti
Incumbunt pelago, laurumq; inſigne triumphi
Puppib. exponũt, penetrantq; ad ſidera plauſu.
His aberat Priamus, aliam ſeruatus in iram
Fatorum, caſusq; alios: cui Marte ſecundo
Eoos populata Phryges uictoria læta
Fauerat, & reduci comites plauſere triumphi.
Dura hominũ Lacheſis, ſors perfida, luditur an
Imperiũ, Priamº natales ampliat agros, (ceps
Troia ruit: ſceptroq; nouus dũ quæritur orbis,
Sceptri nutat honos. fauſtos in regna meatus
Fata dabant reduci: ſed dira, ſed aſpera donis
Inuidit fortuna ſuis, quæ quum ardua donet,
Guſtatos grauiore fauos ulciſcitur ira.
Iamq; urbis trepido conſpectum pectore ductor
Hauſerat, occurrit luctus, uiſumq; ſalutat
E muris manũ plauſus lachrymabilis, horror

Ag

Aggreditur, turbatq; ducem, totamq; pererrat
Infelix planctus aciem, ſtant undiq; ciues,
Solanturq; ſuam Priamo ſpirante ruinam.
Ille autem licet interno complura dolore
Corda gemãt, uultu lachrymas caſtigat adul-
Vt ſaltem ſperet ducis ad ſolatia uulgus. (tas,
Nã ſummè miſer eſt, cui nec ſperare relictũ eſt.
Nec mora, diffuſam ſpaciis maioribus urbẽ Troiæ deſtruc-
Integrat, ac potior conſtructio barbara Græcã ctio.
Excludit Nemeſim. medicati uulnera muri
Reſpirant meliore manu, contemptaq; moles
In ſeuum patuiſſe aditum: & quà ſaxa recedũt,
Continuant ualuæ duplices. hæc cardine laxo
Alternos pandit aditus, hæc robur acernum
Pectine ferrato tacitos ſuſpendit in uſus.
Iamq; arces cecidiſſe iuuat, iã machina maior:
Et lucro iactura fuit. muralia primas
Propulſura manus, pinnarum culmine denſo
Conſpicuos tollunt apices, nec mœnia munit
Rarior excubias turris factura ſecundas.
Celſior in ſuperas contendens uertice nubes
Ilios, æquaret gemini diſcrimina mundi,

Si spacio contenta suo, minus improba cœlo
Parceret, atq; alium iam nō præsumeret orbem.
Si Phlegram conferre uelis, si uirginis arces
Assyriæ, feret hæc potius discrimina linguæ,
Tela Iouis. nulli spacioſior æthere tractus
Cōtigit, aut tantum patiens indulsit Olympus.
Pene pares totam turres sparguntur in urbem,
Cyclopum fassæ studium, ciuisq; superbus
Celsa petens, fastidit humum: surgentia passim
Exhalant piceas incensa pyralia flammas.
Ingenti Vcalegon consumēs aëra tecto
Arduus alta petit, Anthenor mœnibus æquis
Certat: at incōstās, nec maior, nec minor, ægris
Anchises parcit pedibus, gressumq; perosus
E speculis uidet urbis opes, plaususq; uiarum.
Haud procul incūbens urbi mediantib⁹ aruis
Idæus consurgit apex, uetus incola montis
Sylua uiret, uernat abies procera, cupressus
Flebilis, interpres laurus, uaga pinus, oliua
Concilians, cornus uenatrix, fraxinus audax,
Stat comitis patiens ulmus, nunq; senescens
Cantatrix buxus: paulo procliuius aruum

Ebria

Ebria uitis habet, & dedignata latere
*Canicolam poscit Phœbum, uicinus aristas Canocolā
Prægnantes fœcūdat ager, nec plura Phalern⁹
Vina bibit, non tot pascit Campania messes.
Proxima rura rigans, alio peregrinat ab orbe
Visurus Troiam Simois, longoq; meatu
Emeruisse uelit, ut per tot regna, tot urbes,
Exeat æquoreas tandem Troianus in undas.
Dumq; indefesso miratur Pergama uisu
Lapsurum suspendit iter, fluuiumq; moratur
Tardior, & totam complecti destinat urbem.
Suspensis infensus aquis uiolentior instat
Nereus, atq; amnem cogens procul ire minorē
Proximus accedit urbi. contendere credas
Quis propior: sic alternis concurritur undis,
Sic crebras iterant uoces, sic iurgia miscent.
Vndiq; siderei maiestas conflua mundi
Iliacum dignata solum, iuga, mœnia, pontum
Vestit, & astrifero dat respiramina collo.
Idæos Cybele colles colit, ipsa superbis
Regnatura iugis, reliquos tibi Delia saltus
Donat, & Idæis pensant uenatibus orbem.

Pampineum te Bacche nemus, te ſpicea cingit
Sylua Ceres, Neptunus aquas, naualia Phœbꝰ,
Arces Pallas habet, & habetur Pallade fatum.
Eſt ſacer urbe locus media, modicūq; laborat
In cumulū Pygmæus apex, quē ſurgere plenè,
Quem planè reſidere neges. hic celſa ſuperbi
Fulgurat ara Iouis, nō ſceptro & fulmine nudi,
Non qualē Tyrius, nō qualem prædicat Indꝰ.

DARETIS PHRYGII LIBRI PRIMI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI SECUNDI Daretis Phrygij.

Mittitur à Priamo legatio ſancta Secundo
Ad proceres Danaūm, repetant qui pace ſororē
Heſionam, magna ui nuper ab Hercule raptam.
Iudicium Paridis ſequitur, quo iudice diſces,
An Venus, an Iuno, uicit'ue decore Minerua.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Hiſtoricorum omnium primi, de Bello Troiano liber Secūdus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine feſtiuo donatus.

IAM floret Priamus populoſo pignore felix,
Felix coniugio, felix natalibus * aruis, armis
Si ſuperi, ſi fata ſinant, ſi ſtare beatis
Permiſſum. uidet Alecto quas fregerat arces
Fortuna meliore frui: uidet, ardet, & hydris
Iraſcens circumq; genas & tempora crebris,
Mè ne, inquit, reginam Herebi, mūdiq; potentē,
Atq; utinam cœli, regnum mortale laceſſet
Aeternūm? pudet heu. laſciuit terra ſuperſtes
Poſt Danaos quibus uſa fui, noſtris ne triūphis
Con-

Contendit, uinciq; negat. ruat ocyus ergo
A cunis conceſſa mihi. Sic quæſta, quietem
Inuidet exiguam Priamo, raptumq; ſororis,
Seruilēq; colū, & lachrymas obiectat inultas.
O hominū ſuperūq; pater. ſi numina curas,
Cur hominē plectis? miſeræne q; incola terræ
Deſpicitur? certè lachrymis noctiq; dediſti
Proſcriptas à luce animas. pater optime tandem
Flectere, redde polo reduces, uel funera ſaltem
Exilij tutare tui. quur impia ſæuit
Alecto in miſeros? cur Pergama dia fatigat
Tot ſuperis confiſa ſuis? tolle inclyta, tolle
Virgo moras, nec paſſa premi quas incolis arces
Gorgone prætēta Stygias perſtringe Meduſas.
ſibi En aras, en thura * tibi communia poſcunt
Nutrices ſcelerum Furiæ: noctisq; tyrannos
Exorare iubent, cœlum inter mœnia clauſum,
Conciues habuiſſe deos. hem linquet inultum
Tiſiphone: regiq; ſuo cultore negato (fundis
Quam dedit inuidiam Phrygius luet. Ecce pro-
Curarū furijs, uigiliq; impulſa dolore (ſcit
Mens Priamū in diuerſa trahit, nec Marte repo

He-

Heſionen, nunc bella timet: ſententia tandem
Fortior, inniti precibus, tentare Pelaſgos
Blandicijs. uoce hac legatum Anthenora demū
Inſtruit, & paruo claudit mandata libello.

Priami epiſtola ad Græcos

Hactenus inuicti gens imperioſa Pelaſgi,
Libertas Aſiæ nullis concuſſa uigebat
Caſibus: inuidit ſolitum fortuna fauorem,
Et rerum decreuit apex. uerum Hercule uinci
Turpe minus, tantoq; leues autori ruinæ.
Nunc quia conciliat humiles fauor, exuo regē,
In miſeras deſcendo preces. ſic India Bacchū,
Sic Cyrū Crœſus, Thamiri ſic Cyre rogabas.
At ſi Parca prior quà cœperat ire mearet,
Ipſe orādus eram, geminūq; impenſus in uſum,
Aut pacem regerem iudex, aut prælia princeps.
Prob ſuperi, quæ dira orbem deludit Erynnis?
Exieram miles, tractabam prælia ductor,
Victor eram: ſed quid eoo blanda triumpho,
Si mœſtos læto reditus fortuna parabas?
Hæccine poſt tantos mihi debita pōpa labores?
Sic metui tibi Troia dari, quæ læta parabas
Quū redij? ſæua illa dies ſempiq; gemenda,

Quæ

Quareduci primùm patriæ mœstissima clades
Visa audita simul. melius quem fecimus hostis,
Aut cui factus eram, uitã hanc tot tristia passam
Rupisset gladio. sceptro ne & culmine regni
Dulce frui? sic sic fratrum patrisq; peremptu,
Sic raptæ memor Hesiones: miserescite magni
Myrmidonũ proceres. cæsum lugere parentẽ,
Exhaustam uidisse domum lapsosq; penates,
Sit satis: Hesionen lachrymis solatia tantis
Reddite. parua quidẽ posco, sed muneris instar
Maioris, uitæ pariter, pariterq; saluti
Exanimem dabitis. Sic postq; questus, & ipsi,
Et cui charta datur, tepidus fluit humor in ora.
Anthenor Zephyris blãdũ spondẽtib. æquor
Haurit iter: rapiensq; ducis mandata, per undas
Magnesij fines, Sparten præteruolat altam,
Fatidicamq; Pylon, paucis ubi tracta diebus
Ocia dequestus cedit: non Pelea magnum,
Tyndaridas geminos, Pyliam flexere senectã
Verba ducis. læti tandem Telamonis ad urbem
Flectit iter. Lacheſisq; fugam uestigat in omnes
Regia celsa nitet, complutaq; murice multo

Hesiones & Telamonis nuptiæ.

Purpura Sydonios dispergit in atria luxus,
Solennem confessa diem, qua iungit herilem
Iuno thorum. læto cuncti connubia plausu
Concelebrant, populoq; suo certamina prima
Ventripotens ponit genius. cœnare decorum,
Et mensas uariare iuuat: nec pocula desunt
Eœcundam factura sitim. repetisse uoluptas,
Et uires conferre libet, ciuiliter ipsi
Indulgent proceres cyathis, bibuliq; clientes
Heus Hymenæe sonant, & in aurea pocula fusi
Inuitant sese pateris. plebs mixta Britanni
Certatura siti, longiq; potentior haustus
Plebeios gaudet calices & sobria uina
Regali mutasse mero, redimitq; uoluptas
Rara moras, nec cessat hiãs, dum pectore victo
Lingua fluat, crescant lychni, uestigia nutent.
Cætera multiplici lasciuit curia plausu,
Pars syrtis, pars grata lyris, pars ore canoro
Natiuas ostentat opes, contentaq; neruis
Arteriæ non artis opem, non carmina nerui
Ad uocis mendicat opus: se quælibet ornat
Musa libens, quæ uoce placet, quæ dote supbit.

Non tamen indulgent studijs cõmunib. omnes
Aetatum parium similis concordia:narrat
Cum sene canicies, ludit cum pube iuuẽtus,
At moduli alternat libamina prima choraules
Prævius,& dociles hoc explicat ore choreas:
Plaudite conciues,Salaminæ ditis alumni
Plaudite:victori nubit Priameia nostro
Hesione.clamant unâ feliciter omnes,
Congeminãtq; iterum feliciter.Ille canoros
Concilians in plectra modos,his exit in aures:
Herculis laus Quid gentis Danaæ proauos,quid prisca stir
Prælia?miremur poti⁹ quẽ protulit ætas (pem⁹
Qua fruimur,rerũ patrẽ,mundiq; patronum
Amphitrioniaden,axis quem laudat uterq;
Cuius opem sæuos debellatura Gigantes
Astra petunt,geminoq; armari fulmine poscũt
Hunc non luno ferox,non accusator iniquus,
Non labor exhausit.redolent cunabula primã
Vix ortæ uirtutis opus.Nemeæus adultos
Expauit terror humeros.Erymanthus abacto
Respirauit apro.victricis victima clauæ
Absoluit Creten taurus.dux flebat Hiberus

Damnatis quas Caccus opes abscõderat antris.
Nõ angues Lernæ reduces,nõCerberus ingẽs,
Non Lapithæ domuere uirum.uigilata draconi
Poma tulit.pestem Libycam librauit in auras,
Edocuitq; hostem nocituris artibus astra,
Qui quõdã geometer erat,Achelous in armis,
Nessus in effugio nimis effugisse queruntur.
Othrisios mactauit equos,reuocauit ab armis
Hippolyten,domuitq; fero Stymphalidas arcu.
Nec solùm tibi se tellus,sed sidera debent.
Vector eras,& uector eris.da maxime felix
Auspicium,lætum tribuas nubentibus omen,
Et prosit cecinisse tibi.si iusseris,ibunt
Monstra procul,ridebit Hymẽ,uinoq; fauebit.
Iam tua sic Hebe pariat Saturnia cœlo,
Et nostro noua nupta duci.Plaudentia rursus
Tecta sonant,festoq; fauet plebs læta tumultu.
Sola tamen *duro turbat conuiuia*uultu — trifti * luctu
Hesione,spernit plausus, oditq; fauentes,
Nil titulis permota suis,non dote superba,
Non cultus mirata nouos,sibi capta uideri,(mẽ
Mœsta queri,& quotiens sibi plaudit regia,no

Reginæ captiua pauet, nec libera fidit,
Sed iussa in thalamos timidè uentura coactos.
Cumq; alijs modulentur aues, quæ cõiuga fatę
Exhilarãt *Expirant meliore lyra, sibi credula fingit
Noctiuagas ululasse striges, bubone siniſtro
Tecta premi, Stygioq; satas Acheronte sorores
Funestas gessisse faces heu cæca futuri,
Quàm sæuum patris paritura nepotibus hostẽ.
Quinetiam oblatos calices, oblata recusat
Cymbia: nunc tacito perfundit pocula luctu,
Et lachrymas bibit ipsa suas, segniq; morantes
Crescentesq; cibos gustu ieiuna fatigat.
Tristior interea Phrygius delabitur hospes
In portus Salamina tuos, ramoq; uerendus
Palladio, celsas subit arces. cætera nosse
Curia cunctatur, conciuem sola Phrygemq;
Agnoscit noua nupta uirum, pudibũdaq; uultũ
Flectit, & orantem miratur talibus illum:
Antenoris oratio. Inclyta sceptrigeri proles Iouis, & min⁹ uno
In natum perducte gradu, reuerende Pelasgis
Iustitia, belloq; potens, tibi supplicat omnis
Cũ duce Troia suo Telamon. miserescite ciues.
Tuq;

Tuq; prior: non tot terraq; mariq; labores
Incassum fluxisse sinas, post aspera multa
Huc tandem huc ueni. cerno quã quærere iuss⁹
Hesionen, cerno: non hæc commercia certè
Iuno probat: uictore suo captiua fruetur,
Flẽs hilari, famulãs domino, uel barbara græco.
Redde magis. tot uestra nurus Europa supbas,
Tot celebres habet illa faces: melioribus ortam
Quære aliam fatis: hæc edita sidere diro
In raptus damnata fuit, facilisq; uel omni
Præda uenit, semperq; suis rapiẽda minatur.
Nouerat Argolicas Alcides, nouerat alter
Cum Polluce error, nouit cũ Nestore Peleus,
Quum leuis ascensu facili tibi præda daretur
Hesione, meq; haud fines trusisset in istos
Infelix Priamus, si quid de gente superstes
Cognata, patriæ pensaret damna ruinæ,
Hanc tibi, non superis, animam debere fatetur
Quam sibi seruatã gaudet, *sibi, sed Telamoni non
Dic potius subicit Telamon, inuitaq; flentis
Oscula prædatur, & in hos ait ire lacertos
Emerui gladio. Sic interfatur, & illud

Dircæum memorat, Teneo longumq; tenebo.
Pulsus abit Phrygiq, relegēsq; quod hauserat
In patrios delatq agros, iter explicat oē (æquor
Ciuibus, Hesiones thalamos, & nulla Pelasgos
Iura sequi, bellumq; hortatur. At æger iniqua
Suspicione Paris, Ne credite, ludimur (inquit)
Dardanidæ, miror hilarem. sibi commodus uni
Non sperata refert, non quod cōmune decorū,
Molitus speciale bonum. malè publica curat
Qui sua pluris habet: gelidoq; haud utitur ense
Saucia proximitas. mihi classem ac uela parate,
Ibo, ibo. non me pauidus quas obijcit Hector
Terruerint Syrtes, nō arma aduersa uel hostes,
Non aditus in regna graues: mihi numĕ ab alto
Indulget, dictat q; uias, spemq; addit ituro.
Mira quidem, sed uera (duces aduertite) pandā.
Desertura uirum flebat Pallantias ortum
Processisse diem, sed iam maturior æstus
Soluerat algētes lachrymas. me dulce trahebat
Certamen nemorum, populari lustra. fugaces
Indagare feras, facilīq; instare molosso.
Ocyus exciti qui casse, uel ore, uel aure,
Frau-

Fraude, sono, sensu, ludentes prælia casse
Fallunt, ore cient, uestigant aure, simulq;
Inuadunt saltus. me nutu numinis error
Deuius in spacium seductius, in nemus altum
Egit, uenariq; dedit secreta dearum.
Idæi regina sinus dignissima Phœbo
Laurus inoffenso frondosum uertice crinem
Explicat, & nemoris proscripta plebe minoris
Sola uiret, nulliq; suas communicat umbras.
Cætera Cyrrheam ueneratur sylua iuuentam
Celsum submittens apicem, longeq; reducta
Maiorem temerè poscentes aëra frondes
Castigat, metuitq; sacris occurrere ramis.
Huc deus aut casus, certè gratissimus error,
Pertulit ereptum socijs. hac lætus in umbra
Mirabar laurum uiuacis lege iuuentæ
Nil Ioue mutato passam. mirabar & Eurum
Murmure adulantem foliis, & frondibus aurā
Secretum spirare suum, quum languida sensim
Fur oculi somnus inuitans ocia, blandum
Pectoris elusit studium, curasq; fefellit.
Sic caput herboso proiectum cespite fultus,

Delicias hauſi ſuperũ: nec friuola ſuetus
In plebem luſiſſe ſopor, ſed ſomnia regum
Certamen dearum de præiudicio formæ. Dignatus ſubijt. magni mox nupta tonantis,
Et Venus, & Pallas, ſeſe languentibus ultro
Ingeſſere oculis: quarum quæ maxima, fando
Vix bene maturam uiſa eſt ſoluiſſe quietem.

Oratio Ianonis. Venimus in ſaltus Phrygios ô Dardane, uenit
Magni nupta Iouis, uenit Mauortia Pallas,
Venit blanda Venus. gratare, en noſter alũnus
Quod dare Parca neget, timeat ꝓmittere uotũ.
Sidereæ libram formæ dedit ipſa tonantis
Vnica, quæ trini diſpenſo fœdera regni,
Cui parent undæ Neptuni, tartara Ditis,
Aſtra Iouis. non ſi laudor cenſore caduco,
Indignor, non grata minus reditura tonanti
Si noſtro dubius hæſit mortalis in ore.
Quod longũ eſt miratis erit. neu forte putetur
Mendax, quem debet famulatrix fama fauorẽ,
Quod rarum ſuperis, nudos en aſpice uultus:
Talis in amplexus uenio Iouis. ergo quis auſus
Pallada Gorgoneam bellatricemq; Meduſam
His conferre genis? nõ ſic pudor exulat omnis,
Vt

Vt populi terror, uulgi fuga, baiula lethi.
Quòd terret, placuiſſe uelit uis dira doceri,
Diua tamen dictura fui. non hic opus enſe,
Angues tolle tuos, armatos exue uultus,
Da facilem uiſu faciem, frontem exere, cedat
Caſſis, & incluſum ſine reſpirare cerasten:
Detege quod galea horrendũ, quod parma pu-
Occulit, atq; aude præconia uera mereri. (dẽdũ
Hic ne nitor calybis, hic aurum hoſtile, decoris
Extorquebit opem? neſcis ſæuiſſima, neſcis.
In calybe horror ineſt, in caſſide fulgurat aurũ,
In capulo crudeſcit ebur. ſic docta minaces
Delicias adfert, & uult placuiſſe Minerua.
Tu ne Iouem mentita patrem? qua pellice noſtra
In luctus audente ſuos? Sed matre carere
Creditur. ô ſuperũ pudor, hæc ne animoſa ſu-
Solius meminiſſe uiri? dicíq; uirago (perbit
Emeruit? certè ſuperos inuiſa fatigat,
Mortales conſumit. At eſt Mauortia, dicunt.
Ergo mares uorat. At Pallas. ſit: ſed quia pallet,
Vel quia Pallanti iugulũ ſcidit: hinc color, inde
Dextra nocens nomen alterno iure meretur.

Tuq;, ſed ò facinus, tu ne, inq; prodiga ſexus
Fœmina plus q̃ iura ſinant, & mollior æquo,
Tu ne ergo Venꝰ auſa uenis in præmia formæ?
An neſcis cui iura petis cõmunia? ſed quis
Credet? tot Iuno ſimiles habet. unica quondam
Et nullis æquanda fui. quum prouida mundum
Digereret natura ſuum, ſine coniuge coniunx
Stabat, & in florem uultu creſcente ſeuerum
Stabat adhuc, cũ ſic mater Natura, quid hæres
Cœli hæres? qđ poſcis habes. hæc ſanguine iũ-
Iũctior amplexu: ſoror eſt, cõiũx erit, una (ecta,
E numero ſelecta tibi, una, ſed unica, cuius
Nec ſimilẽ memoret tellus, nec ſidera norint.
Abſq; pari parit illa tibi. ſic fata negantem
In fratris cupidi dedit oſcula. conſcius ille
Optati ſceptrum tribuit commune ſorori.
Ergo eat, & uultus noſtros Erycina laceſſat.
Nuptum iui ſelecta Ioui: ſed fallitur, iſſet
Diua Paphi potius: quoniã ortus nacta ſerenos
Concreuit ſpumante freto, cæſiſq; pudendis.
Hæc patrem factura Iouem, tibi bellice Mauors
Et populo pareret: hac anceps ætheris hæres

Au-

Aurea degeneri uiolaret regna metallo.
Quiq; nec indicio Phœbi, nec uindice textu
Securam potuit noctemq; fidemq; mereri
Lemnius, ultum iret alieni probra pudoris
Lemnius, & proprios non ſuſpiraret amores.
Vt Phrygium ſileam, quis uulgatiſſima neſcit
Furta deæ? ſed blãda, ſed alma, ſed aurea, nectit
Blanda dolos, alit alma malũ, petit aurea donũ.
Olim (nam memini) certandi ſola poteſtas
Oũ Ioue noſtra fuit. ubi tũc Venus? illa ne uenit
Tertia? ubi Pallas? an quarta ut iuſſa ueniret?
Tireſia certè ſteterat ſub iudice Iuno.
Sed taceo. tu Phryx potior, tu diſce mereri
Iunonẽ, quæ ſceptra ferat, quæ cõmodet aurũ.
Tot mundus miratur opes, tot regna cometæ
Diſpẽſant: quæ ſceptra uelis, quas elige terras.
Quidquid agas, quacunq; fluat ſententia, noſti
Iunonem placuiſſe Ioui. *Iunonie iudex iuſtiſſime
Cenſorem ne ſperne Iouem. Sic alta profando,
Reginæ multum meminit, uultumq; ſuperbum
Vocibus ingeſſit, contempta fronte precantis.
Prodit in aſpectum Pallas, fandiq; ſecundas

Nacta uices, propriæ fidens & cõscia cauſſæ
Irriguo ſacras haurit de pectore uoces. (tonãtis

Oratio Palladis.

Magna parẽs ſuperũ, nec enim nego: magnæ
Nupta, nec iuideo: meritũ Phryx iclyte noſtrũ
Si quod erat, carpit. teſtor freta, teſtor olympũ
Teſtor humum, non armatas in prælia linguæ
Credideram ueniſſe deas: hac parte loquacem
Erubeo ſexum, minus hic quã fœmina poſſum.
Martem alium didici. victoria fœda, ubi victus
Plus laudis victore feret noſtriſq; triumphis
Hic haud notus honos. ſed quo regina decoro
Effatu tendit? dea ſit cedo, immò dearum
Maxima: non dextræ ſortiri ſceptra potentis,
Partiri ue Iouem certatim uenimus: illa,
Illa habeat quæ ſe oſtentat, nos gloria ſaltem,
Quũ titulis opus eſt, ornat minor. & qa cogor
In laudes ire, haud omni ſine dote Minerua,
Si gena, ſi generis autor, ſi deniq; mores
Quærẽdi, i curis regnat pudor, à Ioue ſanguis,
Cenſori facies oculo patet. hæccine forma,
Hoc genus, hic mentis cultus? ſi coniuga diuæ
Gaudia, nuptarum dotes, & pignora iactant:

Vir-

Virginitas me ſola iuuat, nil paſſa pudẽdum,
Non læſura thoros, non deprenſura maritos.
Macte Paris, mea bella uiri, mea penſa puellæ,
Et mea laurigeri meditantur carmina uates:
Sic populis utriſq; fruor, ſic grata per omnes.
Sed qd ego hæc? qd ad hæc ſubnectere plura la
Morib. indignũ, fateor, ſtudijsq; pudicis, (borẽ?
Oſtentare ſuum: propriæ nam uenditor artis
Detitulat titulos quos ingerit. at quia præſens
Viribus & uitijs armatur cauſſa, Mineruam
Accipe plus tacitè meritam, q̃ uoce ſequutam.
Quũ uetus efflueret in regnũ mobile mũdo,
Terrarumq; notas ultrix detergeret unda,
Emerſit cum ſole fides. mox cætera dudum
Nacta fugam uirtus terris offenſa prophanis,
Iam mundo meliore redit, prudentia nunq̃
Velox, indulgens pietas, patientia uictrix,
Strenua ſimplicitas, hilaris pudor, ardor agendi
Sobrius, & nullo nutans conſtantia caſu,
Non uaga pax aderat, rerum concordia cuſtos,
Iuſtitiæ rectiq; tenor, ſine indice ſtabant
Viſuræ populos & Deucaliona ſorores,

Po-

Poscebantq; ducem: nec enim secura meandi
Copia, nec prorsus furijs in tartara pulsis
Cessauere metus. tandem genitura Mineruam
Contremuit frons celsa Iouis, totusq; rotatu
Intonuit maiore polus, nec gratior unquam
Lux superis. hoc patre fluens, hoc edita partu
Diuum pandit iter, diras & monstra relegat
Virtutum custos, uirtutũ præuia Pallas. (nis,
Hæc illa est quã Iuno notat, quã Dardane cer-
Marte Minerua potẽs, hæc cui⁹ dextra minacẽ
Exhausit Phlegram. uidi, dicam ne? sed omnes
Nouimus, Enceladi cõsumpsit flãma cyclopes.
Cẽtimanus pharetras centũ, Niobesq; sagittas
Spreuit, anhelanti iam maior Marte Typhoeus
Cœlum poscebat. ubi tunc Mauortia Iuno
Iuuisset numero saltem, propiorq; stetisset
Pro sceptris armata suis? iam penè supernos
Persephone thalamos, Ditem cõplexa tenebat:
Quum tandẽ exiliens trepidis Saturnia stratis,
Exclamat Pallas, Pallas, proh fata, moraris?
Pellimur acceſsi, sensit ualuisse Medusam
Gorgoneamq; deã, sensit quod fulgurat aurum

Plus

Plus splendore potẽs, cũ cœlũ, sceptra, penates
Reddidimus trepidæ. sit nunc ingrata, sit hostis:
Nostrũ est quod regnat, nostrũ quod cũ Ioue so
Securo fruitur. at curã imbellis Olympi (mno
Quũ subij, tunc diua fui, tunc dicta uirago.
Vos superi testor, quantis sudauerit ausis
Hoc caput, hoc pectus nostrũ (ac ostẽdit utrũq;
Cœlum suspiciẽs) pudor hic, hic cassidis horror
Et parmæ quã Iuno notat. genuitne cerastas
Iuppiter? aduertat cuius conuitia tractat
Diua memor, parcatq; suis. parit illa potentem
Vulcanũ, pariatq; uelim. non quòd pede molli
Militat inuideo, nectit ue quòd arte catenas.
Sic fatur, Veneremq; obliquo figit ocello,
Atq; iterat. Res ò uatum dignissima risu,
En generat uoces, euoluit nomina, nugas
Pieridũ, & nostras dignatur noscere frondes.
Sed malè uel didicit, meminit uel mollius æquo?
Vera uoce fluit à Polleo Pallas, & alti
Splendorem meriti uix gloria nominis æquat.
Macte Paris, quid enim numerãdis impba ueris
Effluo, & in titulos suspiro prodiga? læsi

For-

Fortè deos, exempla ſequor, ueniãq; coactus
Error habet, noſtri Iunonem indigna locutã.
Sed taceo, prompſi (fateor doleoq;) ſuperba,
Vera tamen, ſed molle decus formæq; triũphũ
Non hac mente peto, uiles ut ſoluat in uſus
Vulgares q; iocos. hac fronte, hoc oris honore
Venatrix hominũ uernet Venus. ò fuga morũ,
Dijs utinã librãda forem. Nunc Cypris in oẽs
Bella ciet, uictrixq; placet, mundũq; ſuperbit
Imperijs ceßiße ſuis. heu rara ſecuris
Aurea, rarus amor morum, quippe ardua frãgit
Virus dulce, piæ ſyrtes, amentia ſupplex,
Molle malũ, morbus hilaris. ſic uendicat orbẽ
Exitium uenale Venus, ſic exit in omnes
Teligerum complexa ſuum: exẽplumq; datura
Vulcano Martiq; parit. moderantior olim
Mortali contenta iugo non aſtra coëgit
numerum In*numen laqueũq; ſuũ, non fulmine blando
Fulminis autorem fregit, non Cynthius ignes
Maiores miratus erat, non cura tridentis
In medijs feruebat aquis, ſed nomine uero
Bacchus liber erat. pudet, Aegæonis alumna,

Sera ultrix ſuperos uexat, cœlumq; repoſcit
Cum patrio proiecta gelu, cumq; exule mentu
Erubeo ulteriora loqui. me ſtrenua certè
Omnipotẽsq; Venus tentabat flectere, ceſſit,
Senſi etenim, mecũq; utinam deprenderet orbis
Quàm fallax & blanda uenit. nil hoſte polito
Sæuius. omnifico uultu mentita fauorem
Amplexum in luctus ſoluit, defœderat urbes,
Arces frangit, & in ſubitũ rapit omnia Martẽ.
Quũ uentũ in cædes, cedit: quũ prælia feruẽt,
Frigeſcit: tunc arma iuuant, tũc Pallas in uſu,
Et Venus in probris. cõmercia turpia, molles
Exacuit, duros emaſculat, & rapit orbem
In prædam cui præda uenit. ſic mutuus error
Inuenit alterni ſolatia digna pudoris.
Nõ cogo in certos numeroſum Prothea uultũ,
Non Venerem ſemper uariã moresq; pererro
Implicitos, ſatis eſt aliquo ſi cognita caſu
Non trahat incautũ prorſus. ſed uoce monẽtis,
Exemplum cui mũdus erit, quis dicat egere?
Maxime Priamidũm, noſtra eſt ſi gloria qcquid
Mars audet, qd Clio docet, qd certat Arachne

Si tibi mixta manus & partitura Mineruam,
Si tutoris egent arces, & in arce triumphat
Palladium, formæ titulum si uirgo meretur,
Annue, & Iliacum iudex ne despice fatum.
Desierat, uultuq; animum uoceq; sequuto
In girum flectens aciem, sedet. emicat axe
Idalio prouecta Venus, tandemq; profatur
Mœsta parũ, sed blanda oculis, & frõte serena.

Oratio Veneris.

Heu quib⁹ exiliũ populis posiiura relinquar
Libera Saturni proles? cui grata uel æqua,
Si superis inuisa uagor, si transfuga cœli
Fata sequor? uos o spirat quibus orbe secundo
Indefessa fides, quos non liuescere certum est,
Si pia, si facilis, si nulli dura Dione,
Pẽdite quis causã casus premat, unde tumultus,
Vnde minæ, cũ prima meos lux extulit ortus,
Foui hominem, duros tenere solata labores,
Et casus miserata graues: sic publica grati
Templa mihi struxere uiri, sic thura merebar.
Hinc iræ, hinc odij causſæ. misereſcite saltem
Vos quibus exul agor, cœli rea deprecor orbẽ
Quem colui, uestram populi defendite ciuem.

Flos

Flos iuuenũ, spes nostra Paris, nõ uexo locutas,
Non incuso deas: quis enim uel carpere possit,
Vel sacros æquare modos? at si qua fatendi
Libertas ueri, nosti puer inclyte, nosti
Quæ rerum series, steterit quo cardine causa,
Quam bene rem sermo digesserit. indice uultu,
Eloquio frontis, oculo censore secanda
Lis erat. unde igitur armata licentia fandi
Infremuit, si dura minus reuerensq; pudoris,
Et Ioue progenita, & uirgo Tritonia credi
Posset? At emeruit Musarum maxima dici,
Nõ nego, fingit enim, nulliq; hac parte secũda
Falsigraphos cõmenta docet, docet auribus uti
Mollibus, & cæcos per friuola ducere sensus.
Cumq; per ambages nugis pompoſa uenustis
Phillidas, Hysiphilas, & prælia nostra retrẽ
Lucratur sacrã uenalis fabula laurũ. (ctet,
At si militiam fingendi fœda facultas
Hanc habitura fuit, saltem discrimen habendũ
In quam, quid, quare. nec enim si nata cerebro
Nostri plena Iouis, gelidæ nil improba fando
Virgmis elidit titulum doctißima uirgo.

Illa uirũm titulos raptis mendicet ab armis,
Sit ſeſe contenta Venus: tumidè illa minetur,
Nos humiles facilesq; pati: rorantia tabo
Signa ferat uictrix, noſtri ſine cæde triumphi,
An quia naturæ non obluctata, fatigor?
Anchiſæ ſi blanda fui, ſexum ne refelli?
Si peperi, cui facta nocens? meus aſtra Cupido,
Aeneas Phrygiam uester colit. hæccine culpa?
Hoc Venus exitiũ ſuperis molitur & orbi?
His homines, his dono deos. ergo innuba Pallas
Sic meritæ mores Veneris notet. illa'ne grata,
Grata uiris, quos marte uorat placãda puellis,
Quarum faſtidit ſexum? dijs digna ſerenis,
Quos reſidos timidosq; uocat? ſic exit in oẽs,
Sic telis placitura ſuis, ſic omnibus æqua.
At uirgo eſt: negat Aglauros, negat anguis opt⁹
At taceo. At facie pollet: conſulta reclamat
Vnda, tumorq; genæ. gladijs at ſtrenua ſumptis
Nõ propriũ quod fingat habet. mentita poteſtas
Læta breui, probroſa diu: poſt pauca ſerena,
Spuria perpetuo ſordeſcit gloria luctu.
Quondam certa fides, bella imperioſa deorum

Non

Non una confecta manu, laurusq; per omnes
Dicta dari. at uictrix Perſeæ Gorgonis umbra
Extorſit titulos, palmamq; imbellis Olympi.
Sic de ſe meminit Pallas, ſic credere oportet.
Crede Paris, res digna fide, tradendaq; faſtis.
Pl⁹ Ioue, pl⁹ Phœbo potuit, pl⁹ fœmina Marte,
Marte utinãq; meo: nec enim tibi Iuno nepotes
Inuideo, ſi digna tamẽ: nec turpe Mineruam
Vt ſocium numerare genus. tot freta Dione
Vindicibus potuit ſaltem, ſi fata tuliſſent,
Serpentum non eſſe parens, miſeriq; per urbem
Exulis explicito raperet ueſtigia giro.
Hermione Martis, uidi uidi ipſa nephandè
Cæſum quem peperit populũ. Sic fata, madẽtẽ
Inclinat uultum, rurſusq; accenſa profatur:
Dẽ fatis nil læſa quæror, metuenda deorum
Inuidia eſt. blando Semele conceperat aſtro,
Plena deo, paritura deum, denusq; tumebat
Menſis, quũ Iuno uultum mentita ſeuerum
Accedit, perſuadet, abit: quid credula, ſimplex,
Inſcia, iurato premitur Ioue? ſic tua longis
Cadme fides perfecta uijs? ſic annuus error

Emeruit, cū rapta ſoror, uiduamq; pararet
Iunonem ſancire Ioui, te luctibus ecce
Munerat, inq; tuos flammis armatur alumnos.
Gaudeat, en quali deitas rugoſa triumpho
Molitur titulos, tremula dum militat haſta
Altricis mentita fidem: nam cætera nullus
Confinxiſſe labor, faciles ad tempora cani,
Ad faciem rugæ ueniunt. fallenda ſenectus,
Non fingenda fuit. ò ſi ad certamina formæ
Illa potens Beroe ſtaret ſocianda Dionæ,
Incuteret celebrem ſimulatrix ſimia riſum.
Stulte qd Europē genero Ioue quæris Agenor?
Illa rapi meruit, raptorem excuſat egeſtas,
E. thalami potioris amor. ſibi maxima debet,
Quod totiens uidua eſt cōiūx Iouis: alite fauſto
Nupſiſſet ſtabiliq; thoro, ſi prima tuliſſent
Fœdera plus formæ, linguæ min⁹. improba, tur
Garrula, legitimi mores inceſtat amātis. (pis,
At ſoror eſt coniunxq; Iouis: bene ceſſit, in uxo
Cōiugis offenſam redimit ſoror. ardua regnat
At patris in ſolio: fruiturq; iugalibus aſtris,
Stirpis non thalami merito. fuit aureus olim

Ille

Ille ſenex, quo nata feror, fuit unicus hæres:
Nec dum ſortilegam mundus nutabat in urnā,
Cū pia Saturni proles, æquanda Mineruæ,
Vel ſaltem non exul erat. regnoq; tyrannis
Concedente tribus, triplicem proceſſit in orbē
Cōmunis regina Venus. quod cū Ioue Iuno,
Cū Ioue, cū Tritone fuit, cū Dite Dione.
Non mea ſideribus famulis contenta poteſtas,
Tartara ſolatur, mulcet freta: uos pia ponti
Turba dei, ueſtræ ſcelus excuſate ſororis,
Si ſcelus hinc traxiſſe gen⁹: tuq; optima uindex
Imperioſa Thetys cœlum Iunone fugata
Poſce tuum, raptas q; faces. iam pellice pulſa,
Iam non ſollicito ueniet paritura tonanti.
Fatis nulla fides, precium Saturnia formæ
Perdet opes, perdet. non hunc emptura decorē
Veniſſet, ſi pulchra domi. malè Dardane mores
Conſuluit dare prōpta tuos. nō flectitur auro,
Qui titulū paritatis habet. uictricibus olim
Armentis impenſa fides, librantis habenæ
Non uendit nutum, ueteris nō īmemor æqui.
Illa ne blande Paris uultu uictore fruetur,

Cui gemit Heſione, ſanguis cui fluxit auitus,
Alcide quæ tela ſui librauit in arces
Bellica uirgo tuas? ubi tunc quæ prælia iactas?
Fatum ubi? plus actum eſt rapto Phryge, pocula
Eripuit, thalamūq; deæ. ſic molliter ultus (nata
Aſpera miſcet adhuc ſuperis dotatus Olympo
Flos Aſiæ, ueneranda deūm regumq; propago.
Non meus inſtabilis labor eſt, aut gloria uerſus
Texere, non trepidas penſis urgere puellas.
Non mecum Phœbus, mecū certauit Arachne:
Hos Pallas tibi pacta pedes, hæc ſtamina nectas
Plurima. dij (fateor) faciles & ſumma paciſci
Et dare: ſed qd opes, quid regna, qd arma potēti
Adijciunt? cuius ſceptrum pars amplior orbis,
Cuius opes Phrygiæ, cuius gēs Dardana uires,
At ſi ſolanda eſt thalami regalis egeſtas,
Si uires, ſi ſceptra nihil ſine coniugis uſu,
Munꝰ habe Veneris, munꝰ quo Sparta ſupbit,
Munus quod dici Iuno uelit, eſſe Minerua.
Quid moror? internam propius rimare Dionē.
Res agitur tractanda palàm: iam pectora nuda
Pandimus. hac facie Phœbo duce metior aſtra.

Hoc

Hoc uultu produco diem. formoſe merenti
Gratare, & ſimilem iudex ne deſpice uultum.
Sic effata, genas rapto depromit amictu,
Nuda humeros, exerta ſinus, totoq; dieſcit
Ore. pudet diuas Veneri ceſſiſſe triumphum.
Cōſulite ultores Phrygij, Venꝰ excitat ægros.
Hac cōſtant mihi uiſa fide: uel ſomnia certè
Pondus habent, hic fata ſequor. parte Dionæ,
Quæ ciui lachrymas, riſus quæ terminet hoſti.

LIBRI SECVNDI FINIS.

PERIOCHA LIBRI Tertij.

Tertius extremum Troiæ diuinat, & inde
Adraptus Helenæ Paridem tranſmittit ad Argos,
Qui prius Heſionen captiuam reddere nollent.
Agmina Græcorum conſpirant illico ad arma,
Et duo nymboſo mergunturin æquore fratres
Tyndaridæ, tumido extendunt in gurgite palmas.

DARETIS PHRY

GII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de Bello Troiano liber Tertius, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

SOLVVNTVR uario consulta silentia plausu:
Idalium Pæana canunt, plebs, aula, senatus.
Hic fatis uouet, ille deis, una omnibus una
Voce aĩoq; frequens plaudit Venus, altus ubiq;
Sanguis obit, sacris ultro cessantia cedunt
Arua, coronato luget spoliata marito
Inachis, & raptos gemebunda reposcit alũnos.
Illustres superis epulas molita potestas,
Sacrificis bibulos lictoribus instruit ignes,
Totaq; thuricremis Panchaĩa spirat in aris

Venales emptura deos at pauper acerra
Principe digna deo, nostro placitura tonanti,
Mente litat pura, uotis exorat honestis.
Celsior explicitas rapturus in ardua flammas,
Regius extruitur comestis floribus ignis,
Perstringitq; aciem. procul his expirat ab aris
Hostia dira cruor, Veneri quod dulce propinat
Ductor, Aristæos latices, Melibœa fluenta,
Icarios haustus, fracti phœnicis odores.
Fronde comas nexæ, sanctoq; astare parenti
Iliades iussæ, spumantia lacte serenis
Cymbia deuoluunt flammis. rex ipse ministrãs
Idaliam delibat auem, sic ante precatus:
Diua potẽs hominũ, diuũ īperiosa uoluptas,
Vera deũm soboles, nostri Tritonis alumna
Alma Venus, seu te cõuiuam Thetyos urna
Poscit, seu nectar superũm, seu fortè papauer
Elisium, flecte hæc teneros ad dona iugales,
Hos dignare fauos: nec enim mactante securi
Grata minus pia sacra tibi. si digna litamus,
Exorata ueni, partemq; haustura recumbe.
Celsa licet caleant centeno thure Cithæra,

Idalium modulos nectat nemus, ardua Cypri
In flores crescant uarios: incensa Cithæra,
Idalias uolucres, Cypri thyma, Pergama uicet.
His mentis, his (si qua tamen) ueneranda Dione
Adde fidem uisis, sponsi memor adde fauorem,
Solatam solare domum. non improbus oro,
Vt tuus Inachias prædo prædetur alumnas:
Hesione contentus eat, Tritonia certe
Non neget hos; uelit melior Saturnia raptus.
Olim Asiæ (sed quid uulgata ac flenda reuoluo!)
Claruit imperium, formidandus; Pelasgis
Phryx erat: inuersa est uetus alea. respice Diua,
Aeneadas miserare tuos. Sic fatus in ignes
Hyblæas inclinat opes, ieuna; spirans
Nidor odorifero solatur sidera fumo.
Iam uotis sacris; modus, iam fessa reclinat
Vaticinium Helenui. Flamma apices: alios Helenus pror ũpit in æstus,
Bacchantẽq; deũ flagranti pectore nactus,
Vocales tripodum furias augustat in usus,
Orsus ita: Heu Phrygij, gẽs nõ præmẽsa futuris
Qu noster spoliator abit? quæ nam illa carina
Quæ Troiã mensura uenit? iam littora tangit.

Ite duces contrà. sic interrupta profatus,
Plus dubios urit, pleno tamen arguit ore
Deiphobum, cui summa fides & sola medendi
Copia, iussa sequi Veneris, raptum ire Lacænas,
Autores sperare deos. Quæ nã ista nephanda
Spes? inquit. superum ne fides, cœliq; potestas
Incestum dispensat iter? prædantibus adsit?
Macte Paris sceleris, alios molite ministros,
Et somnũ tibi finge nouũ. non fallere norunt
Qui falli nequeũt. orantem haud sustinet ultrà
Troilus, utq; animo præceps, belliq; sititor
Et gladio consultor erat: Timidissime fratrum
Vade (ait) ò tenebris antri damnate loquacis:
Vade, inq;, & quotiens uisum tibi fallere plebẽ,
Finge deum: nobis alius iam constat Apollo.
Ibit Alexander. non si Cumana senectus
Aut aries Libycus, aut Chaonis obstrepat ales,
Iussum flectet iter: ibit, miseramq; reducet
(Quod nolles tamen) Hesionẽ. cõclamat herilẽ
Præceps ad nutum plebes, excire tumultus
Quos nequeat sopire potens, nec mẽsa futurũ,
Audet, cũ præsens metuat nihil. omnibus arma

Ar-

Arma animis, mentiq; frequens illabitur Argos
Laomedonq; iacens, & inultæ dedecus urbis.
Cõclamantq; iterũ: Quo'nã usq; ò libera pubes
Dardanio cognata Ioui, patiemur inultum
Tot iugulos rubuisse senum? tot colla parentũ
Argea nutasse manu? non impia sanxit
Atropos, hoc etiam nostris incumbere fatis
Vltorem non posse dari. si numinis iram
Troia merens sensit, pœnã quoq; iudice Phœbo
Dira Mycenææ debent conuiuia mensæ.
Ite duces, Venꝰ hæc, hæc certior augur Apollo
Bella iubet, fratrumq; exhausta funditus urbe
Poscit inoffensos Phrygio ductore meatus.
Vnde metus, metus unde uiri? cõcesit in ignes
Indutus Nessum Tirynthius, ecce timoris
Caussa prior cessit. spirat par Herculis Hector,
Ecce animos gẽs nostra dabit. si prima Pelasgis
Laurea, fas Phrygibus palmã sperare secundã,
Et nostros rediisse deos. uos inclyta saltem
Pignora, cæsorum iugulos lugete parentum.
Vos quibus uberior lachrymas iniuria nectit,
Vos pietas armata uocat. Sic uoce precantur,

In-

Intendũtq; manus: ægras quũ Panthus in aures
Priscos fatorum monitus serit, & quod ab ipsis
Extorsit genitor adytis Euphorbius index,
In medium pandit proles: Lapsura sub* armis
Pergama, si phrygias Helene cõscẽdat in urbes.
His iam facta fides ducibus, uulgiq; tumultus
Flectitur. ò quanto priscis noua mollius urgent.
Plus superi constant Pantho memorãte futura,
Quã dicẽte Heleno. Priami tamẽ ægra lacessit
Cõcilia Hesione, superos premit: audit et audet
Dux falli: fatisq; fauet, quum fata recusset.
Atq; ita, dic (inquit) alio dic ordine fata
Antenor, memora iam facta. necesse peractum
Constat: uenturũ, mutabile transit. habemus
Iam cunctis grauiora minis, perfusa cruore
Pergama, nuptarũ lachrymas, plãctusq; parẽtũ
Tu quoq; uisa refer Phrygiæ repetitor alũnæ,
Atq; ita quæ passus, obiter tot cladibus adde.
His saltem cedat bacchantis fabula fani,
Et moneat potiora fides. prius esse negabit
Vnda fluens, ignis urens, spirabilis aër,
Quàm dictet facienda furor. sic fatur. At ille,

Vaticinium Panthi.

Argis

Er-

Ergo (ait) ô ciues, rerum testanda priorum
Historia? an lapsa est nõdũ uetus? indice questu
Nõ opus est, ubi regna dolos et bella loquũtur.
Vidimus emeritis fœcundam ciuibus urbem,
Atq; alium regnare ducem: nondũ Ilios Argis
Cesserat. has ne uices uelox obliuio transit
Immemor, & longi præcidit tædia luctus
Impatiens languere diu? quin inclyta pubes,
Si iuuat inuiso mentes absoluere questu,
Armata decurru diu. fortuna sequenda est,
Dũ præclarũ aliquid dolor indecoct⁹ anhelat.
Nil grande & longũ: segnẽ timor obruit iram.
fata Hæretis, quia fata uetant. hæc scilicet angit
Cura deos, æui tacitos uexare recessus,
Et rerum librare uices. stant fata tenore
Fixa suo. certam miseris si parca ruinam
Indixit Phrygibus, moriendum Marte: triũphũ
Si pepigit, meritum minuit uictoria segnis.
O falli facilis, si phas depromere uerum,
Deprendi insidias superũ. Lernæus Apollo
Nostras uexat aues: & quæ metuenda minatur,
Dardanidis timet ipse suis. Sic ficta loquutus

Ac

Accinctos ad bella Phryges præuertere tẽtat.
Vos contrà cunctis potiora euenta futuris
Pendite. donatos Tirynthius induit ignes,
Aeacidæ senuere duo, nulliq; timendus
Aut puer aut uirgo quẽ fata minãtur Achilles.
Ipse uiri, uidi ipse uiros & mœnia, uidi
Vrbes. sed gelidos nil excitat ite potentes,
Et iugulos aptate iugo, stretoq; triumpho
Reddite fatidicis uictores ensibus enses.
His uirtus accensa uiris, procul omnis abacta
Religio, cedit Helenus, uittasq; minaces
Abiscit, & lachrymis incusat fata sequutis.
Dux cœpti legitur pastor Paris, aduena quõdã
Regni, nunc regis hæres: nec proficit urbi
Fatalem damnare facem, quum læderet ardens
Prægnantem somnus Ciseida. pullulat altè
Flãma uetus, reuehuntq; fidem præsagia plena.
It fati imperio Danaũm rapturus alumnam
Dardanus, & blandè debellaturus Achiuos
Præuelat fraudes. cæsas non induit alnos,
Pinnarum suspecta strues. numerosa uagatur
Tranquillo classis cultu: regalis oliuam

Paridis ad rapiendam Helenam profectio.

Præ-

Prætendit pinus, tandemq; erepta furori
Semimaris galli, non aduersante Cybele,
Miratur similes bacchari ad littora uoces.
Hanc decor insignit, qualem progressior usus
Post longum lucratur opus, tabulata superbis
Præradiant inscripta notis, uestitur herili
Prora Tyro, puppisq; Tago, nitor erigit Indus
Antemnã, spargitq; in trãstra cupressus odorẽ
Vela regens: certant uenti quis lintea tendat.
Purpureos discincta sinus at lene fluentes
Arcesit Zephyros puppi præscripta Dione.
Instabat iam dicta dies, qua classis in altas
Propulsum poscebat aquas, cũ lecta iuuentus
Priamiden sortita ducem per littora ferri
Discursu rapido, qualisq; abeuntibus ardor,
Certatim fremere, & uarios miscere tumultus.
Haud mora, succĩctos nabathæos agmine ducẽ
Hector in arma Phryges, comites per cœrula
Ire iubet, certãtq; rates stipare secuti (fratri
Pæonidæ duce Deiphobo. quin ipse Dionen
Spes Anchisiades cum Polydamante secundo
Iungit opes. iamq; effractas rapiebat arenas

In pelagus classis, humerosq; manusq; secuta,
Cũ tandẽ exclamans adytis Cassandra relictis
Fata aperit, turbatq; Phryges. at sæua morãtes
Impellit Lachesis pinus, uncosq; tenaces
Rumpit, & intento percellit flamine uela.
Vltimus in socias fatalis prædo carinas
Prouehitur. multum Priamo frustraq; rogatus
Ne quicq; temerè: uictori supplicet hosti,
Hesione contentus eat. sin reddere raptam
Velle negent, bellum intentet. sic format iturũ,
Vẽturosq; Phryges accepto interprete sp̃odet.
Vix in conspectu Paridi patuere Cythæra,
Cũ patrias permensus aquas, ad Nestora casu
Atrides molitus iter, Simountide pinu
Aspecta, secum uoluit cur, quò, unde: stupentq;
Alternis reges figentes lumina uelis.
En qua fata fide rerum discrimina nectant.
Hostis adest, Menelaeabest, geminosq; Lacones
Hermione sibi nacta duces Agamẽnonis urbẽ
Visum ierat, matrem cupidè uisura secundum.
Plebs quoq; Iunoni celebrẽ confluxerat Argos
Ludificum ductura diem, pontusq; uacabat

Et tellus exuta uiris sic omnia casus
Expedijt uentura potens, uictrixq; Dione.
Prodit in abruptum prætentis insula saxis
Myrtigeræ sacrata deæ, pars una recessu
Abditiore latens refugos falcatur in artus
Deprensos furata sinus. huc littore blando
Freta Phrygũ pubes, puppes agit. ipse ꝑpinquas
Sanguine sacrifico Latoidos irrigat aras
Princeps, & larga cumulat promissa securi.
Ergo Cytheriacas præceps it fama per urbes
Priamidẽ uenisse Parim, plebs undiq; portus
Decursu complet: ac pollens ore Lacæna
Ignotos uisura uiros ad littora gressus
Dirigit, accliuemq; freto defertur Helæam.
Postq̃ Helenes Paridi patuit præsentia, class
Deserit: ac formæ fidens, & cõscius oris, (sem
Huc illuc gressum librans, qua Tyndaris ibat,
Indefessa uagis incessibus ocia texit,
Certantesq; offert uultus, incendia nutrit
Mutua, captatumq; breui lucratur amorem.
Quippe nec ad cursum præceps, nec segnior
Librato gestu formã iuuat, actꝰ in armos, (æquo

In caput erectus, tenero delibat arenam
Incessu, figitq; oculo mirante Lacænam.
Oblitosq; gradus sistit: suspectus haberi
Mox metuens, trãsfert celeres ad cætera uisus,
Ceu stupeat quicquid spectat. moderãtius illa
Obliquos uultus & non ridentia plenè
Ora gerit, totasq; uelit cum pectore nudo
Ostentare genas: sed castigator adultos
Cõprimit excessus animi pudor, ægraq; mixtꝰ
Pulsat corda metꝰ. sentit Paris, ardet et audet:
Promissorq; ingens, facilis præsagia prædæ
Ducit amor, dũ signa iuuant, dũ nutus oberrat
Interpres, cordisq; uagi præsentior index
Leno oculus taciti garrit præludia uoti.
Vt uerò explicitas peregrini Tyndaris auri
Blanditias hausit, complutaq; murice uela
Conspexit, quid agat hæret, præbere rogatas
Prõpta manus cogiq; uolens: ac turba precãdi
Stipatrix, iuueni fas inuidet. inclyte prædo
Ne ꝑpera, dabit illa manus, manꝰ aurea uincet:
Plus opibus, minꝰ ore potes. Cicerone secũdo
Nõ opus est, ubi fantur opes. quin ipsa rapinis

Blanditur fortuna tuis, urbs, aura, Lacæna
Nuda, fauens, facilis, cœptū iuuat, urbis Helæa
Nomen, in hanc pelagus undis decliuibus actū
Proxima littoreis delambit tecta procellis,
Et medias impingit aquas. clauditq; profundo.
Hic Latonigenis cognatas struxerat aras
Prisca fides. iubet hic noctē regina propinquā
Excubijs hilarare sacris, templū ipsa superbum
Prima petit, solitoq; deos implorat honore.
Res cupido perlata Phrygi, temeraria sancit
Consilia, indulgetq; aditus in uota secundos
Pollicito maiore Venus: rapere haud mora nu
Victor, & ībelles populari destinat aras. (ptam
Tantaq; præcipitem pulsat lasciuia mentem,
Vix noctem expectat, suspenso uespere credēs
Zelotypum Titana suis liuere secundis.

Helenæ tapetum.

Fregerat Hesperias radijs languētibus undas
Phœbus, & astrorum medio poscebat in alto
Nauta diem: tellus, aēr, mare, celsa remenso
Consopita deo, strepitu defuncta silebant
Vndiq;, & in teneros nutabant ocia somnos.
At Paris obsequio noctis præsentius audet Im-

Impatiens differre, deos Veneremq; secutus.
Primus ad imbelles thyasos, & debile uulgus
Armatum maturat iter, ludentia turbat (cra,
Phana ferox, nō hospes Hymen, nō cōiuga sa
Hospitij non obstat honos, non ultor iniqui
Asperior tutela deus. temerè omnia præceps
Aspernata Venus, nil respectura decorum,
In facinus uotumq; ruit. rapit ergo Lacænam
Tendentemq; manus, & lætafronte uocantem
Dardanus: aut rapitur potius. gratare trophæis
Prædo tuis, agnosce deos. post aspera multa
Excidium luctatus abis, reuehisq; parenti
Quas nollet peperisse faces. heu perdite nescis
Quas tecum clades, quantos fugiente tumultus
Classe refers. tuq; Herculea corruptior unda,
Bellerophontæo flagrantior igne, sereno
Certa minus, thalamos linquis Ledæa iugales:
Et spreto totiens iterum quærenda marito,
Nunq; rapta fugis. nunc ō Lilybæa uorago,
Latratus Syculi, Libycus tenor, & quod īomni
Sæuit triste mari, mixtis huc confluat undis,
Has infestet aquas, primosq; ultrice procella

Amplexus mediũ ſoluat mare. multa nocentes
Mutat, ſi uetitis uelox occurrerit auſis.
Poſtq̃ exẽpta quies, & mœſto pulſa fragore
Inſcia turbatas hauſere ſilentia uoces,
Aure prius mẽſi fremitus, ubi & unde tumultꝰ,
Armati cognata petunt oracula ciues.
Hic tritas ſtridere lyras, hic pocula cernũt
Effuſo calcata deo, funalia lucem
Ponere, & effracto lachrymari lampada uitro.
Mirati qua clade noua iocunda ſileret
Relligio, quæ cauſſa pios inopina tumultus
uoces Flexerit, aduertunt alias ad littora ✱lites
Et toto ſonuiſſe mari: Quò perfide leno
Hoſpitij temerator abis? ſic digna rependis
Regales prædate thoros? his nobile uulgus
Excitũ, arma fremit, raptaq; ſuperſtite turba
Inuadunt Phrygios. illi nec pandere uela
Moliriq; fugam ceſſant, nec iũgere bello
Dignantur dextras: contenta paupere pugna
Sola tamen tumidos pertentat gloria, captis
Iniectare manus, propriũ quũ quiſq; trophæum
Oſtentare paret, aut ciue aut uirgine rapta.

Ecce

Reditus Paridis.

Ecce redit Paphiæ meritus uirgulta coronæ
Victrices uinctura comas, Tenedoq; potitus
Iam minus audentem ſolatur prædo Lacænam
Iam tandẽ patriæ memorem, ſed gnarus adulter
Pollicitis fluxis mœchæ ſancire fauorem
Et fictos lenire metus, ebur aggerat Indum,
Thura Sabæa, Midæ fluuios, & uellera Serũ,
Ac mundi maioris opes, quodq; educat aër
Iocundum, pontus clarum, uel fertile tellus.
Hæc faciles emẽre thoros, domuere rebelles
Amplexus, pepigere fidem. nõ iã oſcula reddit,
Non reddenda negat Helene, ſed pectore toto
Incumbens, gremium ſoluit, premit ore, latentẽ
Furatur Venerem: iamq; expirante Dione,
Conſcia ſecretos teſtatur purpura rores.
Proh ſcelus, an tantis potuiſti peſſima uotis
Indulſiſſe moras? expectabatq; uoluptas
Emptorem? ò teneri miranda potentia ſexus,
Præcipitem in lucrum ſuſpendit fœmina luxũ,
Nec niſi conducto dignatur gaudia riſu.
Res hilarat uulgata Phryges, Priamoq; ſere
Clareſcunt uultus, rugas rareſcere ſentit (ni

Infelix animi morbus, dolor improba paulum
Cedit hyems mentis, uoto dux angere sperat
Reddēdā Hesionen, Helenā si reddat Achiuis.
Nondū Sygæas portu digressus arenas
Dardanus attigerat, meritos mentita triūphos
turba Obuia *pompa subit, pars curru uecta superbo
Aerium suspendit iter, pars cætera casum
Haud metuens, gressu uestigia paupere rexit
Obseqo cōtenta pedum: & quæ cura nouorū,
Inachiam uisura nurū plebs currit anhela
Conteptrix operæ nutricis, & immemor artis,
Nec lucri meminit, prædā dū spectat amœnā.
At cui sublimes humeros proceraq; colla
Inuidit natura breuis, uel desuper altis
Incumbit tectis, uel recto calce fatigat
Articulos, humilesq; gradus suspendit in altum.
Hoc populo dedcrat uulgati fama decoris
Certamen mirandi Helenam. subit illa pudicē
Ora gerens, oculis nusquam uaga, uoce fauentū
Spectantum pudibunda parū, mixtoq; nitore
Sidereas *neutrata genas. At regia uates
Vt uenisse Parim certo Cassanara relatu

Au-

Audit, & adductam monstrū fatale Lacænam,
Ad tripodas questura fugit, ramosq; loquaces
Ore premit, poscensq; deum non irrita lōgum
Fatis plena redit: claret interprete uultu
Extorti uindicta dei, furiosa potestas
Imbelles uexat artus, ceruice rotata, (ignē,
Crine umbrante humeros, oculis spargētibus
Et *facula prodente fidē, nūc liuida uitrum, facie
Nunc flammata facē superat, nūc pallida buxū.
Tali se medijs procerum tot millibus infert.
Ore ferens, tremulosq; gradus uix ebria figit,
Atq; ita Tyndaridem cernens, Tu'ne illa iuuēca Vaticinium Cassandræ.
Quæ saltus ingressa nouos, præsepe paternum
Incesta liquisse fuga taurumq; iugalem
Diceris, & nostros petis importuna penates?
Ite uiri, deus ire iubet, pontoq; uel igne
Maternas abolete faces, ne dura sequatur
Quam cecini clades. sic paucis questa quiescit.
Expediuntq; deum suspiria longa relictum.
His hilares hærent animi, totusq; fauentū
Sopitur strepitus. fauissent agmina uatis
Imperio, motas reuerentia principis iras

Obruit, indignisq; datur Cassandra catenis.
Rex Helenam lenit, inopinaq; probra gementis
Solatur blandus: suspiria uatis, anhelas
Excusat furias, celeresq; ad iurgia uoces,
Et uitio capitis solitos sæuire tumultus.
Nec mora, lasciuit solenni regia cultu
Imperijs ornata ducis, tædasq; pudendas
Tollit adulter Hymen. melius c aligo profunda
Pollutum mersisset opus. quid nomine sacro
Incestum phalerare iuuat? prætendit operta
Bracteolam caries, agnum lupus, ulcera byssũ.
Sed famam fraus nulla latet. non una duorum
Esse potest: nam prima fidẽ dum fœdera seruãt,
Alterius non uxor erit, sed præda cubilis.

Apparatus Græcorum ad bellum.

Interea Graiũ præceps perlabitur orbem
Luctus, & Europæ dotatas nomine terras
Armato rumore quatit. læduntur in uno
Vna omnes, seu quod populos iniuria regum
Acrius incendit, seu regnis prælia Liuor
Inducit, seu quisq; suas præsumit in iras
Quod fieri sibi triste potest. quod stere peractũ
Quodq; pati potuere, gemũt. hinc omnibus idẽ,

Idem

Idem animus, similes scelerum præcidere motꝰ,
Et thalamos iancire metu. ruit ocyus ergo,
Non iussa expectat populus, belli ardor inerti
Nascitur, augetur forti. sic prælia uulgus
Præcipit. at uiduos it solatura penates
Clara ducum series, Maleæ quos erigit umbo,
Quos Larissa fouet, quos græcia cætera nutrit.
Enumerem? faciles q; fide dictante meatus
Victrices Danaũm certo sequar ordine uires?
Quæ loca, q reges, pelagus quod quisq; fatiget
Classibus? ac celebres hac noui parte camœnas
Fraudari titulis, auresq; offendere molles.
Pauca tamen studio non ægrescente fauentum
Succincte dixisse uelim, numeriq; figillo
Iuratas signasse rates. fert bella bis una
Bis centum & decies centũ, quas undiq; raptas
Cecropij uocat unda sinꝰ, & Apollinis æquor,
Huc acies, huc arma meant. hinc bellica classis
Ordiri disponit iter, sic culmen herile
Imperij iussit, statuit consulta potestas. (nes
Asi ubi gesta Phrygũ geminos uulgata Laco-
Cõcussere, fremũt ambo, dolor excitat ambos,

Vt Castor & Pollux tempestate submersi sint.

Am

Ambos ira quatit. non sic orbata leones
Lustra indignati lugent, non fulminis ales
Sic gemit elinguis inopina silentia nidi.
Haud mora, cõscendũt classem, Lesboq; relicta
Dum præceps animus, & nil decoctius audet
Ira recens, nullos expectatura sequentes
Haurit iter fluidũ pietas memor. alta tenebat
Castor, et Iliacas iamiam poscebat arenas
Excidium latura ratis, nox obuiat atra
Defensura Phryges, armatiq; aëris ira
Instrepit, & geminis expugnat uela procellis.
O pietas, qua nulla deũ præsentior ambit
Virtus: ò mitis fraterni candor amoris.
Sola hæc in geminos cessit discordia fratres,
Discordes habuisse metus: hic illius, ille
Huius fata timet: quotiensq; illabitur æquor,
Inuergitq; latus puppis subitura profundum,
Aequoris occursum certatim uertice prono
Anticipare parant: & sic proclamat uterq;,
In me dira Thetys, in me sæuissime Triton
Has intende minas, tantos molire tumultus,
Hũc serues, huic parce precor: tãdẽ acrio acto
Incumbente Noto, nil iam sperante carina,
Le-

Ledæi iuuenes nexis per colla lacertis,
Nata simul simili deponunt corpora fato.
Desine Cecropij funesta licentia pagi
Incestos generare deos: non fabula cœlum,
Sed uirtus non ficta dabit. quos cæcus ab alto
Mersit in ima furor, in summos erigis axes,
Et similes Iouis esse iubes: quos ignis in auras,
In scopulos sparsit fluctus, mentiris adeptos
Sidera, gentilisq; preces deludis acerræ.
Tyndaridis quos hausit hyẽs, dans Attica cœlũ
Fabula, Castoreos casus Pollucis in ortum
Fingit, & alterni redimit dispendia fati.
Ac neutrum testata deum, feralis utriq;
Atropos iniecit laqueũ, quo fortibus ægros,
Quo sontes placidis, inopes quo regib. æquat.
Sola tamen fatis Ledæum Lesbos amorem
Cõcessisse negat, captosq; secuta Lacones (ũdis,
Quos nec apud Phrygios, medijs nec repperit
Credidit esse deos: sterilisq; reuersa fauore,
Dijs urbes auxit, thure aras, marmore templa.
Sic Britonum ridenda fides & credulus error
Arturum expectat, expectabitq; perenne.

TERTII LIBRI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI Quarti.

Argolicos Phrygiosq; duces locat ordine Quartus.
Dira canunt iri deſtructum oracula Troiam.
Barbarica cum gente manus mox Græcia pugnax
Conſerit, & Teuthras expirat uulnere tactus,
Mandat ad Eliſios campos quem pompa celebris.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Hiſtoricorum omnium primi, de Bello Troiano liber Quartus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine feſtiuo donatus.

POSTQVAM Mygdonias bellatrix fama per urbes
Armorum uulgauit opus, concuſſu minaci
Barbaries motu, trepidis cõiurat in arma
Viribus, & totos Priamo Mars excitat ortus.
Primus opes Phrygibus Zelia tradẽte ſequaces
Cõmodat Amphion, ſocium cui Pãdarus arcũ,
Cõſortem Adraſtrus gladiũ rapit. hoſtes iturũ
Inſtruit Amphimachũ Colophonia. ducit alũnã
In bellum Lyciã ſocio Sarpedone Glaucus.
Marticolæ Thraces Xãthippũ, Mẽnona Mauri,
Pæonidæ Phorcũ, ſequitur Ziẽonia Remum.

Ephe-

Ephemus & Capeſus,& quorũ nomina lõgũ
Aequato ſermone ſequi,ſtipare cohortes
Certant,& ſeſe numero uel robore uincunt.
Dat Ganges Arabem, Syriũ largitur Orontes,
Dat Scythicos Tanais:geminoq; obnoxia mũdo
Ripa duplex,bellis populum partitur utrumq;
Nacta ducẽ geminũ,migratq; in prælia quicqd
Prima dies,orbis oriens,cunabula Phœbi,
Gentis alunt,quicquid Aſiæ diſpendia, quicqd
Hermo aquis,Taurusq; iugis includit,& omnis
Iliacos legio tendit munire penates.
Hos inter fremitus,certantumq; ardua regum
Robora,pugnaces iactantius armat alumnos
Troia potens:nulloq; locum ſperante priorem,
Indigenæ uires cognataq; celſius arma
Conſurgũt.toto ſed Troilus agmine princeps
Fulmineusq; Hector,par bellis impetus,æqua
Vulgi tempeſtas titulis præcellere certant,
Et dubia alterno contendit fama fauore.
Cætera fraterni Martis numeroſa poteſtas,
Ductu quemq; ſuo diſcretis fulminat auſis.
Vt quot Priamidas,tot iurent Hectoras eſſe:

Quot

Quot Troes, tot Marte pares tibi Troile dicãt.
Nũc utinã,quo quiſq; animo,quo fulſerit ore
Quis mẽbris inſcriptꝰ honos, qs pectora motꝰ
Extulerit,meminiſſe queam, uultusq; perẽptos
Suſcitet eloquij uirtus,oculisq; ſepulti
Pectoribus uiuant ſcripto præcone tyranni.
Sic olim poſitos populis mirantibus offert
Elinguis pictura uiros,ſic culta profatur
Charta duces:oculis hæc blãdior,auribus illa.
Celſa duci Priamo latẽ ſurgentibus armis
Effulſit roſeum ceruix caput,ardua ſcribunt
Membra uirũ, blandoq; genas terrore minaces
Regius ornat honos: placidæ uox nũcia mentis
Nil tumidũ,nil triſte ſonat,propiorq; precãti
Mollibus imperijs famulantes inſtruit aures.
Priami deſcriptio.
Hector magnanimũ librato culmine pectus
Erigit,intorto candet coma criſpa capillo,
Succinctum complexa caput:blandeq; reciſos
Furatur uox*blanda ſonos,pernicia membra,
Mens placida in ciues,faciem lanugo ſerenam
Induit,ac uiſus acies obliqua cadentes
In geminas ſpargit partes,ſemperq; ſupina
Hector.
bleſa

Occiduo ſtabilem contriſtat lumine uultum.
uultuq; Ore pares, patremq; genis * matrẽq; ſecuti
Deiphobus & Helenus. Priamidæ gemini ſtudio certante Mineruam
Partiti, colit hic artes, hic arma fatigat:
Deiphobũ Mauors, Helenũ demulcet Apollo.
Troilus. Troilus in ſpaciũ ſurgentes explicat artus,
Mente Gygas, ætate puer, nulliq; ſecundus
Audendo uirtutis opus, mixtoq; uigore
Gratior illuſtres inſignit gloria uultus.
Paris. Imperij cupidus, habiles prolatus in armos,
Siderea uernat acie Paris, ore ſerenus,
Eloquio lenis, pede præceps, ſtrenuus armis,
Vertice flaueſcens, frontemq; auctura ſuperbã
Præreſerat tonſura genas, in ſumma recurrẽs
Tempora: ne ue uagans formæ furetur honorẽ
Cæſaries, utranq; comam ſua detinet auris.
Aeneas. Crine minax, uultu placidꝰ, ſermone ſerenꝰ,
Affatu facilis, oculo nigrante uenuſtus,
Conſilijſq; pius, ſtabiles libratur in artus
Aeneas, fuſis humeris, & lumine grandis.
Antenor. Antenor tenui productus corpore, ſura
Succincta, motu facili, quo nemo ſuorum

Inſidias uel noſſe prior, uel nectere maior.
Regius incendit Hecubã decor, ardua pingit Hecuba.
Gloria, nec partu ſpecies effœta frequenti
Marcida uectoris uteri diſpendia ſentit.
Mens uictrix nil molle monet, nil debile dictat,
Sonti difficilis, at miti blanda rigorem
Exuit, afflictis clemens, & ciuibus æqua. (nãt
Forma, modꝰ, pietas, ſenſus, pudor, auctiꝰ or Andromache
Andromachen erectã humeris, uiſuq; ſerenã.
Non mẽbris egreſſa modũ, nõ cæca futuri, Caſſandra.
Fulta gena tereti, ſuſpecto crine cruorem
Mentitur, flagratq; acie Caſſandra micanti.
Iliadũ populo uictore Polyxena uultu
Præradiat, ſoliq; decus ſpeciale meretur Polyxena.
Lactea membrorum ſeries, ridentis ocelli
Blandiciæ, pede fulta breui, procera uenuſtas
Poplitis, erecto librans ueſtigia greſſu.
Articulos non æquat ebur, non lilia colli
Ardua, non rutilum pauonis fimbria crinem.
Ipſa humilis, ſimplex, facilis, nil turget herile,
Nil uarium fingens, nunq; fruſtrata petentes.
Martiꝰ ornat honos Agamẽnona, fuſa uigorẽ Agamemnon

Celsaq; mẽbra fouẽt, uultu præcone potestas
Enitet, & regem ſpecies armata profatur.
Mixta uirũ phalerant cirrho candente, decora
Virtus, nobilitas diues, facundia prudens.

Menelaus. Gratior æquato Menelaũ forma uenuſtat
Fulta ſtatu, uirusq; comæ geniale rubentis
Mens domat: ipſe actu mentitos iudice crines
Arguit, acceptus noto, gratusq; merenti.

Achilles. Audax, magnificꝰ, hilaris, piꝰ æquat Achilles
Vultu Phœbũ, animo Gradiuũ, Pelea mẽbris:
In pectus laterũ laxatur culmẽ, in arctos (mos
Criſpatur cirrhos coma myrthea, crinis in ar-
Deprimitur, poplesq; gradus cõſurgit in altos.

Patroclus. Actorides acie grãdi, uernansq; decoris
Artubus, eloquio leni, cui cura iuuare
Muneribus, conſtare ſibi, diſponere cunctis.

Aiax Oileus Vox teneris diſcincta iocis, mẽs ardua, fuſi
Artus, Locrenſis titulos Aiacis opimant.

Aiax Telamonius. Aiacẽ Telamone ſatũ coma pulla uenuſtat
In torquem collecta leuẽ, modulata ſerenis (lis-
Lingua ſonis, mẽs fraudis hebes, ſed ſtrenua bi-

Vlyſſes Ore hilaris, modiceq; humiles collectꝰ i armos
Dux

Dux Ithacus, prudens conſultũ pẽdere, gnarus
Obliquare dolos, doctus captare loquendo.

Voce ferox, aĩo præceps, feruẽte cerebro, Diomedes.
Audentiq; ira, ualidos quadratur in artus
Tydides, pleniſq; meretur Tydea factis,
Sic animo, ſic core fero, ſic fulminat armis.

Neſtora magnificat morũ prudẽtia, cuſtos Neſtor.
Conſilij librata fides, & ſobria dandi
Gloria: porrectoq; humeris, ſenioq; nitenti
Naſi grata minus breuitas incurua ſedentis.

Phyllacides uernante gena, canẽte capillo, Protheſilaus.
Alite mobilior, Scythica torrentior aura,
Ardua nulla timens, animũ nõ uiribus æquãs,
Nil graue, nil durũ cenſet, nil linquit inauſum.

Ore uirũ faſſus, indignariq; minaces Pyrrhus.
Suſpendens ceruice genas, liuore ſuperbo
Obliquat ſocios Pyrrhus, ſcribuntq; ferocem
Ardua membra, teres oculus, proiectior aluus,
Texendis uox ægra ſonis, teneroq; laborans
Eloquio lingua bleſos fruſtratur hiatus.

Naupliaden tenui progreſſum corpore, lenẽ, Palamedes.
Magnanimũ, prudẽs animi moderatur honeſtas.

Polydarius. Arduus in fastū, pingues demēsus in artus,
Crispanti uestit humeros Polydarius umbra.
Machaon. Cæsaries ceu ruffa iacens, patiētia supplex,
Vis temerè ausa nihil, pietas Machaona pingūt.
Merion. Impia præcipitē natura Merionа mergit
Inuidiæ cinctum stimulis, curæq; tenacis
Defessum excubijs, teretes cumulatur in artꝰ
Carnea massa tumens, animiq; ebullit Erinnys,
In caput, in corpus reliquū. liuescit inustum
Sāguineis pectꝰ maculis, gena disputat hydris
Indicio peiore uirens: & mētis anhelas,
Incusant ×Accusant furias flammati incendia crinis.
Briseis. In mediū librata statum Briseis heriles
Promit in affectū uultus, nodatur in æquos
Planicies crinita sinus sinus, umbræq; minoris
Delicias oculus iunctos suspendit in artus:
Diuitijs formæ certant insignia morum,
Sobria simplicitas, comis pudor, arida nunq̄
Poscenti pietas, & fandi gratia lenis. (ambo
Castor & Pol lux. Tyndaridis geminis geminū nihil, unicus
Oris honos ambit, similis flauescit utriq;
Crinis, par hilares augescit risus in orbes:

Aequus

Aequus mēbra modus, cōcordes pectora motus
Conciliant. spirantq; unū gena, lumina, mores.
Sola pares uarijs præsumunt nomina formas
Distinxisse notis, at uictor uindice uultu
Eludit dubios error, uocumq; repugnans
Dissidio, alterno confundit nomine nomen.
Helena. Inclyta cognatos æquat Spartana Lacones
Vultu, crine, genis: sociæ cunabula stirpis
Par oris testatur honos, at plenius haurit
Sidereum Ledea Iouem, totosq; per artus
Lactea materni spirant mendacia cygni.
Natiuum frons fundit ebur, caput exerit aurū
Aequatis crinale comis, gena candida byssum
Aequat, dextra niuē, dens lilia, colla ligustrū.
Auris inexpleto crispata uolumine, uisus
Excubitor, nasusq; uagi uenator odoris,
Poscunt alternum titulo certante triumphum.
Productum modicè mentum candescit, & alta
Lenius ut pressis insidant basia labris,
Parcius in roseum consurgunt ora tumorem.
Fūdit apex humeros, pressū tegit ubera pectus,
Ilia succingit leuitas, tractusq; lacertos:

Pes breuis inceſſu terram libante ſupino
Laſciuum ſuſpendit iter, crurũq; decora
Mobilitas compto libramine ponderat artus.
Sola ſupercilijs labes interflua raris,
Audaci macula tenues diſcriminat artus.
At nimis inſignes latebras ſecretius ornat,
Vitalesq; colit thalamos, & digerit urbem
Interior natura ſuam. cor principe motu
Libratum diſponit opus, modulamina linguæ
Limat pulmo loquax, modico diſpenſat hiatu
Splen riſum, facili fel caſtigatius ira
Vritur, ac teneri ſcintillat mollius æquo
Pruritus iecoris, meritæq; inſignia famæ
Mergens, natiui titulos inceſtat amoris.
Hoc monſtrum nõ ales edax, non labile ſaxũ,
Non axis torquens, nõ mendax uicerit unda.
Cũ bene fracta tepet, moriturq; ſepulta libido,
Reſpirant plenis incendia priſtina fibris.
Sic Helenen totam pars unica mergit, & ipſum
Excitat in cladem regnis certãtibus orbem.
Iam Pandionios collato robore portus
Argiuæ tenuere rates, ſpaciumq; negabat

Terra uiris, uelis aër, & puppibus æquor,
Quũ tandem licitos poſcebant bella meatus,
Et iuſſas libare uias, ac Delphica miſſum
Fata explorabant, refugasq; euoluere Parcas
Actoride ſocio Phœbum prælibat Achilles.
Mira fides, quos præcipites in prælia traxit
Impetus, atq; omnis nocuit mora, ſpõte quietis
Pigreſcunt uotis, placideq; oracula poſcunt.
Aegra dolor differt ſuſpiria, gloria palmam,
Ira minas, hærent ſuſpenſis agmina bellis.
Expectat antri ueniam Mars ipſe loquacis.
O uarijs deluſa modis gens credula curæ
Gẽtilis. riſu, an lachrymis, an flente cachinno
Aegypti potentia querar? Memphitica ſulcos
Relligio ueſtit, in cortice marcet, in hortis
Creſcit, nunc terra ſerpens, nũc aëra ſulcãs.
Plus errant reſponſa tamen, plus ſpiritus ille
Quem miſeræ poſcũt aiæ, quẽ nomine pulchro
Præſumũt cẽſere deũ. At non mugit in antro,
Quẽ ſuus autorẽ mundus ſonat. iſta priorum
Noxia ſimplicitas in noſtros defluit annos,
Inceſtatq; fidem. nã ceu Balearicus augur

Gentiles distinguit aues, uel uoce, uel alis,
Vel gestu uario uenturis omina ducens,
Ridentem sic odit anus præsaga soporem,
Sic oris uacui casum timet: augure plausu
Pieriæ uolucris, aut indice nunciat aure,
Hospitibus numerum discessuris'ue recessum.
Multa quidem captata diu fortuna secuta
Expedit, insidiansq; hosti malè credula fallit
Pectora, ut in fatuum declinet pronius usum.
At melius, ne labe leui mens casta labaret,
Augurium nescisse fuit, ueterumq; sepulti
Cessassent ritus: quorum decreta secuti
Graiugenæ summis oracula Delphica uotis
Implorant. prior Aeacides lictoribus aras
Imbuit, & * Ambit, & has donis tandē solennibus emptas
donis Inachidis uoces pandit uenalis Apollo.

Oraculum Phœbi de uictoria habenda. Vincitis ultores Danai, graue Marte bilustri
Hæret opus, decimum sequitur uictoria bellū.
Talibus Aeacides fatis excitus, in omnes
Secretum tripodum socios partitur: & ecce
Calchas. Testorides Calchas mediis cōgressus in antris,
Concordesq; deos & consona fata reuoluit.

Hic

Hic patriæ & propriis scitatū oracula regnis
Venerat, hosq; adytis monitus effudit eisdem
Numen idem: Non ò superis gratissime uates
Vana petis, dabitur patriis clementior aēr
Sulcis, ieiuni populator Syrius anni
Occidet, & plenis pinguescent messibus agri.
Tolle moras, te bella uocāt, pete Cecropis ur
Vltrices dispone acies: tibi bellica cædet (bē,
Turba manu, Mopsus oculis et pectore Nestor.
Sera quidem, sæuisq; uirum mercanda ruinis
Inachidas lustro ditabit palma secundo.
Ergo hilares socias iungunt in fœdera dextras
Aeacides Calchasq; pares. quippe altus utriq;
Gētis honos, regni æquo apex: at maior Achilli
Spirat amor belli, Calchas tranquillior extis
Euoluisse deos & cœli nosse meatus.
Treis unit iurata fides, consortia prima
Tertius auget amor, nec iam partitus amicum
Inuidet Actorides, sed pontum * lenior haurit Lætior
Et reducem torquet socio Calchante carinam.
Vt tripodū uulgata fides p castra, per urbem,
Per puppes, certo iam claruit indice, cunctos

Bel-

Bella iuuant, cunctis iã pulchrũ uincere, tardũ
Marte frui: munit eques armis, nauta ceruchis,
Ciuis messe rates. pauci quos debile pectus,
Mens plebeia, iacens animus, nescire triũphos
Iussit, & abiecti mersit caligine fati,
Aut acies metuunt, aut lẽtè uincere dãnant
Longa decennalis mensi dispendia belli,
Quũ cãsus cedãt uarij, cũ prælia nulli,
Sanguine cũ multo paucorũ gloria uincat.
Hos tamen hos etiam regum reuerẽtia flectit,
Et passura pares consors uicinia motus.
Ergo animos hebetes mẽdax audacia frõtis
Dissimulat, clamorq; minax despumat in ausus.
Haud mora, corripiunt classes, his pẽdula pãdit
Dextra sinus, ceruix alios defixa fatigat
In fluctus latura rates, hi robore textas
Aedificãt in trãstra uias, mordacis habenæ
Nexibus indulgent alij, laxantq; carinas:
Quũ subitò egressos inopino turbine turbat
Nĩborũ pincerna Notus: noxq; imbrib. haustis
Ebria tela, uiros, puppes, humẽtibus umbris
Inuoluit, cogitq; ipsos dubitare magistros.

Er-

Errat cæca freti classis, solitosq; procella
Egressus obiecta negat, fluitantia pinum
Percellunt mediam repetito uerbere uela.
Primus ut à prora surgentes cõspicit imbres
Testorides, frustraq; duces contendere, diuos
Præsago iubet ore sequi nolentibus austris
Cedere, & armatos ordiri ex Aulide cursus.
Parent Aeolios nutus uatemq; secuti
Graiugenæ, & flexis repetentes Aulida*uelis proris
Montiuagæ Phœbes pacem implorantib. aris
Conciliant, largoq; exorant thure meatum.
Ilicet irato bibulæ Tamanthidos arcu
Cœruleum*mirante iubar, uentoq; sereno, mutante
In risum redeunte polo, detersa meretur
Iuno Iouem, atq; hilari solatur flentia uultu
Nubila, proscriptoq; Noto, leniq; susurro
Dante uias, maiora petit suspiria classis.
Ergo deũm nutu libratis flatibus usa
Euboicas numerosa ratis descendit in undas.
Consumptura fretũ, totũ sub puppibus æquor
Ire stupet, certat perplexis nauita remis
Quis prior, & iunctis confligũt ictibus æra.

Sic

Sic geminas miratus Athos Xerſeius umbras
Ignotum uelis texit mare, ſic tua ſyluæ
Voce potẽs Orpheu modulãtia plectra ſecutæ
Biſtonios longis clauſere amplexibus agros.
Dum mediꝭ ſpaciantur aquis, ſecuraq; fandi
Ocia ſopitus pelagi non inuidet æſtus,
Iaſonium relegens Philoctetes præuius æquor,
Has, inqt, paſſi Syrtes, his hæſimus undis,
Hos Cyanes tulimus ſcopulos, Phrixæa ſecuti,
Vellera, Lemniacis domꝰ hæc, Tracenſibꝰ illa,
Hæc Paros, hæc Naxos. ſic cũcta rogãtibꝰ he-
Explicat, agnoſcens ueteris ueſtigia curſus) ros
Aeſoniasq; uias: ſic quæ ſubeunda, magiſtrat:
Quæ uitanda, docet: quũ tandẽ hoſtilis arenæ
Allapſi gremio, ſæuis clangoribus urunt
Aëra, & iratis impingunt littora contis.
Protinus effuſo per caſtra, per arma tumultu,
Littoreas populantur opes, & proxima ponto
Mœnia Dardanij titulo malè tuta tyranni.
Tandem comeſtis ſpolijs & diuite præda,
Conſumunt inopes flamma uictrice penates,
Ac claſſes repetunt: & quas fecere fauillas

Illabi

Illabi mediꝭ gaudent per cœrula uelis.
Prima tulit Tenedos grauiores militis iras,
Non ſolas dequeſta faces, non rapta metalli
Pondera, ſed prorſus gladij conſumpta furore
Expiraſſe gemit, iugulum puer enſibus affert
Imberbem, tremulũq; ſenex, & tyro comantẽ.
Hic ducibus ſtrepitu ſedet expectare ſepulto
Iliaci reſponſa ducis. Calydonius heros
Decreto procerum ſocio legatus Vlyſſe
Deligitur. qui dicta ferat, qui pace ſequeſtra
Res Danaũm, Spartæ ſſ oliũ, raptamq; repoſcat.
Interea Aeaciden ſtimulantibus excitat auſis
Impatiens languere animus, furor intima pulſat
Martius, & reſidem mens arguit effera dextrã.
Conſorti ſtudio ſimilis præconia famæ
Telephus affectans, it iuncto robore Mœſoꝝ
Prædaturus agros. uenientia bella Caycus
Horret, & in uoces cantu ſtridente remiſſas
Plangit alũnus olor: peregrinũ Naiades hoſtẽ
Non auſæ uidiſſe timent, tutasq; ſub undis
Venantur lachrymas. pecudum laſciuia ceſſat,
Lũ ſtudioſa minꝰ & floris, & amnis, & umbræ.

Quip-

Quippe ferox urbes, fluuios, & pabula turbat
Aeacides: rapitur quicquid uel dulce, uel usu
Egregium, uel Marte iuuãs, uel pace decorũ.
Cultores iuga questa boues, fugiente colono
Decisum mirantur opus, mirantur abactum
Septa gregẽ: quacunq; uagũ fert impetꝰ hostẽ
Castra, casæ, sulci, syluæ testantur Achillem.
At Teuthras postq̃ bella increbrescere sensit
Ciuiles miseratus opes, & numina ruris
In prædam cessisse nouam, parat arma, cohortẽ
Excitat, & totis occurrit uiribus hosti.
Aeacides oblata nouæ præconia palmæ
Lætatus, uarijs intentas raptibus alas
Colligit, hostilẽq; addens in uerba cachinnũ
Sistite, ait, defensor adest. nec plura, feroxq;
Fertur in obiectum nimbis torrentior hostem
Ense metens medios, prostratãq; impete primo
Calcat equo uictore aciem. res plena stupore
Turba fugit, solusq; fugat. sic igne trisulco
Tota pauet percussa domus, pars ætheris iram
Sentit, at in cunctos spargit sua fulmina terror
Haud aliter diræ furijs exterrita dextræ

Barbaries, dat terga uiro. fugientia primus
Indice deprendit curru uestigia regis
Aeacides, quippe æris apex radiantis inertes
Accusat latebras. ò noxia gloria rerum:
Tuta inopes fatis adimit fuga, notus in auro
Dux timet, & uitæ discrimina ditia gestans,
Cũ uellet latuisse, perit. iam sæua cruores
Hasta alias hausura fluit, primusq; tepebat
Mucro, cum parma repetitum Telephus ictum
Depulit obiecta, dextramq; elusit inanem.
Mißilis innocui mixta pudor asperat ira
Aeaciden, frendit, atq; ignescentia torquens
Lumina, Tu ne meos (ait) ausus fallere nisus,
Et steriles quassare minas? sic fatus, in ipsum
Vibrasset iaculum, timido cũ Telephus ore,
Heu parce, exclamat: peul hæc fortißime gẽtis
Myrmidonũ, auertãt superi probra. tu ne bis ul
Percuties hostẽ? qsquis uel sensit Achillẽ, (lũ
Sufficiat cecidisse semel: tua fulmina passus,
Alterius non mortis eget. cur torua minaris?
Non tegimus, meruitq; tamen. scis ipse tumultꝰ
Et Diomedæi furias gregis. atra nefandi

Septa ducis, longis hominum ſatiata ruinis,
Herculea cecidere manu: ſtratoq; tyranno
Tutior in patriam reducē Teuthranta regreſſo
Poſt crebras acies & equorū bella recepit.
Ipſe triumphanti ſatus Hercule, Mœſa ſubiſſe
Regna, ducisq; hoſpes blandos coluiſſe penates
Gratulor, ac memini gratus: ſed dicere longum
Quæ mecū geſſit, patris memor. hinc mihi la
Erigere, & gladios tutari cura timētem, (pſum
Et tardum ueniſſe pudet. quin Martia magnum
Si manus Aeaciden ut non ſenſura fatiget
Mēbra trahit, facilīq; animo noua ſuadet Erīnys
Vltra uelle nihil, nil citra poſſe, ferendum eſt,
credimus Cedimꝰ, hoſq; artꝰ gelidos, hæc ⁎ reddimꝰ exta
Vltrici calcanda rotæ. ſic fatus, in altum
Sublato clypeo, pauidē tamen, ultima queſtum
Fata ducem monſtrat, friget cruor, oraq; pallēt
Eluctante anima. tandē miſeratur Achilles,
Agnoſcitq; manum. ſic multa fera furorem
Temperat, & pœnis tandem ſatiata ſupremis
Illaudata feros differt clementia motus.
At Teuthras ubi dura ægris inſidere fibris
Altꝰ,

Altius, & certam minitantia uulnera mortem
Sentit, Habe Mœſos, inquit, te Telephe noſter
Poſcit honos, qs enim ppior, qs dignior hæres?
Me tuus Alcides Thracenſi urgente tyranno
Edomitis abſoluit equis, ſceptriq; quietem
Sanxit, & armatos in pacem reddidit annos.
His meritis tibi regna damus, quæ perfida fati
Ira negat prædata mihi. te lenius aſtrum
Inſenium ſeroſq; dies & ſumma reſeruet
Tēpora, regno hilarē. uix hæc, & frigida feſſis
Atropos inſerpit labris, turbata rigeſcunt
Lumina, hebent ſenſus, uiuoq; exuta calore
Membra gelu lethale ſubit: mens libera tandem
Euolat, & ſocios redit inſpectura Triones.
Telephus ut uacuos ſpiranti ſanguine uultꝰ
Conſpicit, effuſo miſeranda in uulnera fletu
Funus herile ſtruit. quicquid uel mulcet odore,
Vel uirtute ligat neruos, artusq; fluentes
Continet, aggeritur buſto. cōpeſcit hiantem
Dextra premēs ictū, fluxū domat arcta cruorē
Faſcia, & obſtruſos fruſtra negatire meatus.
Regia conſpicuis moles inſcripta figuris,

Deſcriptio tumuli Teuthrātis.

Exceptura ducem, ſenis effulta columnis
Tollitur, electro uernat baſis, arduus auro
Ardet apex, radioq; ſtylus candeſcit eburno.
His excepta ſilex artus clauſura uerendos
Iaſpide ueſtitur. gemmæ quas littoris Indi
Diues arena gerit, aurũ quod parturit Hermus,
In uarias uiuunt ſpecies, ditiq; decorum
Materiæ contendit opus. quod nobile ductor,
Quod clarum geſſit, ars explicat, ardua pãdit
Moles, & totum reſerat ſculptura tyrannum.
Prima ducis facies naſcenti uagit in ære
Sidonijs uariata togis, cunalis in altum
Surgit honos, trepidæ circũ nutrixq; parẽsq;
Alterno teneros demulcent ubere fletus.
Proxima laſciuis inhians diſcurſibus ætas
Nunc labente pila, nunc ſe uoluente fatigat
Buxo, nunc arcu credas curuata coire
Cornua, & excuſſam neruo ſtridere ſagittam.
Tertia magnanimi loquitur primordia regis
Accingens pictura uirum. regale uerendas
Accendit diadema comas, ſublime ſedentem
Fulcit ebur, ſceptroq; manus radiante ſuperbit.
Ipſe

Ipſe noua uultum pictus lanugine, regni
Maturum diſpenſat opus, belloq; togaq;
Alternus, rerum uario poſcente meatu,
Cõmodat aut fremitus armis, aut ocia pacĩ.
In ſerum perducta ſenem pars ultima canos
Colligit, & raris ſulcantur tempora rugis
Progreſſos teſtata dies: procul exitus æui,
Mors longè, & Lacheſi ſtamen uitale miniſtrat
Nondum feſſa ſoror. at fato maior Erinnys
Præcipitat feſtina ducem. tres ære propinquo
Hærent, irata Pelides fronte, precanti
Telephus, exanimi Teuthras. pallere uideres
Ora, genas, aurumq; mori, cruor altus in auras
Exilit, & minio rorant tabulata fluenti.
Hæc ſuper exiguo breuiter collecta ſigillo
Fata uiri, qs regis honos, qs funeris autor, (pto:
Quod fatũ, quæ cauſſa, patẽtq; hoc ſingula ſcri
Dux Teuthras Mœſts, decꝰ aruis, paſſꝰ Achillẽ
Enſe necem ſenſit, ſceptri defenſor auiti.
Poſtq̃ buſta ducis nigro deplanxit honore
Fida manus, mœſtaq; ululatum uoce quieuit
Supremo iam fine uale, redeuntia ducit

Agmina Pelides, urbes inuitus amicas
Telephus & socios recturus linquitur agros:
Ipse quidem plus pace acies, minus ocia bellis
Poscat, & armatæ malit discrimina uitæ,
Spe palmæ. at populi dilecto principe nudi
Mœrentes uicere preces, ut regis iniret
Excubias, molemq; datam: monet ipse futuri
Prouidus Aeacides cultis insidere regnis,
In sulcos laxare solum, producere fruges,
Et missa socias solari messe cohortes.
Sic paribus uincet titulis, cũ ad prælia donet
Ille dies, ipsiq; manus. hæc fatus Achilles
Ad Danaos maturat iter, sed uenerat antè
Dux Ithacus bellum referens, pacẽq; negatam
Nunciat, ægrescunt indignanturq; Pelasgi,
Bella petunt, hæsisse dolent, & frondib⁹ hostes
Palladijs tentasse pudet, iam libera maior
Laxat frena furor, stimulat Bellona uolentes,
Mars cogit dubios, lugens per castra furentis
Interpres animi clamor tonat, arma capessunt,
Arma fremunt, augent lituiq; tubæq; tumultũ
Et resbonsuris inuitant uocibus Echo.

Isset

Isset in Iliacos classis Pelopeia portus
Non expectata uenia ducis: at nocituras
Nox nectit uicina moras, humilemq; soporat
Decrepit⁹ Titana dies, & anhela sub undas
Admittunt radios Athlantia littora fessos.

LIBRI QVARTI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI Quinti.

Prælia sub Priamo, sub rege Agamemnone Quintus
Conuocat, & primò cadit audax Protheſilaus,
Patroclusq; armis mendax, & Merion acer.
Tum Paris aggreditur Spartæ cum rege duellum,
Et latus Hectorcum Pelides perforat hasta.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de Bello Troiano liber Quintus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

RDVA iam medium pulsans Latonia cœlum
Noctiuagos librabat equos, somnoq; profundo
Exarmata quies facilem sponde-
bat ituris
Portum, suadebatq; dolos dux ipse Pelasgis,
Nocturnum disponit iter. non uerbere pontus
Erigitur, non uoce sonat, iussosq; silere
Sulcat inoffensos tacito sub remige fluctus
Incessum furata ratis. sic cæde suorum
Exigua, innocuum lucrari forte triumphum
Graiugenis fortuna dabas: at Martia Naupli
Proles erubuit fraudes, & furta negauit:

Vltimus hic Danaûm ter dena classe secutus
Signa ducũ, longaq; exustus febre, moratas
Inachidis excusat opes, seq; obice morbi
Tentum, q̃ primum licuit uenisse fatetur.
Hanc ipsa ad uocem facies facit, aspera passo
Coniurat pallor, & uultu teste merentur
Verba fidem: at sospes animus, nulloq; dolore
Fractior, imbelles artus, neruosq; negantes
Exigit, & Martem manifestũ suadet Achiuis.
Ocyus audentem uirtus animatur in iram,
Iamq; dolis uicisse negant. sua quælibet angit
Gloria, qui iaculis longè, qui cõminus ense,
Qui pede, qui curru fidit, ut classe mereri
Promptior, agnosci petit, expectatq; uidentem
Percussura manus, & si quid nobile posit,
In tenebris sepelire pudet. sic Martia pubes
Mutatis hæret animis, longiq; saporis
Impatiens noctem uigiles expendit in usus,
In somnum non fracta leuem, seseq; uicissim
Excitat: hi tensos librant in bella lacertos,
Intenduntq; gradus, pugiles pars plurima uultu
Exertat, partem uestis furatur ahena

In ſummos perducta pedes, ac deniq; iuſſi
Armantur pariter galea caput, ægide pectus,
Enſe lat⁹, pharetris humeros, et ſtipite dextras.
His inſtructa fremit in lucem turba, morantem
Vix paſſura diem. noctis diſpendia damnant,
Et uenerem Tithone tuã, cũ præuia Phœbi
Amplexu gelido & ſterili tardetur amore.
Vota uirũm ualuiſſe putes, intenſior orbem
Spiritus aſtriferum torquet, ſemperq; negatis
Elidens modulis ſtupidas nouus impet⁹ aures
Phœbeum maturat iter. ſenſere Pelaſgi,
Senſit & ipſe ducũ princeps Argæus Atrides
Aduentare diem. mox nectens ordine puppes,
In mediis alnosq; breues & uela minora
Claudit aquis: at turrigeras pelagiq; potẽtes
Et bellare auidas primos diſponit in ictus.
Cumq; metu prædone animi perculſa labarẽt
Agmina, & horrorem præſens inſtãtia Martis
Incuteret, dux orſa mouet, quis integrat iras,
Spem ſancit, firmat animos, & roborat auſus.

Agamemnonis oratio.

Vltores Danai, non nectere uerba neceſſe
Et longas cumulare preces: ſeſe excitat ultro

Vir

Virtus. at quiſquis pauid⁹, timor obſtruit aures,
Et precib. mẽs tarda negat. quin aſpera rerum
Ni longũ meminiſſe foret, ſibi publica bellum
Cauſſa daret: patimur cũcti, nec ſola maritos
Vrit hyems. taceo ueniales hoſpitis auſus,
Et caſtum prædonis opus, nec numina læſa
Conqueror: at ſolus in noſtras ſufficit iras
Laomedonteæ pacis rigor. hæccine regum
Et pietas, & clara fides? ò barbara uere
Sæuitia, exemploq; carens, & cognita nulli
Aſperitas. quis nam nudæ clauſiſſet arenæ
Hoſpitiũ miſeris, quos obuia Scylla, ſecuta
Tellus, & ſocio fregit Thetys hoſpita fluctu?
At Peleus Telamonq; illic, genit⁹q; tonante
Amphitryoniades, & quos habuiſſe ſuperſtes
Græcia gaudet auos: min⁹ haud tamẽ auſa pphã
Barbaries, ſpreuitq; deos, generosq; deorũ. (na
Dij melius, nec ſe lenta Tirynthius ira
Et ſuperos ultus, paucis in bella ſecutis
Acceſſit, uicit, rediit: bellum Hercule nullo
Nũc erit, & nullũ ſenſit prior hoſtis Achillẽ.
Quòd ſi gentiles animos cognoſcere certum

Cer-

Certantesq; ausus, dignetur nemo priorem,
Erubeat sibi quisq; parem. quare inclyta pubes
Tende per imbellem gladijs ultoribus hostem,
Tēde agè. iuro deos, facilē sine Marte triūphū
Ignauumq; queror: quid uirtus alta, quid arma
Bellica? terga dabūt omnes, & pectora nullo.
Periurum ne uiri pœnas soluisse tyrannum
Sufficiat? cecidit non exorabilis hostis,
Infestus supereſt hospes: uiolentior ille,
Hic peior. gladios igitur nec tela recondat
Debita, terrarum quisquis cōmercia, q̄squis
castosq; im pune sopo res Integrare thoros * castasq; impune sorores
Iungere securus curat. quid plura? uoluntas
Omnis in effectum cauſſas habet. ite uolētes,
Ite duces, arces nullæ, nulla arma morentur:
Et quos ter quina fregit Tirynthius alno,
Innumera calcate manu. sic fatur, & ortum
Nox aperit proscripta diem, periuraq; labi
Pergama uisuros uigiles properantior axes
Sol rapit, ipsi etiam lentas cauſantur habenas
Quadrijugi, uoluiq; rogant intensius orbem.
Mira fides, ortus uelox, & ueſpera nulla,

Luciferiq; sui Solis rota præuenit ignes.
Vtq; hilaris grato lux omine firmet Achiuos,
Non oriens Titana rubor, non pallor Eous
Inficit: at puro, qualiq; in luce ſuperbit,
Cū sine nube dies & se confractior umbra
Colligit in conum, tali pater ore ſerenos
Orditur curſus. miratur Achæa iuuentus,
Duxq; iterū: Superis ne manus & tela negemo
Inachidæ? uocat ecce deus, Sol lætus anhelis
Inſtat equis, Neptunus aquas ac peruia mollit
Cœrula. credo equidem, uires à gentibus iſtis,
Laomedonteo poſcunt ex hoſte triumphum.
Sed moror, exclamant Danai, totoq; reſultat
Vox animoſa freto. non ſic inſibilat Auſter
Frondibus hybernis, non tanto uerna fragore
Flumina præcipitāt mōtes, nō flumina cautes.
Senſerat Iliacæ cuſtos Tritonidis Aſtur
Aduentare rates, celeriq; incerta per urbem
Diſcurſu rapiens ueſtigia, nunciat arma,
Arma iterat. Quo nā uſq; uiri torpebitis? inqt.
Ecce hoſtes, uidi ratibus tectū mare, iamq;
Litt⁹ habēt. querulas tollit plebs credula uoces,

Ac pueri lachrymis matres & uoce secuti
Cõtendunt, gemitusq; æquãt, acuũtq; tumultũ.
Hector ut Europam totis adnare carinis
Audijt, extimuit paulum: mox mente reducta
Colligit in uires animum, seseq;, quòd ardens
Ausa fugam uirtus, peregrino pulsa timore
Cesserit, incusat: rapit ilicet arma, nec agmen
Expectat, solusq; effracto cardine, solus
Euolat: exiliunt pariter, longeq; secuti
Stipantur Phrygij, sæuos diffibulat urbem
Murus in egressus. aut uix iter unda meantum
Expedit angustum. tot millibus arua secundis
Troilus anticipat spacijs, hos tertius acer
Aequat Alexander, reliquos fert impetus idem.
Sed minor aut pedibus uirtº, aut currib. ardor.

Secundum conflictus.

Primº ut Argolicos tonsis certantibº Hector
Densius allabi cernit, Quo nã impetº? inquit.
Sistite Tantalidæ, medijs concurrimus undis,
Tutores habet unda suos. Sic fatus, anhelos
In fluctus admittit equos, propiusq; minantem
Phillacidæ puppim torta transuerberat hasta.
Affigitq; Lycum clauo, paucisq; cachinnum

Asse-

Asperat, I pelago tutus, non te æquor & Eurº
Excutient, stabili pinum moderabere dextra,
Phasiacas dum quæris opes. turbantur Achiui,
Intendunt animos Phrygij, ferit astra tumultº
Dissonus: ast Echo dedignans barbara Græcũ,
Frangit inexpletas iterato murmure uoces.
Ocyus Hysiphides uacuas rectoris habenas
Intuitus, subit ipse, & toto robore pinum
Præcipitat: uolat illa, & sese infringit arenis
Iratæ similis, ac sicco naufraga portu
Explicat Hemonidas. mox cũ periura teneret
Littora, & inuisas primus calcaret arenas,
Protheselaus, ait, Iter ? ac, hac ibimus (inquit)
O socij, non tota Phrygum quã poscimº Ide,
Cõmunes partimur agros. hæc fatus, in enses
Irruit, & qua acies instat densissima, durum
Extorquet uiolentus iter: treis littoris Indi,
Quinq; Arabes, septẽ Nabathææ gẽtis alũnos
Consumit uictrice manu. dabat obuia Phorbas
Pectora, & intenta ueniebat turbidus hasta.
At ferus Hysiphides præciso stipite ferrum
Decutit, acmaculis ruptis & casside fracta,

Pecto-

Pectore diuiduo perducit in ilia telum.
Stabat in occursu pelagi Chaldæus Orōtes,
Dumq; rates inhibere parat suspēsus in ictū,
Fallit arena pedes, & inanes excipit ausus (bes
Præcipitē mersura Thetys. premit Inacha pu
Desuper, ille pauens in gyros brachia spargit,
In medijs se librat aquis, nunc exerit ultro,
Nunc caput immergit pelago, uarioq; timore
Aut longos haustus aut tela premētia uitat.
Tandē dum fluctus grauior rimatur opacos,
Incidit in puppes, frontēq; infigitur uncis.
Acrius incūbunt Phrygij, contrà ira furentes
Et pudor Argolicos armat, nūc littora perdūt,
Nūc dubiā lucrātur humū, bibit unda cruorē
Alternū: at Phrygio Græcus sociare superbit.
Prothesilai cædes. Emicat immodicꝰ animi, metuensq; priorem
Solus in extremū iāiam proruperat agmen
Turbidꝰ Hysiphides: populū uaga turba secutū
Nō unam sæuire manū creditq; pauetq;,
Ceu Mars ipse premat. acies præuectꝰ utrasq;
Liquerat, ardebatq; arces calcare, relicti
Contēptor belli. sed æthelo feruidus Hector
Ob-

Obijcitur: Quo'nā usq; hic terminꝰ, inqt, et en
Nudat atrox, conūq; nihil tutante pyropo (sem
In pectus consedit ebur: mox intonat orsis,
Quisquis es, i felix, reliquisq; supbior umbris
Hectorea mactate manu. ruit unicus ille
Laodomia tuus, fidæq; oblitus amantis
Non timidas in bella preces, non mollia iussa
Pertulerat: primos teneri respectus amoris
Cessit ad armorum fremitus. at nescia fati
Hemonis absentem suspirat mœsta maritum,
Et non sensuros uultus premit, oscula figens
Cerea, difficilesq; deos in uota fatigat
Nequicq̄. iacet ille quidem, lapsusq; iugales
Impedit, & curru non agnoscente fatiscit.
Hūc ubi præcipitē uolui uidere Pelasgi,
Pennificat formido gradus, stimulatq; uolucres
Ire pedes: cunctis iter est ad littora longum,
Et tardum repetisse rates. At fulminis instar
Prosilit Aeacides, & formidabile frendens,
Proh pudor Inachidæ, uixdū præsensimꝰ ho
Et iā terga damꝰ, inqt: syluæq; trabalis (stes,
Robur, in obliquas quæ carbasa porrigit auras,

Corripit, atq; iterat, Nūc ò nūc nemo ſequatur,
Solus eam, uincā ſolus. fugit ilicet omnis
Turba Phrygū: nō arua modò, nō littora nudāt,
Sed quicquid pōtū Phrygiasq; interiacet arces,
Acceſſu uacuo Danais patet. ultimus Hector
Tanq̄ inſtans cedit, indignatusq; moranti
Arua legit greſſu. cogit moderantius ipſe
Aeacides flectitq; gradū, & qa neuter in armis
Diſſimilem ſperat, hærent, audētq;, pauentq;,
Alternoq; truces obliquant lumine uultus.
Ilicet in patulos acies diffunditur agros
Argolica, & quo caſtra ſitu, quo milite tuta,
Qui teneāt portus, belli moderator Atrides
Digerit. ille iterum raptis ad claſsica turmis
Orditur pugnas, iamq; æmula prodit in arua
Bellatura cohors: contrà (ſic impetus urget)
Nō defenſuri ꝓperāt Phryges, atq; ope ſpreta
Quā turres muriq; dabant, ſeſe hoſtibus ultro
Dardanidūm pubes æquat, bellumq; laceſsit
Ipſa prior, nulli iam reſponſura uocanti.
Vt ſibi diſtitijs acies uicina propinquis
Et campo propiore ſtetit, nō ignibus Aethna

Ru

Ruptis, non geminis Iſthmos lacerata procellis,
Nō ſic Hippotades antris fremit. oībus auſus
Auget, & accendit irā fragor: improba nullum
Fruſtratur belli uirtus. auriga iugales,
Seq; pedes ſtimulat. iam dextras undiq; miſcēt,
Et quærit ſibi quiſq; parem: ſæpe impare pugna
Aut uni plures, aut pluribus obuiat unus.
Aſpera iam cūctis calet ira, bipēnibus enſes
Cōtendunt, haſtæ iaculis, glandesq; ſagittis.
Ecce Meneciades Chironis cura ſecunda, Patroclī cæ-
Alter amor, ſimilēq; animis indutus Achillē, des.
Proſilit in medios. ſtabant tres pectore iūcto,
Aptabātq; manus in uulnera. præuenit auſus
Impactis Patroclus equis, umbone Diarcem,
Hyſiphilum curru proturbans, Hyphitō enſe.
Hector in obliquas reuocato lumine turmas,
Indignās cecidiſſe Phryges, ruit impiger haſtā
Fulmineam quatiens, iuuenemq; * *
Vectori collidit equo, conſuta regenti
Membra refert ſonipes. at feſtinantior inſtat
Priamides, prenſoq; iugo uiolentus in auras
Cōtorquet plenum galea caput. ipſa ſupremis

h 2 Vox

Vox nondum defuncta ſonis, exile ſuſurrat,
Vltor ubi Aeacide? tandē ſuper agmina lōgè
Labitur in Dorylam caſsis, reliquoq; potit⁹
Corpore Priamides, ſpolijs auroq; ſuperb⁹
Meriones cædes. Iſſet: at audentē contrà ire Meriona præceps
Perſequitur. tuq; & uita ſpoliabere & armis,
Quiſquis es, exclamat: cūq; poſt uulnera multa
Incubuiſſet ouās raptur⁹ opima, Meneſtes
Aduolat, & ſocias animo indignāte ruinas
Hectoreū ferit enſe femur. fremit inſci⁹ ille,
Nec dolor ī ſenſum uires habet: ac iuga ſpectās
Crurū tincta notis, dubi⁹ tamē unde, ſuus ne
Fluxerit, an cædis Danaæ cruor, emicat axe
Infenſus, poſcitq; faces, atq; hoſte repulſo
Igne rates populante premit. ſubit obui⁹ Aiax
Iam tandē erumpēs, & apertis Hectora cāpis
Irato mucrone petit. trux ridet Erinnys,
Cognatū lucrata nephas: at cōcita cæcos
Errores aperit pietas, nec paſſa furentes
Cōmunes declarat auos. illi arma faceſq;
Sponte relicturi, galeas ad mutua laxant
Oſcula, mutatisq; petunt tentoria parmis.

In-

Interea ſtragis ſociæ cōceſſa ſepulchris
Pax erat. Aeacides cæſum lugere ſodalem,
Hemonij Hyſiphidē, te Creta paterna Meriō,
Quiſq; ſuos iamq; in geminos pceſſerat annos
Fœdus: at in tāta populus quā ſanxit uterq;
Pace, alia Inachios turbat diſcordia reges,
Et regni dubiū culmē quatit. altera ſemper
Iura premens Liuor, & nil inſigne cupido
In ſocios ceßiſſe ferēs, coguntq; premuntq;
Naupliadam. ille queri, cæcis q; nutet habenis
Imperium, quòd non tantis inſcitia curis
Pliſtinia accedat, quòd bellis ſegnior uſus,
Quodq; alio miles egeat duce. fingula texens
Obliquat propriū meriti decus, arma, paratus,
Excubias, cōſulta, fidē: ſic anxius ambit
Imperiū, cæcus nimiū, cui ſola iubendi
Gloria, & innumeræ ueniāt cū prīcipe peſtes.
Diſſenſu uario certat fauor, his noua ſemper
Grata magis, ueterisq; iugi faſtigia tolli
Clamāt: aſt alijs notos mutaſſe moleſtum,
E longum didiciſſe nouos. ſententia nondum
Certa ducum, redeunt enſes, & pace ſepulta

Arma iterum rapiunt: coniectis undiq; signis
Collidit Bellona uiros. hinc Troilus audax,
Fulmineusq; Hector, & formidãdus in armis
Aeneas: proles contrà suspecta tonanti
Aeacides, gemini Atridæ, Calydonis alũnus,
Certãtes acuũt iras. sic auster in Arcton
Irruit, in Zephyros Eurº, sic Aeolus armat
Hybernas acies, Aethnæaq; fulmina uincit.
Hector continuò treis fundit Marte, Boëten
Saxis, Archilochũ gladio, Prothenora telo.
Indignata ducũ uirtus coit omnis in unum,
Vnũ oẽs contisq; premunt, gladijsq; lacessunt,
Et quicquid cupidis Mars usu, Mulciber arte
Ingessit fatis, cumulant, tor toris Iberi
Iactus, insidias Parthi, libramina Daci.
Ille, uelut Siculis insurgens umbo procellis,
Instãtesq; premit, atq; iras ridet inanes.

Pugna Paridis & Menelai.

Parte alia Paridẽ Phrygios in bella uocãtem
Infestat Menelaus agens, paucisq; profatus
Increpat: Agnoscis ne hospes? reminiscere tãdẽ
Spartanos coluisse lares: ad mutua ueni (tecũ
Hospitia, heus agè redde uices, duc Pergama

Si

Si qua domi rapiẽda tibi. quo'nã usq; moraris?
Lũge manus. nũ terga paras? Ille arte Cydonum
Fretus, Icirea delibat cuspide frontem
Principis: atq; addit, I nunc, accedo petitis:
Sic Helenã uisure, ueni. crudescit in iram
Plistinides. nõ sic frendũt rapta ubera tigres
Hyrcanæ, Scythicíq; sues, Mauriq; leones.
Astiterat socias Aiax Locrẽsis in iras,
Hortaturq; ducem. Iouis igne citatius ambo
Obiectam rumpũt turbam, mediosq; per enses sspargunt
Accelerant. prior alipedes Menelaus ituros
Anticipat, prensisq; iubis, Simul ibimus, inqt,
Sed iam Troia procul. dixitq;, & stare negãtes
Infrenos impingit equos. pallere uideres
Priamiden, cũ iã celeres moderatus habenas
Hector adest, parmãq; comes Cythereius heros.
Obijcit, ereptumq; hosti Troiãq; reductum
Restituit thalamis, & bellis mollibus aptat.
Macte Paris, sic terga paras? sic prælia linqs
Atq; hostes ignaue tuos? at Martius Hector
Fraternas acies & bella uicaria tractans,
Vulnerat, interimit, fugat, indefessaq; mutat

Spicula,ubiq; potens & ad omnes integer ict⁹.
Labitur Horcomenes iaculo,ſude Schedi⁹,enſe
Helpenor,Dorius cōto,Polyxenus arcu,
ſocium His addens ×ſaxo Palamenē,Opiſtriphon axe
Protritum,ſeptem mortes manus explicat una.
Hauſiſſet Phimachus Phegiæ latus,at ferienti
Succeſsiſſe timens,uictor dat terga.fugacem
Aeneas oculis,& arundinis arte ſecutus
Traïjcit,& fixæ(Moriere)immurmurat auri.
Haud minus Aeacides dextra ſtomachāte Sileū
Hippolytumq; metit,fatis Eufenius hiſdem
Aſteriusq; ruunt,teq; ò Xanthippe metenti
Tydides ſocium letho dedit.atq; ita cedes
Alternant hinc inde pares,& funera librant.
Rarior Argolicas ferro populante cateruas
Agmina laxabat miles,ſociosq; ſuperſtes
Quærebat iam turba ſuos:cū tempore rapto
Imperiale tonans,acies Agamemno labātes
Increpat,hortatur,iubet,inſtruit,atq; obit oēs
Oebalio ſublimis equo,citiusq; futuras
Spōdet opes:nec enim Mœſas armare cohortes
Telephus,et plenas Danais dare differet alnos.

Haud

Haud mora,præcipitē faciles repetiſſe tamultū
Ictibus indulgēt omnes:iam quærere longum
Quæ feriant,tardūq; dari:man⁹ oīs in hoſtem
Fulminat,& nulli furit irrita gaudia Martis
Horrida,deliciasq; truces,efferuere paſsim
Aſpiceres.fluit huic in uultus pulchra genarū
Rapta dies,mento hic linguaq; & nare reciſa
Informes aperit rictus,his auris adempta,
His man⁹, his nutat humer⁹,pars uiſcera lapſa
Labitur,ac manibus nitens ſeſe eripit hoſti.
Hinc capitū largus ſtagnat cruor,inde relicti
In cumulū ſurgunt trunci,currusq; retardant.
Ipſe nec hybernis niuibus,nec grādine uerna,
Nec riguo paſtus Symois Thaumātidos arcu
Maiores miratur aquas,& ſanguine rapto
Diſsimilis redit in pelagus:ueniētia Triton
Funera,& expallēs horret Thetys,oīa luſtrat,
Omnibus incūbit,centenaq; millia uoluit,
Et non inuentū totiens lucratur Achillem.
Preſſerat occiduū Phœb⁹ iubar,aſtra uiciſsim
Aēre deterſo,lucēq; ſtupentibus umbris
Sidereum pepigere diē:conſulta uocati

Argolidæ tenuere duces, iamq; ibat Vlyſſes
Tydide ſociante gradus, Priamoq; ferebat
Vota ducũ, uulgiq; preces. uidet Inacha longè
Arma Dolon, creditq; dolos: mox acer ab ipſis
Deſilit excubijs, &, Quò pperabitis? inquit.
State uiri contrà. pacem ne huc fertis an arma?
Illi Palladia legatos arbore pandunt,
Exorantq; aditus: iam regis copia, iam res
Edita, iã redeũt, treis ſuſpẽduntur in annos
Dextris bella datis. at fœdera Martius Hector
Incuſat, pacisq; moras, fractisq; nouandas
Inachidis tanto coniectat tempore uires.
Incutiunt alias cunctis belli ocia curas,
Hi muris, illi caſtris, utriq; ſepulchris
Inuigilant. uix flore ſolũ laxauerat æſtas
Tertia, deſueti rabida in diſcrimina campi
Proſiliũt hinc inde duces. rotat efferus enſem
Hector, & ingẽtes animos fortuna miniſtrat
Supremos ſpeculata dies, obitusq; decoros
Factis illuſtrat inſignibus. Antiphus antè,
Poſt Philibus clauſere uirum: libratur utriq;
Fraxinus, & mediũ ſuſpẽdunt Hectora. at ille

Ob

Obliquam reuocans haſtã, ſic excipit ambos,
Lugeat ut primo oculos, cerebrumq; ſecundus.
Euphorbũ premit Aeacides, dũq; ille recedẽs
Haſtile incuſſum dextra obnitẽte retardat,
In turbã offendit, ſociũq; Lycaona præceps
Obruit: inſequitur uictor, prolapſaq; tranſit
Pectora, conſortes mittens ad tartara manes.
Troilus Ideã rapiẽs per prælia clauam,
Myrmidonas ſeptem ſolo cõſumit in ictu,
Atq; alios ſeptem, ſi ſeptem fortè fuiſſent,
Proturbaſſet agens, ipſumq; ardebat Achillem
Ferre manus contra: ſed tot centena cadentum
Millia, tam uarios gemitus, tam diſſona fata
Indoluit Phœbus, celeresq; immerſit habenas
Mœſtior, & ſubitis conterruit agmina bellis.
Nox erat, & lõgo defeſſum Marte iacebat
Andromache cõplexa uirũ, cumq; aſpera belli
Quæſiſſet, gens utra prior, quæ nomina regũ,
Qui uultus, quid Dardanidæ, qd geſſerit ipſe
Egregium, paſſus ne metus, ſopita marito
Incubat, & primi nebula ceſſante ſoporis
In ueras matura quies purgata figuras

Di-

Dira monet. Stabat thalamis iuctiſsima laurus,
Secretos amplexa lares: inimica ſecuris
Hanc à ſtirpe metit, rorantes ſanguine rami
In ſtratũ geniale cadunt. plura ingerit horrẽs
Monſtra ſopor: iacet interdũ ſine cõiuge, toto
Fuſa thoro, nudos rurſus uidet oris hiatus
Sanguineos fœdare ſinus. Tandẽ ægra ſoporẽ
Rumpit, & horrẽdis iterat clamoribꝰ, Hector,
Hector ubi? timidaq; manu ſcrutata cubile,
Ingeminat Meus hic ne meus? lenire pauores
Ille, & adhuc ſegnes paulatim demere ſomnos
Cœperat. illa fidem uiſis nunc credula donat,
Nũc negat, amiſſumq; putãs cõplexa maritũ,
Omnia certa timet, & nil tamẽ auſa fateri
Armatum prohibere parat: muliebribus ille
Nil monitis motus, timidi præſagia ſexus
Spernit, & impatiẽs bellantibus acer abeſſe
Poſcit equos. tũc uerò amẽs, tũc anxia uocem
Tollit, & occurſus oẽs rogat, exit & intrat
Incerta, ac paruũ matris lamenta ſtupentem
Aſtyanacta trahẽs, calcãdum in limine patri
Obiecit, induerat galeam, curruq; ſedebat

Cel

Celſior: andromache priamo prænũcia clamat,
Heu morimur, ſuccurre pater. uix principe iuſſꝰ
Tandẽ hæret patiturq; moras, moderãte cater-
Mẽnone. ſed nuſq; Phrygia ſub caſside uiſo (uas
Hectore, mens Danais maior, fiducia maior,
Maior in arma manus, maiorq; licẽtia campi
Audaces proferre gradus: iam Pergama iuxta
Effugiunt Phryges, exclamãt matresq; ſenesq;
Quis pulchrũ uel triſte fuit de mœnib arma
Cõſpicere, & miſeris quatiũt ululatibus urbẽ.
Hector ĩ Andromachẽ oculorũ fulmĩa torquẽs
Ergo iterũ prohibebis? ait: ſtimulisq; iugales
Præcipitat. non ſic Oſſæa per ardua Mauors
Armigero terrore ruit, mucrone Gelonos
Fracturꝰ, uel falce Getas, uel cuſpide Thraces.
Illum ubi fraxineũ rapientẽ in prælia telum
Agnouere duces, dant illico terga, retroq;
Suadet iter cuſtos animæ timor: at ferꝰ Hector
Anticipat celeri fugientia pectora curſu,
In terga iraſci ſpernens, teloq; trabali
Hydomenea petit, cui ſtrage Leõtius æqua
Cõcidit. at Stelenus fugiens, atq; Hyſidꝰ inſtãs,

Spi-

Spiranti certam referunt in uulnere mortem.
Vltimus Hectoreũ Polybetes ſenſerat enſem
Altius impreſſum iugulo, non defuit augens
Supremã fortuna manũ, trãſegerat armos
Armaq;, et in geminos diſcreto corpore trũcos
Solus inoffenſus clypeus reſtabat, & illum
Dum uictor mutare parat læuamq; ſuperbus
Argolica Iunone onerat, fremit acrius illa
Marte ſuo, facibusq; Iouis: ſic pronus in iram
Sexus, ſic priſcus ſuadet dolor. excitat ergo
Aeaciden non ille quidem certamine, tanto
Tentaſſet conferre uiro, ſed Iuno negantem
Sollicitat, ſtimulat Pallas, pariterq; precantes
Præbẽt hæc animos, hæc iras, utraq; uires.
Poſtq̃ peruentũ propius, fiſusq; dearum
Robore, fulmineum præceps nudauerat enſem
Aeacides, trepidi coëunt hinc inde manipli,
Ipſaq; ſponte hærent retro data prælia regum
In campi maioris opus: mox ſæuus utrinq;
Clamor, utrinq; metus. cupiunt uidiſſe furẽtes
Et uidiſſe timent: facibus confligere iactis (lẽ,
Fulmina bina putes. prior occupat Hector Achil-
Fra-

Fraxineamq; trabem uibrat: uolat illa, femurq;
Heus humili nimis acta manu, nimis ĩuida cœptis
Lethiferis, hoſtile ferit. pudor aggerat iram,
Fruſtratæq; manus. at ſtricto dedecus haſtæ
Purgaſſet gladio, quum uulneris acrior ira
Aeacides enſem librat, diuumq; ſuaq;
Proturbat uirtute uirum: uix Martia tandem
Indignante anima, gelidos mens deſerit artus. Hectoris cædes.
Extemplo turbata Phrygum laxatur inerti
Turba fuga: trepidis uiolentior inſtat Achilles,
Ac dextra maiore furit. mactantur in ipſis
Millia bellantum portis. Tithonius heros
Obliquum pectus & reſpectantia terga
Obiecit Aeacidæ. læditq; ac læditur ipſe,
Seraq; uix tenebris dirimit nex bella ſecutis.
Heu heu quàm tenui nutant mortalia filo,
Nil homini fixum. Fortunæ munera blandæ,
Inſidias non dona reor: ſemperq; timebis
Sirenum turbæ ſimileis, ſub ſole ſereno
Nubem, ſub riſu lachrymas, ſub melle uenenũ.
Si tibi res, fallit caſus: ſi forma, ſenectus:
Si uires, morbus: ſi nomen grande, litura
Po-

Postera: & in nullis fati constantia donis.
Ipse etiam has inter tenui uirtute procellas
Fretus homo, aut lāguet moriēs, aut mortuꝰ aret.
Horū si neutrum, certè mortalis, & imos
Fraudatura dies medios metit Atropos annos.
Occidit heu spes una Phrygū, Mauortiꝰ Hectoꝛ
Occidit, æternos cui si natura dedisset
Artus, ipse suos iaculandos Iuppiter ignes
Ocia tracturus ultro mandasset. at illum
Imperijs sensere suis obsistere Parcæ,
Sensere, & uiridis crescentia fila iuuentæ
Collata rapuere manu, tutore perempto
Facturæ Phrygiam licito maiore ruinam.

LIBRI QVINTI FINIS.

HYPOTHESIS LIB. VI.

Anxia Sextus habet dubio certamina Marte,
Cæduntur q̄; duces, Sarpedon, Deiphobus q̄;,
Troilus & sequitur Palameden, Memnona Achilles,
Et Paris. urbs capitur, Priamus rex mittitur ūbris.
Flet q̄; Hecuba, ac Danaūm reditū cōplectitur idem.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de Bello Troiano liber Sextus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

SEGNIOR explicitis mœrentia signa cateruis
Troia mouet, rorant clypei, cristæq; grauantur
Luctibus, angustum crebris sin
gultibus aurum
Rumpitur, arma nocēt, toto nihil agmine lætū,
Dulce nihil: signa ipsa minus pugnantia uento
Mentitas laxant animas, moriturāq; tardis
Flatibus inclinant faciles lāguere Dracones.
At sonipes, animi non argumenta superbi
Iratas iterat uoces, non puluere capto
Multiplicat suspensa leui uestigia gyro.
Non fremit incertū, sed tota immergitur aruis

Vngula, ſubmittitq; equitē, aurigamq; peroſus
Auertit collo uenientia frena reflexo.
Stridentē litui gemitum, ſiridentia reddunt
Iuſſa tubæ, nulliq; ſonāt non triſte tumultus.
Talis in aduerſas trahitur duce Mēnone turmas
Mœſta Phrygū pubes, poſcūt remeare, negātq;
Venturusq; Hector ſemper poſt terga uidetur.
Qualiter Hyblæi mellita pericula reges
Si ſignis iniere datis, labente tyranno
Alterutro uiduos dant agmina ſtridula queſtū,
Et ſubitū uix nacta ducē metuentia uibrant
Spicula, & imbelli remeāt in prælia roſtro.
Iāq; Argiua phalāx, lætis iactātior armis
Prodierat, tollitq; animos, celereq; triumphum
Hectore deiecto ſperat, dux digerit arma
Naupliades uoti compos, curasq; timendas
Induit, & duro fruitur miſerādus honore.
Atrides regis inſignia ponit, & ultro
Exuit imperium: nec enim ueniſſe fatetur
Iure ducis, fieriq; ſatis, ſi principe quouis (ctrix.
Freta cohors, redeat poſt diruta Pergama ui-
Nil refert, quis, ubi, quādo, ſed qualiter, & qd
Fa-

Factum: durabunt actus, & tranſiet autor.
His addit, ſe iure frui potiore Mycenis,
Et ſtabilem regnare domi: nec ſigna priora
Sic ambire cupit, ut feſſo pectore malit
Et uigiles Lunas, & duros ducere Soles.
Martius Aeacides mutatas ſolus habenas
Arguit, at rapto Palamedes Marte ſuperbus
Vincere contendit titulis, regemq; mereri.
Ergo iterū coēunt acies, properatur utrinq;
Et medius decreſcit ager, rapit agmina iuncta
Sarpedō Lycioſq; enſes, & turbine primo
Hoſtibꝰ inuehitur: qualis uexilla Gigantum
Cētimanꝰ Briareꝰ Phlegræo in uertice tollēs,
Imbelles riſit Iouis ignes, tela Dianæ, (gues.
Martis equos, Phœbi pharetras, & Palladis an
Haud minor inſurgēs heros Ioue patre ſupbus,
Iunonē Argolicā cōgreſſāq; ſigna deorum
Spernit atrox: quacūq; uagos raptatur ī hoſtes,
Millia multa manu proturbat, millia multa
Axe ſuperiecto, fulmen ſæuire paternum
Credas, & tonitrꝰ curru ſtridente minores.
Occidit infelix Gobius, nec lætior illo

Triptolemus, ſuetuſq; feras inceſſere telis
Mœnalius Cormas, quartus tot funera Perſes.
Vltus obit. læuos miſſo Sarpedonis armos
Tranſierat iaculo, ſed uix tamen ille coactus
Tandem uertit iter, uultuq; in terga reiecto
Ad cunctos hæret greſſus, ſemperq; redire
Ardet, non poſſe indignans, pulſatq; uetantes.
At iam caligat acies, ſparſoq; cruore
Deficiunt quamuis uicturo uulnere uires.
Interea Mœſas properat laturus ariſtas
Demophoon, Garamas, & te Theſida uolētē
Tertia cura uocat. Danaas hebetauerat iras
Belligeræ meßis uiniq; audacis egeſtas,
Et uires depaſta fames, pax arma ſoporat
Inq; annum iurata fides: utriq; cohorti
Vtraq; caſtra patent, fas ciui Graia uidere
Carbaſa, fas hoſti Phrygios luſtrare penates.
Dum ſic alternos aditus, alterna pererrant
Mœnia, natarum ſacra comitante caterua
Hectoreos manes Tymbreæ in limine portæ
Placat uterq; parēs: cinis annuo, umbra laborās
Solantes epulas lamentaq; feſta repoſcit

Et

Et tumuli lugubre decus. ſtant crine ſoluto
Iliades, hæc quæſta uirum, natū altera, fratrē
Multæ, nūc pariter lugent, nūc ſingula plāgūt.
Cūq; alijs in pallorem candore ſepulto
Febricitent uultus, ſola ore Polyxena floret
Soſpite, & in faciē nil audent nubila mentis.
Hanc uidet, hāc optat, & acuto Cypridis arcu
Saucius Aeacides ſubitos ſuſpirat amores.
Vtq; uſu maiore Venus producta, tenellos
Spondæo ſtabilit animos pede: ſic noua uoti
Cauſſa, pares ſtimulos ſimilesq; immobilis ignes
Haurit, & ī thalamos periturū emollit Achillē.
Ergo nec armorū meminit, nec prælia curat,
Iamq; redire uelit patriosq; reducere cœtus,
Et totam turbare aciem, ſi regia detur
Virgo ſibi, conſorsq; thori, preciumq; receſſus.
Inſtruit his Phryga Sergeſtū, cui proxima in oē
Arcanum regale fides, pacemq; futuram
Aſſerit, & totum cogendum in fœdera Martē,
Si reduces ſua Myrmidones præcepta ſequātur.
Audierat Priamus, remeat Sergeſtus Achilli.
Pacta placent, ſed bella nocent, faciliq; repulſa

i 3 Cre-

Crescit amor. lex hæc: Virgo, si publica cesset
Arma, uiro patrias nuptũ tradetur in oras. (stra
Haud mora, cõmunes redit⁹ monet, et graue fru
Discrimẽ passos queritur, nec iudicat æquũ
Vnius in thalamũ & muliebria prælia tãtos
Cõiurasse duces, Spartanaq; damna medendo
Et populum & reges lõgis cõsumere bellis.
Grata quies uulgo, Martisq; remissius ardens
Dignatur consulta furor: sibi crastina quisq;
Vela parat, sed mox accepto tempore, partæ
Maturãt cum messe rates, quas donat Achiuis
Teleph⁹, infensusq; tamẽ q; signa sequantur
Altera ductoresq; nouos, Agamẽnone pulso.
Vixdũ contigerãt portus, mutata tumultu
Agmina crudescũt alio, gladiosq; reposcunt.
Torserat astriuagũ pacta in uestigia Phœbũ
Annua mobilitas bissenos passa labores,
Etiam mixtæ acies: sol⁹ nõ prodit in arma
Aeacides, solus non militat, obice belli
Vota h ærere dolens. alios in prælia cogit
Deiphobi cædes. Naupliades. faustũq; suis comitãtibus omen
Impete Deiphobũ primo petit, utraq; iacto

Tẽ-

Tẽpora trãsadigit iaculo. funusq; secundum
Dat Phrygio lugere duci. rotat obuia tela
Sarpedon, quãtaq; cruor uirtute rehctus
Sufficit in uulnus, uires expendit in ictus
Prodigus instãdi, nec iuncta potentia fati
Prorsus abest, clypeũ trãsit, læuũq; cruẽtat
Obliquo mucrone latus. felicior ensis
Naupliadæ, casuq; manũ meliore secutus
Iratis flendũ superis Sarpedona fundit. Sarpedonis cædes.
His hilaris, multoq; aliis iactãtior, Ecce
Ecce, iterat, quantos dextra uictrice negãtes
Ense palàm sterno. qd plus testabitur ausum
Phlegra louẽ? Libyc⁹ Alcidẽ? Thesea Minos?
Talis erat Danaũ princeps. uix ista, nec ista
Fas plenis iactasse sonis, uenit ecce sagitta
In iugulũ stridẽs Paris hãc excussit in auras
Assyriis melior, æquaturusq; Gelonos. Palamedis cædes.
Dux ruit, & tenues iactatrix gloria fructus
Cum luctu lucrata perit: cunctiq; iacentem
Mixtis confodiunt hastis. at rege perempto
Nõ se turba regit: cæso duce tota sequentum
Debilis ægrescit uirtus, arma ipsa uidentur

Posse minus. sic si ruptis moderator habenis
Deciderit, turbantur equi, leuiora stupentes
Imperia, & subita iam libertate potiti,
Ceu timeant, incerta uago uestigia cursu
Præcipităt. lege hac fugiũt, hoc ordine fusi
Graiugenæ: iam castra procul, iam littora lõgẽ
Seq; terunt uicibus, & qui prior, esse supremus
Atq; hosti propior metuit: mox pectore nudo
Terga tegunt, armătq; fugă: sed nulla tueri
Tela queunt, classes nullæ, munimina nulla:
Incendunt, sternũt, perimũt, face carbasa, cõtis
Arces, ense uiros. strages uulgatur, Achilles
Dissimulat: sed tot tedas, tot tela secundus
Sustinet Aeacides, & defensore laborat
Iam fessus clypeo. tandem miseratur anhelum
Altius attollens pontum Thetys, & uenienti
Occurrit Phœbo, radios mersura morantes.
Postera uix umbras lux soluerat, undiq; ĩ iras
Surgunt, armatoq; acclinia tela cubili
Corripiunt. pars in clypeos ceruice recepta,
Nõ madidũ mucronis ebur, non cassidis umbrã
Soluerat, ast ipsis audax sopor incidit armis.

It tuba præceptrix Phrygijs, it tibia Graijs,
Et litis litui testes. at prompta uocantes,
Anticipat uirtus modulos, crudescit utrinq;
Pugna ferox: instăt, cedũt, minitătur, et horrẽt.
Alternãsq; uices fortuna ferensq; triumphos
Exiguasq; fugas populis permutat utrisq;.
Vrget eques pedites, ille inclinatur in ictum
Arduus, hi tollunt humiles in uulnera dextras.
Ibat Abas, cumq; aurigă turbare Melampum
Sublato mucrone parat, sensisse putares
Cornipedes, suspẽsa truces in pectora surgũt,
Implicitũq; terũt pedibº, stratisq; relinquunt.
Lætior euẽtu, fisusq; Melampus equorum
Auxilio, per & arma uirũ, perq; ora superbo
Feruidus axe uelat, calcandaq; corpora quærẽs
Nõ uacuă dignatur humũ. tandẽ Anxuris hastă
Dictæi ruit incuruus, proprijsq; fatiscit
Interceptus equis: clamătemq; ore supino
Parcite, nil miserans surdi rota præterit axis.
Anceps pugna ducũ, palmæq; incerta fluebăt
Bella diu, donec medios prorũpit in hostes
Troilus, horrificisq; comes uictoria signis.

Qualis Pellæus, qualis Calydonius exul
Fulmineas habuere manus. prior ille, secutus
Alter: at hic superat utroq; potentior ambos,
Vtq; oēs claudā titulos breuis, Hectore maior.
Mirati cedunt Danai, grauiore procella
Corda pauent, secura prius: pluresq; renasci
Hectoras attoniti cēsent, sic Troilus ardens
Fraternas renouat cædes: insignia dextræ
Victricis sensisse dolor, spectasse uoluptas.
Eminus Alcestē Nisæum, cōminus Idam,
Hunc iaculis, hūc ense metit, tātoq; sub hoste
Nulli turpe mori. pars tanq occūbere certet,
Inflictis gaudet iaculis, & morte superbit.
Exierāt Ithacº, Tydides, Nestor, Achillem
Flectere: is in tantis unus te Troile dignus.
Sed steriles rediere preces, stat linquere sixum
Bella duci, ualidāq; ipsos ratione rogantes
Arguit: ac bellū pēdit, quòd causa pudori,
Cōgressus dānis, & cōmoda nulla triūphis.
Facta fides ducibus, hortātur fœdus, at obstat
Cui thalami ppior spirat dolor, obstat Erīnys,
Obstat Parca tenax, fatoq; potentior omni

Bella refert Danais scrutatº numina Calchas.
Haud mora, prosiliūt ductore Agamēnone læti
Oebalidæ. cōtrà non segnius æquor anhelis
Priamides transmittit equis, uectore superbus
Magnanimo sulcos suspēdit in aëre currus,
Et rarò defigit agros, ut tardior anguis
Triptolemi, Veneris ales, Panthera Lyæi.
Puluere cresçit ager, putriq; in nube sepultam
Prætexit caligo diem, nec ciuibus hostes
Internosse datum, donec reuocante serenum
Cuspide sanguineos campus cōsedit in imbres.
Strauerat Alcidamas Teucrū Leocōta, traba
Eminº intorquēs hastā, missāq; secutus (lem
Extrahere ardebat, ut teli laude madentis
Aut fomidandus Phrygijs, aut gratus Achiuis
Iret ouans. at glandifiua præventus habena
Occidit, & iuncto solatur funere Teucrum.
Trāsfigit Eurypylum iaculabilis hasta Menalcæ
Occiduas ingressa comas, læuūq; per orbem
Exit, & excussum defert in cuspide lumen.
Lernæa Lycidā trāsfigit arūdine Glaucus,
Quà ceruix cōnexa humeris: iugulo illa patēti

Insidians, galeæ clypeiq; interuenit oras
Herculeis imbuta uadis: dupliciq; fatigat
Morte aĩam, furit hinc uirus, cruor inde secutꝰ
Missile, & inciso tandem de stamine certant.
Tersilochũ Cromius, Xerses Creteona, Nisus
Fundit Alym: iacet hic iaculo, iacet ille bipẽni,
Tertius intento districtus palpitat arcu.
Rethea Rhesus agit, Lybidã, pturbat Acõteus,
Stemona sternit Ion, Tessandrũ uulnerat Argꝰ,
Mactat Achõta Pholꝰ, Pholõ Ebalꝰ, Ebalõ A-
Actora Thyodamas, & Thyodamãta Ly(ctor,
Eminet asperior dextra maiore lacessẽs (cæꝰ.
Troilus Argolicos, & quãq; Antenoris ensem,
Aeneæ iaculum, prædonis tela tremiscant,
Hic tamẽ hic uincit, & lautos obruit omnes,
Omniaq; in proprios lucratur facta triũphos.
Miratur Bellona uirum, stimulatq; furentem
Parcius, & docilẽ gaudet uicisse magistrum.
Ipse alias discit iras maioraq; Mauors
Prælia, & exemplum diuus mortale secutus,
Dum Scythicis instat, uisos reminiscitur * actꝰ. *ausus.
Ibat fulmineo Phrygios mucrone fatigans

Fer

Feruidꝰ Vmbrasides, hinc nudo Troilus ense
Disputat, & mortẽ, menti quã cella secunda,
Attonito concludit atrox: frustra ille laborat
Soluere, cũ nequeat fatale necesse refelli.
Mox premit Ascalaphũ, ruit ille ĩ terga, nec hã
Expectat, fallitq; manũ, sed fraxinus ictũ (stam
Sicca redire negans reperit, figitq; iugalem
Implicitũ domino: trahitur retinentibus ille
Scansilibus, potoq; perit in sanguine mersus.
Contẽtus cecidisse uirũ, premit agmina uictor
Cætera Priamides, & terna tricuspide claua
Funera cõtinuat. fossos gemit Astilus armos,
Pectus Itys, uacuãq; excussis ilibus aluum
Antiphates: sed sæua licet, tamen inguine nũq;
Inferius grassata manus, tumidusq; superbit
Poplitibus cæsis humilem infamare triũphum.
Iam magis ardentẽ tenues cõsumere pugnas
In populum tædet, uulgari tela cruore
Immensus uiolare pudor, nec paupere fraudat
Plebẽ anima. furit in iugulos regũq; ducumq;
Acrior, & quã acies stipat gẽmata cohortes,
Irruit, Atridasq; ambos, sed dispare telo

Sae

Sauciat. hūc iaculis, illū ſude: tertius enſem
Vulnificū paſſus plāgit Calydonis alūnus.
Hos quoq; fudiſſet, ſic nunq̄ debilis ira,
Sic præſens ſemp uirtus: at turba profundo
Interiecta grauē fruſtratur uulnere dextrā.
Ipſa etiā ceu nulla deis, ſic rara tyrannis
Atropos, inq̄; aīas inopes audacia maior.
Nutabāt Danai, iāq; his ſpes nulla triūphi,
Nulla fugæ: fati fraudes, cōmenta deorum,
Et falſum Calchāta dolēt, reditusq̄ ſuſurrant,
Si nulli poſt terga metus. mox Neſtor & ipſe
Peliden Agamēno rogāt: negat ille, ſuosq̄;
Myrmidonas in bella tamē concedit agendos.
Hos ubi conſpexit rapido ꝑdire tumultu (bes!
Troil⁹, Huc tēdamus, ait, quæ nā hæc noua pu⁹
Quis nou⁹ hic puluis? an et hos huc deſtinat Ar
Nūc primū, et totas ꝑperat cōſumere ui (gos
At ſuperi meli⁹, deerāt quos ꝑdere poſſē (res!
Et Stygio mandare Ioui, gladiusq̄; timebat
Ocia. faxo igitur poſt fulmina Dardana diſcāt
Vtilius latuiſſe domi. Sic fatus Hypartum
Ductorem cunei, quā flāmeus umbo coruſcat,
Ro-

Robore fraxineo figit, teloq̄; moranti
Præcipitem perturbat equo: celer ille receptis
Greſſibus, abiectaq̄; haſta, clypeoq̄; relicto,
Acrius inſtantem fugit hoſtē: in caſtra recedēs
Argolica, illic ante ipſum mactatus Achillem
Concidit, & fuſo tentoria ſanguine ſignat.
Frēdit atrox, quātumq̄; ingēs dabat ira, lacertū
Erigit Aeacides, ac toto robore niſus
Iam reſponſuros parat ictus. uenerat antè
Lancea Priamidæ, læuosq̄; inuaſerat armos
Hoſtis: at innocuum fallit Tritonia telum.
Sentit, & aduerſos incuſat Palladis aſtus
Troilus. at iaculo melior fortuna ſecundo:
Lædit enim libatq̄; humeros, & morte petita
Inuenit indignans uulnus ſine funere cuſpis.
Tertia maiorem cornus potura cruorem,
Rapta manu. uenit ecce abies, & ſtridula cer-
Molitur iactus. celſos præſagus in armos (tos
Erigitur ſonipes: dubium, defendere tentet,
An timeat, gaudetq̄; tamen perculſus herilem
Anticipare necem. flexo tunc poplite ſuſum
Inuitus proculcat herum, fatumq̄; ruentis

Hen

Heu iuuat.ille quidē nolit,ſed dū grauis urget,
Occupat Aeacides,& iam ſurgentia ferro
Colla metit:lōgeq; licet decurrere iuſſa
Troili cædes Cæſa uiri ceruix,truncus manet,ipſaq; nondū
Exarmata manus bellū factura mouetur. (uos!
Quos caſus,quæ fata querar?quos Troile di
Troile,cuius opē gemit Ilios orba ſepultam:
Troile,cui meritæ ſpirant præconia famæ:
Troile,quem ſolū dignatur laudibus Argos,
Macte iaces:qq; ante Phrygi ſpes publica uitæ,
Vix unum obſeſſæ tutorē Memnona mortis
Stratus habes.funus lacerū ſpoliare parabat
Aeacides,prohibet Memnon,miſeraq; parēti
Pignoris egregij lugendos deſtinat artus:
Ipſe alijs lachrymas,ſibi bella:alijsq; tumultus
Fœmineos,ſibi tela mouet,raptaq; ſuperbum
Cuſpide uictorē uindex premit:inguina telo,
Pectora libarat gladio.reſpexit Achilles,
Atq; indignatus furialibus intonat orſis:
Et te fata uocant,Stygia prior hoſpes in alno
Memnonis cædes Expectat,Stygias pariter tranſnabitis undas.
Dixit,& Eoo iamdudum uiſcera regi

Fraxineo perfoſſa ſtylo.niger emicat altè
Sanguis,& exutos mulcet ſtyx frigida manes.
Fit fuga Perſarū fuſo duce.ſæuior inſtat
Myrmidonū princeps,ſic mēs acceptaq; ſuadēt
Vulnera:iam trepidos lōgum quæſiſſe tyrānos,
In uulgi iugulū uiolēs furit,impetus iram
Mutat,& ultricē cogit plebeſcere dextram.
Ergo fugat pauidos,audētes fundit,inertes
Proculcat,redimitq; breui longa ocia bello.
Viderat Iliacos fremere in certamina cāpos
Iuppiter,& quanq tardari puluere uiſus,
Arma tamē cernit Vulcania,ſæuit in hoſtes
Sæuire Aeaciden,gaudet cū talia ſpectet
Nuptura pepuliſſe Thetim:pallore minori
Phlegræos mōtes,Phlegræaq; bella timeret.
Ipſa uirū ſtrages numerat,natoq; ſuperbit
Immemor heu fati,mater:ſic gloria uincit,
Charaq; ſuſpendit mirantē prælia fluctus.
Quippe uidere iuuat,& fas ſperare triūphū,
Cū manus una fuget.fugiatq; exercitus omnis.
Haud aliter,cū canet ager,cū meſsis adulta,
Cedunt æſtiuo fugientia iugera uento.

Vltimus effracti tardatus uulnere currus
Cardine iam clauſo ſocios poſcebat Iolas
Ingreſſum,periere preces,en Pelias haſta
Tranſactū affigit foribus,portæq; maritat.
Tandē,caſtra licet lōgè,pauciq; ſequantur,
Vrbs iuxtà,cedit uix exorante Miuerua.
Craſtina luctificos mœſto Thernone iugales
Vix aurora mouet:nunq; tam prodiga roris,
Tam largè ſatiauit agros,ſtupet ebria tellus
Hos imbres non paſſa prius,ſic ubere fletu
Natū queſta parēs.huic adgemit axis uterq;,
Lux pallens,laceræ nubes,& ſaucia cœli
Forma,nec Idalio ſpirat decor integer aſtro.
Titonū ſupereſſe piget,poſcensq; ſepulchrum
Odit uicturam per ſecula longa cicadam.
Legerat in tumulos Nabathæa meſſis odores
Ambitioſa parēs,natoq; ſuprema parabat
Funera:mox uolucrum famulātibus aſtitit alis
Exequias factura phalanx,auis unica phœnix,
Et Progne non una uenit,cauat Ardea roſtro
Marmoreū foſſore ſolum,Luſcinia planat,
Pſittacus inſcribit apices,Philomena precatur,

Plan

Plangit Olor,Turtur tinnit.Iunonius ales
Luſtrales ſparſurus aquas,pperabat:at omni
Dura Phrygi,reuocat motas Saturnia pēnas.
Fortè Ioui referēs Telchinū tela,redibat
Rex auiū:ac uiſo cūctatur funere,fulmen
Deponens,aliasq; faces incenſaq; thura
Corripit,& ſacris ſolatur odoribus aras.
Iam flāmæ ſopita fames,iam plena ſoluto
Vrna uiro,redeūt uolucres,mulcētq; parentē,
Annua Memnonio pactæ ſolennia buſto.
Parte alia natis ſtendos inſtaurat honores
Infelix Hecuba,heu quantos enixa dolores.
Iam tumulos numerare licet,iam tertia plāgit
Funera:ſic Niobæ geminis orbata pharetris,
Quē peperit populū fleuit,nec parcior ira
Iunonis:grauis huic Saturnia,Delius illi.
Aruerant lachrymæ,deploratusq; ſepulchri
Iam tacitus,iā ſiccus honos.at ſolus in altas
Maternus creſcit curas dolor,excitat ægrum
Anxietas animū,fraudesq; in uota miniſtras
Victor habet gemitus.ſtabāt radiātia Phœbo
Templa ſuburbano,nomenq; auctura tegebat

Lanugo Thymbræa deũ, circumq; supraq;
Vmbrabat dominas folijs ornantibus aras.
Insidiæ in Achillẽ cõparatæ. Huc Hecuba in facinus audax, inuitat Achillẽ,
Coniugij factura fidẽ. uenit ille, sed arma,
Sed comites nulli, solum sibi Nestore natum
Iungit, uix gladio cingi memor: omnia linquit,
Dum miser optatos properat uisurus amores.
Quin uetat insidias credi fraudesq; timeri
Ipse locus templiq; fides. at matris, adulter
Dardanus imperio, post læsa cubilia sæuum
Nil reputãs, pacẽq; deũm delubraq; turbans,
Occulit armatas post ipsa altaria turmas.
Vix fallunt animi præsagia, uenerat heros
Martius, inq; ipso trepidus ter limine gressus,
Fixit, ter redijt, atq; alternante pauore
Erectæ sedere comæ: ter præscia fati
Effigies lachrymata dei, stupet ipse tumorẽ,
Ter timuisse negat. ruit ecce inuisa iuuẽtus
Voce minax, dextraq; ferox, mediũq; coronãt
Armata statione uirũ. prior occupat acer
Priamides, Ne flecte gradũ. sponsæne petitæ
Amplexo habiturus abis? uenit ecce, sed illam.

Or

Ornatu studiosa parens, iussisq; moratur
Mollibo, & trepidã primæ docet oscula noctis.
Dixerat, & gladiũ uibrãs, & uulnera præceps
Prima petẽs, Nunc nũc addit, nũc si qua iacẽtũ
Gratia, si quis amor lapsis, hoc sanguine, ciues,
Expectant Phrygij suprema piacula manes.
Ille qd? unde animi? uel quo fuga? turpe precari,
Et ueniæ spes nulla: tamen mox ueste lacertum
Multiplici munit, ac rapta cuspide, quantum
Nuda potest uirtus & uis obsessa, repugnat,
Et populum manus una metit, nec segnior ira
Antilochi premit, instat, agit, laudisq; supremæ
Ambitus, & præceps dat desperatio uires.
Sic quercus geminas certat pagana bipennis
Centena truncare manu, uix uulnere multo
Exhaustæ tandẽ nutant, lapsasq; sequuntur
Immensæ pariter nemorumq; uirũq; ruinæ.
Haud secus heroes perstãt, nec uincere pronũ
Teucris, mille licet mortes hinc inde fatigent,
Nec iam uulneribo pateat locus, improba donec
Ipsa uirũ uirtus fractos consumpserat enses.
Achillis & Antilochi mors. Mox Phryges incũbũt propio, prolapsaq; nõdũ

Congestis clypeis casura cadauera, fisi
Quos nequeūt armis, armorū pōdere uincunt.
Vidit, & ultorem Phœbus curuauerat arcum,
Tela dabat Pallas, uetuit pater igne, sagittis
Obuius intentis, & pacem fulmine sanxit.
Gaudet Alexāder, faueāt ceu numina factis
Et placeat fraus olla deis: auibusq; ferisq;,
Proh scelus, extorres artus & funera nuda
Proiecisset atrox. melior ni iusta moneret
Frater, & infandas Helenus cōpescere iras.
Heu quas lugēdi facies, quos undiq; uultus
Cōmunis Danaū dolor induit, inde querelæ,
Hinc lachrymæ, cū bina ducū ceruice redirēt
Funera, mortaliq; rogo duo numina belli
Relligio permissa daret: nec separe luctu
Myrmidones Pyliq; ue dolēt, certamine pulchro
Fletur, & æquāti iamiā latet agmine Nestor.
Sic si destituat superūm pater, orba querātur
Sidera, & ignoto contendāt funera fletu.
Vincēdi iam nulla fides: nec fata, nec ipsi
Spem præstant superi. perstāt tamē ire, deosq;
Consultare libet, redeant ne, an prælia firmēt.
Sed

Sed redeant potius, nec enim fiducia bellis
Aeacide fuso. Calchas it, quærit, & audit,
Audit Achillea uincendum prole Pelasgis.
Pyrrhus erat quē fata dabāt, hūc Scyrī hospes Pyrrhus,
Seruat, fœminei quondam nutritor Achillis.
Nec mora, decreto procerū, Menelaus ituras
Disponit classes. nouiq;, & dicere pronum
Quas remo lassauit aquas, quos legerit olim
Portus, quæ freta, quas urbes, Calydonia uirī
Dulichijs adiuta dolis: cū puppe propinqua
Te Delos, te celsa Samos, te Bacchica Naxos
Raderet. at resides rursus Bellona fatigat,
Armato modulanda stylo. produxerat ardens
Mygdonios in bella Paris, iāq; agmine toto
Maximus innumeris fratres æquare triūphis
Destinat, augescunt animi, maiorq; uidetur
Ipse sibi. laxat arcus, & tela superbit
Spargere morte alia, maioribus utitur armis:
Nūc gladijs pugiles, lōgo nunc fraxinus ictu
Fulminat, hi propius audēt, hic eminus urget.
Hac nō arte citat cōtum Scytha, gesa Sycāber,
Pila Ligur, iaculū Medus, Persesq; sarissas.

Enſe Thoanta, Lamũ telo, ſude Dorcea fundit
Ora Thoas plãgit, Lamꝰ iguina, pectora Dorceꝰ
Hũc Pylos, hũc Pleuron, illũ miſere Celenæ.
Parte furens alia cognatos impiger hoſtes
Turbabat Telamone ſatus, ſeptena coruſcãs
Terga boũ. haſta uiro quercus iaculabilis uni,
Vnã paſſa manum, nõ ferrea ſuta ſuperbum
Velauere latus, ſiue has bellare proterua
Non tulit ira moras, ſeu lato pectoris orbe
Se totum latuiſſe ratus. ſic ſæuit inermis,
Sic premit armatos: maturat fata cadentum
Terror, & ignauis mors eſt uidiſſe furentem.
Hũc Paris intuitꝰ paulũ hæret an enſe ſequatur,
An iaculo: tandẽ Cortinia tela reſumens,
Hic quia certa manus, & nunq̃ ſurda uolenti,
Corython uiduat arcu, pharetrãq; ſagittis,
Arcum læua premit, intẽdit dextera neruum,
Vtraq; ſuſpendit telum, inſidensq; ſagittæ
Ductor in anguſtum uiſus coit. ibat arundo
Hinc pẽnis pectus tangens, hinc cuſpide læuã.
Iamq; emenſa fugã lateri inſidiata ſiniſtro,
Ipſa morte madet, ſed iuncti frigora lethi

Aiacis Telamonij cædes.

Ira

Ira ardens neſcit, donec fuſo hoſte furentis
Vltrix tempeſtas animi ſatiata quieſcit.
Sic dextros in uota deos, alternaq; fata
Felices habuere manus, felicior illa
Quæ cædis ſceleruq; faces, belliq; tyrannum
Abſtulit, et mœchos dedit ire in tartara manes.
Vade nocẽs, quò noxa trahit: te ſexta meretur
Tenariæ ſpelunca domus, ſi quartꝰ amores
Tractus habet, quintusq; uiros. at adultera uitãt
Funera, & inceſto congreſſos Marte tyrãnos.
Te plaga ſulphureas Titanũ amplexa catenas
Demerſo clauſura ſinu, nox ultima, et ima (res,
Poſcit humus: tibi Styx odiũ, Phlegethõq; uapo
Cocytus lachrymas, Acherõ lamẽta ppinat.
Te portu procul ire Charon, & limine cogat
Cerberus: at tãdem cũ iam trãſmiſſus abibis,
Occurrant Herebi peſtes, mors omnis in unũ
Acceleret iurata caput: tibi Tantalus undas,
Ixion radios, ſaxum remeabile reddat
Siſyphꝰ, ac Tityus uolucres: hæc gaudia ſumas,
Dum mare ſorbet aquas, imbres dũ nũciat Iris.
Poſtq̃ Helenẽ trepidas exurẽs nũcius aures

Interitus Paridis.

Perculit, ingenti longum ſuſpenſa dolore
Vox pariter lachrymæq; hærẽt, fugitiuaq; fallit
Mens, ſubitã mentita necẽ, uix rore medenti
Frigidus in ſenſum remeat dolor. ilicet ori
Et laceris irata comis, circumſpicit enſes,
Et cauſſas iam mortis habet, taciteq; uolutat
Cuius furetur gladiũ, quem tela precetur
Ipſa ſua moritura manu. ſenſere furentem
Iliades, nimiumq; auſos lenire dolores
Aggreſſæ uicibus: dux blãdior ipſe furenti,
Quod ſpretis nunq̃ Phrygijs optaſſet Achiuos.
Finis erat lachrymis, pariterq; exhauſta latebat
In noctem progreſſa dies. at feruidus ira
Tydides, quãuis fractos & in ipſa fugatos,
Mœnia turbat Adis hoſtes, clauſosq; laceſſit
Nocturna ſtatione Phryges. nõ teſſera ſortem
Elicit excubijs, ultro uigilantibus inſtant
Ignibus, & nullo pulſantur pectora uento.
Vix emenſa dies, redit armis impetus, urbem
Inuadunt, torměta rotãt, dat uinea uireis,
Et ſilices baliſta uomens, teſtudo uiatrix
Subdola, foſſoremq; aries ſuſpenſus in ictum.

At Phryges iſtãtes prohibẽt, nũc grãdine ſaxi,
Nũc ferri nimbo, nunc ſparſæ fulmine maſſæ.
Nulla tamen pauidis nudo fiducia Marte
Cãpeſtres iterare manus, ſeq; urbe tuentur,
Virgineas donec Priamo peltata bipennes
Pẽtheſilea mouet, hæc integrat arma, cohortes Pentheſilea.
Firmat, bellatrixq; uiris dat fœmina uires.
Pãduntur portæ, refugosq; in caſtra Pelaſgos
Pellit agens, iugulis gladios, incendia uelis
Deſtinat. excutiens Tytides unus utrunq;
Clarius in nullis expreſſit Tydea bellis.
Ecce Neoptolemus dena ſubit hoſtia pinu
Aegæas permenſus aquas. quis prælia fatis
Fortunã miſcere neget? dant fata pelaſgis (uas.
Pyrrhũ, dat Scythicas Phrygijs fortuna cater
Prodierãt in bella pares, ſtetit inde Pelaſgũ
In cuneos collecta acies, hinc uirgine mixta
Troia frequẽs, utrinq; dei ſua quiſq; coruſca
Numina, Palladiæ pacẽ mentitur oliuæ
Cecropidũ clypeus, gentili Marte minatur
Biſtonidũ caſsis: Mars undiq;, & undiq; Iuno
Plurima, fraxineo nunc uerberat ãera peplo,

Nūc ſedet in parmis, capitū nūc ſurgit in arces.
At Phryx Idæa Cybele, Idaliaq; ſuperbit
Cypride, fulminei Tyrias pars alitis alas
Inceſtat Ganimede ſuo. ſic ire decorum
Certantes, ſic dulce uiris confligere diuos.
Eminet horrificas rapiēs poſt terga ſecures
Virginei regina chori, nō prouida cultus
Cura trahit, nō forma iuuat, frōs aſpera, ueſtis
Diſcolor, inſertumq; armis iraſcitur aurum.
Si riſum, ſi uerba notes, ſi lumina pendas,
Nil leue, nil fractū, latet omni fœmina facto.
Obuius ultrices accēdit in arma cohortes,
Myrmidonasq; ſuos curru præuectus anhelo
Pyrrhꝰ, nō ducibus miles, nō ultor Atridis,
Sed ſibi bella gerit, meritosq; offenſus in hoſtes
Arma patris, patris ultor habet, ſed tāta recu
Pōdera creſcētes humeri, maioraq; caſsis (ſant
Colla petit, breuioraq; manꝰ uix colligit haſtā.
Prima Mycenæū dextra flagrāte Menetum
Penthesilea petit. dabat hic conuitia cūctis
Ore leo, ſed corde lepꝰ, frendēsq; ſtupebat,
Cū pauidæ & nullis uſæ Pelopeides armis,

Fœ-

Fœmineas audire tubas. at frigore neſcit
Natiuo geminū crudeſcere uulgus, & axem
Sarmaticū generare animis gentilibus iram.
Tūc ſic increpitās, Pudeat Mars inclyte, dixit:
En tua ſigna gerit, & noſtra effœminat arma
Staminibus uix apta manus. nūc ſtabitis hercle
Periuræ turres. calathos & penſa puellæ
Plena rotant, ſpargūtq; colos: hoc milite Troia,
His fidit telis. at non patiemur Achiui:
Et ſi turpe uiris timidas calcare puellas,
Ibo tamen contrà. ſic ille, at uirgo loquacem
Tarda ſequi ſexum, uelox ad prælia, ſolo
Reſpondet iaculo. fatum miſerabile, lapſum
Haſta ſolo figit. pendent ueſtigia, præceps
Ire laborat equus, cuſpis uetat, atq; ita carptim
Infelix diro lacerant certamine corpus.
Haud minus Adraſtū Pyrrhꝰ premit, ille deorū
Proles, mortali uitā ſed reddidit hoſti.
Mox alias utrinq; manꝰ, dextrasq; minores
Accendunt exempla ducū. quis ſingula pādat?
Si fluctus Siculos, Libycæ ſi meſsis ariſtas,
Hyblæas ſi ſecter apes, tot uulnera, tantas

Haud

Haud tamẽ expediã cædes. nunq̃ antè Machaõ,
Pluribus, aut tãtis eguit Polydarius herbis.
Iamq; humiles populata manꝰ cõcurrere binos
Molitur fortuna duces, nec longa morati
Arma parant, parẽtq; alacres. audentibus olim
Acceſſum nunc turba dabat. nunc largior uſus
Cãporũ numerꝰq; minor. prior impba Pyrrhũ
Penthesilea premit, Mars hũc, hãc implet Enyo
Ad ſexũ non tarda ſuum. Tritonia neutri,
Neutri luno fauet, Pyrrhũ nec uincere malint.
In ſpaciũ iam creſcit ager, porrectus uterq;
Contus, uterq; enſis, admiſſos calce fatigant
Cornipedes, primas perdit ſed fraxinus iras,
Pars clypeis immẽſa ſedet, pars ſpargitur aruis,
Partẽ dextra tenet, mox certior enſe, ppinquo
Crudeſcit ferri rabies. prima erigit ictum
Virgo, ſed raptis obliquo uulnere criſtis
In clypeum deſcẽdit ebur, medioq; retentum
Vix perfert umbone moras: dumq; elicit enſem
Altius impreſſum, læuã mucrone papillam
Penthesileæ cædes. Tranſadigit Pyrrhus. ſic imperioſa uirago
Degladiata ruit. tãta eſt reuerentia ſexus,

Si-

Sidonias in crura togas, ſinuoſaq; texta
Colligit, & multum fatis irata fatiſcit.
Fit fuga Dardanidũ, turbãtur Amazones, æger
Ad ſexum facilis redijt timor: undiq; terror
Palantumq; metus, diſcors ignauia pugnat
Præceptura fugam: nulli ſuccurrere lapſis
Fratribus, aut notos mens reſpexiſſe uocãtes.
Pars iã nacta urbẽ, Danao pars præda ſequenti
Linquitur: at pauci cũ certa pericula cernãt,
In portus redeunt, & fata decora merentur.
Venerat extremi reuoluto ſtamine penſi
Fatorum promiſſa dies, decimusq; rotabat
Speratum Titana labor. præſagia mille,
Mille mali micuere minæ, metuenda cometæ
Sanguineis cecinere comis, ac Phœbus uterq;
Nũc duplex, nũc nullus erat: nõ crebrior unq̃
Ira Iouis, non plura nouis portenta figuris
Viſa prius, ſilicum lachrymis, ſudore deorum,
Latrantum gemitu, partuq; in monſtra ſoluto
Venturi iam clara fides. accendit Achiuos
Teſtorides, panditq; deos. illi undiq; muris
Inſultant, quà terra patet: pars nectere claſſes

De-

Deſtinat,& cunctos urbis tentare receſſus.
At Phrygij reditus Ledæos pace paciſci,
Et tandem longis hortantur fœdera bellis.
Suadet idem Antenor,ſuadet facundior illo
Polydamas,ſuadet leni mitiſsimus ore
Dux Anchiſiades.reges cecidiſse querũtur
Et raras ſupereſſe manus:nec ſola gemiſcit
Ilios aut Phrygij fines,at quicquid Idaſpem
Gẽmiferũ,Scythiciq; interiacet æquoris algas,
Belli damna dolet.nec par fortuna Pelaſgis.
Pugnat Achilleides,conſultat Neſtor, Vlyſſes
Fallit,& Atridas ultrix exaſperat ira.
Haud tulit Amphimacꝰ,pacẽ negat,arma repo
Edicit laxare fores,Phrygibusq; triũphũ(ſcit,
Deſtinat,aut pulchro uictũrã funere famam:
Ipſe æquaturus fratres,uerũm Hectore maior,
Si cedat puer,& pugiles uir ſurgat in annos.
Quin Priamo licet in ſeniũ deiectior ætas,
Algentesq; negent onerari caſside cani,
In ſene nõ marcet princeps,in principe uernat
Miles,& imbelles audent certamina rugæ.
At ducis offendunt auſus,coguntq; timere,

Mobilitas ſuſpecta Phrygũ,bellũ autor agendũ
Iuſſerat Antenor,nunc ſuadet fœdera:Sparten
Aeneas populatum ierat,nunc reddere prædam
Cenſet,& hoſtilẽ cupiat meruiſſe fauorem.
Ergo dolis ceſſare dolos,& tollere fraudem
Fraude parat,formatq; artes hoc ordine ductor.
Fingere ſacra uouet,feſtæq; ad fœdera mẽſæ
Inuitare duces,dumq; unà pocula tractant,
Irruat Amphimachus armatis acer inermes
Occupet inſidijs:ſic tuti libera Martis
Copia,& hærebit nullis uictoria cauſsis.
Interea queſtiq; diu,bellumq; peroſi
In fœdus coiere Phryges.iuratur in uſum
Perfidiæ periura fides.Antenore dirum
Parturiente nefas.huius conſulta ſecuti
Vcalegon,atq; Amphimadas,nec iuſtior ipſo
Polydamãte Dolon,patriæq; in dãna ruẽtis
Impius,& tãtis Aeneas cõſonus auſis.
Nuncius Argolicis prodẽdas indicat arces
Polydamas,pacẽq; in pactũ fraudis habendã
Iuratis poſcit,tacitumq; in mœnia furto
Poſcit iter Danais.Neſtor timet,hæret Vlyſſes,

Prodicio Troiæ.

Furta negat Pyrrhus: illos incerta morantur
Pollicita, & falli metuunt: hic uincere certus,
Nocturnis refugit bellis fœdasse triumphum.
Res turbat suspecta duces, Phrygioq; retento
Traditur Inachio legati cura Sinoni.
audenda Promissis * addenda fides. petit ille penates
Iliacos, dubiosq; Anchisa teste timores
Soluit, & acceptas iurante Antenore uoces.
Ergo fidē ducibus testati numina pangunt
Inachidæ, lætiq; iubent, sua, seq;, suosq;,
In nullos nutare metus: dona insuper addūt,
Et firmāt promissa datis. nec Pergama tantū,
Innumeras Asiæ spōdent cū ciuibus urbes. (bē
His hilaris Phryx certus abit, qđq, hostis in ur-
Captet iter, quando ueniat, quæ signa mouēdi
Militis, & cauto dispēsat singula nutu.
Porta latens, tacitosq; dolis furata meatus
Inscriptum Pegasi tollit caput: hac iter Argis,
Huc iussi uenere duces. Sol merserat axem,
Venturis hoc tempus erat: fax igne sereno
Visa uiris, hæc signa dabat. sic milite iuncto
Securi dubijq; meant. Phryx indice flamma

Pan-

Pandit iter, laxatq; fores. ò dira nocentum
Consilia, ò cunctis incognita crimina fastis.
Florebant Asiæ fines, florebat opimis
Troia suis, & rege potens, & milite tuta.
Nec superos, nec fata timens. uictoria Graiū
Mentito Calchante breui cessisset. at hostis
Indigena, & (quo nil grauius) priuata nocēdi
Copia Testoriden uatē facit. inuidet ipse,
Ipse urbē ciuis aperit. non cardo susurrat,
Non clypei, nō tela sonāt, scit turba silere.
Omnia clām, clarūq; nihil. prior urbe potitus
Impatiens sæuire dolis & uincere furto,
Exclamat Pyrrhus, Nūc obuia tela parate,
Ite Phryges cōtrà. quo nā usq; ī somnia torpor?
Nil tuti supereſt. postes laxamus, & ecce
Irruimus Danai. si quos concurrere mecum
Ira trahit, non egregium damnabitur umbris
Martis opus, facient ignes spectacula uestri.
Fatur, & incendit rapta face Pergama primus,
Ipse sibi patuisse uolens. pars cætera ferro
Certatim, flammaq; furit: populator oberrat
Ignis, & in medios gladij uenere sopores.

Nox fera, nox uerè, nox noxia, turbida, triſtis,
Inſidioſa, ferox, Tragicis ululãda cothurnis,
Aut Satyra rodẽda graui, tu ſola triumphas,
Tãtorum niſus ſteriles lucrata dierum.
Si mihi Carpathias linguis æquare figuras
Detur, & innumero creſcãt mihi pectora Pho
Nõ tamẽ expediã cædes, incẽdia luctus, (bo,
Quos Phrygijs nox una parit. pars ignib. enſes
Pars gladijs uitãt ignes, caſuq; gemendo
Incurrit fatum, fati fuga: ſola timetur, (ſis
Quæ prior in ſenſum mors germinat: utraq; paſ
Funera, fas multis geminos conferre dolores.
Dira mali facies, æuoq; ignota priori.
Hinc ſomnus uigil, inde odium: nulloq; rebelles
Obiectãte manus, ferienti copia dextræ
Delegiſſe necem, iugulum'ne, an pectus, an ora
Occupet, aut cunctos in uulnera cõputet artꝰ.
At quibus in mẽſas noctis productior uſus,
Aut uerbis uigilata quies, uulgãte tumultu
Vrbe frui Danaos, aut uiſis ignibus, arma
Defenſura parãt, ſed flãmis undiq; ſepti
Præreptum mirãtur iter, fruſtraq; parãtes

In-

Incenſos exire lares, aſperrima queſti
Funera, cõſumptis pariter moriũtur in armis.
Expediã cædes? & ſingula fata reuoluã?
Sed tenebris latuere manus, ſed nocte perẽpti,
Sed premit umbratã nocturna inſcitia Muſam.
Fugerat amplexus aras & templa tonantis
Infelix Priamus, nec enim fiducia dextræ: Priami cædes
Ceſſerat ira metu. magno tamen arduus ore,
Nõ prece, nõ lachrymis, nõ uultu ſupplice regẽ
Dedecorat. cui Pyrrhꝰ atrox, reddisne pelaſgis
Spartanas, reddis'ne nurꝰ? an prælia mauis?
Et nõdũ bellare times? cur ſtringis eburnos
Dijs inuiſe deos? læſiſti numina ſponte,
Cogor in exẽplũ: cecidit pater hoſtia Phœbo,
Tuq; Ioui. dixit, indignatusq; iacentis
Cæde frui, trepidũ prenſis à uertice canis
Erigit in uulnus, gladiumq; in uiſcera condit
Nõ longũ cunctata manus. leuis ire ſub umbras
Vita hebes: ipſe tamen membrorũ põdere ferrũ
Permiſſus cecidiſſe iuuat, tãdemq; dierum
Plenus obit, felix ſenio, lætusq; iuuenta,
Si ſtabili fortuna fide, ſi fixa maneret.

Post Zephyros plᵒlædit hyĕs, post gaudia lu
Vnde nihil melius q̃ nil habuisse secundũ. (Etᵒ:
Postq̃ Hecubæ iam certa mali uulgata recẽtis
Fama, rapit gressus, & nil cunctata per enses
Audet iter, lacerisq; comis & pectore cæso
It quærẽs & questa uirũ. Quis nã, inqt, Achiui
Lugendos miserè secat artus? reddet? an illum
Prædã auibus, prædãq; feris sparsistis, adẽptũ
Quærendũq; mihi? cedunt turbata furenti
Agmina, dantq; uiam. regi illa instrata reperto.
Heu meᵒ, ingeminat, lõgo pòst tempore muta:
Heu iterat repetitq; meus. sic sæpe diuq;
In uoces dissuta breues, uix deniq; questus
Continuos nectit, & sic exorsa, profatur.
Lamentatio Hecubæ. Quos gemitᵒ, quæ digna satis lamẽta repẽdes
In lachrymas simulate dolor? nõ arguo luctus.
Defecere genæ, fletuq; exhausta profundo
Lumina caligant, acies hebet, insita dudum
Plaga, sed elingues siluere huc usq; dolores.
O cœlum, ò superi, quibus irritata peperci
Fœmineis nil ausa modis, quo crimine tantis

In pœnas dãnata malis? si digna necari,
Cur uixi? heu, miseris longo nil tristius æuo.
Nũ thalamos, partᵒ ne querar? sa uissima nupsi,
Infelix peperi. potuit ditione serena
Iste frui, mecum Parcæ nupsere nocentes,
Et pariter stetit ira deũ. quin pignore multo
In partus fœcunda fui, fatoq; sinistro
Et cõiunx & mater erã: nũc orba creatis,
Nuda uiro, gemino didici cõtendere planctu,
Claudendis lassata genis, & funere multo.
At te chare Hector, te tuta superstite dudũ
Troile Troia fuit: nec enim pars impia nostri
Fax uteri memorãdus erit. sic fatur, & ignes
Quos Phaëtõteæ nequeãt æquare fauillæ, (dit,
Quosq; neget tibi Roma Nero, miratur, et ad
Has ne faces peperi? peperi ne, & fulmĩa cessãt?
Hæc uteri fœtura mei, nec soluit hiatum
Terra uorax? peste hac timui, parcũtq; minaces
Deucalionis aquæ? uos ò, quos impia læsi,
Vos potius quibus hæc peperi lamẽta, nocẽtem
Certatim laniate Phryges. sed serior ira:
Tunc tẽpus, cũ somnus erat. tuq; inclyte cõiũx,

Tu thalami tumuliq; comes, tecũ ibo ſub ũbræ.
Me miſeram deerit ne hoſtis? ubi bella furentũ?
Pyrrhus ubi? date tela uiri, date tela, ſeniles
Sufficient in fata manus. diſcam ne uereri
Argolicas captiua nurus? ſic fatur, & omnes
In luctum Danaos pietas extorta reſoluit.
Et iam rorificas noctis nudauerat umbras
Sed nondum deterſa dies. ultro ipſe latebat
Phœbus, & euerſis, quæ ſtruxit mœnibꝰ, hoſtẽ
Ingemuiſſe putes. præda omnis ĩ arce Mineruæ
Congeritur, noctisq; lucrum: Troiæq; iacentis
Metiri iam fata licet, tot ditia ſpectes
Arma, deos, cultus, gẽmas, ebur, æra, nec unq̃
Pluribus intumuit uictrix fortuna trophæis.
Poſtquã iuſta ducum ſuffecit copia, uulgo
Spesq; auidas tribuẽs uicit manus, undiq; lætos
Conclamant reditus: tandẽq;, ſed exule bello,
In ſeſe natura redit. dat tempora uates,
Dat lucẽ qua uela parent, ſuntq; ocia Graĩs
Interea, luſtrare uago fumantia greſſu
Pergama. pars odĩs nondũ furĩsq; peractis,
Rheteos ſpoliat colles, latura cupreſſum

Fu-

Funeribus, laurum ſacris, & puppibus alnum.
Iã uotis tumulisq; modus, claſsisq; nouata
Aequoreũ ſulcabat iter: rotat obuiꝰ ecce (ĩbres
Auſter aquas, geminasq; hyemes & flamina &
Tẽpeſtas inopina monet. monet augur ituros
Nõdum placatis iterare piacula diuis.
Iuſſa duces obeũt, memoriq; Polyxena Pyrrho
Non inuenta ſubit: frendit, Phrygiosq; laceſsit
Efferus. hãc thalamis, Hecuba tradẽte, paternis
Dux Anchiſiades abſcõderat. ò ſcelus ingẽs,
Redditur inuiſis infelix præda Pelaſgis.
At, licet haud æquas, ſeruata uirgine pœnas,
Exul agi iuſſus Aeneas pendit, & uſus
Puppe bis undena, quas prædo duxerat alnos
Dardanus, exilij comites habet. urbe potitur
Antenor, regniq; decus rex lectus adauget,
Aſtrictus ſociis in fœdera læta Gabinis.
Hunc tamen extorto cupiens euertere ſceptro,
Menalias mendicat opes, Dircæa pererrat
Oppida, digreſsis audax bellare Pelaſgis
Aeneas: ſed caſſa noui molimina belli
Queſtus, in Hadriacas exul delabitur undas.

Hic

Hic urbi Corcyra nouæ, quã struxerat ipſe,
Nomen, & exiguo regnat contentus agello,
Romanis olim permiſſus mœnibus autor.
At regina gemẽs, & nunq̃ credita Teucris,
Cernuſiũ Caſſandra petit, comitemq; ſecutus
Andromachen Helenus. ſic Ilios unica d. mno
Vbere regna, urbes populis & gentibus implet.
Iamq; Phoronæi poſt diruta Pergama reges
Aegæum tenuere fretum, ſpolijsq; ſuperbi
Iliacis, nulla curſus turbante procella,
Concordes ſecuere uias, quũ carcere fracto
Effreni fremuere Noti, cœliq; tumultus
Diſpulit aut pelago puppes, aut fluctib⁹ hauſit.
At uaga Locrorũ claſsis, dum turbine fertur,
In ſcopulos proiecta perit: quin fulmine quaſſa
Regia, qua uectus Aiax, ratis. ipſe profundis
Corporis obſequio fruſtra libratur in undis.
Mox ubi uictores audit remeare Pelaſgos
Aiax Naupliades, titulos Palamede peremptо
Fraternos obiiſſe dolens, liuore maligno
Saucius, Argolicas ad bella nephanda puellas
Prouocat, & ſceleris cauſſas molitus iniqui,

Heu

Heu miſeræ qd ſacra (inquit) qd uota tot annis
Deplorata iuuant; ſeruataq; iura maritis
Et nunq̃ temerata fides? rediere, ſed ecce,
Fama nur⁹ Phrygias ſimul aduẽtare, premetq;
Barbara ſeruitio thalamos captiua priores.
Immo agẽ, Lẽniadum memores audete Pelaſgæ
Par factum cauſsis paribus. trepidatis inertes:
Imperat indignis pellex regina puellis.
Vix hæc, & ſubitos uulgauit fama tumultus
Argolicos ueniſſe duces. ò rara deorum
In finem producta fides. ſis tempore longo
Fauſtus, ſis quouis maior, quid ſtulte ſuperbis?
Vltima felices ætas facit. en habet Argos
Nil bellis quæſtus, nil æquore paſſus Atrides:
Victorẽ iugulum coniunx ſecat, audet adulter
Inſidijs mactare ducem. triſtisq; reuerſo
Egiale Diomede ſuo, non oſcula. riſus,
Blanditias, ſed bella mouet, ſimilesq; tumultus
Molitæ Argolides aliæ, uel fraude maritos
Excipiunt, uel marte negant uenientibus urbes.
Ergo ubi Graiugenæ pulſi ciuilibus armis
Ceſſere exilijs, & deuenere Cormthum,

Sin-

Singula collatis ultum conuitia bellis
Ire parant. prohibet Nestor, pacẽq; suorum
Consultu potiore petit: prece flectere ciues,
Nõ armis tentare monet, ne publica damna
Et regno pariat lis inteſtina ruinam.
Sic damnis bellum nullis ciuile ſoporat
Maieſtas dignata preces, & Marte ſepulto
Fœmineas non paſſa tubas, pietasq; fidesq;
In dominos antiqua redit, ſua cuilibet ultro
Regna patẽt, patriãq; Samon delatus Vlyſſes
Syrenũ modulos, Siculũ mare, Monycha paſſo
Hoſpitia, Antiphatis mẽſas, & pocula Circes,
Dulichios tandem fines tenet, inq; pudicas
Penelopes poſt multa redit cõnubia tedas.
At fati præſaga quies horrendaq; uiſa,
Telegoni gladios cognataq; tela minantur.
Sic Circes deſpector obit, ſic uictima nati:
Sed ſenio ualidus, Aſiæ ſed uictor opimæ.
Poſtq; Tyndaridẽ patrias remeaſſe Mycenas
Claruit, occurrit denſis Europa cateruis
Pliſtiniã mirata nurum, flagrantq; uidere
Euerſorem Aſiæ uultum. quin ipſa ſuperbit
Ac-

Accendiſſe duces, laceraſſe in prælia mũdum,
Infamem famæ titulũ lucrata pudendæ.
Hactenus Iliacæ queſtus lamenta ruinæ
Confuſa explicui ueteris compendia ueri.
Viue liber, liberq; uige: ſed ſi qua nocebunt,
Diſce libens liuore nihil ſublimius eſſe.
Cũ tibi mordaces obliquent læua cachinnos
Murmura, cũ cupiãt linguis lacerare ꝓphanis,
Sis utinam inuidia dignus, quæ ſumma laceſſit,
Quã paſcit præſens, extremaq; terminat ætas.

DARETIS PHRYGII DE BELLO TROIANO LIBRI SEXTI & ultimi finis.

PERIOCHA SEX LIBRORVM DARETIS Phrygij per CORNELIVM Nepotem interpretem.

PELIAS rex in Peloponeso Aesonem fratrem habuit. Aesonis filius erat Iason, uirtute præstans, & qui sub ipsius regno erat omnes eos hospites habebat, & ab his ualidissime amabatur. Pelias autem rex ut uidit Iasonem acceptum esse omni populo, ueritus est ne sibi iniurias faceret, & se regno eijceret. Dicit Iasoni Colchis pellem inauratam arietis esse, digna ei uirtute ut ea inde auferret, omnia se ei daturum pollicetur. Iason ubi audiuit, ut

ut erat animo fortissimus, & qa loca omnia nosse uolebat, atq; clariore se existimabat futurum, si pellem inauratam Colchis abstuliisset, dicit Peliæ regi se uelle eo ire, si uires sociiq; non deessent. Pelias rex Argum architectum uocari iussit, & ei imperat ut nauem ædificaret qpulcherrimam ad uoluntatem Iasonis. Per totam Græciam rumor cucurrit nauem ædificari, in qua Colchos eat Iason pellem auream petiturus. Amici & hospites ad Iasonem uenerunt, & pollicentur se una ituros. Iason illis gratias egit, & rogauit ut parati essent. Quum tempus superueniret, Iason literas ad eos mittit, qui erant polliciti sese una ituros, & illico conuenerunt ad nauem, cui nomen erat Argo. Pelias rex qbo opo fuerat nauim imponi iussit, & hortato est Iasone, & qui cum eo ibat, animo forti ad perficiendum iret quæ conati essent. Ea res claritate græcis et ipsis factura uidebatur. demonstrare eos q cum Iasone pfecti sunt, non uidetur nostrum esse Sed q uolunt eos cognoscere, Argonautas legat. Iason ut ad Phrygiam uenit, nauem admouit ad portum Simoentis. deinde ois exercitus de naui ad terram descendit. Laomedonti regi nunciatum est, mirandam nauim in portum Simoentis intras-

trasse,& in ea multos iuuenes de Græcia aduectos esse. Vbi audiuit Laomedon rex, commotus est,& considerauit commune periculum esse si consuescerent Græci ad sua littora nauibus aduentare. Mittit itaq; ad portũ, qui dicãt ut Græci de finibus eius discedant: sin edicto suo nõ audientes essent, sese armis eos eiecturum de suis finibus. Iason & qui cum eo erant, grauiter tulerunt crudelitatem Laomedontis sic se ab eo tractari, quum nulla ab eis iniuria facta esset: simul timebant multitudinem Barbarorum, si contra imperium conarentur permanere, ne opprimerentur. quum ipsi non essent parati ad præliandum, nauim conscenderunt. A terra discessere, Colchos profecti sunt, pellem abstulere, domũ reuersi sunt. Hercules grauiter tulit à rege Laomedonte contumeliose se tractatum, & eos qui una profecti erãt Colchos cum Iasone. statim Spartam ad Castorem & Pollucem uenit. Agit cum his ut suas iniurias defendant, ne Laomedõ impune ferat, quod illos à terra & portu prohibuisset. Multos adiutores fuisse futuros, si se accommodassent. Castor & Pollux omnia promiserunt se facturos quæ Hercules uellet. Ab his Sa-

laminam profectus ad Telamonem uenit, rogatq; eum ut secum ad Troiã eat, & ut suas suorumq; iniurias defendat. Telamon promisit se in omnibus rebus paratum esse quæ Hercules uellet facere. Inde Pythiam profectus est ad Peleum, rogatq; eum ut secum eat ad Troiam, pollicitusq; est ei Peleus se iturum. Inde ad Nestorem profectus est, rogatq; eum Nestor quid ueniret. Hercules dicit, quod dolore commotus sit uelle exercitum ducere in Phrygiam. Nestor Herculem collaudauit, operamq; suam pollicitus est. Hercules ubi omnium uoluntates intellexit, naues XV. parauit, milites elegit. Vbi tempus datum est proficiscendi, literas ad eos quos rogauerat misit, ut cum suis omnibus uenirent. Quum ergo omnes unanimiter conuenissent, in Phrygiam profecti sunt, & ad Sigæum noctu accesserunt. Inde Hercules, Telamon, & Peleus exercitum eduxerunt. Et nauibus qui præsidio essent, Castorem, Pollucem, & Nestorem reliquerunt. Laomedonti regi nunciatũ est classem Græcorum ad Sigæum accessisse, & ipse statim cum equestri copia ad mare uenit, cœ

pitq; præliari. Hercules ad Ilium ierat, & imprudentes qui erant in oppido, urgere cœpit. Quod ubi Laomedōti nunciatum est, urgeri ab hostibus Ilium, illico reuertitur, & in itinere obuius Græcis factus, ab Hercule occiditur. Telamon primus oppidum Ilium introijt. Cui Hercules uirtutis causa Hesionam Laomedontis regis filiā dono dedit. Cæteri uerō filij qui cum Laomedōte erant, occiduntur. Priamus in Phrygia erat, ubi eum Laomedon pater eius exercitui præfecerat. Hercules & qui cum eo uenerant, prædam magnam fecerunt, & ad naues deportant. Inde domum proficisci decreuerunt. Telamon Hesionam secum conuexit. Hoc ubi Priamo nūciatum est, patrem occisum, ciues ereptos, prædam euectam, Hesionam sororem dono datam, grauiter tulit Phrygiam tam contumelioſe tractatam esse à Graijs. Ilium petit cum uxore Hecuba, & liberis Hectore, Alexandro, Deiphobo, Heleno, Troilo, Andromacha, Cassandra, Polyxena. Nam erāt ei etiam alij filij ex concubinis nati, quos nemo ex regio genere dixit esse, nisi eos qui essent ex legitimis uxoribus. Priamus ut

ut Ilium uenit, ampliora mœnia extruxit, & ciuitatem munitissimam reddidit. Et multitudinem militum ibi esse fecit, ne per ignorantiam opprimeretur, ita ut Laomedon pater eius oppressus est. Regiam quoq; ædificauit, & ibi Iouis aram statuamq; consecrauit, tunc quando Ilio portas fecit. quarum nomina sunt hæc, Antenoride, Dardanie, Ilia, Scæa, Catumbria, Troiana. Et postquā Ilium stabilitum uidit, tempus expectauit. Vt uisum est ei iniurias patris ulcisci, Antenorem uocari iubet, dicitq; ei se uelle legatum Græciam mittere, ut conqueratur graues sibi iniurias ab his qui cum exercitu uenerant, factas. Idem in Laomedōtis patris nece, & in abductione sororis Hesionæ, regniq; prædatione pertulisse: quæ omnia æquo se animo passurum, si tamen Hesiona ei reddatur. Antenor, ut Priamus imperauit, nauim conscendit, & profectus uenit Magnesiam ad Peleum. Quē Peleus hospitio recepit triduo, die quarto interrogat eū ad quid uenerit. Antenor dicit quæ à Priamo mandata erant, ut Graios postularet, ut Hesiona tātū redderetur. Hæc ubi Peleus audiuit, gra

uiter tulit,eò quòd ad eum pertinere uidebatur: iubet eum de finibus ſuis diſcedere. Antenor nihil moratus nauim aſcendit,ſed in Boëtiã iter fecit. Salaminam aduectus eſt ad Telamonem,rogare cœpit eum ut Priamo ſororem redderet, dicens non eſſe dignum in ſeruitute habere regis filiam. Cui Telamon reſpondit,nihil à ſe Priamo factum: quod uirtutis cauſa donatum ſit, ſe nemini daturum. ob hoc Antenorem de inſula diſcedere iubet. Tunc nauim conſcendit, & in Achaiam peruenit. Inde ad Caſtorem & Pollucem delatus, cœpit ab eis poſtulare ut Priamo ſatisfacerent, & Heſionam ſororem redderent. Caſtor & Pollux negauerunt iniuriam ab eis Priamo factam eſſe, & Laomedontem eos priorem læſiſſe. Antenorem diſcedere iubent. Inde Pylum ad Neſtorem uenit, dixitq; ei qua de cauſa ueniret. Qui ut audiuit, cœpit Antenorẽ obiurgare cur auderet in Græciam uenire, quum à Phrygibus prius Græci læſi eſſent. Vbi Antenor audiuit nil ſe impetraſſe, & contumelioſe Priamum tractari, nauim conſcendit, domum reuertitur. Priamo regi demonſtrat quomodo ab uno-

unoquoq; illorum tractatus ſit, ſimulq; hortatus eſt regem ut eos bello proſequatur. Continuo Priamus filios uocari iubet, & omnes amicos ſuos, Antenorem, Anchiſen, Aenean, Vcalegõta, Lamum, Lampotem, Panthum, & omnes filios qui ex concubinis nati erant. Qui ut conuenerunt, dixit ſe Antenorem legatum in Græciam miſiſſe, ut hi qui patrem ſuum necauere, in hoc ſibi ſatisfacerent, Heſionam remittendo: illos autem contumelioſe tractaſſe Antenorem, & nihil ab eis impetraſſe. Verum quoniam ſuam uoluntatem facere noluiſſet, uideri ſibi exercitum in Græciam mitti, qui pœnas reciperet ab eis, ne Barbaros Græci haberent in riſu. Hortatusq; eſt Priamus liberos ſuos, ut huius rei principes forent, maximè Hectorem, erat enim maior natu. qui cœpit ſe dicere uoluntatẽ patris executurum, & Laomedontis aui ſui necem, & quaſcunq; iniurias Græci Troianis feciſſent uindicaturum, ne id impunitum Graijs foret. Sed uereri quòd non perficere poſſent quod conarentur, multos adiutores Græciæ futuros, Europam bellicoſos homines habere.

Asiam semper in desidia uitam exercuisse, & ob id classem non habere. Alexander cœpit cohortari ut classis præpararetur, & in Græciam mitteretur. se rei principem futurum, si pater uellet: in deorum benignitate se confidere, uictis hostibus laude adepta, de Græcia domum redituru esse. Nam sibi in Ida sylua, quum uenatū abisset, in somnis Mercurium adduxisse Iunonem, Venerem, & Mineruam, ut inter eas de specie iudicaret. Et tunc sibi Venerem pollicitam esse, si suam faciem speciosam iudicaret, daturam se ei uxorem quæ in Græcia speciosissima uideretur. Vnde sperare deberet Priamus, Venerem adiutricem Alexandro futuram. Deiphobus placere sibi dixit Alexandri consilium, & sperare Græcos Hesionam reddituros & satisfacturos, si ut dispositum esset, classis in Græciam mitteretur. Helenus uaticinari cœpit Graios uenturos Ilium, euersuros, parentes & fratres hostili manu interituros, si Alexander sibi uxorē de Græcia adduxisset. Troilus minimus natu, non minus fortis quam Hector, bellum geri suadebat, & non debere terreri uerbis Heleni.

ni. quod omnibus placuit, classem cōparari, & in Græciā proficisci. Priamus Alexandrum & Deiphobū in Pæoniā misit, ut milites eligerent, & populū ad concionē uenire iuberent. Cōmonefacit filios ut maiores natu minoribus imperarent. Mōstrauit quas iniurias Græci Troianis fecissent, ob hoc Antenorē legatum im Græciam misisse, ut sibi Hesionam sororem redderent & satis Troianis facerent. Antenorē contumeliose ab eis tractatum, nec quicq̄ ab his impetrare potuisse, ob hoc placere sibi Alexandrū mitti cū classe in Græciam, qui aut sui mortem & Troianorum iniurias ulciscatur. Antenorem dicere iussit, quomodo in Græcia tractatus esset. Antenor hortatus est Troianos ne horrescerent ad debellandā Græciam, fortes & alacriores suos fecit. Paucis demonstrauit quæ in ipsa Græcia gesserat. Priamus dixit, si cui displiceret bellū geri, suam uoluntatem ediceret. Tunc Panthus Priamo & propinquis prodit ea quæ à patre suo Euforbio audierat, dicens, Si Alexander uxorem de Græcia adduxisset, Troianis extremum exitium futurum. Sed pulchrius esse

in ocio uitam degere, quàm in tumultu libertatẽ amittere, & periculum inire. Populus Panthi autoritatem contempſit. Regem dicere iuſſere quid fieri uellet. Priamus dixit naues eſſe præparandas, ut eatur in Græciam. Vtenſilia quoque populo non deeſſe ad eam rem faciendam, iußitq; ut ire parati eſſent. Populus conclamauit per ſe moram non eſſe quo minus regis præceptis pareatur. Priamus illis magnas gratias egit, cõcionemq; dimiſit. At mox in Idam ſyluã miſit qui materiem ſuccideret, naues ædificarent. Hectorem in ſuperiorem Phrygiã miſit, ut exercitum pararet, & ita profectus eſt. Caſſandra poſtquam audiuit patris conſilium, dicere cœpit quæ Troianis futura eſſent, ſi Priamꝰ perſeueraßet claſſem in Græciam mittere. Interea tempus ſuperuenit, naues ædificatæ ſunt. Milites ſuperuenerunt quos Alexander & Deiphobus in Pæonia elegerant. At ubi uiſum eſt poſſe nauigare, Priamus exercitum ſuũ alloquitur. Alexandrum exercitui imperatorem præfecit, mittit cum eo Deiphobum, Aenean, Polidamantem. Imperatq; Alexandro ut primùm Spartam ac-

cedat, Caſtorem & Pollucem conueniat, & ab his petat ut Heſiona ſoror reddatur, & ſatis Troianis fiat. Quod ſi negaſſent, continuò ad ſe nuncium mitteret, ut exercitum poßit in Græciam mittere. Poſt hæc Alexander in Græciã nauigauit, adducto ſecum duce eo qui cum Antenore iam prius nauigauerat non multos ante dies quibus Alexander in Græciam nauigauit. Et antequam in inſulam Citheream accederet, Menelaus ad Neſtorem in Pylum proficiſcens, Alexandro in itinere occurrit, & mirabatur regiam claſſem quò tenderet. Vtriq; occurrentes ſpexere ſe inuicem, inſciĳ quò quiſq; iret. Caſtor & Pollux ad Clitemneſtram ierant, ſecũ Hermionam neptem ſuam Helenæ filiam adducentes. Argis Iunonis dies feſtus erat his diebus quibus Alexander in inſulam Citheream uenit, ubi ad fanum Veneris & Dianæ ſacrificauit. At hi qui in inſula erant, mirabantur claſſẽ regiam, & interrogabant ab illis qui cum Alexandro uenerant, qui eſſent, uel ad quid ueniſſent. Reſpondere à Priamo rege Alexãdrum legatum miſſum ad Caſtorem & Pollucẽ, ut eos

conueniret. Helena uerò Menelæi uxor, quum Alexander in insula esset Citherea, uoluit eum uidere. Qua de causa processit ad oppidũ quod est Helena, peruenitq; ad mare ubi Dianæ & Apollinis fanum est, ubi rem diuinam Helena facere disposuerat. Quod ubi Alexandro nunciatum est, Helenam ad mare uenisse, conscius formæ suæ, in conspectum eius ambulare cœpit, cupiens eam uidere. Helenæ nunciatum est Alexandrum Priami regis filium ad Helenam oppidum, ubi ipsa erat, uenisse, quem etiam illa uidere cupiebat. Et quum se utriq; respexissent, ambo forma sui incensi, tempus dedere ut gratias inuicem referrent. Alexander imperat ut omnes sint in nauibus parati. Nocte classẽ soluũt, de fano Helenam eripiunt, secum ducunt, & cũ ea aliquas mulieres rapiunt. Dum oppidani uidissent Helenam raptam, diu pugnauere cũ Alexandro, nec Helenam eripere ualuere. Quos Alexander fretus multitudine sociorum superauit, fanum expoliauit, homines secum inde quamplurimos captiuos duxit, naui imposuit, & statim classem soluit, domum reuerti disposuit.

suit. In portum Tenedon peruenit, ubi Helenam mœstam alloquio mitigauit, patriq; rei gestæ nũcium misit. Menelao postquam in Pylo nunciatum est, cum Nestore Spartam profectus est, ad Agamemnonem fratrem misit Argos, rogãs ut ad se ueniat. Interea Alexander ad patrẽ suũ cum magna præda peruenit, & rei gestæ ordinem refert. Priamus gauisus est, sperans Græcos ob hanc causam recuperationis Helenæ, sororem Hesionam reddituros, & ea quæ à Troianis inde abstulere. Helenam mœstam consolatus est, eamq; Alexandro uxorem dedit. Vt aspexit Cassandra Helenam, uaticinari cœpit, memorans ea quæ antè prædixerat. Quam Priamus abstrahi, & includi iussit. Agamemnon postquam Spartam uenit, fratrem consolatus est, & placuit ut per totam Græciam conquesturi mitterentur ad conuocandos Græcos, & Troianis bellum indicerent. Conuenere autem hi, Achilles cum Patroclo, Tlepolemus & Diomedes. Postquam Spartam accessere, decreuere iniurias Troianorum persequi cum exercitu. Agamemnonem Imperà-

peratorem & ducem præficiunt. Tunc legatos mittunt per totam Græciam, ut armati ad Athenienſem portum cum nauibus uenirent, ut inde pariter ad Troiam proficiſcantur ad defendendas ſuas iniurias. Caſtor & Pollux iere, poſtq; audierunt Helenam ſororem ſuam raptam, nauim aſcendere, & ſecuti ſunt. Quum in littore Lesbio nauim ſoluerent, maxima tẽpeſtate correpti, nunquam eos comparuiſſe creditum eſt, poſtea dictum eſt eos immortales factos. Itaq; Lesbios nauibus eos uſq; ad Troiam quæſitum iſſe, neq; horum ueſtigia inuenta renunciaſſe.

Dares Phrygius qui hanc hiſtoriam ſcripſit, ait ſe militaſſe uſq; dum Troia capta eſſet, hoc ſe uidiſſe quum inducię eſſent, pariter prælio interfuiſſe: à Dardanis autem dixit ſe audiſſe, cũ interrogaretur qua facie & natura fuiſſent Caſtor & Pollux. Fuere autem alter alteri ſimilis, capillo ſtauo, oculis magnis, facie pura, bene figurati, corpore deducto. Helenam ſimilem illis, formoſam, animo ſimplici, blandã, cruribus optimis, notam inter duo ſupercilia habentem, ore puſillo. Priamum Troianorum regẽ uultu pulchro, magnum, uoce ſuaui, aquilino corpore. Hectorẽ bleſum, candidum, criſpũ, ſtrabum, pernicibus membris, uultu uenerabili, barbatum, decentem, bellicoſum, animo magnum, ciuibus clementem, dignum & amori aptum.

Deiphobum & Helenum ſimiles patri, diſſimiles natura: Deiphobum fortem, Helenum clementem, doctum uatem. Troilum magnum, fortiſſimum, pulcherrimum, ætate ualentẽ, fortem, cupidum uirtutis. Alexandrum candidũ, longum, fortem, oculis pulcherrimis, capillo flauo & molli, ore uenuſto, uoce ſuaui, uelocem, cupidum imperij. Aenean rufum, quadratũ, facundum, affabilem, fortem in conſilio, pium, uenuſtum, oculis hilaribus & nigris. Antenorem longum, gracilem, uelocibus membris, uerſutum, cautum. Hecubam magnam, aquilino corpore, pulchram, mente uirili, iuſtam, piã.

Andromacham oculis claris, candidam, longam, formoſam, modeſtam, ſapientem, pudicam, blandam. Caſſandram candidam, mediocri ſtatura, ore rotundo, rufam, oculis micantibus, futurorum præſciam. Polyxenam candidam, altan,

tam, formosam, collo longo, oculis uenustis, capillis flauis & longis, compositam, membris dignis, digitis prolixis, cruribus rectis, pedibus optimis, quæ forma sua omnes superaret, animo simplici, largam, dapsilem. Agamemnonem albo corpore, magnum, membris ualentibus, facundum, prudentem, nobilem, diuitem. Menelaum mediocri statura, rufum, formosum, acceptum, gratum. Achillem pectorosum, ore uenusto, membris ualentibus, magna ui brachiorum, bene crispatum, clementem, in armis acerrimum, uultu hilari, largum, dapsilem, capillo mirteo. Patroclum pulchro corpore, oculis cæsijs, uiribus magnis, uerecundum, rectũ, prudentem, dapsilem. Aiacem Oileum, quadratum, ualentibus membris, aquilino corpore, iocundũ, fortẽ, sagacẽ. Aiacẽ Telamoniũ ualentem, uoce clara, capillis nigris, coma crispa, simplici animo, in hostem atrocem. Vlyssem firmum, dolosum, ore hilari, statura media, eloquẽtem, sapientem. Diomedem fortem, quadratum, corpore honesto, uultu austero, in bello acerrimum, clamosum, cerebro calidum, impatiẽtem,

tem, audacem. Nestorem magnum, naso longo, longũ, latũ, candidũ, consiliarium, prudentem. Protesilaũ corpore candido, uultu honesto, uelocem, confidentem, temerarium. Neoptolemum magnũ, uirosum, stomachosum, blesum, uultu bonum, aduncum, oculis rotundis, supercilioſum. Palamedem gracilem, lõgum, sapientẽ, animo magno, blandũ. Podalirium crassum, ualentem, superbum, tristẽ. Machaonem magnũ, fortem, certũ, prudentem, patientem, misericordem. Merionem rufum, mediocri statura, corpore iocundo, uitiosum, pertinacem, crudelem, impatientem. Briseidem formosam, nec alta statura, candidam, capillo flauo & molli, supercilijs iunctis, oculis uenustis, corpore æquali, blandam, uerecundam, animo simplici, & piam. Sic igitur classe, ornata Græci Athenas peruenerunt, Agamemnon ex Mycenis cum nauibus numero centum. Menelaus ex Sparta nauibus numero sexaginta. Archelaus & Protenor ex Boëtia nauibus numero quinquaginta. Ascalaſus & Ialmenus ex Orcomeno, nauibus numero tri-

triginta. Epistrofus & Schedius ex Phocide nauibus numero quadraginta. Aiax Telamonius ex Salamina adduxit secum Teucrum fratrem, Bublationem, Amphimachum, Dorium, Thesiũ, Polisenũ nauibus numero quadraginta. Nestor ex Pylo nauib. numero LXXX. Thoas ex Aetholia nauibus numero LX. Aiax Oileꝰ ex Locris nauib. numero XXXVII. Anthippus, Phidippus, Thoas ex Alcedone nauibꝰ numero XXX. Idomeneus & Meriones ex Creta nauibus numero LXXX. Vlysses ex Itacha nauibus numero XL. Emeleus ex Pirgis nauibus numero X. Protesilaus & Protarchus ex Philaca, nauibus numero XL. Podalirius & Machaon Aesculapij filij, Ectrici nauibus numero XLII. Achilles cum Patroclo & Myrmidonibus ex Pythia, nauibus numero L. Tlepolemus ex Rhodo nauibus numero IX. Eurypylus ex Orcomeno, nauibus numero LX. Xantippus & Amphimachus ex Clide, nauibus numero XII. Polibætes & Leontius ex Lariſſa, nauibus numero XL. Diomedes, Eurypylus, Steneleus ex Argis, nauibus nu-

numero LXXX. Philoctetes ex Melibœa nauibus numero VII. Cuneus ex Cypro nauibus numero XXI. Protheus ex Magneſia nauibus numero XL. Agapenor ex Arcadia nauibus numero XL. Mneſteus ex Athenis nauibus numero L. Creneus ex Pilo, nauibus numero uiginti duabus. Hi fuere duces Græcorum numero ſexaginta nouem, qui adduxere naues numero MCXL. Poſtquam Athenas uenere, Agamemnon duces in conſilium uocat, collaudat, hortatur ut quãprimũ iniurias ſuas defendãt. Rogat ſi cui quid placeat, ſuadetq; ut antequam proficiſcerentur, Delphos ad Apollinẽ conſulendum de tota re mittat. cui omnes aſſentiuntur. Huic rei Achilles præficitur, & cũ Patroclo proficiſcitur. Priamus ut audiuit quia hoſtes parati ſunt, miſit per totam Phrygiam qui finitimos adducant exercitus, domiq; milites comparat, qui magno animo ſe defendãt. Cũ Achilles Delphos ueniſſet, ad oraculum pergit, & ex adyto reſpondetur Græcos uicturos, decimoq; anno Troiam capturos. Achilles res diuinas ſicut imperatum eſt, fecit. Et eo tempore uenerat

Calchas à Testore natus, & diuina dona pro frumentis à suo populo missus Apollini portabat. Simulq; consulit de regno rebusq; suis. Huic ex adyto respondetur, ut cum Argiuorum classe militum contra Troianos proficiscatur, eosq; sua intelligentia iuuet, ne uel inde prius discedant quàm Troia capta sit. Postquam in fanum uentum est, inter se Achilles & Calchas responsa contulere: gaudentesq; hospitio, amicitiam confirmant, Athenas unà proficiscentes perueniunt. Et Achilles eadem in concilio refert. Argiui gaudent, Calchantem secũ recipiunt, classem soluunt, quũ eas tempestates ibi retinerent. Calchas ex augurio respondit ut hinc reuertantur, & in Aulidem proficiscantur. Profecti perueniunt, Agamemnon Dianam placat, dicit q; sociis suis ut classem soluãt, ad Troiam iter faciant. Vtuntur duce Philocteta, qui cum Argonautis ad Troiam fuerat. Deinde applicant classem ad oppidum quod sub imperio Priami regis erat, & id expugnant, prædaq; facta proficiscuntur. Post ueniunt Tenedõ, ibi omnes occidunt. Agamemnon prædã di-

uidit, concilium uocauit. Inde legatos ad Priamum mittit, si uelit Helenam reddere, & prædam quam Alexander fecit restituere. Legati eliguntur Diomedes & Vlysses, ad Priamum ueniunt. Dum legati mandato parent, mittuntur Achilles & Telephus ad prædandam Mysiam. Ad Teuthrantem regem ueniunt, prædamq; faciunt. Teuthras cum exercitu suo superuenit, quem Achilles fugato exercitu uulnerat, quẽ iacentẽ Telephus clypeo protexit, ne ab Achille interficeretur. Eo tempore Telephus adhuc puer erat à patre Hercule progenitus, à Teuthrante rege hospitio susceptus est. Diomedem regem ferunt eo tempore uexatum cum equis potentibus & feris ab Hercule interfectum, Teuthrãtiq; regnũ tradidisse totũ, ob hoc eius filiũ Telephũ ei suppetias uenisse. Quod quum Teuthras intelligeret, tũc se eodẽ uulnere mortem effugere nõ posse, regnum suũ & Mysiam uiuus Telepho tradidit, & eum regem ordinauit. Mortuum Telephus magnificè sepeliuit. Achilles ut nouum regnũ conseruet suadet, & plus iusto exercitum adiuturum, si commeatus

frumẽto quotannis ex eo regno aduehat, quàm si ad Troiam dimicaturus accedat. Itaq; Telephꝰ remanet. Achilles cum magno prædæ commercio ad exercitum Tenedon reuertitur. Agamemnoni & socijs rem gestam narrat, illi collaudant industriam eius. Interea legati missi ad Priamum ueniunt, mandataq; Agamẽnonis referũt, postulantes ut Helena & præda reddatur, satisq; regi fiat, ut pacificè discedãt. Priamus iniurias Argonautarum commemorat, patris interitum, Troiæ expugnationem, & Hesionæ sororis seruitutem. Deniq; Antenorem legatum, q̃ contumelioſe ab eis tractatus sit. Pacem repudiat, bellum indicit, Græcorum legatos de finibus repelli iubet. Legati in castra Tenedon reuertuntur, renunciantes responsum, res consulto geritur. Aderãt uerò ad auxilium Priami aduersus ductores duces Græcorum hi cum exercitibus suis, quorum nomina & prouincias insinuandas esse duximus. E' Celia, Pandarus, Amphidarastus. De Colophonia à suis Carijs Amphimachus, Mnesteus. De Lycia Sarpedon, Glaucus. De Larissa Hippotogus & Cupe-

pesus. De Cironia Remus. De Thracia Pirus & Alcamus. De Pæonia Paractemesus, Teropeus. De Phrygia Ascanius, Xantippus, Portius. De Fliconea Eufemius. De Boëtia Sanias, Asymaus, & Foricus. De Buctino Epistropolis, & Boccius. De Palaconia Philleminus. De Aethiopia Pirses, & Memnon. De Thracia Heseus & Archilochus. De Agrestia Adrasthus & Amphius. De Auzonio Epistrophus. His ductoribus & exercitibus qui cũcta parãda pararent, præfecit Priamus principem & ductorem Hectorem. Deinde Deiphobum, Alexandrum, Troilum, Aenean, Memnonem. Dũ Agamemnon consulit de tota re, & ex Cormo aduenit Nauplij filius Palamedes cum nauibus XXX. Ille se excusauit morbo affectum Athenas uenire non potuisse, qui uenerit quum primùm potuerit. illi gratias agunt, rogãtq; eum in consilio esse. Deinde quum Argiuis non constaret exeũdi ad Troiam, clàm noctu an interdiu facerent, Palamedes sic iam detractionem reddit, in lucem, in Troiam excessionem fieri oportere, & manum hostium deduci. Itaq; omnes

ei assentiunt, consultè Agamemnonem exercitui præficiunt. Legatos ad Mysiam cæterosq; locos mittunt, ut exercitui commeatus supportandos curent, Hesiodum, Demorantem & Aniũ. Deinde exercitum ad concionem uocat, collaudat, imperat, hortatur, monet diligenter, ut dicto audientes essent. Signo dato, naues soluunt, tota classis ad latitudinem accedit ad Troiam, Littora Troiani fortiter defendunt. Protesilaus in terram excursionem facit, fugat, cædit. Cui Hector obuiam uenit, & eum interfecit, cæteros proturbat: unde Hector recedebat, ibi Troiani fugabantur. Postquam magna cædes utrinque facta est, aduenit Achilles, totum exercitũ in fugam conuertit, redegitq; omnes in Troiam. Nox prælium dirimit. Agamemnon exercitum totum in terram ducit, castra facit. Postero die Hector exercitum ex urbe educit & instruit. Agamemnon contrà acri clamore occurrit, prælium acre atq; iracundum geritur: nam fortissimus quisq; in primis cadit. Hector Patroclũ occidit, & spoliatum ex acie accepit, Merionemq; persequitur & occidit. Quem quum similiter

spoliare uellet, Mnestheus superuenit, & Hectorem in femore uulnerauit. Qui saucius multa millia occîd t, & festinauisset Argiuos in fugam uertere, nisi obuius illi Aiax Telamonius superuenisset. Aduersus quem quum congrederetur, cognouit eum esse de sanguine suo: erat enim de Hesiona sorore Priami natus. Hoc pacto Hector à nauibus ignem reuocari iussit, & utrique se inuicem remunerauere, & amici discessere. Postera die Græci inducias petunt. Agamemnon Protesilaum magnifico funere effert, cæterosq; sepeliendos curat. Achilles Patroclum plangit, Argiui suos. Achilles Patroclo ludos funebres facit. Dum inducię sunt, Palamedes non cessat seditionem facere, & indignum aiebat Agamemnonem regem esse qui exercitui imperaret Ipse coram exercitu multa sua ostendit studia, excursionem facit, castrorũ munitionem, signi dationem, uigiliarum circuitionem, librarum põderumq; dimensionẽ, exercitusq; instructionem. Hæc cũ à se orta essent, nõ æquũ esse, ut quum à paucis imperium datum Agamemnoni esset, eum omnibus qui postea

ueniſſent, imperare, quum præſertim omnes ſignum uirtutis expectaſſent in ducibus ſuis. Dū Achiui de imperio inter ſe uiciſſim certant, præliū poſt bienniū repetitū eſt. Agamēnon, Achilles, Diomedes, Menelaus exercitum educunt. Contrà Hector, Troilus, Aeneas occurrunt. Fit magna cædes, ex utraq; parte fortiſſimi cadunt. Hector Boëtem, Archilochum, Protenorem occidit, nox prælium dirimit. Agamemnon duces omnes in concilium uocat, ſuadet, hortatur ut omnes in aciem prodeant, & maximè Hectorem perſequantur, qui de his aliquos fortiſſimos duces occidit. Mane autē facto Hector, Aeneas, Alexāder exercitum educunt. Omnes duces Argiuorum prodeunt. Fit magna cædes. Multa millia ex utroq; exercitu mittuntur Orco. Menelaus & Aiax Alexandrum perſequuntur. Quos reſpiciens Alexander, ſagitta Menelai femur transfigit. Ille dolore commotus, pariter cū Aiace Locro nō ceſſauit eum perſequi. Quos ut uidit Hector inſtātes fratrem ſuū perſequi, ſuppetias laturus uenit Aenea. Quem Aeneas clypeo protexit, & de prælio ad ciuitatem

tem abduxit. Nox prælium dirimit. Achilles cū Diomede poſtera die exercitum eduxit. Contrà Hector & Aeneas aciem dirigunt. Fit magna cædes. Hector Orcomeneum, Oramenem, Palamonem, Epiſtrophum, Schedium, Delpenorem, Doriū, Polyxenum duces occidit: Aeneas Amphimachum, & Nerium: Achilles Euphenium, Hippotem, Aſterium: Diomedes Xantippum, Meſtem. Agamemnon ut uidit duces fortiſſimos cecidiſſe, pugnam reuocauit. Troiani læti in caſtra reuertuntur. Agamemnon ſollicitus duces in conſilium uocauit, hortatur ut fortiter pugnarent, neq; deſiſterent, quoniā maior pars ex ſuis exuperata ſit, ſperare ſe exercitū ex Myſia quotidie ſuperuenturum. Poſtera die Agamemnon totum exercitum, & omnes duces in pugnam prodire coëgit. Contrà Troiani duce Hectore aciem direxerunt. Fit magna cædes, acriter ex utraq; parte pugnatur, multa millia hinc & inde cadūt: nec differebatur pugna, ita ut cōtinuis octuaginta diebus animoſe pugnatū ſit. Agamemnō ut uidit multa millia quotidie occidi, nec ſufficere mortuos ſepelire, miſit lega-

tos ad Priamum, ut inducias ad triennium peterent. Vlysses & Diomedes legati ad Priamū ueniunt, inducias sicut imperatum est postulāt, ut suos funerarent, uulneratos curarent, naues reficerent, exercitum cōpararent, cōmeatum conueherent. Vlysses & Diomedes noctu ad Priamum legati uadūt, occurrit illis ex Troianis Dolon. Qui quum interrogaret quid ita armati ad oppidum ueniissent, dixere se ab Agamemnone legatos ad Priamū missos. Quos ut Priamus audiuit ueniisse, & desiderium suum exposuisse, in consilium omnes duces conuocat. Quibus refert legatos uenisse ab Agamēnone, ut inducias ad triennium peterēt. Hectori suspectū uidetur quòd tam longum tempus postulassent. Priamus dicere imperat quid cuiq; uideatur, omnibus placitum est inducias ad trienniū dare. Interim Troiani mœnia renouant, suos saucios curant, & mortuos cum ingenti honore sepeliunt. Tempus pugnæ post triennium superuenit. Hector & Troilus exercitum educunt. Agamemnon, Menelaus, Diomedes etiam, ipsi exercitum educūt. Fit magna cædes. Hector in prima acie Phidippum,

dippum, & Xantippum duces interficit. Achilles Lyconiū, Euforbiū occīdit. Et cætera ex plebe multa milia ex utraq; parte cadūt, acriter pugnatur diebus continuis triginta. Priamus ut uidit multos de suo exercitu cecidisse, mittit legatos ad Agamemnonem ut inducias peterent mēsibus sex. Et ex cōsilij sententia Agamēnon cōcedit inducias. Vt autem prælij tempus aducnit, acriter per duodecim dies pugnatur. Multi duces fortissimi hinc & inde cadunt, plures uulnerantur, plurimi in ipsa curatione moriuntur. Agamemnon mittit ad Priamum legatos & triginta dierū inducias postulauit, ut funerare mortuos suos posśit. Priamus consultè fecit, annuitq;. At ubi tēpus pugnæ superuenit, Andromacha uxor Hectoris in somnis uidit Hectorem non debere eo die in pugnā procedere, & cū ad eum uisum referret, hæc muliebria uerba abijcit. Andromacha mœsta misit ad Priamum ut illum prohibeat ne ea die pugnaret. Priamus Alexandrum, Helenum, Troilum, & Aenean in pugnam misit. Hector ut ista audiuit, multūm increpans Andromacham, arma ut proferret

ret poposcit, nec retinere se ullo modo potuit. Dum plāctu fœmineo oppidum cōcitat, ad Priamum in regiā cucurrit, refert ea quæ in somnis uiderat, uelle Hectorem ueloci saltu in pugnam ire. Proiectaq; ad genua, astante filio suo Astyanacte, eum reuocare mandat. Priamus in pugnā omnes prodire iussit, Hectorem retinuit. Agamemnon, Achilles, Diomedes, Aiax, Locrus, ut uidere Hectorem in pugna non esse, acriter pugnauerunt, multosq; duces ex Troianorum numero occidere. Hector ut audiuit tumultū, Troianosq; in bello nimis laborare, prosilijt in pugnam. Statimq; Idumeū obtruncauit, Hiphilum sauciauit, Leontheum occîdit, Stenelei iaculo femur figit. Achilles ut respexit multos duces ei⁹ dextera cecidisse, animum in eum dirigebat, ut illi obuius fieret. Considerabat enim Achilles nisi Hectorem occideret, plures de Græcorum numero eius dextera perituros. Prælium interea acre colliditur. Hector Polibætem ducem fortissimum occîdit, dumq; eum spoliare cœpit, Achilles superuenit. Fit pugna maior, & clamor ab oppido & à toto exercitu surgit. Hector

ctor Achillis femur sauciauit. Achilles dolore accepto magis eum persequi cœpit, nec destitit nisi occideret. Quo interempto Troianos in fugam uertit, & maxima cæde eos usq; ad portas sequitur. Cui tamen Memnon restitit, & inter se acriter pugnauerunt, læsi utriq; discessere. Nox prælium dirimit. Achilles saucius de bello redit. Noctu Troiani Hectorem lamentabantur. Postera die Mēnon Troianos educit cōtra Græcorum exercitum. Agamemnon exercitum consuluit, suadetq; inducias duorum mensium postulare, ut suos unusquisq; sepelire possit. Legati ad Priamum proficiscuntur, desideriū prosequuti sunt, duorum mensium inducias accipiunt. Priamus Hectorem suorum more ante portas sepeliuit, ludosq; funebres facit. Dū inducię sunt Palamedes iterum nō cessat de imperio conqueri. Itaq; Agamemnon seditionem excitat, & dixit se de ea re libenter laturū, ut quē uellēt, imperaret. Postero die populū ad concionem uocat, negat se unquam cupidum imperij fuisse, animo æquo se accipere si cui uellent dare, sufficere sibi excidium Troiæ. Se tamen

Mycenis regnum habere, iubet dicere, si cui quid placeat. Palamedes prodijt, suum ingenium ostendit. Itaque Argiui imperium ei libenter tradunt. Palamedes Argiuis gratias agit, imperium accipit, administrat. Achilles uituperat imperij commutationem, inducię exeunt. Palamedes ornatus exercitum instruit, hortatur. Contrà idem fecit Deiphobus, pugnatur acriter à Troianis. Sarpedon Lycius cum suis impressionem in Argiuos facit, cedit, prosternit. Obuius ei fit Tlepolemus Rhodius, sed instando pugnandoq; male uulneratus cadit. Secundo Perses Admestæ filius prælium restituit, diuq; cum Sarpedone comminus pugnando occiditur. Sarpedon quoque uulneratus de prælio recedit. Itaq; per aliquot dies prælia fiunt. Ex utraq; parte multi ductores occiduntur, sed plures à Priamo. Troiani legatos mittunt, induciasq; petunt, mortuos utrosque sepeliunt, saucios curant, fide data ultro citro que in oppidum & castra Argiuũm commeant. Palamedes Agamemnonem, & Demophoontem, Athamantem ad Thesidas mittit. Quos legatos Agamemnoni præfecerat ut commeatus compararent, & frumentum de Mysia à Telepho acceptum supportent. Hi subueniunt seditioni, Palamedis proditionem narrant. Palamedes molestè fert. Agamemnon ait molestè non ferre, sua uoluntate esse factum. Naues onerandas curant. Palamedes castra munit, turribus circundat.

Quærunt Troiani quare exercitum exerceant, cur murum urbis diligenter instaurent, fossam & uallum addant, cæteraq; diligenter comparent. Postquam autem anni dies uenit quo Hector sepultus est, Priamus & Hecuba, Polyxena, cæteri que Troiani ad Hectoris sepulchrum profecti sunt. Quibus obuius fit Achilles. Polyxenã cõtẽplatur, figit animũ, amare eã uehemẽtissimè cœpit. Tũc ardore cõpulsus odio sam in amore uitam consumit, & ferebat ægrè ademptum imperiũ Agamemnoni, sibiq; Palamedem præpositũ cogentẽ. Igitur Phrygio fidelissimo seruo mandata dat ad Hecubã, & ab ea sibi uxorẽ Polyxenã poscit: si dederit, se cũ suis Myrmidonibus domũ rediturum. Quod quum ipse fecerit, cæteros idem facturos. Seruus profici-

ficiſcitur ad Hecubam, conuenit, mandata dixit. Hecuba reſpondit uelle, hoc pacto, ſi Priamo uiro ſuo placeat, dum ipſa cum Priamo agat. Seruum reuerti iubet. Agamemnon cum magno comitatu ad caſtra reuertitur. Hecuba cũ Priamo de conditione Achillis loquitur. Priamus reſpõdit fieri non poſſe, non quòd eũ indignum uel affinitate extremum æſtimet, ſed ſi ei dederit, & ipſe diſceſſerit, cæteros Graios nõ diſceſſuros, & iniquum eſſe filiam ſuam hoſti coniungere. Quapropter ſi id fieri uellet, pax perpetua fiat, exercitus diſcedat, fœderum iura ſanciantur. Si id factum ſit, ſibi illum libenter filiam daturum. Itaq; Achilles ut conſtitutum erat, ſeruum ad Hecubam mittit, ut ſciat quid cum Priamo egerit. Hecuba Priamo narrat omnia mandata. Seruus hæc Achilli refert. Achilles in uulgo queritur, in unius mulieris Helenæ cauſa totam Græciã Europamq; uaſtatam eſſe, tanto tempore tot millia hominũ periſſe, libertatem mancipatã eſſe, unde oportere fieri pacem, & exercitum reducere. Annus circumactus eſt. Palamedes exercitum ducit, & inſtruit Deiphobus contrà Achil-

Achilles iratus in prælium non prodit. Palamedes occaſione ductus impreſſionem in Deiphobum facit, eumq; obtruncat, præliũ acriter inſurgit, ab utriſq; multa millia hominum cadũt. Palamedes in prima acie uerſatur, hortaturq; prælium ut fortiter gerant. Contra eum Sarpedon currit, eumq; Palamedes interfecit. Eo facto lætus in acie uerſatur. Cui glorianti Alexander Paris ſagitta collum transfigit. Phryges animaduertunt, tela conijciunt, atq; ita Palamedes occiditur. Rege occiſo Argiui cedunt cuncti, impreſſionem faciunt, in caſtra confugiunt. Troiani perſequuntur, caſtra oppugnãt, naues incendunt. Achilli nunciatum eſt, diſſimulat. Aiax Telamonius fortiter defendit, nox prælium dirimit. Argiui in caſtris Palamedis ſcientiam, æquitatem, clementiam, bonitatem lamentabantur. Troiani Sarpedonem & Deiphobum miſerabiliter deflent. Neſtor qui maior natu erat, nocte ductores in concilium uocat, ſuadet, hortatur ut imperatorẽ eligant, & ſi eis uidetur, eundem Agamemnonem minima cum diſcordia fieri poſſe. Item cõmemorat dum

fuerat imperator, quòd res prosperè gestæ sint, satis felicem fuisse exercitum, si cui quid aliud uideatur, dicere suadet. Omnes assentiunt, Agamemnonem summum imperatorem præficiũt.

Postero die Troiani alacres in aciẽ prodeũt, Agamemnon contrà exercitum educit, prælio commisso uterq; exercitus inter se fugantur. Postquam maior pars diei trãsijt, in primis prodijt Troilus, cædit, deuastat, Argiuos in castra fugat. Postera die exercitum Troiani educunt contra Agamẽnonem. Fit magna cædes, uterq; exercitus inter se pugnant, prælium acriter surgit. Multos duces Argiuorum Troilus interfecit. Pugnatur continuis diebus septem. Agamemnon inducias petit in duos menses. Palamedẽ magnifico funere effert, cæterosq; duces ac milites sepeliendos curat. Interea Agamemnon dũ induciæ fiunt, mittit ad Achillem Vlyssem, Nestorem, & Diomedem, ut rogent eum in bellũ prodire. Achilles autem mœstus, qui iam destinauerat in bellum non prodire, ob id quod promiserat Hecubæ, aut certè minus pugnaturum, quoniã Polyxenã intẽtissimè amabat, cœpit mallè

le eos accipere qui ad eum uenerant, dicit se debere perpetuam pacem expostulare, pugnã negat. Agamemnoni renunciatur quod ab Achille actum sit, illum pertinaciter negare. Agamemnon omnes duces in consilium uocat, exercitum quid fieri debeat consulit, imperat dicere quid cuiq; uideatur. Menelaus hortatur fratrẽ suum ut exercitum in pugnam produceret, nec debere terreri si Achilles se excusauerit, sed tamen persuasum ei ut in bellum prodeat, nec uereri si noluerit. Commemorare cœpit Troianos non habere alium uirum fortem sicut Hector fuit. Diomedes & Vlysses dicere cœperunt, Troilum non minus q̃ Hectorem uirum fortissimum esse. Diomedi & Vlyssi Menelaus resistens, bellum geri suadebat. Calchas ex augurio respondit debere pugnare, quòd superiores Troianis fient. Tempus pugnæ superuenit. Agamẽnon, Menelaus, Diomedes, Aiax, exercitũ ducũt cõtra Troianos, fit magna cædes, pugnatur acriter, uterq; exercitus inter se sæuiũt. Troilus Menelaũ sauciat, multos interficit, cæteros paulatim persequitur, nox prælium dirimit.

Postera autem die Troilus cum Alexandro exercitum educit. Contrà omnes Argiui prodeunt, acriter pugnatur. Troilus Diomedem sauciat, in Agamemnonem impressionem facit & ipsum sauciat, Argiuos cædit. Per aliquot dies pugnatur acriter, multa millia hominum ex utraq; parte trucidantur. Agamemnon ut uidit maiorem partem exercitus se quotidie amittere, neq; sufficere posse, petit inducias per sex menses. Priamus concilium cogit, indicat Argiuorum desideria. Troiani renuunt debere dari tam longo tempore inducias, sed potius impressionem fieri, naues incendi. Priamus quid cuiq; uideatur dicere imperat. Omnibus placitū est debere fieri quod Argiui postulāt. Priamus inducias dedit. Agamemnon honorificè suos sepeliendos curat, Diomedem, Menelaum sauciatos curat. Troiani suos æquè sepeliūt. Dum inducie sunt, ex consilij sententia Agamemnon ad Achillem proficiscitur, ut eum ad pugnam persuaderet. Achilles tristis rogare cœpit se non proditurum, sed pacem peti oportere. Conqueri cœpit quod Agamemnoni nihil negare pos-

posit, tamen quum tempus pugnæ superueniset, se milites suos missurum, ipsum excusatum habere. Agamemnon ei gratias condignas egit. Tempus pugnæ superuenit. Troiani exercitum suum educunt. Contrà Argiui prodeūt. Achilles primò Myrmidones instruit, ad Agamemnonem paratos mittit, fit pugna maior, acerrimè sæuitur. Troilus enim in prima acie Argiuos cædit: Myrmidones uerò fugat, impressionem usque ad castra Argiuorum facit. Multos hinc inde occidit, plurimos acriter sauciat. Aiax Telamonius obsistit. Troiani uictores in oppidum reuertuntur. Postera die Agamemnon exercitū educit, omnes duces & Myrmidones prodeunt. Contrà uerò Troilus in aciem lætus exiuit. Prælio commisso uterq; exercitus inter se dimicat, acriter pugnatur, multa millia hominum ex utraque parte cadunt. Troilus Myrmidones persequitur, sternit, fugat. Agamemnon ut uidit ex suis partibus multos occisos, inducias in dies triginta petit, ut suos funerare posit. Priamus inducias dedit, suosq; sepeliendos curat. Tempus pugnæ superuenit. Troiani

exercitum educunt. Contrà Agamemnon omnes duces in pugnam coëgit, prælio commisso fit magna cædes, acriter pugnatur. Postquam primũ tempus diei transijt, prodit in primo Troilus, cædit, prosternit. Argiui fugam cum clamore fecerunt. Achilles ut animaduertit Troilum iracundè sæuire, & Argiuis insultare, simulq; sine intermissione Myrmidones prosternere, procedit in bellũ. Quem Troilus continuò excepit & sauciat. Achilles de prælio saucius redit, pugnatur continuis diebus sex. Die septimo dum uterq; exercitus prælio facto inter se fugantur, Achilles, qui aliquibus diebus uexatus in pugnam nõ prodierat, Myrmidones instruit. Hortatur, alloquitur ut fortiter impressionem in Troilum faciant. Postquam pars diei transijt, prodyt Troilus ex equo lætus. Argiui maximũ clamorem faciunt, Myrmidones superuenere, impressionem in Troilum faciunt, de quorum numero multi à Troilo occiduntur. Dum acriter pugnatur, equus Troili uulneratus corruit, Troilum implicitum excutit. Tum citò Achilles aduenies eum occidit, & de ipso prælio eum

eum trahere cœpit, quod Achilles interuentu Memnonis complere non potuit. Adueniens enim Memnon, & Troili corpus eripuit, & Achillem uulnere sauciauit. Achilles de prælio saucius redit. Memnõ insequi eum cœpit cũ multis. Quem Achilles ut respexit, substitit, curato uulnere, & aliquandiu prælíatus Memnonem multis plagis occidit, & ipse uulneratus ab eo ex prælio recessit. Postquam ductor Persarum occisus est, reliqui in oppidum confugêre, prælium nox dirimit. Clausis portis postera die à Priamo legati ad Agamemnonẽ missi sunt, qui dierum uiginti inducias peterent, quod Agamemnon concessit. Priamus igitur Troilum Memnonemq; magnifico funere effert, cæterosq; milites utriq; sepeliendos curant. Hecuba mœsta quòd duo filij eius fortissimi Hector & Troilus ab Achille interfecti essent, consilium muliebre temerarium iniit ad ulciscendum dolorem. Alexandrum filium accersit, hortatur ut se & suos fratres uindicaret, insidias Achilli faceret, & eum nec opinantem occidat, quoniã ad se miserit, et rogauerit ut sibi Polyxenam

daret in matrimonium, se ad eum missuram Priami uerbis, ut pacem fœdusq; inter se confirmarent. Constituunt in fano Apollinis Thymbræi quod est ante portam, eò Achilli uenienti, collocuturoq; insidias collocari, sibi satis uisum esse si eum occiderit. Quod tentaturum se Alexander promisit. Noctu eliguntur de exercitu fortißimi, & in fanum Apollinis collocantur, signum accipiunt. Hecuba ad Achillem, sicuti condixerat, nuncium mittit. Achilles lætus Polyxenam amans, postera die ad fanum se constituit uenturum. Interea Achilles consequenti die cum Antilocho filio Nestoris ad constitutum uenit, simulq; fanum Apollinis ingrediebatur. Vndiq; insidias fieri Paris hortatur, tela conijciunt. Achilles cum Antilocho brachio sinistro chlamyde inuoluto, enses exerere. Exinde Achilles multos occidit. Alexander Antilochum interemit, ipsumq; Achillem multis plagis confodit. Ita animam ex insidijs nequicquam fortiter faciens, amsit, quem Alexander feris et uolucribus proijci iubet. Hæc ne faciat, Helenus rogat, & suis tradi. Quorũ cor-

po-

pora acepta Argiui in castra tulere. Agamemnõ eos occisos magnifico funere effert, Achilliq; sepulchrum ut fieri liceret, à Priamo inducias petit, ibiq; ludos funebres facit. Deinde cõcilio prouocat, Argiuos alloquitur, ut ea quæ Achillis essent, Aiaci propinquo eius cõmendarent. Tunc sic Aiax ait, cũ filius Neoptolemus ei superstit, neminẽ æquius habere q̃ eum, oportere ad pugnam accersiri, eiq; uniuersa quæ patris erant restitui. Concilio inde placuit, ut detur negocium Menelao. qui Scyrum proficiscitur ad Lycomedem auum eius. Imperat ut nepotem suum mittat. Quod Lycomedes Argiuis libenter cõcesit. Postq̃ induciæ transactæ sunt, Agamemnon exercitum eduxit, instruit, hortatur. Cõtrà Troiani ex urbe prodeunt, prælium cõmittitur. In prima acie Aiax nudus uersatur, clamore magno orto. Multi ex utraq; parte cadunt. Alexander arcum tetendit, multos interficit, Aiacis latus nudum transfixit. Aiax saucius Alexandrum persequitur, nec destitit nisi eum occideret. Aiax fessus uulnere in castra refertur. Sagitta exempta moritur. Alexandri cor-

pus ad urbē portatur. Diomedes uirili animo im
preſsionē in hoſtes facit. Phryges ſeſsi ad portas
cōfugiunt, quos Diomedes uſq; in urbem perſe
quitur. Agamēnon exercitum circa oppidū du-
xit, & tota nocte circa murū ſedit, alterna uice
uigilias agit. Poſtera die Priamus Alexandrum
magnifico funere effert, quē magno ululatu He
lena proſecuta eſt, quoniā ab eo honorificè tra-
ctata ſit. Quā Priamus & Hecuba ut filiā aſpe
xere, & diligenter curauere, quòd nunq; Tro-
iam deſpexiſſet, nec Argiuos deſideraſſet. Po
ſtera die Agamēnon exercitum cœpit ante por
tas inſtruere, & Dardanos ad prælium prouo-
care. Priamus contrà iuſsit urbē munire, & in-
terim ſubſiſtere uſq; dū Pēthesilea cū Amazo
nibus ſuperueniret. Penthesilea poſtea ſuperue
nit, exercitum contra Agamemnonē eduxit, fit
prælium ingens per aliquot dies, diu pugnatur.
Argiui fugātur in caſtra, opprimūtur. Cui uix
Diomedes obſtitit, alioquin naues incendiſſet
Argiuorū, & uniuerſum prælium deuaſtaſſet.
Prælio dirempto, Agamēnon in caſtris ſeſe con
tinuit. Pēthesilea uerò quotidie prodit, deuaſtat

Ar

Argiuos in bellū prouocans. Agamēnon ex cō
ſilio caſtra muniuit, & in bellum non prodiuit
uſq; dū Menelaus ueniret. Menelaus à Scyro ue
nit, arma Achillis Neoptolemo filio eius tra-
dit. Quæ cū accepiſſet, in Argiuorū caſtris ue-
hementer circa patris tumulū lamentatus eſt.
Penthesilea ex more præliū inſtruxit, & uſq;
Argiuorū caſtra proceſsit. Neoptolemus Myr-
midonū princeps, contrà aciē duxit. Agamem
non exercitū inſtruit, pariter cōcurrunt. Neo-
ptolemus ſtragem fecit. Occurrit Penthesilea,
et fortiter in prælio uerſatur. Vtriq; per aliquot
dies acriter pugnauerunt, multos utriq; occi-
derunt. Penthesilea Neoptolemum ſauciat. Il-
le dolore accepto, Amazonum ductricem Pen
theſileam obtruncat. Eo facto totum exercitum
Troianorum in urbem fugere fecit. Statim Ar-
giui cum omni exercitu murum circundant, ita
ut foras Troiani exire non poſſent. Hoc
poſtquam Troiani uidere, Antenor, Polyda-
mas, Aeneas ad Priamum ueniunt. Agunt cū eo
& conſilium quærunt, ut deliberent quid de
fortunis futurum ſit. Priamus conſiliū cōuocat,

quid

quid postularent iubet eos dicere, & quid desiderent. Antenor memorat principes defensoresq; Troiæ, cæterosq; natos eius cum aduenis ductoribus interfectos, Argiuorũ principes remanere fortissimos, Agamẽnonẽ, Menelaũ, Neoptolemum nõ minus fortissimũ quàm pater eius fuit, Diomedem, Aiacem Locrum, cæterosq; cõplures summæ prudentiæ, Nestorem, Vlyssem. Contrà Troianos clausos & obsessos, & penè contritos. Suadet potius esse ut Helena his reddatur, & ea quæ Alexãder cũ sociis attulerat, & pax fiat. Postquã multis uerbis de pace conciliandà satis fecerunt, surgit Amphimachus filius Priami adolescens fortissimus, malis uerbis Antenorem adortus est, eosq; qui consenserãt, improperare eis facta eorũ, suadere potius educendum exercitum, & irruptionẽ in castra faciendam usq; dum uincant, aut uicti pro patriâ occumbant. Postquam finem fecit, exurgit Aeneas, lenibus mitibusq; uerbis Amphimacho repugnat, ab Argiuis pacem petendam magnopere persuadet. Postquam dicendi finis factus est, Priamus magno animo surrexit, ingerit multa ma-

la Antenori & Aeneæ, eos belli appetẽdi ductores fuisse ut legati in Græciã mitterẽtur, cũ ipse quoq; Antenor legatus redierit, & renunciauerit se contumeliose tractatum esse, & ipse bellum suaserit. Deinde Aenean qui cum Alexandro Helenam, & prædam de Argiuis nõ modicam extraxit, quapropter certum sibi esse pacem nõ fieri. Statimq; imperauit ut hi omnes parati essent, ut quũ signũ daret, portis irruptionem facerent, aut uincere mori ue sibi certum esse. Hæc postquam locutus est, conciliũ dimisit. Amphimachum secũ duxit, dixitq; ei, uereri se ab his qui pacem suadebant ne oppidum prodant, eosq; habere multos de plebe qui unà sentirent, opus esse eos interfici. Quòd si hoc factũ fuerit, se esse patriam defensurum, Argiuosq; superaturum. Simulq; rogat ut sibi fidelis & audiens, paratusq; cum armatura esset, ut sine suspicione fieri posit. Simulq; suasit Amphimachus ad cœnam eos uocari, diuinãq; rem facturum, & ita insidijs circumuenturũ. Amphimachus ita se facturum promisit, & ab eo discessit. Eodem die conueniunt Antenor, Polydamas,

damas, Vcalegon, Amphidamas, Dolon, dicunt se mirari regis pertinaciã, quum patriam & comites perire malit quàm pacem facere. Antenor ait se inuenisse quod sibi & illis in commune prospiciat, si sibi fides seruaretur. Omnes fidem obstringunt. Antenor ut uidit se obstrictũ, mittit ad Aenean, dicens patriam esse prodendam, & sibi suisq; cauendum esse, ad Agamemnonem de his rebus aliquem esse mittendum, qui id sine suspicione curet maturandum esse. Animaduertisse Priamum iratum, quia ei pacem suaserit, de cõsilio surrexisse, & uereri ne quid noui cõsilij ineat. Itaq; omnes promittũt, statimq; Polydamantem, qui ex his minimè inuidiosus erat, ad Agamemnonem clàm mittunt. Polydamas in castra Argiuorum peruenit, Agamemnonẽ conuenit, dixitq; ea quæ suis placerẽt. Agamemnon clàm nocte omnes in concilium conuocat, & refert ea quæ audiuit, quid cuiq; uideatur dicere iubet. Inde omnibus placitum est, ut fides proditoribus seruaretur. Vlysses & Nestor uereri se dixere hãc rem subire. Neoptolemus hos refutat, inter se certant: placitũ est signum

gnum à Polydamante exigi. Et idipsum per Sinonem ad Aenean, & Anchisen, & Antenorẽ mittit. Sinõ ad Troiã proficiscitur. Et quia nondum claues portæ Amphimachus custodibus tradiderat, signo dato Sinon uocem Aeneæ & Antenoris audiendo confirmatus, Agamẽnoni renunciat. Tunc placitum est omnibus fidẽ dari, fœdere firmari, iureiurando stringi, eo pacto ut si oppidũ proxima nocte tradidissent, Antenori, Aeneæ, Vcalegoni, Polydamanti, Doloni, necnon liberis, coniugibus, propinquis, amicis, suisq; omnib⁹ fides seruaretur, & sua causa omnia sibi liceat habere. Pacto confirmato, iureiurando adstricto, suadet Polydamas noctu exercitum ad portam Scæam adducant, ubi extrinsecus caput equi sculptũ est, ibi præsidia habere, noctu Antenorẽ & Anchisen exercitui Argiuorum portam reseraturos, eisq; lumen prolaturos. Id signum eruptionis fore dicunt, qui ibi præsto forent qui ad regẽ eos ducant. Postq; pacta data sunt, Polydamas in oppidum rediit, rẽ peractã denũciat, dicit Antenori & Aeneæ, cæterisq; quibus placitũ erat, ut suos omnes adducãt,

cant,& noctu Scæam portam aperiant, lumen ostendant,exercitum inducant. Antenor,& Aeneas noctu ad portam præsto fuere, Neoptolemum susceperũt,exercitui portam reseruare,lumen ostendere,fugam præsidio sibi suisq; omnibus præuidere. Neoptolemus præsidium dat. Antenor eum in regiã duxit, ubi Troianis positum præsidium erat.Priamum persequitur, quem ante aram Iouis Hercei obtruncat. Hecuba dũ fugit cũ Polyxena,Aeneas occurit. Polyxena ei se tradidit,quã Aeneas ad patrẽ Anchisen abscondit. Andomacha & Cassandra in ædem Mineruæ se eccultant, tota nocte non cessant Argiui deuastare,prædamq; facere.Post quàm dies illuxit,Agamemnon omnes duces in arcem conuocat, dijs gratias egit, exercitum collaudat,omnemq; prædam iubet in medio reponendam ,quam omni exercitui æquè partitus est:simulq; exercitum consulit an placeat Antenori & Aeneæ,qui patriam prodiderint, fidem seruari. Exercitus omnis conclamat placere sibi,conuocatis´que omnibus uniuersa quæ erant reddiderunt. Antenor rogat Agamemnonem ut sibi loqui liceret.Agamemnon dicere iubet. Mox ut loqui cœpit,primò omnibus Graijs iuuenibus gratias egit, simulq; commemorat Helenum & Cassandram pacem semper patri suasisse, Achillemq; suasu Heleni sepulturæ cõditum fuisse. Agamemnon ex consilij sententia Heleno & Cassandræ libertatem reddidit.Helenus Agamemnonem pro Hecuba & Andromacha deprecatur , commemoratq; semper ab his esse dilectum.etiam his ex consilij sententia libertas concessa est.Interea prædam omni exercitui diuisit,dijs gratias egit, hostias immolauit,& quinto die statuit iter pergere. Vt autem dies profectionis aduenit , tempestates magnæ exortæ sunt,& per aliquot dies remãsere.Calchas respondit inferis satisfactum nõ esse. Neoptolemo in mentem uenit,Polyxenã,cuius causa pater eius perierat,in regia non esse inuentã. Agamemnõ poscit, conqueritur,exercitum accusat,Antenorem accersiri iubet,imperat ut diligenter eam inquireret,inuentamq; ad se adduceret. Mox Antenor ueniens ad Aenean , & Polyxenam ab eo absconsam suscipiens.ad Agamemno

memnonem eam duxit. Agamemnon Polyxenam Neoptolemo dedit, quam accipiens ad tumulum patris iugulauit. Tunc Agamemnon iratus Aeneæ, quòd Polyxenam abſconderat, cum omnibus ſuis à patria protinus diſcedere iubet. Aeneas cum ſuis proficiſcitur. Antenori terrã tradidit. Agamemnon profectus eſt de urbe, victoria ſibi cõceſſa. Helena poſt aliquot dies mœſta magis quàm antè, domum reportatur cũ ſuo Menelao. Helenus cum Caſſandra ſorore, & Andromacha Hectoris fratris uxore, & Hecuba matre Cherroneſum petit.

DARETIS PHRYGII DE EXCIDIO TROIAE FINIS.

EPITOME AC SVMMA VNIVERSAE ILIADOS HOMERI, PINDARO Thebano autore.

IRAM pande mihi Pelidæ diua ſuperbi,
Triſtia qui miſeris iniecit funera Graijs,
Atq; animas fortes heroũ tradidit orco,
Latrantumq; dedit roſtris uolucrũq; trahẽdos
Illorum exangues inhumatis oſſibus artus.
Conficiebat enim ſummi ſententia regis,

Ex quo contulerant discordi pectore pugnas
Sceptriger Atrides, & bello clarus Achilles.
Quis Deus hos fato tristi contendere iussit?
Latonæ & magni proles Iouis iste Pelasgũm
Infestam regis pestem in præcordia misit,
Implicuitq; graui Danaorum corpora morbo.
Nam quondã Chryses solenni tempora uitta
Implicitus, raptæ fleuit solatia natæ,
Inuisosq; dies inuisaq; tempora noctis
Egit, & assiduis impleuit questibus auras.
Postq̃ nulla dies animum mœrore leuauit,
Nullaq; lenibant patrios solatia fletus,
Castra petit Danaũm, genib°q; affusus Atridæ
Per superos regniq; decus miserabilis orat
Vt sibi causa suæ reddatur nata salutis:
Dona simul profert, uincuntur fletibus eius
Myrmidones, reddiq; patri Chryseida cẽsent.
Sed negat Atrides, Chrysenq; excedere castris
Despecta pietate iubet. ferus ossibus imis
Hæsit amor, spreuitq; preces dãnosa libido.
Contemptus repetit Phœbeia templa sacerdos,
Squallidaq; infestis mœrẽs secat unguibus ora,

Dila-

Dilaceratq; comas, annosaq; tempora plangit.
Mox ubi depositi gemitus, lachrymæq; quierũt,
Vatidicis sacras compellat uocibus aras:
Quid coluisse mihi tua numina Delphice pdesti,
Aut castam uitam multos duxisse per annos?
Quid ue iuuat sacros posuisse altaribus ignes,
Si tuus externo iam spernor ab hoste sacerdos?
En hæc defectæ redduntur dona senectæ.
Si gratus tibi sum, sim te sub iudice tutus.
Aut si quã ut luerẽ sub acerbo crimine pœnã
Inscius admisi, cur ò tua dextera cessat?
Posce sacros arcus, in me tua dirige tela:
Autor mortis eris certè Deus. ecce merentem
Fige patrem: cur nata luit peccata parentis,
Atq; hostis duri patitur miseranda cubile?
Dixerat, ille sui uatis prece motus, acerbis
Luctibus infestat Danaos, pestẽq; per omnes
Immittit populos. uulgus ruit undiq; Graiũ,
Vixq; rogis supereſt tellus, uix ignibus æther,
Deerat ager tumulis, iam noctis sidera nonæ
Transierant, decimusq; dies patefecerat orbẽ:
Tunc Danaũ proceres in cœtũ clarus Achilles

Conuocat, & cauſas hortatur peſtis iniquæ
Edere Teſtoridẽ. tũc Calchas numina diuũ
Conſulit, & cauſas pariter finemq; malorum
Inuenit, effariq; uerens, ope tutus Achillis
Hæc ait: Infeſti placemus numina Phœbi,
Reddamusq; pio caſtam Chryſeida patri,
Si uolumus Danai portus intrare ſalutis.
Dixerat, exarſit ſubitò uiolentia regis.
Teſtoridem dictis primùm cõpellat amaris,
Mendacẽq; uocat, magnũq; incuſat Achillem,
Inq; uicem ducis inuicti conuitia ſuffert.
Cõfremuêre omnes. tandẽ clamore repreſſo
Cogitur inuitos æger dimittere amores,
Intactamq; pio reddit Chryſeida patri,
ſimul Multaq; dona * ſuper: quã cũctis notus Vlyſſes
Impoſitam puppi patrias deuexit ad arces,
Atq; iterũ ad claſſes Danaũm ſua uela retorſit.
Protinus infeſti placantur numina Phœbi,
Et propè conſumptæ uires redduntur Achiuis.
Non tamen Atridæ Chryſeidis excidit ardor:
Mœret, & amiſſos deceptus luget amores.
Mox rapta magnũ Briſeide priuat Achillem.

Se-

Solaturq; ſuos alienis ignibus ignes.
At ferus Aeacides nudato protinus enſe
Tendit in Atriden, & ni ſibi reddat honeſtæ
Munera militiæ, letum crudele minatur.
Nec minus ille parat contrà defendere ſeſe,
Et niſi caſta manu Pallas tenuiſſet Achillem,
Turpem cæcus amor famam liquiſſet in æuũ
Gentibus Argolicis. cõtempta uoce minisq;,
Inuocat æquoreæ Pelides numina matris,
Ne ſe plus Thetis contrà patiatur inultum.
At Thetis audita nati prece, deſerit undas,
Caſtraq; Myrmidonũ præteruolat, inde p auras
Emicat æthereas, & in aurea ſidera fertur.
Tunc genibus regis ſparſis affuſa capillis,
Pro nato ueni genitrix en ad tua ſupplex
Numina, ſumme parẽs: ulciſcere meq; meũq;
Corpus ab Atride. quòd ſi permittitur illi,
Vt flammas impune mei uiolaret Achillis:
Turpiter occiderit ſuperata libidine uirtus.
Iuppiter huic * dixit, triſtes depone querelas contrà
Magni diua maris, mecum labor iſte manebit.
Tu ſolare tui mœrentia pectora nati.

Dixit, & illa leuis cœli delapsa per auras
Litus adit patrium gratasq; sororibus undas.
Offensa est Iuno, Tantūq; (ait) optime cōiunx
Dorida nata ualet, tantū debetur Achilli,
Vt mihi, quæ cōiunx dicor tua, quæq; sororis
Dulce fero nomen, dilectos fundere Achiuos,
Et Troum renouare uelis in prælia uires?
Hæc ita dona refers nobis? sic diligor à te?
Talibus incusat dictis irata Tonantem,
Inq; uicem summi patitur conuitia regis.
Tandem interposito lis omnipotēte resedit,
Conciliūq; simul genitor dimittit ab aula.
Interea sol immenso descendit olympo,
Et dapibus largis curant sua corpora diui,
Inde petunt thalamos iucūdaq; dona quietis.
Nox erat, & toto fulgebant sidera cœlo,
Humanūq; genus requies diuumq; tenebat,
Tūc pater omnipotēs somnū uocat, ac ita fatur:
Vade age per tenues auras leniſsime diuūm,
Argoliciq; ducis celeri pete castra uolatu,
Dūq; tuo premitur sopitus pondere dulci,
Hæc illi mandata refer, cū crastina primùm

Ex-

Extulerit Titana dies, noctemq; fugarit,
Cogat in arma uiros, incautūq; occupet hostē.
Nec mora, somnus abit, leuibusq; per aëra pēnis
Deuolat in thalamos Agamēnonis: ille sopore
Corpus inundatū leni prostratus habebat.
Ad quem sic loquitur curarū operūq; leuator:
Rex Danaū Atrida uigila, & mādata Tonātis
Quæ tibi missa simul delapsus ab æthere porto,
Accipe: cū primùm Titan emerserit undis,
Fortibus arma iube socios aptare lacertis,
Et petere Iliacos instructo milite campos.
Dixit, & has repetit p quas descēderat auras.
Interea lucem terris dedit ignea lampas,
Conuocat attonitus iussis Pelopeius heros
In cœtum proceres, remq; omnib⁹ ordine pādit.
Cuncti promittūt socias in prælia uires,
Hortāturq; ducē: quorum rex fortia dictis
Pectora collaudat, grates agit omnibus æquas.
Hic tū Thersites (quo nō deformior alter
Venerat ad Troiā, linguaq; proteruior alter)
Bella gerēda negat, patrias hortatur ad oras
Vertere iter: quē consilijs illustris Vlysses

Correptum dictis sceptro percussit eburno.
Tunc uerò ardescit conceptis litibus ira,
Vix telis caruere manus, ad sidera clamor
Tollitur, & cunctos pugnandi corripit ardor.
Tandem solertis prudentia Nestoris æuo
Compressam miti sedauit pectore turbam,
Admonuitq; duces dictis, responsa recordans
Temporis illius, quo uisus in Aulide serpens
Cõsumpsit uolucrũ bis quatuor arbore fœtus,
Atq; ipsam ualido pugnantẽ pectore contrà
Addidit extremo natorum funere matrem.
Inquit deinde senex, maneo, remaneteq; Achiui,
In decimo labor est quẽ Calchas dixerat anno,
Quo caderet Danaûm uictricibus Ilion armis.
Assensere omnes, laudatur Nestoris ætas,
Conciliũq; simul dimittitur, arma parari
Dux iubet atq; animos aptari et pectora pugnæ.
Postera lux tacitas ut primũ depulit umbras,
Et nitidus Titan radijs patefecerat orbem,
Protinus armari socios iubet acer Atrides,
Et petere Iliacos instructo milite campos.
Vos mihi nũc Musæ (qd enĩ nõ ordine nostis?)

Nomina clara ducũ clarosq; referte parẽtes,
Et dulces patrias, nã sunt hæc munera uestra:
Dicamus quot quisq; rates ad Pergama duxit,
Et cœptũ peragamus opus, sit'q; autor Apollo,
Aspiretq; libẽs operi per singula nostro.
Peneleus princeps, bello Laërtius acer,
Arcesilaus atrox, Clonius dux, atq; Protenor
Boẽtes decies quinas duxere carinas,
Et tumidos ualido pulsarunt remige fluctus.
Inde Mycenæis Agamemnon finibus ortus,
Quem sibi delegit bellatrix Græcia regem,
Centum egit plenas armato milite puppes.
Et bis tricenis Menelai nauibus ardor
Insequitur, totidemq; ferox Agapenoris ira.
Quos iuxta fidus solerti pectore Nestor,
Consilioq; potens, gemina cum prole suorum
It cum ter denis munitus in arma carinis.
Ascadius uirtute potẽs & Epistrophus ingẽs,
Gloria Myrmidonũ, sæui duo robora belli,
Grandia ter denis pulsarunt æquora proris.
At bis uigenas Polybetes atq; Leontes
Instruxere rates ornatas milite forti.

Eurypylus Stelenusq; ferox, & fortis in armis
Tidides, ualido pulsarunt remige pontum,
Bisq; quadragenas onerarunt milite puppes.
Ascalaphusq; potens, & Telamus acer, uterq;
Ter denas ualido complerunt milite naues.
At bis uigenas equitum fortissimus Aiax
Instruxit puppes, totidemq; Abantore natus,
Quos iuxta Graiũ ductor comitatur Achilles,
Cũ quinquaginta materna per æquora uectus.
Thessalici iuuenes Pedippus & Antipus ibant
Altaq; ter denis sulcarunt æquora proris.
Et tribus assumptis ratibꝰ secat æquora Teucer,
Triptolemusq; nouẽ, Rhodius quos uiribꝰ acer
Emenelus sequitur minus una naue profectꝰ,
Quam duxit Telamone satus Salaminiꝰ Aiax.
Ascropus, & magno Thestoride natꝰ, & una
Eubocca, ac magnis Helpenor finibus ortus,
Dulichiusq; Meges, animisq; insignis & armis,
Et clara de gente Thoas Andremone natus,
Hi quadragenas omnes duxere carinas.
Et bis sex Ithaci naues solertia duxit:
Quã sequitur totidẽ ratibus Telamoniꝰ Aiax

Egre-

Egregia uirtute potens, simul ordine Phineus
Ire bis undenis tentabat in arma carinis.
Idomeneus & Meriones, Cretæus uterq;
Bis quadragenis muniti nauibus ibant,
Et totidẽ puppes clara de gente Menetes
Duxit Athenæus, quos uiribus ambit Achilles.
Amphimachusq; ferox, Alpinus & Elide nati,
Et clari uirtute Polixeus atq; Diares.
Hi bis uigenas onerarunt milite naues.
Protesilaus agit totidem fortisq; Podartes
Instructas puppes, quas duxit Oileus Aiax.
At septem Vetonte satus tulit arma carinis,
Quẽ sequitur iuxta Podalirius atq; Machaon,
Altaq; ter denis sulcarunt æquora proris.
His ducibus Graiæ Troiana ad littora puppes
Bis septem uenere minus, q̃ mille ducentæ:
Iamq; citò appulerant classes cãposq; tenebant,
Tunc pater ad Priamũ misit Saturnius Irim,
Quæ doceat fortes uenisse ad bella Pelasgos.
Nec mora, continuò iussu capit arma parẽtis
Priamides Hector, totãq; in prælia pubem
Festinare iubet, portisq; agit agmẽ apertis.

Cum

Cui fulgens auro cassis iuuenile tegebat
Omni parte caput, munibat pectora thorax,
Et læuā clypeus, dextram decorauerat hasta,
Ornabatq; latus mucro. simul alta nitentes
Crura tegūt ocreæ, quales decet Hectoris esse.
Hunc sequitur forma melior, nō fortis in armis.
Belli causa Paris, patriæ funesta ruina,
Deiphobusq; Helenusq; simul, fortisq; Poletes.
Et sacer Aeneas Veneris certissima proles.
Archilochiq; Athamasq; ferox Antenore nati.
Necnon & proles generosa Lycaonis ibat
Pandarus, & magnæ uirtutis Glaucus in armis.
Amphionq;, Adrastus, & Aussi atq; Phialtes.
Ibat & Amphimachus Marisq; insignis uterq;,
Magnanimiq; duces Rhodius & Epistrophus ingēs
Euphoriusq; ferox, clarusq; ætate Pyragmes,
Cū quibus Eneteus ac Amphius, & bonus armis
Ipothus atq; Othamas uenere, Pigerius unà
Ixioneq; sati, Crontusq; & Emonius, ambo
Florentes ætate uiri, quos fortis & ingens
Ascanius sequitur, simul & Iouis inclyta proles
Sarpedon, claraq; satus tellure Choræbus.

His

His se defendit ducibus Neptunia Troia,
Vicissentq; dolo Danaū, nisi fata uetassent.
Iamq; duæ stabant acies fulgētibus armis,
Cum Paris exitiū Troiæ & funesta ruina,
Armatū aduerso Menelaum ex agmine uidit,
Seq; uelut uiso perterritus angue recepit
Ad socios amens. quē postq; turpiter Hector
Confusum terrore uidet, Proh dedec⁹, inquit,
Aeternum patriæ, generisq; infamia nostri,
Terga refers? at non dubitabas hospitis olim
Expugnare toros, cuius nunc defugis arma
Vimq; times. ubi nunc uires, ubi cognita nobis
Ludorū quondam uario certamine uis est?
Hic animos ostende tuos, nil adiuuat arma
Nobilitas formæ, duro Mars milite gaudet.
Dum iaceas in amore tuo, nos bella geremus
Scilicet, ut nostrū fundamus in hoste cruorem.
Aequius aduersis tecū concurrat in armis
Impiger Atrides. spectet Danaūq; Phrygumq;
Depositis telis populus, nos fœdere iuncto
Aduersas conferte manus, decernite ferro,
Vestrū nunc Helenā sumat quis rectius ipsam.

Dixit,

Dixit. quæ contrà paucis Priameius heros,
Quid nimis indignis (inquit) me uocibꝰ urges,
O patriæ germane decus? nam nec mihi cõiũx
Pronaq; luxuria est, fungor uirtutis amore,
Nec uires dextrãq; uiri tentare recuſo,
Dummodo uictorẽ coniũx cũ pace ſequatur.
Dicta refert Hector, placuit ſentẽtia Graiis.
Protinus accitur Priamus, ſacrisq; peractis
Fœdera iunguntur: poſt hæc diſcedit uterq;
Depoſitis telis populus, cãpusq; pateſcit.
Interea toto diſcedit ab agmine Troum
Pulcher Alexãder clypeoq; inſignis & haſta,
Quẽ contra paribus fulgẽs Menelaus in armis
Conſtitit, & tecũ mihi ſunt certamina, dixit,
Nec longũ noſtra lætabere coniuge, quæ te
Mox rapuit regẽ, tantũmodo Iuppiter aſsit.
Dixit, & aduerſum ſe concitat acer in hoſtẽ.
Ille uirum forti ueniẽtem reppulit ictu,
Seq; gradu celeri recipit, longeq; frementẽ
Haſtam deinde iacit, quam deuitauit Atrides.
Inq; uicem miſſo fixiſſet pectora telo
Prædonis Phrygij, niſi uaſtum ferrea corpus

Te-

Texiſſet lorica uiri ſeptemplice tergo.
Inſequitur iuxtà clamor, tum aduerſus uterq;
Cõſtitit, & galea galeã terit, & pede plantam
Cõiungit, ſtridet mucro mucrone coruſco,
Corpus collectum tegitur fulgentibus armis.
Non aliter fortes nitida pro coniuge tauri
Bella gerunt, uaſtisq; replent mugitibꝰ auras.
Atq; diu rigido captabant corpora telo,
Tũc memor Atrides raptæ ſibi cõiugis, inſtat,
Dardaniũq; premit iuuenẽ mox enſe rigenti,
Cedentẽq; retrò dum deſuper appetit hoſtem,
Splendidus extremas galeæ percuſsit ad oras.
Deſiluit mucro: gemuerũt agmina Graiũm.
Tũc uerò ardeſcit, quãuis manus enſe carebat,
Et iuuenẽ arrepta proſternit caſside uictor,
Ad ſocios traheretq;, niſi caligine cæca
Texiſſet Citherea uirum, ſubiectaq; mento
Fortia rupiſſet laxatis uincula nodis,
Vltimus ille dies Paridi foret. abſtrahit auro
Fulgentem galeam ſecum Menelaus, & ardens
In medios mittit proceres, rurſumq; recurrit,
Et magnam ualidis cõtorſit uiribus haſtam

In cladē Phrygiū. ſua quē Venus eripit hoſti,
Et ſecū in thalamos defert teſtudine ſtructos.
Ipſa dehinc Helenā muris accerſit ab altis,
Dardanioq; ſuos Paridi deducit amores.
Quē tali poſtq; conſpexit uoce locuta eſt:
Veniſti mea flamma Paris, ſuperatus ab armis
Coniugis antiqui. uidi puduitq; uidere,
Arreptū cum te traheret uiolentus Atrides,
Iliacoq; tuos fœdaret puluere crines:
Noſtraq; (me miſerā) timui ne Doricus enſis
Oſcula diſcuteret, totus mihi mēte relicta
Fugerat ore color, ſanguisq; reliquerat artus.
Quis te cū ſæuo cōtendere iuſſit Atrida?
An uaga fama tuas nondū peruenit ad aures
De uirtute uiri? moneo ne rurſus iniquæ
Illius tua fata uelis committere dextræ.
Dixerat, & largis perfudit fletibus ora.
Triſtis Alexander, nō me ſuperauit Atrides
O meus ardor, ait, ſed caſtæ Palladis ira.
Mox illum noſtris ſuccūbere turpiter armis
Aſpicies, aderitq; meo Citherea labori.
Poſt hæc amplexu per mutua corpora iuncto

In-

Incumbit membris Cygneidos, illa ſoluto
Accepit flammas gremio Troiæq; ſuasq;.
Interea toto Menelaus in agmine Troum
Quærit Alexādrū, uictorq; huc fertur et illuc.
Quem frater ſocias acuens in bella cateruas
Adiuuat, & forti populos Phryges īcrepat ore,
Et ſeruare iubet leges, Helenamq; repoſcit.
Cūq; inter ſeſe proceres certamē haberēt,
Cōciliū omnipotēs habuit regnator olympi.
Fœderaq; intento turbauit Pandarus arcu
Te Menelae petēs, lateriq; uolatile telum
Incidit, & tunicā ferro ſquāmisq; rigentem
Deſecat. excedit bello gemebūdus Atrides,
Caſtraq; tuta petit. quē doctus ab arte paterna
Pæoniſs curat iuuenis Podalirius herbis,
Atq; iterū in cædes horrēdaq; prælia mittit.
Armauit fortes Agamēnonis ira Pelaſgos,
Et dolor in pugnā cunctos cōmunis agebat.
Bellū ingens oritur, multūq; utrinq; cruoris
Funditur, & totis ſternuntur corpora campis,
Inq; uicem Troumq; cadūt Danaūq; cateruæ,
Nec reges datur ulla uiris, ſonat ūdiq; Mauors,

Telorũq; uolant ex cunctis partibus imbres.
Occidit Antilochus rigido demersus in umbras
Ense Calestiadis, optataq; lumina linquit.
Inde manu forti Graiorũ terga prementem
Occupat Amphione satũ Telamonius Aiax,
Et prædurato transfixit corpora telo.
Purpureã uomit ille animã cũ sanguine mixtã,
Ora rigat moriens. tũc maximus Antiphº hastã
Viribus aduersis conatus corpore toto
Torquet in Aiacẽ, telũq; errauit ab hoste,
Inq; hostem cadit. ictus in inguine Leucon
Concidit infelix prostratus uulnere forti,
Et carpit uirides moribũdus dẽtibus herbas.
Impiger Atrides casu cõmotus amici,
Demophoonta petit, teloq; aduersa trabali
Tẽpora transfixit, uaginaq; horridus ensem
Eripit ille suis moriens resupinus in armis
Occidit, & terrã moribũdus uertice pulsat.
Post hæc Aegæum saxi deiecerat ictu
Impiger Vmbrasides, dederatq; silẽtibº umbris:
Tuncq; auidus prædæ iuuenẽ spoliare parabat,
Desuper hasta uenit dextra uibrata Thoantis,

Perq;

Perq; uiri scapulas animosaq; pectora transit.
In uultus ruit ille suos, calidumq; cruorem
Ore uomit, stratusq; super sua palpitat arma.
Sanguine Dardanij manabãt undiq; campi,
Manabant amnes passim, pugnabat ubiq;
Immixtis ardens amborũ exercitus armis,
Et modò Troianis uirtus, modò crescit Achiuis,
Lætaq; per uarios petitur uictoria casus.
Hic postq̃ Danaũm lõgè cedẽtia uidit
Agmina Tidides, tumidũq; increscere Martẽ,
In medias acies quâ plurimus eminet hostis
Irruit, aduersas prosternit cæde phalãges,
Huc illuc uolat ense ferox, hastãq; coruscat.
Bellica Pallas adest, flagrãtiaq; ignibus arma
Adiuuat, atq; animos iuueni uiresq; ministrat.
Ille (boũ ueluti uiso grege sæua leæna
Quã stimulat ieiuna fames, ruit agmina cõtra
Et prostrata necat uesano corpora dente)
Sic ruit in medios hostes Calydonius heros,
Virginis armigeræ monitis & numine tutus.
Cõuersi dant terga Phryges, fugiẽtibus ille
Instat, & extinctos morientũ calcat aceruos.

Dūq; furit ſternitq; uiros, uidet ecce Thoātis
Aduerſo ſtātes furibundus in agmine natos,
Aegæū Idæūq; ſimul, quē cuſpide præceps
Occupat antè graui, ſed uulnera depulit umbo,
Vibratūq; ſolo ferrū ſtetit. haud mora, totis
Ingentem torquet Tydides uiribus haſtam,
Trāsfoditq; uiri pectus: pars cuſpidis antè
Eminet, & prodit ſcapulis pars altera foſsis.
Hūc ubi fundentē calidū de pectore flumen,
Verſantēq; oculos, animāq; per ora uomentem
Conſpexit frater, ſtricto celer aduolat enſe,
Germaniq; cupit fatorum exiſtere uindex.
Sed neq; uim ſæui nec fortia ſuſtinet arma
Tydidæ, contraq; tamen defendere tentat.
Vt uolucris, decerpta ſui cū corpora nati
Accipitrē laniare uidet, nec tēdere contrà,
Auxilium nec ferre ſuo ualet anxia nato,
Quodq; poteſt leuib⁹ plāgit ſua pectora pēnis:
Sic hoſtē Idæus germani cæde ſuperbum
Spectat atrox, miſeroq; neqt ſuccurrere fratri:
Et niſi ceſsiſſet, dextra cecidiſſet eadem. (des,
Nec minus in Teucros armis furit acer Atri-

Inſequiturq; acies, & ferro uulnera miſcet.
Obuius huic fatis ductus occurrit iniquis
Infelix Rhodius, quem uaſto cuſpidis ictu
Sternit, & ingenti ſcapulas trāſuerberat haſta.
Hinc petit Idomeū de aduerſa parte ruentem
Merione ſatum, cuius poſt funera lætus
Aſtropio genitū Stygias dimittit ad umbras.
Merionis puerum uibrata percutit haſta,
Pergellūq; necat. uaſtisq; horrēdus in armis
Eurypylus gladio uenientē Herpedona fundit,
Et pariter iuuenē uita ſpoliauit & armis.
Parte alia uolitat ſinuoſo Pandarus arcu,
Tydidēq; oculis aduerſa per agmina quærit:
Quē poſtq uidit ſternentem corpora Troum,
Horrida direxit contento ſpicula cornu,
Et ſummas humeri diſtrinxit acumine partes.
Tunc uerò ardeſcit iuuenis Calydonius ira,
In medias acies animoſi more leonis
Fertur, et Aſcroneū magnūq; Alpenora fundit,
Cōminus hūc gladio, iaculo ferit emin⁹ illū.
Inde premit Polydona Abāthaq; cuſpide forti,
Et notū bello Xāthum, uaſtūq; Thoantum.

Post hos infestus Croniũq; & Scemona telo
Perturbat celeri, pariterq; ad tartara mittit.
Tu quoq; Tididæ prostratus Pãdare dextra
Occidis infelix accepto uulnere tristi:
Dextera quâ naris fronti coniungitur imæ,
Dissipat, & cerebrũ galeæ cũ parte reuulsum,
Ossaq; confossa spargit Tidideus ensis.
Iamiq; manus Aeneas & Calydonius heros
Contulerant iactis inter se cõminus hastis,
Vndiq; rimabant inimico pectora ferro,
Et modò cedebant retro, modò deinde coibãt.
Postq̃ utriq; diu steterant, nec uulnera magnus
Quá daret infesto Tidides ense uidebat,
Saxũ ingens medio quod fortè iacebat ĩ agro,
Bissẽi quod uix iuuenes tellure leuabant,
Sustulit, & magno conamine misit in hostẽ.
Ille ruit prostratus humo cũ fortibus armis,
Quẽ Venus æthereas genitrix delapsa p auras
Accipit, & nigra corpus caligine condit.
Non tulit Oenides animo, nebulasq; p ipsas
Fertur, & in Venerẽ flagrãtibus irruit armis:
Et neq; quẽ demens ferro petat inspicit antè,

Cœle-

Cœlestẽq; manum mortali uulnerat ense.
Icta petit cœlum terris Citherea relictis,
Atq; ibi sidereo queritur sua uulnera Marti.
Dardaniũ Aenean seruat Troianus Apollo,
Accẽditq; animos, iterũq; ad bella reduxit.
Vndiq; cõsurgunt acies, & puluere cœlum
Conditur, horrẽdisq; sonat clamoribus æther.
Hic alius rapido deiectus in æquora curru
Cõteritur, pedibusq; simul calcatur equorũ.
Atq; alius uolucri traiectus corpora telo,
Quadrupedis tergo pronus ruit. illius ense
Deiectũ longè caput à ceruice cucurrit.
Hic iacet exanimis fuso super arma cerebro.
Sanguine manat humus, cãpi sudore madescũt.
Emicat interea Veneris pulcherrima proles,
Densaq; Graiorũ premit agmina, nudaq; latè
Terga metit gladio, funestaq; prælia miscet.
Nec cessat spes una Phrygũ fortissimus Hector
Sternere cæde uiros atq; agmina uertere Graiũ.
Vt lupus in cãpis pecudes cũ cernit apertis,
Nõ ductor gregis ipse comes, nõ horrida terret
Turba canũ, premit esuriens, & negligit oẽs,

In mediosq; greges auidꝰ ruit: haud secꝰ Hector
Inuadit Danaos & territat enſe coruſco.
Deficiũt Graiorũ acies, Phryges acrius inſtãt,
Attolluntq; animos: geminat uictoria uires.
Vt uidit ſocios infeſto cedere Marti
Rex Danaũ, ſublimis equo uolat agmina circũ.
Hortaturq; duces, animosq; in prælia firmat.
Mox ipſe in medios audax ſe proripit hoſtes,
Oppoſitasq; acies ſtricto diuerberat enſe.
Vt Libycus cũ forte leo procul agmina uidit
Læta boũ paſſim uirides errare per herbas,
Attollit ceruice iubas, ſitiensq; cruoris
In mediã erecto contendit pectore turbam:
Sic ferus Atrides aduerſos fertur in hoſtes,
Infeſtasq; Phrygũ perturbat cuſpide turmas.
Virtus clara ducis uires accendit Achiuũm,
Et ſpes exacuit languentia militis arma.
Funduntur Teucri, Danai lætantur ouantes.
Tandẽ hic Aeneam immiſſo contẽdere curru
Cõſpicit Atrides, ſtrictoq; occurrere ferro
Apparat, & iaculũ quãtũ furor ipſe mouebat,
Viribus intorquet, quod depulit error ab illo

Pe-

Pectus in aurigæ, ſtomachoq; inſigitur alto.
Ille ruens ictu media inter lora rotasq;
Voluitur, & uitã calido cũ ſanguine fundit.
Ingemit Aeneas, curruq; animoſus ab alto
Deſilit, & ualido Cretheona cõminus ictu
Terſilochũq; ferit. quorũ poſt funera uictor
Paphlagonũ ductor Menelai concidit armis,
Antilochũq; Miſon. poſt hos Iouis inclyta ꝓles
Sarpedon bello funeſto prælia miſcet.
Quẽ contra infelix nõ æquis dimicat armis
Triptolemꝰ magno ſatꝰ Hercule, ſed neq; uires
Hunc ſeruare patris, nec tot potuere labores,
Quin caderet, tenuẽq; daret de corpore uitã.
Saucius egreditur medio certamine belli
Sarpedon. fraudisq; ſubit commentor Vlyſſes,
Et ſeptẽ iuuenũ pulcherrima corpora fundit.
Hinc pugnat patriæ culmẽ Mauortius Hector,
Illinc Tydides, ſternuntur utrinq; uirorum
Corpora per cãpos, & ſanguine prata rigãtur.
Pugnat bellipotens caſta cũ Pallade Mauors,
Ingentẽq; mouet clypeũ, quem ſancta uirago
Egit, & extrema percuſſum cuſpide cædit,

At-

Attonitumq; simul cœlũ petere ipsa coëgit.
Hic ille æthereo queritur sua uulnera regi
Saucius, & magni genitoris iurgia suffert.
Interea magnis Atamãtem uiribus Aiax
Interimit, magnũq; petit Menelaus Adrastum,
Et trahit ad classes manibus post terga reuĩctis.
Ex hinc deducit lætos ex hoste triumphos.
Incumbunt Danai, cedit Troiana iuuẽtus,
Tergaq; nuda tegit. sensit Mauortius Hector
Pro Danais pugnare deos, ualidasq; suorum
Virginis armigeræ subduci numine uires.
Continuoq; petit muros, Hecubãq; uocari
Imperat, & diuæ placari numina suadet.
Protinus armatas innuptæ Palladis arces
Iliades subeunt, festisq; altaria sertis
Exornant, cædũtq; sacras ex more bidentes.
Dũq; preces Hecube supplex ad tẽpla Mineruæ
Pro charis natis genitrix & coniuge fundit,
Interea Glaucus stricto cõtendere ferro
Cum Diomede parat, nomẽq; genusq; rogãti
Quis sit & unde foret, magnis cũ uiribꝰ hastã
Mittere tentabat, tẽtanti Aetholius heros,

Quò

Quò ruis? exclamat, quæ te scelerate furentem
Mens agit imparibꝰ mecum cõcurrere telis? (trã
Hospitis arma uides, Veneris quæ uulnere dex-
Perculit, & summo repulit certamine Martẽ.
Pone truces animos, infestaq; tela coërce.
Post hæc inter se posito certamine pugnæ
Cõmutant clypeos inimicaq; prælia linquunt.
Colloquium petit interea fidissima coniunx
Hectoris Andromache, paruũq; ad pectora natũ
Astyanacta tenet, cuius dum maximus heros
Oscula parua petit, subitò perterritus infans
Conuertit timidos materna ad pectora uultus.
Terribilemq; fugit galeam, cristamq; micantem.
Vtq; caput iuuenis posito detexerat ære,
Protinus infantem geminis amplectitur ulnis,
Attollẽsq; manus, precor ò pater optime, dixit,
Vt meus hic pro quo tua numina natus adoro,
Virtutes patrias primis imitetur ab annis.
Hæc ait, & portis acies petit acer apertis,
Vnà deĩde Paris. postq; in certamina uentũ est,
Protinus in mediũ procedit maximus Hector,
Graiorumq; duces inuictis prouocat armis.

Nec

Quæ te terra uirum? qui te genuere parentes?
Viribus es proles generosa atq; inclyta, dixit.
At contrà refferre parat Telamonius Aiax,
Hesiona de matre uides Telamone creatum,
Nobilis illa domus fama, & generosa propago.
Hector & Hesionæ nomen casusq; recordans,
Absistamus ait, sanguis communis utriq; est,
Aiacemq; prior aurato munerat ense.
Inq; uicem, quo se bellator cinxerat Aiax
Accepit baltheum uario celamine sculptum.
Post hoc extemplo Troum Danaumq; caterua
Discedunt, cœlumq; tegit nox atra tenebris.
Implentur dapibus largis Bacchiq; liquore,
Atq; auidè placido tradunt sua corpora somno.
Postera cum primum stellas aurora fugarat,
In cœtũ uenere Phryges, tũc maximus Hector
Cum socijs memorans hesternæ funera noctis
Suadet ut inuictis Helene reddatur Achiuis,
Prædaq; quæ duros Menelai mulceat ignes.
Idq; placet cunctis. cum sæuo missus Atridæ
Pertulit Idæus Troum mandata, neq; ille
Aut animum precibus, nec dictis porrigit aures.

Vltro etiam castris Idæum excedere iussit.
Paruit hic monitis, iterũq; ad castra reuersus
Troiæ, contemptũ duro se narrat ab hoste.
Interea Danai confusi cæde suorum
Ingentes struxere pyras, collectaq; passim
Fortia tradiderant sociorũ corpora flãmis.
Tũc remouẽt fossas, & uallum robore cingũt.
Vt nitidum Titan radijs patefecerat orbem,
Cõuocat in cœtũ superos pater, & monet oẽs
Ne cõtra sua fata uelint cõtendere diui.
Ipse per æthereas cœli delabitur auras,
Vmbrosisq; simul cõcedit mõtibus Idæ:
Inde acies uidet Iliacas, dextraq; potenti
Sustinet auratas æquato pondere lances,
Fataq; dura Phrygũ, casusq; expẽdit Achiuũ,
Et Graiũ clades grauibus præpõderat armis.
Interea Danaos ingenti concitus ira
Priamides agit, & totis supereminet armis,
Vnũ quippe decus Phrygiæ. turbãtur Achiui,
Doricaq; ingẽti complẽtur castra tumultu.
Hortatur socios muris incluſus Atrides,
Lãguẽtesq; animos iuuenũ in certamina firmat.

Princeps Tydides ardentibus emicat armis,
Per medios q; hostes immani turbine fertur.
Hic illi occurrit fatis Aegæus iniquis
Telũ immane manu quatiẽs, quẽ maxim⁹ heros
Occupat, & duro mediũ trãsuerberat ense.
Hinc Phrygias acies uastis protectus in armis
Teucer agit, spargitq; leues in terga sagittas,
Corisiona ferum letali uulnere fundit.
Mox alias acies petit, aurigamq; superbi
Hectoris obtruncat. quẽ saxo Troius heros
Occupat, excussoq; incautũ proterit arcu.
Ast illum fidi rapiunt de cæde sodales,
Prostratũq; leuãt. ruit undiq; turbid⁹ Hector,
Aduersasq; acies infesta cuspide terret.
Sed rursus Danai turbati cæde suorum
Cõcurrunt, iterũq; leues in castra cateruæ
Cõfugiunt, portasq; obiecto robore firmant.
At Phryges obsidunt mclusos aggere Graios,
Excubijsq; premũt muros, flãmisq; coruscant.
Cætera per campos sternit sua corpora pubes,
Indulgentq; mero, curas animosq; resoluunt.
Attoniti Danaũm proceres discrimine tanto

Nec

Nec dapib⁹ releuãt animos, nec corpora curãt,
Sed miseri sua fata gemũt. mox hoste repulso
Legatos mittunt, dextramq; hortãtur Achillis,
Vt ferat auxilium miseris. Theteius heros
Nec Danaũ capit aure preces, nec munera regis
Vlla referre cupit. nõ illum redditus ignis,
Aut intacta suo Bryseis corpore mouit,
Irrita legati referunt responsa Pelasgis,
Et dapibus curant animos, leniq; sopore
Alterius noctis tardè labentibus astris.
Restabatq; super tacitæ pars altera noctis
Tunc Danaũm iussu castris Aetholius heros
Egreditur, sociumq; sibi delegit Vlyssem
Qui secum tacito sublustri noctis in umbra
Scrutetur studio quæ sit fiducia Troum.
Quid ue agitẽt, quãtas' ue parẽt ĩ prælia uires.
Dũq; iter horrendũ loca per mõtana uagantes
Carpebãt, uenit ecce Dolon, quẽ Troica pubes
Miserat, ut Danaũ solerti pectore uires
Aspiceret, sensusq; ducũ plebisq; referret.
Quẽ procul ut uidit socius Diomedis Vlysses,
Abdiderant occultantes sua corpora furtim

In denſos frutices, ut ſpe percuſſus inani
Troianus iuuenis curſu præcederet illos,
Ne facilè oppreſſus greſſum in ſua caſtra referet
Poſt ubi trãſierat fidẽs aĩoq; manuq;, (ret.
Proſiluere uiri, iuuenẽq; euadere curſu
Conantẽ capiunt, ferroq; manuq; minãtur.
Ille timore pauens, uitam cõcedite, dixit,
Hoc unum ſatis eſt: quòd ſi perſtatis in ira,
Quãta ex morte mea capietis præmia laudis?
At ſi cur ueniã tacitis exquiritis umbris,
Maxima Troia mihi currũ promiſit Achillis,
Si ueſtras cepiſſet opes. hæc dona ſecutus,
In dubios caſus, coràm quos cernitis ipſi,
Infelix cecidi. nunc uos per numina diuũm,
Per mare, per Ditis fluctus obteſtor opaci,
Ne rapere hanc animã crudeli cæde uelitis.
Hæc pro conceſſa referetis dona ſalute,
Cõcilium Priami regis, remq; ordine gentis
Expediã Phrygiæ. poſtq; quid Troia pararet
Cognouere uiri, fauces mucrone recluſo
Detrudunt iuueni. poſt hæc tentoria Rhœſi
Intrant, atq; ipſum ſomno uinoq; ſepultum

Ob-

Obtruncãt, ſpoliãtq; uiros, fuſosq; per herbam
Exanimãt ſocios. tunc triſti cæde peracta
Præda humeros onerant, multo cãdore nitẽtes
Rhœſi uentigenas ſecum adduxere iugales.
Thraces equos rapiũt, quos nec præcedere uen
Nec poſſet uolucri curſu ſuperare ſagitta. (t⁹,
Inde iterum Argolicas primæ ſub tẽpore lucis
Ad claſſes redeunt, quos Neſtoris accipit ætas
Ac recipit portis. poſtq; ſua caſtra tenebant,
Facta duci referunt: laudat Pelopeius heros,
Feſſaq; iucundæ tradunt ſua membra quieti.
Lux exorta uiros in priſtina bella remiſit,
Inſtaurantq; animos recreato milite pugnæ
Dardaniũ Danaũq; duces, uolat undiq; nubes
Telorũ, & ferro ferrũ ſonat. undiq; mixtis
Inter ſe ſtrident mucronibus, inſtat utrinq;
Denſa acies, mixtusq; fluit cũ ſanguine ſudor.
Tandem feruẽti Danaũm rex concitus ira
Antiphonẽ ingenti proſtratũ uulnere fundit,
Teſſandrũq; ſimul, fratrẽq; ad bella ruentem
Hippolytũ, poſt hos gladio petit Amphimodõta.
Is fratris dextram gladio ferit, ille dolore

Acrior accepto, fugientem Anthenore natum
Persequitur, traxitq; ferox cũ uulnere pœnas.
Hector tunc pugnæ subit acri concitus ira
Priamides, mox perculsos agit undiq; Graios
Nec Paris hostiles cessat prosternere turmas,
Eurypyliq; femur contento uulnerat arcu.
Incumbunt Troes, fugiunt in castra Pelasgi
Viribus exhaustis, & uastis undiq; firmant
Obicibus muros, saxo Mauortius Hector
Perfringit portas, ferrataq; robora laxat.
Irrumpunt aditus Phryges, atq; in limine primo
Restantes sternunt Graios, ualloq; cateruas
Disturbant, alij scalas in mœnia ponunt,
Et iaciunt ignes, geminat uictoria uires.
De muris pugnant Danai, turresq; per altas
Saxa uolant, subeunt facta testudine Troes,
Ascenduntq; aditus, & totis uiribus instant.
Turbati fugiunt omnes in castra Pelasgi
Et scandunt puppes, instat Troiana iuuentus
Telaq; crebra iacit, resonat clamoribus æther.
Neptunus uires Danais animumq; ministrat,
Pugna ingens oritur, furit istinc hostis et illinc,
Dextraq;

Dextraq; Idumenei cadit Asius. Hector atrocẽ
Amphimachũ obtrũcat, necnõ incũbit in armis
Anchisæ gener Achatius, quem fuderat ense
Magnanimus ductor Rhodius, tunc feruidus ira
Deiphobus ferit Ascalaphũ mergitq; sub undas.
Hector ubiq; ferus uiolento pectore sæuit,
Quem saxo ingenti percussum maximus Aiax
Depulit, & toto prostratum corpore fudit.
Concurrit Troiana manus, iuuenẽq; uomentem
Sanguineos fluctus, Xanthi lauere fluentis.
Inde iterũ ad pugnam redeunt, fit maxima cædes
Amborum, & manat tellus infecta cruore.
Polydamas ualido Protenora percutit ictu,
Amphilochũq; Antenoriden Telamonius Aiax,
Bethæũq; Athamas, Promachũ quoq; sternit atro
Penelei dextra, inde cadit Priameia pubes. (cẽ
Acrius insurgunt Troes ad Achaica bella,
Instaurantq; manus, cedit Pelopeia uirtus
Pulsa metu, uallumq; & muros aggere septos
Transiliunt, alij fossas uoluuntur in ipsas.
Aduolat interea Danaũ metus impiger Hector,
Confugiunt iterũ ad classes Agamemnonis alæ,

Atq; inde aduersis propellunt uiribus hostẽ.
Fit pugna ante rates. sæuit Mauortius Hector,
Et poscit flãmas, totãq; incẽdere classem
Apparat. huic ualidis obsistit uiribus Aiax
Stans celsa in puppi, clypeoq; incẽdia sæua
Sustinet, & solus defendit mille carinas.
Hinc iaciunt Danai robustæ cuspidis hastas,
Illinc ardentes tædas Phryges undiq; iactant.
Per uastos sudor pugnantũ defluit artus.
Nõ ualet ulterius cladẽ spectare suorũ
Patroclus, subitoq; armis munitus Achillis
Aduolat, & falsa conuertit imagine Troas.
Qui modò turbabãt Danaos animoq; fremebãt,
Nũc trepidi fugiunt. fugiẽtibus imminet ille,
Perturbat uelox acies, uastũq; per agmen
Fertur, & ingẽti Sarpedona uulnere fundit.
Et nunc hos gladio, nunc illos proterit arcu,
Præliaq; horrẽdi sub imagine uersat Achillis.
Quẽ postq; socias miscentẽ cæde cateruas,
Turbantemq; acies respexit feruidus Hector,
Tollit atrox animos, uastisq; immanis in armis
Occurrit contrà, magnoq; hũc increpat ore:

Huc

Huc agè nũc cõuerte gradũ fortissime Achilles,
Iam nosces ultrix quid Troiæ dextera possit,
Et quãtum in bello possit fortissimus Hector.
Nã licet ipse suis Mauors te protegat armis,
Inuito tamẽ hæc perimet te dextera Marte.
Ille silet, spernitq; minas animosaq; dicta,
Vt quẽ mentitur uerus credatur Achilles.
Tunc prior intorquet collectis uiribus hastã
Priamides, quã prolapsam celeri excipit ictu
Patroclus, redditq; uices & mutua dona.
Obijcit & saxũ multo cũ põdere missum,
Quod clypeo excussum uiridi tellure resedit.
Tũc rigidos stringũt enses, & cõminus arma
Inter se miscent, donec Troianus Apollo
Mentitos uultus simulati pandit Achillis,
Denudatq; uirum. quẽ bello maximus Hector
Pugnãtem falsis postq; deprendit in armis
Irruit, & iuuenem nudato pectore ferro
Traijcit, & uictor Vulcania detrahit arma.
Vendicat extincti corpus Telamonius Aiax,
Oppositoq; tegit clypeo. Priameia pubes
Lætitia exultat, Danai dum funera mœrent.

Interea iuuenis triſti cum pube ſuorum
Teſtorides in caſtra gerit miſerabile corpus.
Tunc ut Pelidæ rumor diuerberat aures,
Palluit infelix iuuenis, calor oſſa reliquit,
Triſtia membra ſimul materno nectit amictu
Deflens Aeacides triſti de cæde ſodalis,
Vnguibus ora ſecat, cōptos in puluere crines
Deformat, ſcindit firmas de pectore ueſtes,
Et ſuper extincti proſtratus mēbra ſodalis
Crudeles fundit queſtus, atq; oſcula figit.
Mox ubi depulſi gemitus lachrymæq; quierūt,
Triſtis ait, iam iamq; meo cruciabere ferro,
Non impune mei lætabere cæde ſodalis
Hector ait, magnoq; meo uiolente labore
Perſolues pœnas, atq; iſtis victor in armis
In quibus exultas, fuſo moriere cruore.
Poſt hoc accenſus furijs decurrit ad æquor,
Fortiaq; arma Thetim ſupplex rogat. illa relictis
Fluctibus auxiliū Vulcani protinus orat.
Excitat Aethnæos calidis fornacibus ignes
Mulciber, & ualidis fuluū domat ignib. aurū.
Mox effecta ferens diuinis artibus arma

Euolat ad Thetidem. quæ poſtq̄ magnꝰ Achilles
Induit, in clypeū uultus conuertit atroces.
Illic ignipotens mundi cælauerat axem,
Sideraq;, et liquidas redimitas undiq; Nymphas.
Fecerat & mira liquidas Nereidas arte,
Oceanū, terras, & cinctum Nerea circùm.
Annorūq; uices, diuerſaq; tempora noctis,
Quattuor & mūdi partes, quātū Arcton ab Au
Et quātū occaſus roſeo diſtaret ab ortu, (ſtro,
Lucifer unde ſuis, unde Heſperus, unus uterq;
Exoriatur equis, quantū uel in orbe mearet
Luna caua, & nitida luſtraret lampade terras.
Addideratq; freto ſuo numina, Nerea magnū,
Oceanūq; ſenem, ×uertentē Prothea ſemper, nec eūdē
Tritonesq; feros, & amātem Dorida fluctus.
Terra gerit ſyluas, horrendaq; mōſtra ferarū,
Fluminaq;, & montes, cūq; altis oppida muris,
In quibus exercent leges animoſaq; iura
Certantes populi. ſedet illic æquus utriq;
Index, & litem diſcernit fronte ſerena.
Parte alia caſtæ reſonant Pæana puellæ, (ſat,
Dātq; choros molles, hæc dextra tympana pul-

Illa lyræ graciles extenſo pollice chordas
Percurrit, ſeptẽq; modis modulatur auenis.
Carmina cõponunt mundi reſonãtia motum.
Rura colunt alij, ſulcant grauia arua iuuenci.
Maturasq; metit robuſtus meſſor ariſtas,
Et gaudet preſſis immundus uinitor uuis.
Tõdent prata greges, pendẽt in rupe capellæ.
Hic intermedius ſtabat Mars aureus armis,
Atropos hunc circũſtabat, reliquæq; ſorores
Sanguineis mœſtæ Cloto Lacheſisq; capillis.
Talibus ornatus donis Thetydeius heros,
In medias acies immani turbine fertur.
Cui uires præbet caſta cũ Pallade Iuno,
Dãtq; aïos iuueni. uidet hũc Citherei⁹ heros,
Occurritq; uiro, ſed nõ cum uiribus æquis,
Aeacidæ nec cõpar erat, tamen ira coẽgit
Conferre inuictis iuuenẽ cum uiribus arma.
Quẽ niſi ſeruaſſet magnarũ rector aquarum,
Vt profugus lætis Troiã repararet in armis,
Auguſtũq; genus claris ſubmitteret aſtris,
Non claræ gentis nobis manſiſſet origo.
Inde agit Aeacides infeſta cuſpide Teucros,

Ingentemq; manũ proſternit cæde uirorum
Sanguinis Hectorei ſitiens. at Dardana pubes
Confugit ad Xãthi rapidos perterrita fluctus,
Auxiliumq; petit diuini fluminis. ille
Inſtat, & in medijs pugnatur gurgitis undis.
Ira dabat uires, tinguntur ſanguine ripæ,
Sparſaq; per totos uoluũtur corpora fluctus.
At Venus & Phrygiæ gẽtis tutator Apollo,
Coẽũt in Danaos Xanthi conſurgere fluctus,
Vt fera terribili miſcentẽ prælia dextra
Obruat Aeacidẽ, qui protinus undiq; totis
Impediatur aquis. ſed uaſto gurgite præceps
Voluitur, atq; uirũ terrentibus impedit undis,
Prætenditq; gradus. ille omni corpore ſæuas
Cõtra pugnat aquas, aduerſaq; flumina rũpit,
Et modò diſiectis humeris, modò pectore uaſto
Propellit fluctus, quẽ longè prouida Iuno
Admonuit rapidæ quo cederet ictibus undæ,
Sanctaq; pugnarũt inter ſe numina diuũm.
Rurſus agit Phrygias ingenti cæde cateruas
Horridus Aeacides, belliq; ardore reſumpto
Funereas acies horrendaq; prælia miſcet.

Non illum uis ulla tenet, non ſæua fatigant
Pectora pugnando, uires ſucceſſus adauget.
Perculſi dubitant trepida formidine Troes,
Atq; inter muros exhauſta penè ſalute
Confugiunt, portasq; obiecto robore firmant.
Vnus tota ſalus in quo Troiana manebat,
Hector adeſt, quẽ nõ duri timor undiq; Martis,
Nec patriæ tenuere preces, quin obuius iret
Et contra magnum contendere uellet Achillẽ.
Ante oculos ſubitò uiſa eſt Tritonia Pallas.
Quem procul ut uidit tectũ cœleſtibus armis,
Pertimuit, clauſisq; fugit ſua mœnia circum
Infelix portis. ſequitur Thetydeius heros
In ſomnis ueluti cum pectora terruit ira.
Hic rurſus ſuper inſequitur, fugere ille uidetur,
Feſtinantq; ambo: greſſum labor ille moratur,
Alternis poterant inſiſtere cœpta periclis,
Nec requies aderat, furor undiq; concitat iras.
Spectant de muris miſeri ſua fata parentes,
Pallẽtemq; uident ſupremo tempore natum,
Quem iam ſumma dies ſuprema luce premebat.
Huic ſubitò ante oculos ſimilis Tritonia fratri

Occur-

Occurrens iuuenem ſimulato decipit ore:
Nam nunc Deiphobi tutum ſe credidit armis.
Trãſtulit ad Danaos iterum ſua numina Pallas.
Concurrunt iactis inter ſe comminus haſtis
Inuicti iuuenes, hic uaſtis intonat armis,
Ille hoſtẽ ualidũ nequicquam umbone repellit,
Alternisq; ferox mutat congreſſibus ictus.
Sudor agit riuos, enſem terit horridus enſis,
Collatusq; hæret pede pes, & dextera dextræ.
Interea ualidam Thetydeius extulit haſtam,
Inq; uirum magnis emiſſam uiribus egit.
Quam poſt elapſam uitauit callidus Hector.
Exclamant Danai. contrà Priameius heros
Vibratum iaculum Vulcania torquet in arma.
Nec ſucceſſus adeſt, nã duro inflectitur auro:
Diſſiluit mucro, gemuerunt agmina Troum.
Concurrunt iterum collatis fortiter armis,
Inq; uicem ſtrictos commutant cõminus enſes.
Nec ſufferre ualet ultra ſortemq; ſupremam
Horruit inſtantem defectis uiribus Hector.
Dumq; retrocedit fraternaq; feſſus in armis
Reſpicit auxilia, & nullam uidet eſſe ſalutem,

Sen-

Senſit adeſſe dolos. quid agat? quæ numina ſup-
Inuocet? in toto lãgueſcũt corpore uires (plex
Auxiliumq; negant, retinet uix dextera ferrũ,
Nox oculos inimica tegit, nec ſubuenit ullum
Defenſo auxilium, pugnat moriturus, & altos
Corde premit gemitus. inſtat Nereius heros,
Turbatũq; procul premit undiq;: tũc iacit haſtã
Et medias rigida transfixit cuſpide fauces.
Exultant Danai, Troes ſua funera deflent.
Tunc ſic amiſsis infelix uiribus Hector,
En concede meos miſeris genitoribus artus,
Quos pater infelix multo mercabitur auro:
Dona feres uictor. Priami nunc filius oro,
Te Priamus dux ille ducũ, quem Græcia ſolũ
Pertimuit. ſi nec precibus, nec munere uictus,
Nec lachrymis miſeri, nec clara gẽte moueris,
Adflicti miſerere patris, moueat tua Peleus
Pectora, pro Priamo: pro noſtro pignore, Pyr-
Talia Priamides. cõtra quẽ dur⁹ Achilles, (rh⁹.
Quid mea ſupplicib⁹ tẽtas inflectere dictis
Pectora? quẽ poſſem diſcerptũ more ferarum,
Si ſineret natura, meis abſumere malis.

Te

Te uerò triſtesq; feræ, cunctæq; uolucres
Diripient, auidiq; canes tua uiſcera paſcẽt.
Hæc ex te capient Patrocli gaudia manes,
Si capiũt umbræ. dũ talia magnus Achilles
Ore truci iactat, uitam miſerabilis Hector
Reddidit. hũc animo nõdum ſatiatus Achilles
Alligat ad currũ, pedibusq; exãguia membra
Ter circũ muros uictor trahit, altius ipſos
Fert domini ſucceſſus equos. tũc maxim⁹ heros
Detulit ad Danaos fœdatum puluere corpus.
Lætantur Danai, plãgunt ſua funera Troes,
Et pariter captos deflent cũ funere muros.
Interea uictor defletum corpus amici
Funerat Aeacidas, põpasq; ad funera ducit.
Ter circa tumulũ miſeros rapit Hectoris art⁹,
Et uarios cineri ludorũ indicit honores.
Tydides Tiriſum curſu, pedibusq; ferocẽ
Merionem ſuperat, luctando uincitur Aiax,
Cuius decepit uires Laertius aſtu.
Cæſtibus aduerſis cũctos ſuperauit Ephœbus,
Et diſco fortis Polibætes depulit omnes,
Merionesq; arcu. tandẽ certamine miſſo

In ſua caſtra redit turbis comitatus Achilles.
Flẽt miſeri amiſſũ Phryges Hectora totaq; mœ
Troia ſonat plãctu, fũdit miſerãda querelas (ſto
Infelix Hecube, ſæuisq; arat unguibus ora,
Andromacheq; ſuas ſcindit de pectore ueſtes
Heu tanto ſpoliato uiro. ruit omnis in uno
Hectore cauſa Phrygũ, cecidit defecta ſenect⁹
Adflicti miſerãda patris, quem nec ſua cõiunx
Turbaq; natorũ, nec magni gloria regni
Oblitum tenuit uitæ, quin iret inermis
Et ſolum inuicti caſtris ſe redderet hoſtis.
Mirantur Danaũm proceres, miratur & ipſe
Aeacides animũ miſeri ſenis. illa trementes
Affuſis genibus tendẽs ad ſidera palmas,
Hæc ait: O Graiæ gentis fortiſsime Achilles,
O regnis inimice meis, te Dardana ſolum
Victa tremit pubes, te ſenſit noſtra ſenectus
Crudelẽ nimiũ. nunc ſis mitiſsimus oro,
Et patris adflicti genibus miſerere precantis,
Donaq; quæ porto miſeri pro corpore nati,
Accipias: ſi nec precibus, nec flecteris auro,
In ſenis extremos tua dextera ſæuiat annos,

Sal

Saltem ſæua pater comitabor funera nati.
Nec iam uita mihi magnos cõcedit honores,
Sed funus crudele meũ. miſerere parentis,
Et pater eſſe meo mitis de * funere diſce. corpore
Hectoris interitu uicisti Dardana regna,
Vicisti Priamũ. ſortis reminiſcere uictor
Humanæ, uariosq; ducũ tu reſpice caſus.
His tandẽ precibus motus grãdæu⁹ Achilles
Alleuat à terra, corpusq; exangue parenti
Reddidit Hectoreũ. poſt hæc ſua dona reportat
In patriã Priamus, triſtesq; ex more ſuorum
Cõparat exequias, ſupremaq; funera ducit.
Tũc pyra cõſtruitur, qua bis ſex corpora Troũ,
Quadrupedes addũtur eis, currusq; tubæq;,
Et clypei galeæq; graues * argutaq; tela. Argiuaq;
Hæc ſuper ingenti gemitu cõponitur Hector.
Stãt circũ Iliades matres, manibusq; decoros
Abrũpunt crines, laniataq; pectora tundunt:
Illo nanq; rogo natorum funera cernunt.
Tollitur & iuuenũ magno cũ murmure clamor
Flebilis, ardebat flãma nanq; Ilion illa.
Inter quos gemitus laniato corpore cõiunx

Aduolat Andromache, mediosq; immittere in
Se cupit Astyanacta tenes, quā iussa suo-(ignes
Tristis turba rapit. cōtrà tamen usq; resistit, (q̄
Donec collapsæ ceciderūt robora flāmæ,
Inq; leues abijt tantus dux ille fauillas.
Tu iam siste gradū, finēq; impone labori
Calliope, uatisq; tui moderare carinam,
Quē cernis paucis stringentē littora remis.
Iamq; tenēs portum metāq; patentis Homeri
Pieridū comitata cohors, submitte rudentes.
Sanctaq; uirgineos lauro redimita capillos,
Ipsa tuas depone lyras, ades inclyta Pallas.
Tuq; faue cursu uatis iam Phœbe peracto.

HOMERICAE ILIADOS EPI
TOMES PER PINDARVM THE
banum finis.

HOMERICAE ILIADOS LIBER PRIMVS, VINCENTIO Obsopœo interprete.

DIC dea pestiferam Pelidæ principis iram,
Quæ dedit innumeros Danais inimica dolores,
Et quæ non paucas heroū tradidit orco
Illustres animas: quorum laniata uoraces
Mēbra canes, auidas etiā pauere uolucres:
Tēpore quo primū discordi pectore litem
Cum magno Atrides durā suscepit Achille.
Ergo quo tandem cōmissi numine Musa

Tantis certarunt odijs heroës Achiui?
Hoc dea Latone, hoc fecit Ioue natus Apollo.
Quippe ille iratus, regiq; infensus Atridæ
Graiorũ dira compleuerat agmina peste,
Propter sacrifici despecta precamina Chrysæ
Quẽ ductor Danaũ indignè tractarat Atrides.
Quandoquidẽ celeres naues accessit Achiuũ
Munera pro nata redimenda ingentia portãs,
Atq; tenens manibus Phœbeas ille coronas
Vnà cum sceptro cunctos orabat Achiuos.
Supplice præcipuè reges est uoce precatus
Vtroq; Atridas: Vobis ò inclyti Atridæ
Ac alij quotquot classe huc uenistis Achiui,
Dent superi Troiæ subuersis mœnibus urbis
Felicẽ in patriã reditũ, uentosq; secundos.
At uos accepto precio mihi soluite natam
Dilectã, magni reuerentes numina Phœbi.
Omnibus hic una placuit tunc uoce Pelasgis
Esse sacerdotẽ Phœbi reuerẽter habendum,
Claraq; pro capta dona accipienda puella.
At non hæc animo placuit sententia Atridæ,
Sed malè dimittens duro sermone minatur

Ille

Ille sacerdoti Tymbræi templa colenti:
Ne te effœte senex Troiano in littore iuxta
Naues Argolicas offendã fortè memento,
Aut nũc cunctantẽ, uel cras huc rursus euntẽ.
Non erit auxilio sceptrũ Phœbiq; corona.
Sacra tibi dabitur per me tibi filia nunquam
Libera seruitio, prius hanc q̃ tarda senectus
Aedibus in nostris patrijs à finibus actam
Curuarit gracili texentem stamine telam,
Participemq; tori nostri, sociãq; cubilis.
Ergo hinc tolle gradũ, nec me uerbose lacessas,
Vt possis iterum tua tecta reuisere sospes.
Sic ait. attonitus tali sermone sacerdos
Mente pauens cessit dictis iræq; minaci.
Moxq; per undisoni uadebat littora Ponti
Voce silente senex, ac Phœbo multa seorsim
Vota facit regi Latoo sanguine creto:
Phœbe tuas aures fac uerba precãtia tangant,
Qui Chrysæ Cillæq; geris pater optime curã,
Et clarã Tenedõ sceptri grauitate gubernas.
O' Smintheu, si grata tibi de marmore templa
Cõstruxi solido quõdam, si pinguia sacris

Delie crura tuis adoleui altaribus unq̃
Taurorũ,neq; nõ cæsarũ fortè caprarum,
Da pater hoc potiar concesso maxime uoto,
Vt nostras lachrymas rapta pro uirgine fusas
Dorica fatiferis persoluant agmina telis.
Sic ait.orantẽ properè exaudiuit Apollo.
Nec mora,stellifero ueniẽs descẽdit Olympo.
Flãmato magnũ uoluens sub corde furorem,
Ex humeris arcũq; ferẽs tectãq; pharetram.
Tum quoties gradiẽs se iratũ fortè mouebat,
A' tergo toties clausæ sonuere sagittæ.
Ille ergo compar nocti incedebat opacæ
Ac tandem à ratibus ripa consedit in alta:
Mox telum adducto uelox intorsit ab arcu,
Vnde emissa graui sonuit stridore sagitta.
Primum letiferis petijt deus agmina telis
Mulorum atq; canũ,tandẽ dis crimine nullo
Ipsos Argolicos iaculis inuasit acerbis.
Crebris ergo rogis ardebant funera nigræ
Missa neci,per tela dies nam dura nouenos
Dorica Phœbeæ turbabant castra pharetræ.
Ast ubi iam decimæ lux est exorta diei,

Con-

Concilium populi fortis collegit Achilles,
Admonitu tactus magnæ Iunonis amico.
Nãq; hæc sollicita morientes mẽte Pelasgos
Curabat.cunctis pleno quibus undiq; cœtu
Collectis surgẽs pedibus nõ segnis Achilles,
Talia maturis dictis est uerba profatus:
Censeo nunc iterũ Danaos Atrida retrorsum
Turgida uelifera mensuros æquora classe,
Actos per tumidas uarijs erroribus undas.
Non alia est nobis concessa occasio mortis
Vitãdæ.parili nunc Mars & pestis Achiuos
Absumunt leto.uatis responsa petenda,
Aut sunt sacrifici quærenda oracula nobis,
Aut agè Oniropolon poscas,cui somnia parẽt,
(A' Ioue nam ueniunt obscuræ somnia noctis)
Qui gnarus nobis exponat Apollinis iram
Conceptam ex sacris forsan nõ ritè solutis:
Num fœtur agnorũ uelit aut nidore caprarũ
A' nobis miseram placidus depellere pestem.
His dictis sessum magnus cõcessit Achilles.
Quẽ post surrexit collectos inter Achiuos
Calchas Testorides Danaũ celeberrimꝰ augur, Calchas.

Qui cũ præteritis callens præsentia rebus,
Norat quid ferrẽt secum quoq; fata futura.
Tũc etiã instructis ratibus comitatus Atridas
Dux fuit Argiuis Troiana ad mœnia propter
Notitiã augurij, quo munere Phœbus Apollo
Donarat uatẽ præclaro Testore natum.
Ergo in concilio sic est exorsus Achiuis.
Vt tibi Apollinei memoretur causa furoris,
Imperio mandas nobis illustris Achille.
Hãc nõ inuita referã tibi mente, uicissim
Si iuratus opem nobis promiseris ipse
Dictis ac manib⁹ prõptum te uelle tueri
Me uatẽ: quoniã, si non sententia ludit
Vana meam mentẽ, cõmota bile tumebit
Iratus cunctos dominans hic inter Achiuos,
Et cuius iussu Danai mandata capessunt.
Iam plus sceptrigeri ualet alta potẽtia regis,
Prosequitur quoties feruenti pectoris æstu
Sorte minore uirũ. quis ad tempus atrocem
Lenito stomacho placidè cõcoxerit iram:
Post tamẽ accensis redit in præcordia flãmis
Iraterũ: quæ non, nisi sit sese ulta, quiescit.

Dic

Dic ergo num sis nos defensurus Achille?
Talib⁹ huic contrà dictis respondit Achilles:
Eloquere audaci conceptas pectore sortes,
Ac nobis quæcunq; tenes præsaga Pelasgis
Verba refer posito uates uenerande timore.
Per tua fatidici iuro tibi numina Phœbi,
Cui tu uota uouens nobis oracla retexis,
Dum mea uita mihi fato tardante superstes
Manserit auricomi cernẽti lampada solis,
Nemo te manibus temerè uiolabit adortus
Vim faciẽs Danais ex oĩbus inclyte Calcha:
Non si uoce tua fuerit perstrictus Atrides,
Qui proceres cunctos hic se præcellere iactat.
Tum confirmatus fidenti pectore uates
Integer his dictis fortẽ compellat Achillem:
Haud neglecta deo cõmouit uictima mentẽ,
Nec cupit iratus taurorũ sanguine centum
Splẽdida per proceres Danaos sibi sacra parari.
Propter sacrifici sortẽ stomachatur miquam,
Quem rex dimisit spretũ petulanter Atrides,
Nec precio accepto properauit soluere natã.
Propterea miseros afflixit peste Pelasgos.

Est

Est mala mortiferis etiã insuper ille daturus
Plura suis telis, sed nec contagia morbi
Tollet pestiferi dextra capiente quietem,
Ante nisi charo reddatur filia patri
Non empta, & nullo precio dimissa puella,
Ac mox in Chrysen fuerit perducta Hecatõbe.
Munere quo sanctas ubi placauerimus aras,
Spes erit adiutos reualescere posse Pelasgos.
His dictis uates arrepta sede quieuit.
Post hũc exilijt ira inflãmatus Atrides
Militis Argolici princeps Agamẽno furore
Intima succenso plenus præcordia, & illi
Vtraq; terribili fulgebant lumina flãma.
Ac primũ dictis Calchanta inuasit acerbis:
Improbe nil sanũ solitus prædicere uates,
Grata tuæ semper mala sunt præsagia menti.
Qualia terrifico respondes ore rogatus,
Tempore non ullo felicia dicta dedisti,
Nec manibꝰ nec uoce ualẽs, sed inutile põdus.
Vt nunc cõfirmas præsaga mente Pelasgis,
Scilicet hos Danais Phœbũ immisisse dolores,
Pro pulchra quoniã Chryseide splẽdida dona

Sumere noluerim, postq; retinere Mycenis
Aedibus in nostris statui uice cõiugis illam.
Quippe Clytẽnestræ haud mihi postponẽda ui
Vxori q̃uis teneræ, florẽtibus annis: (detur,
Qua nõ corporeis mẽbris, nõ indole uirgo
Ipsa est inferior, nec mẽte, nec arte Mineruæ,
Attamẽ hanc rursus tristi uolo reddere patri.
Quandoquidẽ hoc uideo factu præstãtius esse.
Nam cupio populi potius seruire saluti,
Quàm quòd pestifera pereat sic morte nec[at],
At uos q̃primum nobis donũ ite parantes,
Ne rex solus ego reliquos hic inter Achiuos
Indonatus agã: quod q̃ sit nostis iniquum.
Vnde mihi ueniat confectum munus Achiui,
Actutum uobis, uelut impero, quærite cuncti.
Talibus huic cõtrà dictis respõdit Achilles:
Atrida princeps longè cupidissime rerum,
Quod tibi magnanimi præstabũt munꝰ Achiui?
Nusquam scimus opes cõmunes esse repostas.
Nã quæ direptis lucrati ex urbibus huc nos
Attulimus, dudum iam sunt diuisa Pelasgis:
Nec decet hæc Danaos iterũ collecta referre.

Quocirca hanc Phœbo pacatus mitte puellam,
Quã nos muneribus quõdã penſabimus amplis,
Quando Dardaniam nobis Saturnius urbem
Iuppiter infeſtis dederit ſubuertere telis.
Talibus hunc contrà dictis cõpellat Atrides:
Hoc equidem nunq̃, quamuis ſis fortis Achille,
Concipias animo nec enim me uincere tali
Fraude potes, nec me compto ſermone mouebis,
An cupis, ut poſtquam donis ſis ipſe potitus,
Rector ego populi ſedeam ſine munere ſolus?
Inſuper hanc mandas me irato reddere Phœbo.
Ni mihi magnanimi dederĩt cito munus Achilli,
Quod placeat, quod ſit regali nomine dignum,
Debita ceſſantes quod ſi mihi dona negarint,
Fraudatus læſos ueniam ipſe ulturus honores.
Aut tu deinde tuis per me priuabere donis,
Siue ſuis Telamone ſatus ſpoliabitur Aiax,
Siue ſuis Ithacæ ſaxoſæ rector Vlyſſes.
Ille dolens equidem tumida ſtomacha bitur ira.
Cuius ego mtrabo ſubitis tentoria plantis.
Iſta tamen melius poſt diſcutienda reſumam.
Nunc agè pontigradam collecto remige puppim
Aptemus,

Aptemus, qua cum chryſeide ſacra ferantur
In Chryſen, unusq̃ ducum comitetur euntem,
Aut Aiax, aut Idomeneus, aut acer Vlyſſes,
Aut tu Pelida, quo non immanior alter,
Vt Phœbea pijs placentur numina ſacris.
Hũc toruè intutus ſic cõtrà affatur Achilles:
Heu mihi perfricto nimium temerarius ore,
Quàm tua corda tumẽt fœdũ ſpirãtia lucrũ. (uũ
Quis'nã pmpto animo tua dicta capeſſat Achi-
Certũ ut uadat iter? ſeu iuſſos pugnet in hoſtes,
Martia magnanima ſubiens diſcrimina dextra?
Nõ ego belligeros huc propter Troas in armis
Cõceſſi auxilium bello laturus Achiuis:
Nulla quia læſit nos unq̃ iniuria Troum.
Nunq̃ per Phrygios nobis ſubducta latrones
Sũt armẽta boũ, nec equos mihi Teucer abegit,
Pinguia nec patriæ ſuccenſis frugibus arua
Vaſtarunt noſtris Phrygij cultoribus hoſtes.
Plurima nam medio ſunt interiecta, peralti
Montes, ac tumidi reſonantia flumina ponti.
Atqui nos ingrate ſumus tua ſigna ſecuti,
Quò lætus tacita ſentires gaudia mente,

Dum

Dum te germanũq; tuũ dignamur honore.
Tu tamẽ his cunctis nequaq; ingrate mouere,
Irrita sed nostri tibi sunt benefacta laboris.
Nunc etiam nobis truculenta uoce minaris
Dona erepturũ, quæ multo parta labore
Possideo, et nostra est donata hoc munere uirtꝰ,
Nunq; æquale tibi, nunq; par munus habebo,
Hostilem quando subuersis mœnibus urbem
Diripient Danai succensam Marte secundo.
Semper ego uarij grauiora pericula belli
Præ cunctis subeo, maiusq; interritus hasta
Martis opus tolero pugnando cõminus hosti.
Porrò ubi iam partæ Danais sunt præmia palmæ
Distribuenda, tibi longè maiora quieto
Munera dãtur, ego modico cõtentus Achiuas
Accedo naues, ubi iam sum fessus & æger
Aduersus Teucros pugnãdo gnauiter hostes.
Nunc quoniã uideo longè consultius esse
Vt patrias repetam rostratis nauibus oras,
Classe petã Phrygio deserto littore Phthiam.
Nec te cẽsemus, nisi me fortè omnia fallãt,
Spreti quantumuis immensos æris aceruos

Na-

Nacturum certis opibus sub Marte paratis.
Talibus huic cõtrà respõdit rex Agamemnõ:
Quòd si tãta fugæ te cepit Achille cupido,
Tolle moras, ac te fugitiuum trade marinis
Fluctibꝰ. haud ego te supplex me ꝓpter inertẽ
Orabo ut maneas. alij sunt deniq; mecum
Argolici proceres ꝑ quos dignabor honore,
Præcipue superum rector Saturnia proles.
Regibus è cunctis non est inuisior alter
Te mihi. cui semper discors cõtẽtio cordi est.
Quẽ nisi pugna iuuat, cui sunt nisi prælia grata
Inuicto reliquos si uincis robore Graios,
Ne cõcessa Iouis tollant tibi munera cristas.
Quin tu cũ socijs instructa classe profectus
In patriã tractas regnando sceptra tuorum
Myrmidonũ, princeps solio sublimis auito.
Sollicitat nos nulla tui nec cura nec angor,
Sed neq; perculsi te succẽsente mouemur.
Attamen audaci tibi præsens ore minabor,
Vt me dispoliat Chryseide Phœbus Apollo,
Quã modò cũ socijs & nostra naue remittã:
Sic tua Briseis roseo formosa colore
Cedet rapta mihi statim tua castra petenti,
Quò nõ ambiguè posthac cognoscere possis

t Quan-

Quanta te præſtem ſceptri uirtute ferocem,
Quo cũ ſuſtineat temere cõtendere nemo,
Nec cui ſe cõferre parem deſideret ullus.
Talibus Aeacidæ exarſit uiolentia dictis
Voluẽtis geminos dubio ſub pectore motus,
Acer an extracto cõſurgens ocyus enſe
Tolleret Atriden aliis procul inde fugatis:
Aut an ſedato motu cõpeſceret iram.
Talia dũ ſecum ſuſpenſa mente uolutat,
Vagina è magna fulgentẽ diripit enſem.
Illico Pallas adeſt celeri delapſa uolatu,
Miſerat hãc cœlo niueis dea luno lacertis,
Vtroſq; ex animo parili complexa fauore.
Aſtitit à tergo, & flaua cõprendit Achillem
Cæſarie adparens nota ſub imagine ſoli,
Præterea nulli dederat ſe diua uidendam.
Obſtupuit ſubito uiſu conuerſus Achilles,
Ac mox ſagaci cognouit mẽte Mineruam,
Horridus ex oculis illi micat acribus ignis.
Talibus hanc tandẽ compellat uocibus ultro,
Aegiferi cur nata Iouis deſcendis olympo?
Nunquid ut Atridæ turpandã ſanguine cædẽ
Aſpicias? atqui tibi ſic confirmo futurum
Bellipotẽs uirgo, uelut eſt petulãsq; procaxq;

Digna ſuo capiet ſemel hic nece præmia faſtu.
Talibus hũc glauco cõpellat lumine uirgo:
Venimus incenſi ſedatũ pectoris iram
De cœlo Pelida tui, ſi forte gerendum
Cenſebis morẽ monitis fortiſſime noſtris,
Miſit enim nos huc humeros dea cãdida luno
Vtroſq; ex animo parili cõplexa fauore.
Quare agè mitte precor certãtẽ ſanguine litẽ,
Ac enſem manibus uagina cõde nitentem:
Obiurga duris potius ſermonibus illum.
Pectore ſagaci uelut auguror ipſa futurum,
Ac ita certus habe perſuaſum mẽte ratumq;
Aeacide, quõdam ter tanta tibi affore dona
Ulati propter diſtendia turpia probri.
Talibus huic cõtrà fortis reſpõdit Achilles:
Veſtra quidẽ fas eſt ò diua faceſſere dicta,
Ferueat incenſum licet acri pectus ab ira:
Quandoquidẽ hoc uideo factu præſtãtius eſſe.
Nam quicũq; deũ monitis auſcultat amicis,
A ſuperis nullã fert ſupplex ille repulſam.
Sic ait atq; manu capulũ cõprendit, & arcta
Rurſus fulmineũ uagina cõdidit enſem
Belligeræ uictus placido ſermone Mineruæ.
Quæ pperè æthereũ rurſus cõſcẽdit olympũ,

Magni tecta Iouis repetens, sedesq; beatas.
At noua Pelides peracerbis iurgia dictis
Incipiens, nondū cōceptam miserat iram,
Ac tali regem uoce est affatus Atriden:
Helluo uinose, ac oculis fugitiue caninis,
Nunq̄ cum populo paribus circūdatus armis
Ausus es in bello duræ succedere pugnæ.
Sed neq; cū primis socius cōunctus Achiuis,
Ausus es insidias infensis tendere Teucris.
Propositā tali noras discrimine mortem.
Tutus at multo Graiorum ad castra sedenti
Est tibi muneribus proceres spoliare receptis,
Quorum forte tua fuerit sententia dispar.
Rex populi uultur, laniatu & sanguine pascens
Te miseræ turbæ, cui nunc dominaris inermi,
Quam tua pene ferox petulātia fracta ruisset.
At tibi cōfirmo superū quoq; numina iurans,
Perq; etiā hoc sceptrū, quod nūq̄ frōde renatos
Producet ramos, postq̄ de stirpe recisum
Matre caret, posuitq; comas & brachia ferro,
Nec reflorebit foliis & cortice duro
Nudatū, sed nunc factū gestamē Achiuis
Iudicibus populū sancto qui iure coërcent:
Tali confirmo nostrū tibi pignore uerbum,

Argolicus populus siquando requiret Achillis
Forsan opem rigidi pressus discrimine belli,
Quos nullis armis, nulla ratione iuuare
Ipse queas, & si tristi tunc mēte dolebis,
Scilicet Hectorea quando sub cuspide plures
Efflabūt animā miserāda strage cadentes.
Interno sed tu laniabis uulnere mentem
Iratus, quòd, qui superat uirtute Pelasgos,
Illi præstiteris nullos ingratus honores.
Sic ait, & sceptrū in terrā iecit Achilles
Auro exornatū: dehinc pressa uoce resedit.
At parte ex alia rex succensebat Atrides.
Post hæc exiliit Nestor Neleius heros, Nestor.
Gentis dux Pyliæ, facundo præditus ore,
Dulcior à cuius lingua uox melle fluebat:
Cui cōsumpta duo mortalis secula uitæ,
Et fuerant seri conspecti sæpe nepotes,
Tertia tum Pylios regnantem uiderat ætas.
Talibus ille duces dictis cōpellat, utrisq;
Ex animo cupiēs cōsultum fautor amicus.
O superi, quāto lugebit Græcia luctu,
At rursus quantum gaudebit Troius heros
Cū natis Priamus, tū quāto deniq; plausu
Dardanidæ reliqui exultātia pectora tollēt,

Huius ubi fuerit iam dedita fama per urbem
Diſsidij, & Teucris hæc iurgia uestra pateſcēt,
Vos qui conſilio Danaos ſuperatis & armis.
Atqui agitè & noſtris animos aduertite dictis
Florētes iuuenes, me longè ætate minores.
Nanq; uiris quondam melioribus ipſe uocatus
Cōuixi, qui me nunq; ſpreuere monentem.
Haud unquam tales uidi, nec fortè uidebo
Poſthac heroas, qualem uidiſſe recordor
Clarū Pirithoū regēq; Dryanta potentem,
Cæneaq;, Exadiūq;, parēq; deis Polyphemum,
Theſeaq; Aegiden cœleſtibus æquiparandum.
Hos ego præſtantes inuicto robore noui
E' cunctis quot ſunt humana ſtirpe creati.
Et quoniā illorū bello fuit inclyta uirtus,
Pugnarūt cōtra fortiſsima mōſtra bimembres
Monticolas, uictos dira quos cæde necarūt.
His ego conuixi patria è tellure profectus
Lōginqua iuuenis procul è regione, uocabar
Nāq; p hos pceres precib⁹ ſocia arma rogātes,
Et fera pro noſtra tolerabam bella uirili
Pugnans aduerſus Centauros Marte feroces,
Cum quibus auderet nemo decernere ferro,
Quales nūc homines magno naſcūtur in orbe.
Con

Conſiliūq; meū moniti meliora probabant,
Parentes dictis māſueto pectore noſtris.
Quare uos etiā monitis parete benigni,
Præſtat enim nimiū linguæ parère ſalubri.
Nec tu rex q̄uis, uelis hūc ſpoliare puella,
Sed ſine poſsideat, Danai uelut antè dederūt
Hoc illi munus. nec tu cōtendere uerbis
Turpibus Aeacida cōtra fortiſsime regem
Suſtineas: nondū parilē es ſortitus honorem
Regis ſceptrigeri, quē Iuppiter extulit ipſe
Ornatum ſceptro, clarū imperiiq; corona.
Quòd ſi præcellis reliquos uirtute uel armis
Viribus inuictus, cœleſti es matre creatus.
Ille tamen melior, quoniā dominatur Achiuis
Pluribus inſigni princeps diademate clarus.
At rex ardētem placidè cōpeſce furorem.
Supplice Peliden ego uoce precabor Achillem
Vt miſſum faciat cōmoti pectoris æſtum,
Vtile qui cūctis uallum & tutela Pelaſgis
Eſt, quoties feruet cāpo lachrymabile bellum.
Talibus huic cōtrà dictis reſpōdit Atrides:
Iſta ſenex equidē es uero (ut decet) ore locut⁹,
Vir tamen iſte cupit cūctos præcellere, cūctos
Imperio premere, & cūctis dominarier audax.

Omnibus hic etiã quæ ſunt facienda potẽti
Nequicq̃ nutu Danais præſcribere geſtit.
An, quia pugnacem ſuperi fecere beati,
Propterea audebit quoq; dĩjs autoribus idem
Illota lingua magnos inceſſere reges?
Hũc interpellãs clarus cõpellat Achilles:
Sanè ego nullius delecta mente momenti
Mancipiũ meritò timidũq; & uile uocarer,
Si, quas tu mandes, tibi rebus in oĩbus amens
Obſequerer. mãdes alĩjs tua iuſſa ſuperba,
Nolo mihi quicq̃ præſcribas imperites'ue:
Quippe tua haud unq̃ iuſſus mãdata capeſſam.
Quin aliud dicam tacita quod mẽte reponas.
Haud ego pro tenera manib⁹ pugnabo puella
Cũ quoq̃, quoniã grati quo munere primũ
Me condonaſtis, rurſus ſpoliatis eodem.
Porrò ſi qua mihi reliquarũ cõdita rerum
Sunt iuxta naues, harum contingere quicq̃
Ne uelis inuitis nobis Atrida ſuperbe.
Aut agè tẽtato per uim ſubducere quicq̃,
Quò tua cognoſcãt audacia facta Pelaſgi:
Mox tuus infectã ſanguis circũfluet haſtã.
Sic poſtq̃ alternis iactaſſent iurgia dictis,
Cõcio diſcuſſa eſt procerũ ſurgente corona.

Inde ſua Aeacides repetiuit caſtra rates q̃;
Cũ ſocijs, necnon fido comitãte Patroclo.
At rex æquoreas properè pertraxit in undas
Aptatã remis puppim & naualibus armis.
Huic ſacra Phœbeis adolẽda penatibus addit
Inducta pariter roſeo Chryſeide uultu.
Dux dat⁹ eſt illis Ithacæ moderator Vlyſſes.
Inde citò ingreſſi ſoluunt de littore funẽ,
Humida currẽtes pandẽtibus æquora uelis.
Atrides populum iuſſit luſtrare piaclis,
Illico purgantur ſalſum luſtralibus extis
In mare proiectis. tum debita ſacra litãtur
Ad ripas Phœbo Sigæa per arua comato
Tauri cornigeri, tũ uiſcera toſta caprarum.
Suſtulit emergẽs nidorẽ ad ſidera fumus.
Talia dũ peragũt Graiæ per littora gentes,
Incœptæ nondum liquit rex iurgia litis,
Quã fuit Atrides magno antè minatus Achilli.
Quare Talthybiũ uocat Eurybatẽq; ſodalẽ,
Queis utebatur præconibus atq; miniſtris,
Ac ait, Ite citi Pelidæ caſtra petentes,
Ducite prehenſam dextra huc Briſeida nobis.
Quã ſi nõ dederit uobis fortaſſe repugnans,
Actutũ ueniam multis cum millibus ipſe.

Illud erit longè, nisi fallor, acerbius illi.
Sic ait, ablegans duro sermone ministros.
Ibant inuiti sterilis per littora ponti.
Postq̃ Myrmidonũ uenere ad castra, propiquũ
Præ castris illũ & ratibus reperere sedẽtẽ.
His sed conspectis haud est gauisus Achilles.
Perculit hic trepidos regis reuerentia, quare
Stabant attoniti compressa uoce silentes.
At bene quid uellent tristis cognouit Achilles,
Ergo illos ultrò uerbis affatur amicis:
Præcones saluete Iouisq; hominũq; ministri,
Huc ite, & castris propius succedite nostris,
Nullius mihi caussa mali probri ue fuistis,
Atridæ qui uos huc perpulit imputo totum.
Quin agè chare foras educ Patrocle puellam,
Ac des ducendam præconibus inde duobus.
Quos ego, cui facta est indigna iniuria, testes
Ante deos homines q; uoco regemq; malignũ,
Si quod tẽpus erit, quod ego citò spero futurũ,
Quo Danai nostræ dextræ socia arma requẽt,
Vt properem lapsis bello succurrere rebus.
Namq; parum sano bacchatur pectore demẽs,
Nec quicquam rectè uecors perpendere nouit,
Ante retroq; sagax, oculis uigilantibus utens,

Qui

Qui sine clade queant salui pugnare Pelasgi
Ad naues quoties uis ingruit horrida belli.
Sic ait, auscultat charo Patroclus amico,
Ac mox è castris nitidæ Briseida formæ
Eductam tribuit missis auferre ministris.
Præcones properè repetunt uestigia retrò
Ad classẽ, hos mulier comes est inuita sequuta.
Ipse sed à socijs longè disiunctus Achilles,
Vbertim lachrymãs ripa consedit in alta,
Cœrula conspiciens undosi flumina ponti
Multa querens matri palmas utrasq; tetendit:
Chara parẽs, postquã mihi longa ætate negatũ
Posse frui, certo uiuum debebat honore (est
Me cumulare deũm genitor Saturnius ingens.
Iam me ne minimo spretũ est dignatus honore,
Quandoquidẽ probris me rex affecit Atrides:
Ille tenet nostrum rapta Briseide donum.
Sic fatur lachrymãs. hũc mater ut audijt imo
Sub thalamo pelagi, confecto ætate parenti
Accumbens, raptim canis emersit ab undis,
Haud secꝰ ac nebula, et natũ ante resedit Achil
Fœcũdis uultũ lachrymis ac ora rigantẽ. (lẽ
Quem dextra iniecta compellat nomine mater:
Cur uultum lachrymis fœdas ô nate serenum?

Re-

Responde, qualis cœpit tua pectora luctus?
Dic age, ne celes, quò sint hæc cognita utrisq;
Ille graues gemitus imo de pectore ducēs
Tali compellat respondens uoce parentem.
Sunt prius ista tibi nimium cōperta, quid autem
Hæc memorē repetēs nequicq; cuncta scientē
Venimus in Thebæa sacrā Eetionis ad urbē,
Qua capta est ingēs per nos huc copia prædæ
Adducta, & cunctos inter diuisa Pelasgos,
Hic Danai proceres mirāda uirgine forma
Ante duces alios regem Chryseide donant.
At Chryses Phœbi turbato corde sacerdos
Veloces supplex naues accessit Achiuūm
Munera pro nata redimēda ingētia portans,
In manibusq; gerēs Phœbeas ille coronas
Vnà cum sceptro cunctos orabat Achiuos.
Cū primis humili Atridas est uoce precatus,
Summa quibus belli incūbit mādata duobus.
Omnibus hic una placuit tūc uoce precatis
Esse sacerdotē Phœbi reuerenter habendum,
Tātaq; pro capta dona accipienda puella.
At nō hæc animo placuit sententia regi,
Sed malè dimissum cōterruit ore minaci.
Inde senex ira grauiter succensus abiuit.

Cu-

Cuius multiplices audiuit Apollo querelas,
Quippe sacerdoti propēsa mente fauebat.
Ergo pestiferis inuasit Apollo sagittis
Argiuos: populus feruenti pestis ab æstu
Correptus periit occūbens clade frequenti.
Omnia nā Danaū passim per castra uolabāt
Spicula Phœbeæ sæuissima peste pharetræ.
Præscius augurij hic nobis oracula uates
Calchas faticano quæsitus reddidit ore.
Illico ego Phœbum primus placare iubebam.
At regē ira citò grauis inflāmauit Atriden,
Nec mora, subsiliens durissima uerba minatus
Est nobis, quæ iam uiolenta mēte peregi.
Hāc siquidē in Chrysen unà cū naue Pelasgi
Leparūt patri, adiecto quoq; munere Phœbo.
Altera per missos sedenī paulo antè ministros
Atridæ iussu è castris abducta puella est,
Quæ mihi per proceres dono data cessit Achi-
At tibi cura tui mater charissima nati (uos.
Sit precor, adfer opē poteris quancūq; salubrē.
Conscenso cœlo multis uenerata satiga
Ipsa Iouē precibus, princeps siquādo timentē
Iuuisti quocūq; modo in cœlestibus illum.
Sæpe tui audiui te patris in ædibus ipse

Iu-

lactantem auxilium è superis, quod sola tulisse
Cœlicolum regi, quando Saturnia Iuno
Et pater Oceani simul auxiliante Minerua
Iniectis uoluere Iouem constringere uinclis.
Hic subitò ueniens soluisti uincula capto,
Cētimano properè supera ad conuexa uocato
Quē Briareum diui, genus Aegæona uirorum
Nominat, ille suo præstabat corpore patri.
Cui tunc accūbens magnum se mente ferebat
Hunc etiam ueriti superi desistere cœpto,
Ac Ioue dimisso posuerunt uincla coacti.
Hæc illi in mentē memorās reuocabis, & amb
Supplicibus genua assistens contingito palm
Iuppiter ut Teucris animum uiresq; ministret,
Ipsos sed Danaos proras & littora circum
Oceani à Phrygijs raptetq; trahatq; perēptos
Regis ut iniusti cunctis iniuria fraudi
Sit Danais, culpamq; tuam cognoscat Atrides,
Nempe quòd ingratus solito fraudarit honore
Hunc cuius bello supereminet inclyta uirtus.
Inde Thetis natū lachrymis affatur obortis:
Heu mihi multijugos partu perpessa dolores,
Cur te nate pia nutriui sedula cura?
O utinam citrà lachrymas immunis ab omni
Ad

Ad naues damno trāquilla mente sederes.
Cū citò rūpendo approperet tibi stamine fatū,
Et nūc uita tibi pariter lōgæua negata est,
Et pariter cunctos fortuna uincis iniqua,
Hinc ego te peperi fatis miseranda malignis.
Quod tamē exoptas, qd' tuta uoce precaris,
Ipsa Ioui dicā rutilo qui sulmine gaudet,
Cōscensura polū per nubila densa niuosum:
Et sua fortè meis flectentur pectora dictis.
Tu tamē interea ad naues & castra manendo
Indignare ferox malè gratis usq; Pelasgis.
Insuper in totū fugias certamina belli.
Nāq; per Oceani spatiosa flucta profundi
Luce sub hesterna superis comitātibus iuit
Iuppiter Aethiopū cōuiuia læta frequentans.
Ast ubi bissenos Phœbeæ lampadis ortus
Aurora extulerit, circūdatus agmine diuūm
Rursus in æthereū ueniet regressus olympū.
Tunc ego tecta pet. summi rectoris, & ipsum
Apprēsis genub⁹ querulo nimis ore precabor:
Et spero, accipiet uultu mea dicta benigno.
His dictis mater natū digressa reliquit
Iratum propter nitidā gracilēq; puellam,
Quā nolēs per uim fuerat spoliatus Achilles.

Por

Porrò Dulichiæ pubis moderator Vlyſſes,
Adpulit in Chryſen ſacrã ducens Hecatõben.
Aſt ubi contigerãt portũ littuſq; profundũ,
Vela legunt ſocij, inq; ratem collecta reponũt.
Funibus ad thecã mali demittitur arbor,
Protinus ad ripã cõpellunt remige puppim.
Anchora proïcitur à prora fune reuincto,
Exinde egreſſi flaua potiuntur arena.
Nigra ſacra ferunt è puppi debita Phœbo.
Deniq; pontigrada egreditur de naue puella,
Quã citò Apollineas ductã rex ſiſtit ad aras,
Atq; patri tradens ſic eſt exorſus Vlyſſes:
O Chryſa regis uenio huc legatus Atridæ,
Ocyus adductã properẽ ut tibi reddere natã,
Necnon pro Danais Phœbo ſua ſacra litare,
Vt nos fatidici placemus numina diui,
Qui modò luctifera immiſit diſcrimina Graijs.
Sic ait, inq; manũ dedit. at pater ipſe libẽter
Suſcepit natam, ſocij ſed protinus aris
Belle ſubſtructis admorũt ſacra ferentes,
Hinc loti ſalſæ ſumpſere piacula frugis.
Hos inter Chryſes palmas utraſq; tetendit,
Et ſic eſt Phœbum fidenti uoce precatus:
Phœbe preces noſtras placato percipe uultu,

Qui

Qui Chryſæ Cillæq; geris pater optime curã,
Et clarã Tenedon ſceptri grauitate gubernas.
Si pater orantẽ non ſurdis auribus antè
Spreuiſti, ſed me merito dignatus honore
Vota exaudiſti, ac populũ proceresq; Pelaſgos
Afflixti grauiter telis arcuq; timendo:
Da pater hoc iterũ potiar precor optime uoto,
Fac uelis infeſtã à Danais propellere peſtem.
Sic ait. orantẽ properè exaudiuit Apollo.
At poſtq; Phœbi ſunt numina magna precati,
Et molæ ſalſæ libamina proiecerunt,
Principio adductos properãt mactare iuuẽcos,
Exin direptis denudant pellibus oſſa,
Crura alij reſecant denſo nidore tegenda.
Bipartita ſacris diuorum cruda reponit
Aris Argolicus flãmis adolenda ſacerdos.
Hæc Ithacus flãmæ imponit, uiniq; rubentis
Pocula cœlicolis libat, ſtat lecta iuuentus
Iuxtà quintuplici ſerie uerua aſpera geſtãs.
Crura deis poſtq; ſuperis ſunt igne cremata,
Et iam toſta duces guſtaſſent uiſcera flammis,
Cætera fruſtatim cõſcindunt, fixaq; longis
Aſſarunt ucrubus multa cura atq; labore.
Porrò ubi ceſſãtes cõuiuia lauta paraſſent,

Discubuere toris proceres epulisq; fruuntur.
Postq; exẽpta fames, & amor cõpressus edendi
Crateras iuuenes statuũt, & uina coronant.
Fundentes cunctis carchesia plena tulerunt.
Inde diem totũ siccantes pocula, Phœbum
Certatim uario placãt modulamine uocum
Argolici iuuenes pulchrũ Pæana canentes,
Laudibus in cœlũ tollunt & carmine natum
Latonæ, quorũ gaudẽs animo audijt hymnos.
Sol ruit interea, & mõtes umbrantur opaci,
Argolici dulcem capiunt in littore somnum.
Iamq; rubescebat radijs mare, et æthere ab alto
Aurora in roseis surgebat lutea bigis.
Ad sua tunc iterum remeantes castra Pelasgi
Nauigio notæ repetebant littora Troiæ.
His deus exciuit felici flamine uentum.
Hinc malũ statuũt instructæ remige puppis,
Albaq; de longo suspẽdunt carbasa malo.
Mox inflat mediũ uenti uiolentia uelum,
Ipsa sed æratam circunsonat unda carinam
Puppi cœruleũ uentis currẽte per æquor.
Iamq; per undosos currebat Dorica fluctus
Puppis, & immensi cãpos salis ære secabat:
Ast ubi Dardaniũ tetigerũt littus & oras

Tro-

Troianas, fuerant qui missi à rege Pelasgi,
In terram traxere ratem, lignisq; locata
Subiectis alta tandem requieuit arena.
Effusi ad puppes socijq; & castra ruebant.
Ad naues sed enim remanens Peleius heros
Irato tacitas aluit sub pectore flammas.
Nunquam concilij commercia clara subibat,
Dura nec audaci repetebat prælia dextra,
Sed charum tristi corrumpẽs pectus ab ira,
Permanet in castris cupidus belli atq; tumulty.
Verũ ubi bisseni fulsissent æthere soles
Sidereas iterum superis comitantibus oras
Iuppiter inuisens notũ repetiuit Olympum.
Necdũ etiã matri nati mandata precesq;
Exciderant animo, salsis emersit ab undis,
Ac super æthereas conscẽdit protinus auras.
Repperit hic superũm rectorẽ ingressa sedentẽ
In summo à reliquis seiunctũ uertice cœli.
Protinus ante louẽ turbata mente resedit,
Et læua genua, ac dextra pulcherrima mentum
Apprendens, supplex regẽ est affata tonãtem:
Iuppiter oĩpotẽs, rex ac sator inclyte diuũm,
Si quando superos inter, te iuuimus ullis
Officijs, aut ulla meæ tibi gratia linguæ

Profuit, officiosa tuis bene cognita rebus,
Huius fac compos fiam pater optime uoti:
Adde decus nato, meritos si poscit honores:
Illustra extremos obitus, cui funus acerbum
Imminet, & cunctos æui breuitate Pelasgos
Præcurrit, morti fatisq; propinquus iniquis.
Quē nunc indigne probris affecit Atrides,
Possidet illius rapta nam uirgine donum.
Quocirca læsi lachrymas ulciscere nati
Rector cœlicolūm, uires Martēq; fauentem
Addēs Dardanijsq; interrita pectora turmis,
Donec persoluant multo discrimine culpam
Argiui, & natum merito dignentur honore.
Sic ait. hanc tacito neglexit Iuppiter ore,
Nāq; sedens siluit. Thetis ut cōprendit utrūq;
Ante genu læua, sic tum quoq; perstat inhærēs,
Atq; Iouem precibus mox est affata secundis:
Hæc mihi pollicitis confirmans annue certis
Vera, aut me dura spretam dimitte repulsa,
Res uacat ista metu nullis cōiuncta periclis,
Ne qua mihi gnaræ dubitatio forte supersit
Quam sim præ cūctis dea contēptissima diuis.
Inde trahēs imo gemitū de pectore, tali
Voce deā magnus compellans Iuppiter infit:

Perni-

Perniciosa struis Nerine diua profectò,
Infensum quando me reddere dura laboras
Iunoni, dictis ut nos exasperet illa
Turpibus. hæc aliàs obiurgitat ore procaci
Me semper diuūm in cœtu superūq; corona,
Sedula clamat opē me tantū ferre benignam
Troiugenis, quoties sæuit Mars impius armis.
At tu discedas, ne te Saturnia Iuno
Cōspiciat: mihi erūt, quæ poscis, cætera curæ,
Omnia ut hæc effecta suo tibi tēpore reddam.
Quinetiam capitis nutu tibi signa relinquam,
Maior ut in nostris tibi sit fiducia uerbis.
Hoc inter superos ex me non maius habebis
Signum unq̄, neq; cui maior tribuēda fides sit.
Quippe meum nunq̄ ueniet reuocabile uerbū,
Nec manet infectū, sed ab oī fraude remotū est
Si quod ego capitis nutu confirmo futurum.
Dixerat, atq; supercilijs pater annuit atris,
Ambrosiæq; comæ cōcussæ in uertice summo
Sūt Iouis, ac ingēs nutu tremefactus Olympus.
His ita cōpositis disiuncti protinus ambo
Secessere: Thetis cœlo delapsa sereno
Insiluit pōtum ripis undisq; profundum,
Ipse suas sedenim repetiuit Iuppiter ædes.

Surrexere dei proprijs de ſedibus omnes,
Et ſummũ ſolito regẽ uenerantur honore,
Nec quisq̃ manſit Ioue prætereũte quietus,
Sed contra illius ſurgentes numen adorant.
Nec latuere doli Iunonẽ: quippe ſciebat
Qualia diua Thetis nitidis argẽtea plantis
Cũ Ioue ſtruxiſſet ſolo cõmenta ſuſurrans.
Ergo illum ſubitò dictis inuadit acerbis:
Quẽ tecum dicam modò fraudulente deorum
Cõſilijs fraudẽ arcanis ſtruxiſſe malignam?
Semper ego gratũ uideo tibi, ſemper amicum
Me ſine cũ ſuperis tacitis gannire ſuſurris,
Cumq; alijs arcana deis tractare, nec unq̃
Ipſe uolens nobis alta quæ mente uolutas
Cõmunicas referens animi ſecreta doloſi.
Ille refert contrà, Ne Iuno ſubdola ſperes
Omnes te ſemper ſermones noſcere noſtros:
Nã tibi erunt, q̃uis coniunx ſis noſtra, dolori.
Quæ tamen auditu iuſta aut iucũda relatu
Cognoro, nec erunt lingua reticenda fideli,
Illa prius nulli memorabo hominũq; deumq;.
Si qua tamen ſolus dis ignorãtibus ipſe
Scire uolo, hæc Iuno ſimul inquæſita relĩquas,
Nec uelis anxiferis rimari ſingula curis.

Ta-

Talibus huic contrà ſatur Saturnia Iuno:
Quale tibi uerbũ diuũm implacidiſsime duro
Excidit ore precor? quæ nã quæſita priori
Tempore ſunt nobis, aut indagata moleſte?
Quãdo ita fert animus, ſtatuas quæcũq; place-
Pectore trãquillo. quãq̃ perculſa timore (bunt
Ipſa graui uerear ne te perſuaſerit acris
Pelidæ genitrix niueis argentea plantis:
Nanq; ſub auroram tibi ſupplex aſtitit. illi
Pollicitis certis mihi confirmaſſe uidere,
Te fore Peliden ulturum uindice dextra
Occiſis multis hoſtili in littore Graijs.
Iuppiter hanc tali cõpellat uoce uicißim:
Peßima, cõiectas, quæ molior omnia, ſemper,
Effectũ nec te clàm quicq̃ reddere poſſum.
Eſſe tuum q̃uis conatum cernis inanem,
Hoc magis ex animis inimica elabere noſtris,
Quod grauiter tolerãs nimiũ patiere doleter.
Quòd ſi uera putas, nihilo ſecus iſta placebũt.
Atqui compreſsis ſeſſum concede labellis,
Ac noſtris animũ dictis aduerte quietum,
Ne cuncti nequeãt ſuperi tibi ferre ſalutem
Aſper ubi duris te flentẽ inuaſero palmis.
Dixerat, obſtupuit perterrita Iuno timore,

Compreſſaq; ſedẽs actutum uoce quieuit
Demulcẽs charam triſti ſub pectore mentẽ.
Indoluere Dei per Olympica tecta frequẽtes.
Incipit his tandẽ ſic Mulciber inclytus arte
Charæ gratificans Iunoni uoce parenti:
Res grauis & nullo pacto tolerãda profectò
Hæc erit, indignis ſi uos contẽdere pugnis
Propter mortales homines iuuat, atq; moleſto
Omnia cœlicolas inter miſcere tumultu.
Sic omnis perijt genialis gratia menſæ,
Semper enim ſequitur uictoria deteriora.
Quocirca matri, q̃uis ſit pectore pleno
Prædita, ſuadere charum uenerata parentem
Placaret, dictis ne ſurgat rurſus acerbis,
Et nobis inſtructa pater conuiuia turbet,
Diuorum rector, mortales fulmine terrens.
Si uelit è cathedris nos deturbare ruentes,
Cunctis cœlicolis inuicto robore præſtat.
Ergo agè chara parẽs, hũc mollibꝰ atq; benignis
Iratum dictis propere lenire memento:
Mox iterum nobis placata mente fauebit.
Hæc ubi dicta dedit, ſurrexit Mulciber, atq;
Præſtantẽ phialam gẽmis ac arte parenti
Obtulit, & dictis illam compellat amicis:

Per-

Perfer, & obdura, q̃uis cruciere dolore
Chara parẽs, ne te, quã diligo, uerbere coràm
Affligi uideã, nec opem tibi ferre benignam
Ipſe dolens poſsim patria conterritus ira.
Quàm graue ſit noſti feruẽti fortè reniti:
Iam tibi nãq; aliàs ſemel auxiliarier auſum,
Me pede correptũ à ſummo eſt iaculatꝰ Olym (po:
Inde ruens tota de cœlo luce ferebar,
Igniferis donec bigis ſol feſſus Iberos
Attigit, excepit me Lemnia terra cadentem.
Spiritus exangui tenuis reſtabat in ore,
Hic me delapſum Lemni fouere latrones.
His dictis, riſit niueis dea Iuno lacertis,
Atq; manu claudi ſuſcepit pocula nati.
Inde alijs aptè ſuperis quoq; uina miniſtrat
Nectareũ fundẽs pleno ex cratere Falernum.
Hinc di perpetuo teſtantur gaudia riſu,
Cernẽtes claudũ ſatagentẽ hinc inde miniſtrũ
Vulcanũ ſuperũm per Olympica tecta deorũ.
Sic per læta diẽ celebrant conuiuia totum,
Donec in Heſperias ſol aureus incidit undas.
Defuit hiſce nihil gaudentes cuius egerent,
Non citharа inſignis qua pulcher luſit Apollo,
Non etiam Aoniæ caſtiſsima turba ſorores

Dulcia concinna modulantes carmina uoce.
At poſtquam toto Phœbus diſceſſit Olympo,
Affecti ſomno ſunt ad ſua tecta profecti,
Clarus ubi ignipotẽs magna fabricauerat arte
Aedes cuiq; ſuas ſpacioſa per atria cœli.
Ipſe ſuos repetit thalamos quoq; Iuppiter ingẽs,
Carpſit ubi placidã nunq̃ non antè quietẽ.
Hunc ſequitur lecti cõſors pulcherrima Iuno.

LIBRI PRIMI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER SECVNDVS, VINCENTIO Obſopœo interprete.

ALTERA turba deũm noctẽ populiq; Pelaſgi
Per totam placido mulcebant corpora ſomno.
At non ulla quies dulci comitata ſopore
Lumina rectoris magni ſubigebat Olympi,
Ille ſed intento uarios in pectore motus
Voluebat, quinam læſum decoraret Achillem
Multorum fuſo Graiorũ ſanguine iuxta Na-

Naues Argolicas Sigæo in littore. tandem
Hæc alternanti potior ſententia uiſa eſt,
Regem mendaci deludere imagine noctis.
Hãc pater aligeris cõpellat deniq; uerbis:
Vade comes ſomni, citò ſumptis labere pẽnis
Argolicã ad claſſem regis tentoria quærens.
Cui mea iuſſa memor referes, uelut ĩpero, cuncta,
Indutos armis populos dic ipſe Pelaſgos
Educat properè caſtris ex omnibus actos:
Nũc etenim capiet perituræ mœnia Troiæ.
Amplius haud illi obſtabit diſſenſio diuũm,
Quos precibus cunctos flexit Saturnia Iuno,
Plurima ſed miſeris ſtruxit diſcrimina Teucris.
Dixerat, hæc raptim audito ſermone uolando
Ad celeres Danaũm curarum filia naues
Venit, ubi Atriden adijt Agamẽnona, molli
Sopitum in caſtris quem repperit illa quiete:
Hũc iuxta ambroſio recubabat munere ſomnꝰ.
Ergo illi properè ſtertenti occurrit, & alto
Aſſiſtens capiti, in faciẽ conuerſa ſenilem
Neſtoris annoſi Neleio ſanguine creti,
Quẽ reliquis ducibꝰ rex anteferebat Atrides.
Illius hæc formam nota ementita loquela
Cõpellauit, Atrida ducũ illuſtriſſime dormis?

Haud

Haud decet obſcuri conceſſas tẽporis horas
Tota nocte ducẽ pigro trãſmittere ſomno,
Cui populi cõmiſſa ſalus, & credita ſumma
Imperij tanta rerum ſtat mole tuenda.
Nunc aũt paucis princeps mea percipe dicta,
Nanq; tibi à magno uerax Ioue nũcius adſum.
Abſens ille tui curam gerit, ac miſeretur,
Teq; iubet propere caſtris ex omnibus armis
Indutos populos Graiæ producere gentis:
Nunc ſiquidẽ capies perituræ pergama Troiæ,
Vltra nulla tibi obſtabit diſſenſio diuũm,
Nam precibus cũctos flexit Saturnia Iuno,
Plurima ſed miſeris ſtruxit diſcrimina Teucris
Non renuẽte Ioue. ergo imis mea dicta reponas
Senſibus, illorum capiat ne obliuio mentẽ
Forte tuam, poſtq; ſomni te cura reliquit.
His dictis, ſubitò ex oculis cõceſſit imago,
Deſeruitq; ipſum uoluentem talia ſecum,
Quæ nõdum optato fuerãt cõplenda labore.
Illo nanq; die ſtolida ſic mẽte putabat
Capturum ſeſe ſuperatæ mœnia Troiæ,
Ignarus quid fata Iouis metuenda potentis
Allatura forent, aut quid decreuerat ipſe. (res
Quippe graues gemit? Teucris multosq; dolo-

Nec-

Necnon belligeris duro ſub Marte Pelaſgis
Immiſßurus erat. ſua ſic decreta ferebant.
Excutitur ſomno, tacitas circũſonat aures
Vox audita ſibi per noctem ſacra ſilentẽ.
Ac mox è ſtratis correpto corpore ſurgit:
Regales ueſtes, chlamydẽ tunicãq; decoram
Induit, ac imis addit ſua uincula plantis.
Fulmineũ latis humeris accõmodat enſem,
Tandẽ corripuit ſceptrũ geſtamẽ auorum,
Hoc ille inſtructus naues acceſsit Achæas.
Mox ſurgens aurora ſuis inuaſit Olympum
Ingentem radijs, lucem formoſa reducens
Et ſuperũ turbæ, & cũctis mortalibus almam.
Illico iuſſa dedit præconibus ille ſonoris,
Cõcilium cogant populi properãter Achiui.
Auditis illis citò confluxere Pelaſgi.
Concilium procerum primò collegit Atrides
Neſtoreã ad nauẽ magni regis Pyliorum.
His tunc collectis rex ſic eſt orſus Atrides:
Huc chari pceres aures adhibete benignas.
Mira per ambroſiam nobis inſomnia noctem
Venerunt ſpeciẽ referentia Neſtoris omnem
Et forma & mẽbris & corporis indole nota.
Quorũ me apparẽs ita compellauit imago

Aßi-

Aſsiſtens capiti, Atrida illuſtriſsime dormis?
Haud decet obſcuri conceſſas temporis horas
Tota nocte ducem pigro tranſmittere ſomno,
Cui populi commiſſa ſalus, & credita ſumma
Imperij tanta rerum ſtat mole tuenda.
Nunc aũt paucis princeps mea percipe dicta.
Nãq; tibi à magno uerax Ioue nuncius adſum,
Ille tui ingentem curã gerit, ac miſeretur,
Teq; iubet properè caſtris ex omnibus armis
Indutos populos Graiæ producere gentis,
Nũc ſiquidẽ capies ruituræ Pergama Troiæ.
Vltra nulla tibi obſtabit diſſenſio diuũm,
Nam precibus cũctos flexit Saturnia Iuno,
Plurima ſed miſeris ſtruxit diſcrimina Teucris
Nõ renuẽte Ioue. hæc aĩo bene cõdita ſerues.
His dictis ſubitò ex oculis conceſsit imago,
Ac me deſeruit grata dulcedine ſomnus.
Quare agitè in pugnã telis armẽtur Achiui,
Quos ego cõficta primũ tentabo loquela,
Si licet, & uobis ſententia noſtra probatur,
Vtq; petãt patrias hortabor nauibus oras.
Porro uos omni ſtudio retinete uolentes
Terga dare, his dictis ſeſſum cõceſsit Atrides.
Poſt hæc ſurrexit Neſtor Neleius heros,

Ne-

Neſtor arenoſæ Pyli rex inclytus annis,
His animo pronus placido ſic incipit ore:
O Danai proceres Mauortia pectora, ſi quis
E Graijs alius tranquillæ ſomnia noctis
Dixiſſet, certè mendacia uana putaſſem,
Ac mage ueliuolũ fugeremus claſſe per æquor.
Nunc ea cõſpexit reliquis qui præſtat honore.
Quare agite in pugnam telis armentur Achiui.
His dictis è conſilio digreſſus abiuit.
Altera ſceptrigerũm regũ quẽ turba ſecuta eſt
Atridæ auſcultans. populꝰ ſe effundit opertos
In campos coiens ſubducta à claſſe, frequentũ
Inſtar apum, quarum ad uernos examina flores
E petra exeſa properant numeroſa uolando.
Hinc pars feſtinat, pars illinc altera tendit,
Haud ſecus illorũ à caſtris & nauibus ingens
Turba ruit populi innumerabilis, atq; profundo
Incedunt multæ Graiorum in littore gentes
Denſæ in concilium, quos internuncia magni
Oſſa Iouis celeres ad greſſus impulit omnes.
Aſt illi coeunt collecti, concio turbis
Perſtrepit innumeris, ingenti terra gemebat
Sub populis ſtrepitu ſeſſum properantibꝰ, illos
Præcones multo retinent clamore, tumultu

Se-

Sedato ut uacuas præberent regibus aures.
Vix tandē positō clangore resedit Achiuūm
Sedibus arreptis populus, surrexit Atrides
Argiuūm ductor portans gestamina sceptri
Aurea, Dædalea quæ Mulciber arte pararat,
Ac dederat magno rectori munus Olympi.
Mercurio hæc tribuit Saturnius Argicidæ.
Mercurius Pelopi, regi sed præstitit Atreo
Ipse Pelops, Atreus moriēs hæc dona Thyestæ
Liquit, at ipse Thyes tandē cōcessit Atridæ
Multis ut populis, patrijs rex ille Mycenis
Imperet. hoc gestās uolitātia uerba profatur:
O' Danai proceres Mauortia pectora, quali
Me miserū noxa cōstrinxit Iuppiter hostis,
Qui me pollicitis erexit & annuit antè
Vt patrias iterū post diruta Pergama sedes
Incolumis peterē sortitus ritè regressum.
At nunc damnosa delusum fraude Mycenas
Me iubet incelebrē sine re, sine laude redire,
Postq̄ tot populos aduerso Marte peremptos
Amisi. hæc summo placuit sententia regi,
Per quē nō paucæ præclaris mœnibus urbes
Subuersæ prono tetigerunt culmine terram.
Quinetiā posthac uersas populabitur urbes,

Omnia

Omnia nanq; potest immensa potentia patris.
Hoc erit auditu populis quoq; turpe futuris,
Sic frustra tanta ac tali cum gente Pelasgos
Consertis dextris heroas mutile bellum
Aduersus Troas numero bellare minores,
Cū nōdum ullus adhuc lōgi belli exitus instet.
Quòd si Martigenæ percusso fœdere Teucri
Argiuiq; uelint populi numerarier ambo,
Indigenæ sedenim Troes legerentur ab urbe,
Et nos in decadas diuisi uina bibentes
Troianū ciuem qui nobis pocla propinet
Sumamus, multi pocillatoris egerent.
Tanto Dardanidis ego plures esse Pelasgos
Censeo, quos urbis tutantur mœnia ciues.
Atqui belligerūm sociorū maxima turba est,
Qui Priamo asciti multis ex urbibus adsunt,
Auxilium Teucris duro sub Marte ferentes.
Illi frustrantur dubio mea uota duello,
Nec mihi cōcedunt opulentæ Pergama Troiæ
Quantūuis cupido nostris excindere telis.
Præteriere nouē, lapsis iam mēsibus anni,
Et modò putrescunt naualia ligna, rudentes
In cariē antiquam uersi periere sub imbre.
At nostræ uxores & pignora chara sedentes

Fortè domi nostrũ ſuſpenſa mente regreſſum
Expectant, dum nos hic res infecta fatigat.
Huc cuius cauſſa ſulcamus æquora remis.
Quare agitè & monitis aĩos aduertite noſtris,
Conſcenſa ad patrios fugiamus claſſe penates:
Amplius haud noſtris urbs corruet Ilion armis.
Sic ait, & cunctis patriæ telluris amore
Commouit mentem media de plebe Pelaſgis,
Quotquot conſilio conſtabat abeſſe priori.
Concio digreditur magno cõmota tumultu,
Haud ſecus Icario motantur in æquore fluctus,
Quos ſimul ingentes attollũt Eurus & Auſter,
Aetherea horriſono ueniũt dum nube boatu.
Ac ueluti Zephyrus ſegetes hinc inde pfundas
Sæpe mouere ſolet uehementi flamine ſpirãs,
Dum flectit fragiles nutãti uertice culmos:
Sic tota Argiuæ cõmota eſt concio gentis,
Adproperãtq; rates magno clamore ruentes,
Quorũ ſub pedibus puluis ſuſtollitur ingens.
Illi ſe clara cohortantur uoce uicißim
In mare uertẽdas properent attingere naues.
Fit uia purgatis ſulcis claßi apta trahendæ,
Dũq; animo reditũ uoluũt, ferit aurea clamor
Sidera, quiſq; ſuæ tollit retinacula nauis.

Hic

Hic equidem in patriã præter decreta rediſſent
Fatorũ Argiui, niſi Pallada Iuno Mineruam
Talibus exhortata foret Saturnia dictis.
Nata Iouis ſummi, uirgo Tritonia Pallas,
Siccine terga dabunt reduces heroes Achiui
Cũ populo ad patrias fugientes nauibus oras?
Tantaq; Dardanio linquetur gloria regi
Scilicet, & Teucris Helene deſerta Lacæna,
Quã propter multi Troiæ ſub mœnibus altis
Oppetiere duces duro ſub Marte Pelaſgi
Hic procul à patria hoſtili in littore cæſi?
Ergo agè te confer properanti concita curſu
Ad populũ, & blandis facundo è pectore dictis
Deprõptis cuiuſq; animum reflecte parato
A reditu, nullumq; ſinas auertere naues.
Dixerat, hãc audit Tritonia glauca Minerua,
Ac mox à ſummo dea ſe demiſit Olympo,
Et celeri greſſu naues acceſſit Achiuũm.
Tandẽ conſilijs magnũ conſpexit Vlyſſem
Sollicitè flantem feruenti in littore, nõdum
Ille ſuas naues pelagi tractarat in undas,
Anxius at tacitum uoluebat corde dolorem.
Hunc iuxtà aßiſtens uerbis affata Minerua eſt:
Dulichiæ gentis princeps Laërtia proles,

Siccine terga dabũt reduces heroes Achiui
Cũ populo ad patrias fugientes nauibus oras
Omnibus Oceani per ſpumea dorſa profundi?
Tantáq; Dardanio linquetur gloria regi,
Troianiſq; uiris formoſæ filia Ledæ,
Quã propter multi Troiæ ſub Marte cruento
Hic procul à patria hoſtili in littore cæſi?
Propterea ad populũ maturis greſſibus ito,
Nec differ blandis facundo è pectore dictis
Depr̃optis cuiuſq; animũ retinere Pelaſgi,
Ne'ue ſinas ullum protractã ſoluere nauem.
Sic ait. ille deæ ſenſit citò dicta loquentis,
Acceleratq; uiã, ex humeriſq; reiecit amictũ,
Quẽ tulit Eurybates præco poſt terga ſecutus.
Obuius Atridæ mox lõga per agmina uenit,
Corripiẽs ſceptrũ quod dextra fortè gerebat,
Hoc ille inſtructus naues acceſsit Achæas,
Si quẽ debinc regẽ, aut aliquẽ uirtute ualentem
Prenderet ille uirũ diſceſſum naue parantem,
Mollibus hũc dictis retinebat cõminus aſtans:
Haud uelut ignauũ turpi trepidare timore
Te decet infelix, ſedenim ſeſſum ipſe quietus
Concede, ac alios ſolito cõpeſce ruentes
Imperio populos: nec enim tibi cognita mẽs eſt
Prin-

Principis Atridæ, ſiquidẽ nũc tentat Achiuos,
Mox autem meritis pœnis affliget eoſdem.
Quippe in cõſilio rex qualia dixerit, haud ſunt
Omnibus audita. hinc ne malis iratus Achiuos
Afficiat, nobis ſtudio uigilante cauendũ eſt.
Magna etenim magni eſt excandeſcẽtia regis.
Inſuper à Ioue uenit honos ſceptriq; poteſtas,
Et colit ætherei regem dominator Olympi.
At ſi fortè uirum media de plebe boantem
Ore importuno uiſum reperiſſet Vlyſſes,
Hunc ſceptro domitũ uoce obiurgabat amara:
Illico ſedato conſide ignaue tumultu,
Ac alios audi quorum prudentia maior
Cõſilio uiget, & uirtus præſtãtior haſta eſt.
Tu nãq; ignauus ſine ui, ſine robore miles,
Nunq̃ in conſilio, nunq̃ numeraris in armis.
Haud fas eſt omnes nos hic regnare Pelaſgos.
Multorũ imperiũ multa eſt confuſio, ſemper
Multi ſunt damno domini. rex unicus eſto,
Vnus ſit princeps populũ ditione gubernans,
Cui dedit imperij ſceptrũ Saturnius ingens.
Sic Laërtiades compeſcuit agmina Graiũ,
Perfungens ducis officio rectiq; boniq;.
Mox illi à caſtris iterumq; & claſſe ruentes
Regũ

Regũ in cõcilium properãt ſtrepitãte tumultu:
Haud ſecus ac reſonãt percuſſo in littore fluctꝰ
Aequorei, ac mediis fremitũ dat põtus in undis.
Iam reliqui Graij cõpreſſa uoce quierant,
Solus Therſites ore immoderata loquaci
Nondum deſierat inter garrire Pelaſgos.
Plenus inornatis uerbis & plenus ineptis,
Et qui nequicq̃ cum regibus aſpera magnis
Iurgia miſcebat contendens litibus aſper.
Sed quod ridiculũ fuit huic illi inter Achiuos,
Turpior ad Troiã miles non uenerat alter.
Lumine ſtrabꝰ erat, reliquo pede claudꝰ inibat,
Gibboſis humeris anguſtũ in pectus adactis.
Et caput impoſitũ ceruici turpis acutum
Geſſerat, hoc raris uiguit deforme capillis.
Pelidæ extremè magnoq; infenſus Vlyſſi
Dulichio, dictis quos obiurgabat acerbis,
Præſtantes lacerãs reges ſycophãta malignus.
Tunc quoq; ductori conuitia dixit Atridæ
Turpia uociferans ſolito pro more, ſed illi
Cuncti indignantes iraſcebantur Achiui.
Ille ſed intenſo clamore Agamẽnona probris
Afficiens tales effudit pectore uoces:
Cuiꝰ nũc iterũ cauſa ſtomacharis Atrida?

Aut

Aut quæ tranquillis urget te rebus egeſtas?
Cũ tibi ſint multæ forma præſtante puellæ
In caſtris, primũ tibi quas præſtamus Achiui,
Hoſtilem quando telis excindimus urbem:
Nunquid adhuc te auri penuria uexat egentem
Quod ferat huc aliquis pro dulci præmia nato
Penſurus Troũ? quemcũq; adduxero bello
Aut alius captum Sigæis Graius in aruis,
Aut potius nitidam florente ætate puellam
Quæris egẽs qua cũ Veneris cõmercia tractes,
Quæ domino ſurrepta, tibi ſit clauſa ſeorſim:
Haud fas eſt, cũ ſis princeps, iniuſta Pelaſgis
Iuſſa dare imperij duro ſub iure coactis.
O pepones molles, ò turpia probra, Pelaſgæ:
Nemo etenim iuſtè uos dixerit eſſe Pelaſgos.
Quin nos hinc imus redeuntes claſſe ſoluta
Iſto, quò ſolus teneat data dona, relicto,
Vt ſciat expertus noſtrum'ne profuit illi
An non auxiliũ, qui probro affecit Achillem
Nõ pridem, cũ ſit longè præſtantior ipſo:
Nam tenet illius rapta Briſeide donum.
At tunc non iratus erat, ſed lentus Achilles,
Qui ſi non animo toleraſſet probra remiſſo,
Iam foret extremum tua nacta iniuria finem.

Sic ait, afficiens probris Agamemnona regem
Therſites, mox aſtitit huic diuinus Vlyſſes.
Quẽ cũ fronte truci atq; oculis iratus obiſſet,
Sic illum obiurgans dictis inuaſit acerbis:
Plurima iudicio nullo Therſita maligne
Verba mouens, etſi dulcis tibi copia fandi
Suppetat, at linguã frenis cõpeſce loquacem:
Ne ue uelis ſolus lites intendere magnis
Regibus, haud ego te potiorẽ exiſtimo Graiũm
Eſſe, ſub Iliacas huc quotquot nauibus oras
Vna cum Atridis ducibus uenere Pelaſgi.
Quapropter noli probris traducere reges,
Veſane hos uerſans petulanti ſemper in ore.
Deſine probroſe proceres lacerare duceſq;,
Et iam de reditu corã Sycophanta relinquas.
Haũd ulli conſtat quæ res ſit fortè futura,
Nũ bene nũ ſecꝰ hinc nos diſcedemus Achiui.
Propterea Atriden illoto turpiter ore
Dedecoras, illi quia munera multa dederunt
Heroũ Danaũ? hoc eſt quod cõuitia dicis?
At tibi iam planis edicam talia uerbis,
Quæ poſt haud dubiè nobis effecta dabuntur:
In reliquum ſi te parili ratione uelut nunc
Lingua ſcurrili deprendero deſipientem,

Amplius haud latis humeris caput inſit Vlyſſi,
Telemachi nec ego nati pater eſſe uocabor,
Ni te correptum detractis ueſtibus ipſe,
Et chlæna & tunica, tum quæ uelare pudenda
Fortè ſolent, flentem ad celeres in littore naues
Dimittam ferulis inhoneſto uerbere cæſum.
Sic ait, & dorſum ſceptro percuſſit Vlyſſes,
Atq; humeros crebris anguſtos ictibus heros.
Hic ſed cõtractus lachrymas profudit obortas.
Percuſſo in dorſo mox ſubſiliere rubentes
Sanguine uibices duro ſub pondere ſceptri.
Conſedit pauidus deiecta fronte, dolensq;
Abſterſit lachrymas gemebũdꝰ ab ore cadẽtes.
Suſtulit at lætos Danaorũ turba cachinnos,
Therſitæ ridens, quamuis turbata, dolores.
Et ſic eſt aliquis media de plebe locutus,
Inſpiciens alium uicina in ſede morantem:
Quãta bona, ò ſuperi, dux eſt operatꝰ Vlyſſes
Conſilio meditans Argiuis optima factu,
Et duri tractans animoſa negocia belli.
Maiori uerũm nullam rem laude peregit,
Quàm quòd turpiloquũ cõpeſcuit atq; loquacẽ
Obtrectatorem plagis cordatus Vlyſſes.
Regibus haud iterũ cõuitia, mente ſuperba

Impulsus, dicet turpi scurriliter ore.
Vox fuit hæc populi. tandē dictur⁹ Vlysses
Surrexit, dextra sceptrum regale tenente.
Aflitit huic glaucis oculis Ioue nata Minerua,
Præconis faciē referens Ithacensis alumni,
Imperitans populo pressis reticescere linguis
Auribus intentis ut concio tota ualeret
Vocis Vlysseæ sermonem audire decentem,
Primi posiremiq; loco quocunq; sederent,
Et de communi quæ sint statuenda salute.
Exin sic tumuli sublimis ab aggere fatur.
Extremo nunc te perfundere Atrida pudore
Quærūt Argolici, cunctis mortalibus ut sis
Fœda modis uarijs infamia nota per orbem.
Cum neq; promissis, inito nec fœdere stare
Curāt, percussum quod promisere, per æquor
Vndisonū à claris huc quando nauibus Argis
Venerunt, nisi se capta discedere Troia.
Quippe uelut pueri iuuenes uiduæq; maritis
Vxores, patriā querula modo uoce requirunt.
Et si quem dolor absumit, pro iure laboret
Quātocyus patriæ succedere finibus hospes.
Nāq; sua si quis mensem nō amplius unum
Cōiuge fraudatus remis cōscendit in undas,

Mœret apud nauē, quā iactat fluctibus actam
Vnda procellosis, ac pontus motus ab Euro.
At nonus nobis agitur iam mensibus annus
Ex quo pugnantes Sigæo in littore duri
Pertulim⁹ Martis discrimina multa manendo:
Quare ego nequaq̄ fessos indignor Achiuos
Tristari captos patriæ telluris amore.
Turpe sed est multos hic cōsedisse per annos,
Et tandem uacuis frustra discedere palmis.
Quapropter durate uiri, tolerate labores,
Mutatoq; animo ad tēpus consistite saltem,
Vt nos, num Calchas prædixit uera, queamus
Noscere, seu falsa delusit uoce Pelasgos.
Illud adhuc memori reor omnes mente tenere,
Cuius sunt testes quos nōdum parca peremit
His annis, quando cōuenit in Aulide classis
Graia ferens Priamo cladē Troiæq; ruinam,
Circum fontanos latices, altaria circum
Sacras dis superis epulas dū forte paramus
Pulchra sub platano, fons lipidus ūde scatebat,
Cūcti ibi uidistis magnū & mirabile mōstrum,
Terribilē aspectu, et maculosum terga draconē
Quem tunc in lucē rector produxit Olympi.
In platanum mox ille sacris erupit ab aris.

Passe-

Passeris in summa saliebant arbore pulli
Octo, nona quibus numero fuit addita mater,
Quæ pullos positis refouens excluserat ouis.
Hos draco correptos miserãda uoce pipantes
Absumpsit, matrem lugenti pectore natos
Dum circũuolitat demũ quoq; prendidit alis.
Ille ubi iam pullos miseros ipsamq; parentem
Aluo condiderat diro sub dente peremptos,
Redditur à Ioue conspicuus, qui fecerat antè.
Fit lapis, & nota durescit imagine saxi.
At nos attoniti mirando corda stupore
Dum stamus tacita uoluẽtes mente quid esset
Hæc quòd mõstra dapes diuorũ aras q; subisset,
Illico uaticinans sua Calchas ore resolut:
Cur sic attoniti subitò obticuistis Achiui?
Iuppiter hæc nobis misit portenta deorum,
Quæ serò & tardis sunt conficienda diebus,
Sed cuius uiuax abolescet gloria nunquam.
Nam uelut hic pullos absumpsit passeris octo,
Nona quibus miseris accesserat addita mater:
Tot nos ad Troiã Danai pugnabimus annos,
Quæ tandem decimo spolijs capietur opimis.
Protulit hæc augur, quæ iam cõfecta uidetis.
Quare agitè, & cũcti quæso durate manentes,

Do-

Donec capta ruant Priameiæ Pergama Troiæ.
Sic ait, applaudunt certatim murmure claro
Fortia Dulichij laudantes uerba Pelasgi.
Terribili naues circùm clangore resultant,
Sub magna Danaũm passim clamante corona.
Talibus his tandem fatur Neleius heros:
O superi, iuuenum certè decernitis instar
Cũcti in cõsilio quib. haud res bellica curæ est,
Quo nam uestra retro fluxerunt pacta Pelasgi?
Quo ue sacramenti iurati fœdera uobis
Cõcessere precor? temerè contraximus ista
Consilijs, ubi porrectæ coniunctio dextræ,
Qua freti Graia conscẽdimus æquora classe?
Omnis uerborũ frustra est cõtentio cursu,
Inter nos uerbis ergo contendimus ultro?
Nec tantis quicq; bello promouimus annis,
Hic quot in Iliacis Danai consedimus aruis.
Quare Atrida tenẽs uelut antè imobile pectus,
Acer in æratas Graios educito pugnas.
At qui discordes à nobis fortè seorsim
Cõsultant, missos facito, quorũ unus & alter
Officio nullo nobis prodesse studebunt.
Nõ prius hinc patrios classẽ uertemus ad Argos,
Quàm nobis promissa Iouis sint cognita, uera

Sit

Sit ne pollicitus Danais, seu falsa spopondit.
Quippe reor nutu certissima signa dedisse
Saturni prolem, quo tẽpore Dorica classis
Primùm cœruleas pelagi cõscendit in undas,
Dardaniæ portans crudelia funera genti,
Et diram multo tolerandã sanguine cædem:
Fulgura cũ dexter detorsit ab æthere claro,
Ostentans nobis felicia signa Pelasgis,
Quare nemo prius patriæ festinet ad oras,
Quàm qua Teucrorũ potiatur in urbe puella,
Ac Helenæ gemitus sic uindicet atq; dolores.
At si quis pressus cupiens discedere gestit,
Ille suam nauem uastum producat in æquor,
Quò ruat ante alios sæua in discrimina mortis.
At rex ipse tuis prudenter consule rebus,
Cõsilijs pare alterius quoq; recta monentis.
Quicquid fabor, erit nõ uituperabile uerbum.
Per genera atq; tribus bellantes delige Graios,
Vt generi genus auxilio, tribuiq; tribus sit.
Hæc si curaris non aduersantibus ipsis
Argolicis, cuiusq; ducis tibi cognita uirtus
Sic erit, & populo quæ uis fiet insita cuiq;:
Tunc pro namq; sua pugnabit quisq; uirili.
Cognosces etiam an fatis obstantibus urbem

Non possis Phrygiã cæsis subuertere Teucris.
Aut ne ignaua tibi bellantũ pugna uirorum
Fortè moram pariat, uariq; inscitia belli.
Talibus huic cõtrà dictis respõdit Atrides:
Cõsilijs iterum superas longæue Pelasgos,
Sic pater ille deũm faciat, sic altus Apollo,
Quæq; ualet mẽte & bello Tritonia Pallas.
Ipse decem uideam mihi tales esse relictos,
Qui me cõsilijs rectis moneantq; iuuentq;:
Collapsura citò magna subuersa ruina
Sperarẽ à nobis direptæ Pergama Troiæ.
Nunc aũt indignos mihi Iuppiter ipse dolores
Præstitit, in duras lites & iurgia qui me
Iecerit, unde nihil sequitur cũ fœnore fructus.
Nam mihi cũ magno Pelida est orta simultas,
Et lis ob raptam Briseida nata puellam.
Cuius me pugnæ fateor caput esse, sed olim
Prisca iterum inter nos si gratia sarta coibit,
Haud erit ulla mali ulterius concessa futuri
Ne tantilla quidem miseris dilatio Teucris.
Quod superest, epulis releuãtes corpora fortes
Procurate uiri, instructis in prælia turmis
Vt mox aduersos duce Marte ruamus in hostes.
Sint molli nobis hastilia cote subacta,

Sint curata probè clypei gestamina magni,
Pabula dētur equis uelocibus, & sua currus
Cura leues obeat studio uigilante paratos.
Deniq; eum in pugnas animū referetis Achiui,
Qui queat inuictus bello satis esse diuruo.
Nulla quies dabitur, cessatio nulla futura est,
Nox nisi fusca uiros tenebris disiūxerit atris.
Baltheus ex clypeo pectus sudore rigabit,
Firma suo dextram lassabit pondere cuspis,
Sudabunt etiam uertentes plaustra iugales.
Quē uerò à pugna conspexero fortè seorsum
Ad classem in castris ignaua mente sedentem,
Vulturios morsus nunq; dentesq; caninos
Effugiet fati uitata morte supremi.
His dictis alacres succlamāt undiq; Graij,
Haud secus ac alto resonāt in littore fluctus
Illisi scopulo per iugera multa fragosum
In mare porrecto, uehemēs quos cōcitat Auster
Nūc huc nunc illuc uentoso turbine motos.
Dispersi repetunt stantes per littora naues,
Seq; cibis omnes castris fumantibus explent.
Hic sua quisq; pijs placabat numina sacris,
Quo liceat mortē ac duri discrimina belli
Effugere in pugna collatis cōminus armis.

At rex ipse Iouem mactati sanguine tauri
Pinguis quinquēnisq; deum placabat & extis.
Ex omni tandē proceres uocat ordine summos.
Prima quidem Pylio cessere sedilia regi.
Quo cū cōiunctum uocat Idomenea secundo
Ille loco, Aiaces exinde utriq; sequentes
Cum socio ueniunt forti Diomede uocati.
Consilijs pollens accessit sextus Vlysses.
Vltimus ipse sua Menelaus spōte frequentat
Magnorum ascitus nulli conuiuia regum.
Norat enim implicitū curis Agamēnona fratrē.
Inde bouē sumptis circūstant agmine sacris.
Hos inter, diuos in uota uocauit Atrides:
Maxime cœlicolūm rector Saturnia proles,
Ne prius occiduas uideat sol aureus undas
Inductis tenebris, Priami q̄ regia magni
Corruat Argolicis deiecta à culmine telis.
Et circū urbs omnis rutilo conflagret ab igne.
Da pater Hectoreā ferro perrumpere uestem,
Da iuxta socios disiecto in puluere plures
Mordentes terram prono cōtingere uultu.
Sic ait, at uotis haud Iuppiter annuit istis.
Sacra quidē placida susceptit mente, sed ille
Volucbat machinās durum sub corde laborē.

At postq̃ superũm sunt numina magna precati,
Et molæ salsæ libamina proiecerunt,
Principio abductũ altari mactare iuuencum
Curarunt, tandẽ direptam auellere pellem.
Crura alij resecant dulci nidore tegenda,
Bipartita sacris diuorum cruda reponit
Aris Argolicus flammis adolenda sacerdos.
Hinc tenuere super Vulcani uiscera uires
Argiui proceres. sed postquam crura sacrato
Libantes superis cœlestibus igne cremarunt,
Et iam tosta duces gustarunt uiscera flammis,
Cætera frustatim conscindunt, fixaq; longis
Asserunt uerubus multa cura atq; labore.
Postq̃ cessantes conuiuia lauta parassent,
Discubuere toris deinceps epulisq; fruuntur.
Verum ubi iã potusq; cibiq; extincta cupido est,
Hos inter Nestor tali sic incipit ore:
Rex Atrida uirũm celebri clarissime fama,
Nõ est hic longo tẽpus sermone trahendum.
Sed nec agenda diu sunt ocia inertia nobis,
Ne, quod opus nobis aderit deus ipse secundãs,
Martia cunctando metuẽtes bella moremur.
Quare agẽ præcones uocali uoce Pelasgos
Ad naues cogant castris ex omnibus actos,

Vt

Vt mox educto subeamus milite bellum.
Sic ait. auscultat monitis prudentis Atrides
Nestoris, ac statim uocales ille ministros
In pugnam iussit bellantes cogere Graios.
Illi proclamant, citò confluxere Pelasgi.
Magnanimi sedenim reges Agamẽnona circum
Discretis properant populos educere turmis.
Hos inter glauco bellatrix lumine Pallas
Astitit immẽsi precij palma Aegida portans
Læua, quæ senio non est obnoxia, quæq;
Interitum nunq̃ per secula cuncta uidebit.
Huius erãt centũ fuluo magna arte metallo
Confectæ bullæ, sed quarũ quæq; paranda
Bobus erat cẽtũ precio haud redimẽda minori:
Hanc quatiẽs properè populũ pertrãsit Achiuũ
In pugnam impellẽs animosis uocibus omnes,
Infractoq; replens cunctorũ robore pectus,
Fortes ut possint pugnã perferre diurnam.
Dulcius his multo tandẽ lachrymabile bellum
Cunctis Palladio mutatis numine factum est,
Quàm patriæ charos accedere classe penates.
Conspicuus ueluti flammis ardentibus ignis
Montis in excelsi populatur uertice syluam
Immensam, & latè collucet flamma per agros:

Haud

Haud fecꝰ illorũ quoq; ſplẽdor ab ære coruſcãs
Attigit æthereum penetrãs per nubila cœlum.
Vt multæ pelagi uolucres ad ſtagna Cayſtri
Sæpe ſolent alis alacres geſtire uolando
Nunc huc nũc illuc circũ Aſia prata frequẽtes,
Quæ quoties ſidunt, littus clangore reſultat:
Sic etiam illorum à caſtris & nauibus altis
Effundebantur uaſtata per arua Scamandri
Innumeræ gẽtes, quarum ſub concita greſſu
Tellus horriſono ſtrepitãs clangore gemebat.
Stabãt inſtructi per prata Scamandria Graij
Turbis innumeris, quot uerno tẽpore flores,
Aut quot tũc quauis naſcũtur in arbore frõdes.
Ac ueluti multæ muſcarum ſæpe cohortes
Prima æſtate caſas paſtoris tecta frequẽtant,
Quando plena rigat mulctralia copia lactis:
Tam cõfertæ acies Argiuæ robora pubis
Aduerſus Troas Sigæo in littore ſtabant.
Et ſicut nullo paſtores multa labore,
Quãuis mixta in agris, ſeparãt armẽta caprarũ:
Sic etiam hoſce duces dextra læuaq; cruentam
In pugnam ſolito diſcretos ordine iungunt.
Ipſe inter primos procero corpore princeps
Verſatur ſuperãs reliquos Agamẽno Pelaſgos,

Os

Os oculosq; deo ſimilis qui fulmina torquet,
Cinctura Martem, Neptunum pectore firmo
Aequiparãs, magno ueluti cũ corpore taurus
Inſignis lato præcellit in agmine uaccas:
Talẽ Saturni proles produxit Atriden,
Illo falſa die quo ſomnia miſerat illi,
Vincentẽ proceres humeris & uertice cũctos.
Nunc mihi Pierides cœleſtia numina Muſæ
Cultori ueſtro quæſo memorate canenti
(Omnia nã coràm uobis ſunt uiſa deabus,
Nos tenuis famæ ſaltẽ percepimus auram,
Nec quicq̃ ceu uos oculis cognouimus ipſis)
Qui reges Phrygias petierunt nauibus oras,
Argolicæ gentis cõfuſam non ego turbam
Expediã, hãc nullo numero cõprendere poſſim,
Nõ mihi ſi ſint ora decẽ, totidem quoq; linguæ,
Vox infracta, graui fabricatũ pectus ab ære,
Ni uos Pierides Iouis inclyta & alma propago,
Dixeritis quot nam uenere ſub Ilion ingens.
Nunc ego cũ ducibꝰ cũctas memorabo carinas.

SECVNDI LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER TERTIVS, NICOLAO Valla interprete.

AT postquam æratas struxere in bella cohortes
Dardanidæ, & cantu strepuerunt classica rauco,
Clamorẽ extollunt: quales sub nubibus atris
Aëriæ dãt signa grues, sonitu æthera tranãt,
Oceani hybernũ fugiunt dum sidus ad undas,
Et matutinæ breuibus fera bella minantur
Pygmæis. taciti furias Mauortis anhelant
Argolici proceres, alterna in morte parati
Irarum magnos uoluunt sub pectore motus.
Tum peditum pulsu sublatus ad æthera puluis
Prospectũ eripuit, ueluti cũ uertice montis
Crassa procelloso dispergunt nubila cori,
Densus in obscura caligine uertitur aër:
Qualẽ optant tacitæ per amica silentia noctis
Inuisam fures pastoribus. unde uideri
Lõgius haud poterat q̃ tendat dextera iactum.
Tum superis forma similis cõspectus in armis
Ante

Ante alios Paris insultat, cui pellis obibat
Pardalea ingẽtes humeros, simul arcº, & ensis
Pendebat, latè crispans hastilia ferro
Bina manu, inclamat: Quis enĩ cõtẽdere Graiũ
Audet, & alterna Martem decernere morte?
Martiº ut Paridẽ Menelaº in arma furentẽ
Audijt, exultat ueluti leo nactus ab antro
Syluestrẽ ue caprã, aut crescẽtẽ in cornua cer-
Quẽ telis agitãt iuuenes aut aspra canũ uis, (uũ,
Excutit ille thoros, rabiẽq; in dentibus auget:
Haud secus Atridæ uisa est uenientis imago.
Arduus è curru saltum dedit ocyus aruis
Arma ferens, ueterisq; ulturus crimina facti.
Vt uerò ardentẽ pugnæ conspexit Atriden
Priamides, oculos longè radiatus ab armis,
Obstupuit, retroq; pedẽ ad socia agmina tor-
Ac ueluti prudẽs mõtano è fornice si qs (quẽs.
Surgentẽ squãmis rigidũ ppè cõspicit anguẽ
Attollentẽ iras, & cœrula colla tumentem,
Pallidus ora fugit, gelidº tremor occupat artus:
Haud aliter uiso gressus Paris hoste recepit.
Vt procul hũc Hector uidit formidine pulsum,
Vocibus increpuit: Specie licet ipse Paris sis
Conspicuus, uirtute tamen, uel robore dispar:

Fraude uales tantũ, ſolaq; libidine fortis. (quãdo
Proh pudor, heu mallẽ Priamũ ſine ſemine,
Cõſeruit matri tenerum latus, unde labores
Tot Phrygios & dãna ſimul patriãq; ſequũtur.
Num potius tenera potuiſti occũbere uita,
Dedecus æternũ patriæ? ſpeculantur Achiui
Ludibriũ Troiæ, & Paridẽ ſine uiribus unum
Natorum Priami, forma præſtãte, ſed armis
Defœtũ, inſtructa ſociis qui claſſe per æquor
Delectis, hinc ire externa ad regna profectus
Auſus es, & nupta Meneleos fraude potiri?
Quid tantũ horreſcis? rapta pro cõiuge regem
Bellantem trepidas patriæ illature tibiq;
Exitium, & Priami regno Phrygibusq; ruinã.
Num regẽ ignoras cuius conſorte potiris?
Haud citharæ pulſo, Veneris nec dona iuuabũt,
Inſignes ue comæ, bello cõgreſſus ab hoſte
Pulueribus quãdo mediis miſceberis aruis.
En quibus arma tuũ facinus dedit, agmina Troũ
Deficiunt ducis exẽplo, iam bella uerentur.
Tũ Paris, Haud ultrà q̃ ſit ſatis arguis Hector,
Indomitũ cui cor feruẽsq; in pectore uirtus
Hæret, ab impulſu dextræ uelut acta ſecuris
Indefeſſa rati ſcindit cum fiſſile lignum,

Dura inuicta acies ferri per robora tranſit.
Id uerò indignum, Veneris quòd munera culpæ "
Obiicis. arbitrio nobis data munera diuũm "
Haud licuit ſpreuiſſe quidem, ſed grata tuliſſe. "

Obſopœus priores tres ſic uertit:

Ne mihi grata deæ Veneris des munera pbro, "
Quandoquidẽ ſuperũ nõ ſunt ſpernẽda deorũ "
Munera, quæ nullis poſſunt cõtingere uotis. "

Quòd ſi me tãtum uocat in certamẽ Atrides,
Idq; animo ſedet Hectoreo, nihil ipſe recuſo
Ire uirum cõtra, & nudo concurrere ferro.
Tu tamẽ arma iube Phrygib⁹ pariterq; Pelaſgis
Deponãt, teſtes ſedeant ſpectentq; duellum.
Adiice quinetiam leges, feriantq; uicißim
Fœdera per campos. laudes uictoria cuiq;
Fatalis dederit. rerum potiatur honore
Et belli ſeries, hinc Tyndaris aurea cedat,
Hinc acies Troiã repetãt, inde Argos & arua
Telluris Graiæ pulchris generoſa puellis.
Hic alacer poſtq̃ germanũ in prælia uidit,
Cõminus auſurũ mediis in cœtibus Hector,
Cui tum nixus erat ualidã circuntulit haſtam.
Dardanidũq; globos reſtrinxit i arma fremẽtes,
Hic genus omne ſimul telorũ effundere cõtrà

Inachidæ certant. populorũ Agumẽnonius rex
Præstãtes Danaos ruere ũdiq; in arma repreßit.
Et procul exclamat: Audite ò mentibus æquis
Argolici, quid nã in mediũ iam cõferat Hector.
Continuere manus bello ducis agmina iußu,
Tum populos inter fatur sic Hector utroq;:
Præstantes Danai, qualẽ sub pectore mentẽ
Consilium ue gerat nuper Paris omine cuius
Conterit hoc populos bellũ, iubet ille uicißim
Troas & Argolicos posito spectare tumultu
Pugnantes sese tantum, & Menelaon in armis.
Hæc belli summa est, primas cui Martia laudes
Contulerit uirtus, gaza potiatur, & ipsa
Cõiuge Tyndaride, feriant sacra fœdera post
Inter se populi, confecto Marte Pelasgi (hæc
In patriam redeãt, nostros petitura penates
Hinc Troiana manus. taciti simul ora tenebãt
Heroes Danaũm. contrà sic reddit Atrides:
Me simul, imò magis quẽ iã dolor anxiꝰ urget,
Audite ò proceres, liceat dimittere ab armis
Vos tãdẽ incolumes, finẽq; imponere Marti (rũ
Quẽ mea causa dedit Danais, Phrygibꝰq; malo
Et princeps, & causa Paris, quẽcũq; sub hoste
Cõtigerit uictũ præsenti occũbere fato.

Non

Non Danaus ruat in Troiã, & Troiana gesc̃at
Arma, simul nostro dirimamus sanguine bellũ.
Ipse ego militiæ populos iam munere soluo.
Huc agnum niuei, uosq; atri uelleris agnam
Ferte citò: Soli primùm mas, fœmina Terræ
Mactentur, nostraq; Ioui cadet hostia dextra,
Quinetiã Priamus feriat sacra fœdera uoto
Ante aras, fiant natorum ne irrita fraude.
Abiurare quidem suetos, & fallere dextras
Iam satis expertũ est. uaria in discrimina rerum
Sunt animi iuuenũ faciles & mobile pectus.
Ille quidem senior statuet rata fœdera primũ
Et rex & genitor, populis cui fortius æquũ est
Cõsulere, atq; omnes metuẽtẽ expẽdere casus.
Hæc ubi dicta, uirũ spes anxia quẽq; fouebat
Tantorum requiẽ iamiam supereße labo rum.
Interea Danai Troes pariterq; per agros
Haud longo distãt spatio, & de curribus altis
Desiliunt, grauia arma solo galeasq; reponunt.
Defigunt tellure hastas, & scuta reclinant
Inter lora rotasq; suas, tum quisq; iugales
Stringit equos, gaudetq; tuẽs ante ora fremẽtes.
Tũ geminos acer præcones Hector ad urbẽ
Ire iubet, Priamũq; acciri, & dicere leges,

Ferre

Ferre ſimul ſuperis agnos in ſacra litandos.
Nec minus Atrides è puppibus afferat agnũ
Talthybio iubet.ille ducis mãdata ſecutus
Accelerat.ſancire parant dũ fœdera reges,
Nũcia Tyndaridi cælo delapſa per auras
Iris adeſt,niueæ formam aſſimilata puellæ
Laodices.Helenæ comes hæc & gloria magni
Natarum Priami,diuiq; Helicaonis uxor.
Cui pater Antenor.cõtextam murice telam
In pallam radio texebat forte Lacæna.
Hic auro inſigni diſtinxerat arte Pelaſgũ
Aeratas acies,Troumq; ex ordine pugnas,
Millia ſe propter tot iam cecidiſſe uirorum.
Ad quã ſic roſeo Thaumãtias ore loquuta eſt:
Chara mihi ante alias diuini nympha decoris
Admiranda ueni nuper uiſura,labores
Differ,& extinctũ cãpis ſimul aſpice Martem.
Dudũ ego iam cuneos armorũ efferuere bello
Proſpexi alternæ miſcentes uulnera morti:
Nunc lõgis ſtãt nixi haſtis, et ſcuta per herbas
Acclinata tenent,latè ſilet undiq; campus.
Te propter tantũ Paris & Menelaus in armis
Pugnabũt.qui uictor,erit te coniuge dignus.
Sic ait,aſt illi natorũ & coniugis ardor

Plu

Plurimus antiqui,patriæq; per oſſa cucurrit.
Nec mora,candenti texit uelamine uultus,
Egreditur thalamũ famulis comitata duabus,
Hunc Clymine comes eſt,atq; Aethræ filia Pit-
Dũ graditur,teneris humectat fletib⁹ora:(thei.
Incedũt pariter,Scææq; in culmina portæ
Cõſcendunt.illic Priamum Lãpusq; Thymetes
Panthusq; & Clytius,bello præſtãs Icetaon
Stãt circũ,ſimul Vcalegon deſuetus ab armis
Iam ſenio,Antenorq; ambo,ſed plurima utriq;
Conſilij uirtus.ſummis de rebus habebant
Sermones,et multa inter ſe & magna loquẽtes,
Arboribus quales gracili ſtridere cicadæ
Sæpe ſolent cantu.poſtq; ſub mœnibus altis
Tyndarida aſpiciũt,procerũ tũ quiſq; fremebat,
Mutuaq; exorſi,Decuit tot funera Teucros
Argolicosq; pati,longoq; in tempore bellum,
Tantus in ore decor,cui nõ mortalis in artus
Eſt honor,& uultu diuina eſflagrat imago.
Diua licet facies,Danaũ cum claſſe recedat,
Lõgius excidio ne nos aut noſtra fatiget
Pignora.ſic illi tantis de rebus agebant.
Tũc Helenã Priamus ad ſeſe in ſede uocauit:
Huc mihi chara ueni,patrias uiſura cohortes

In-

Intuere Argolicas, & primi coniugis ora
Sub galea longè. neq; enim te diua malorum
Arguerim, superũ fatis sors ista senectæ (bellũ
Debita erat nostræ, & Teucris lachrymabile
Agnoscis ne tuos? quis enim (refer) ille Pelasgũ
Celsior ante alios, qui primꝰ in agmina præstat,
Egregius forma simul & fulgentibus armis,
Argolicos qualẽ nondum conspeximus inter
Heroas, cui clara & regia fulget imago?
Talia poscenti Nympharum diua resoluit
Tyndaris ora, senẽ pariter pudibunda uereturq;
Num potui hanc animã crudeli effundere letho
Ascensura ratem, cũ te Paris orba sequebar,
Et patriã infelix, thalamum, natosq; reliqui,
Hermionenq; meã, mollis dum lusibus ætas
Gratior, & matris desteret nomen ademptæ?
Hæud retrahũt uim fata, licet dolor anxiꝰ ægrã
Sollicitet mentẽ, lachrymæq; per ora cadentes.
Ille quidẽ quẽ iam memoras, Agamẽnõ Atrides,
Argiuũm ductor, duplici qui laude superbit,
Optimus imperio, & fortis bellator in armis,
Cõiugis & nostri frater. nec plura locuta est.
Tum senior tales effudit pectore uoces:
Fortunate uirũm ductor, cui millia parent

Heroum, auspiciisq; intẽdunt agmina Graiũm.
Iã memini inumeras Phrygiã penetrasse cohor
Bacchiferã ipse olim, diuo cũ bella fuere (tes
Mẽdoni atq; Otreo Sagaris, ppe fluminis undas,
Auxilio accitus comes una & ductor utriq;
Acceßi, æratas cũ traxit Amazonas illuc
Impetus. hic armis, numeroq; ingentior illo
Hostis, & horrendo maior fulgore coruscat.
Post acies inter longè speculatur Vlyssem.
Quis procul ille, minor toto q uertice Atridæ,
Amplior aſt humeris, & pectore latior extat,
Depositisq; solo cuneos circumuolat armis?
Vir gregis ut mutas pecudes niger agnꝰ oberrat
Lanigeris aries hirsutus tergora uillis.
Tum Ioue nata senẽ sic est affata Lacæna.
Ille Laërtiades rerum consultor Vlysses,
Pubẽtes q̃uis Ithacis in montibus annos
Egerit, ingenio ualet acri, & fraudis abundat.
Tũ cõtrà exorsus uerbis maturus & æuo
Antenor, Vera hæc (inquit) si ritè recordor,
Hic Helenæ raptu quondã legatus ab Argo
Appulit Iliacã simul & Menelaus ad urbem.
Hos ego tunc primũ patrijs in sedibus ambos
Hospitio accepi pariter ueneratus amicos,

Sermonesq; uirũm, uultus, & singula noui
Cõsilia, in medijs Troum cum cœtibus essent.
Celsior ille humeris, hic iam maturior æuo.
Et solio insidens uultu grauiore uerendus.
Ast ubi legatis coràm data copia fandi,
Et breuiter primum sermonẽ exorsus Atrides,
Quanq; ex more breui suetus sermone potiri,
Defuit haud põdus suauis nec gratia uerbis.
Ast ubi solerti fandi ius cessit Vlyssi,
Intentus telluri oculos atq; ora tenebat
Obtutu tacito, sceptrumq; immobile dextra,
Attonito similis. quid enim? similẽq; furenti
Dixeris. exundãs dumq; increbresceret ore
Eloquiũ, hybernis niuibusq; simillima uerba,
Nemo uirum contra, quanto licet oris hiatu
Fulserit, auderet. formæ et si laude uerendus,
Plus tamẽ excultæ præstabat gloria linguæ.
Vt uerò ingentẽ Priamus cõspexit ab arce
Aiacẽ, Quis ne ille ducũ qui præstat in omnes
Egregius forma nimiũ & præstantibus armis,
Atq; alios humeris & toto uertice supra est?
Tũ Priamo Argolidũ respondit diua Lacænã:
Hunc illum Aiacẽ, bello qui murus Achiuis,
Esse reor. iamiam comitẽ simul aspice iuxtà

Idomenea, deum sibi quem sua Creta ueretur,
Et Lyciæ gentes quæcunq; in bella sequuntur.
Hunc olim hospitio toties Menelaus in Argo
Martius accepit Creta Lycijsq; profectum.
Præstantes licet heroas, & quemq; sub armis
Ductorum aspiciam, norimq; insignia Graiũm:
Eminus hic geminos nequeo discernere fratres
Insignes armis, & cultis uestibus ambo, (dax,
Castor equũm domitor, Polluxq; in cæstib⁹ au
Aut Agamemnonias acies nec castra sequutos
Hos reor, aut Troiam petijsse, sed inde reuersis
Dedecus, & nostræ coràm puduere rapinæ.
Sic effata silet, geminos Lacedæmon habebat
Natalis fratres tellus. dum talia narrat,
Iussi ad sacra ferũt geminos uim fœderis agnos
Præcones, capreo concluſumq; utre Lyæum,
Cratera, & calices, Priamoq; ita uocibus infit:
Venimus Hectoreo iussu mandata ferentes
Laomedontiade, raptim te transfer in agros,
Hic ubi fulgentes armis rutilantibus hostes,
Et Troes pepigere, simul sacra fœdera firmes.
Hæc belli summa est, Paris et Menela⁹ in armis
Pugnabunt ferro. primas cui Martia laudes
Contulerit uirtus, Helene potietur honore.

Hinc acies Troiã repetẽt, inde hostis in Argon
Nympharũ in patriã, Pelopeiaq; regna recedet.
Sic ille effatus. stupor ima per ossa cucurrit
Laomedontiadæ. sublimes nectere currus
Imperat, & scãdẽs manibꝰ detorquet habenas,
Instratosq; comes sequitur super usq; iugales
Antenor, Scæaeq; egressi limina portæ
Cõueniunt ubi pugna duces armauit utroq;.
Tum medios inter cuneos hinc inde sedentes
Desiliunt telluri, & rem simul ordine tangunt.
Vt Priamũ Iliacis & diuũ Antenora campis
Prospexit ductor Danaũm, & Laërtius heros,
Procedũt, pariterq; monent pro fœdere certo
Præcones, ex more dapes & sacra parentur.
Haud mora, festinant pateris ingentibus undas
Fũdere Baccheas, manibꝰq; aspergere lymphas.
Tũ gladio Atrides (lateri quẽ semper habebat)
Agnorum media uillos de fronte reuulsit,
Quos inter primos Danaũm Troũq; uicissim
Præcones tribuere duces, tunc orsus Atrides:
Iuppiter omnipotẽs, rerũq; æterna potestas,
Cũcta tuo qui regna pater sub numine torques:
Et Sol, qui cœli radijs opera omnia lustras,
Fulminaq;, & tellꝰ omnis, quæq; ætheris alti

Relligio, & quæ cæruleo sunt numina ponto,
Visq; deũm inferna, & nigri sacraria Ditis,
Cui sontes & fœdifragos sub tartara pœnis
Humanos post fata licet torquere nephãdis:
Sacrorum testes estote, & fœderis icti.
Dardanio si fors uictoria cesserit hosti,
Cõuenit è Phrygia Danaos discedere ad Argos
Cõiuge pro rapta: nec post ulla arma rebelles
Atridæ referent, bello ue hæc regna lacessent.
Sin nostro annuerit potior uictoria regi,
Restituent Helenã cũ gaza, & Troes honorẽ
Debebunt meritò quæcunq; in tẽpora Graijs.
Si tamen extincto quæ iam pepigere recusent
Hoste Phryges, testor rursus sacraria Ditis
Numinaq; ipsa deũm, uiolati fœderis ultor
Insistam bello. aut uicti pellemur ad Argos,
Regnorũq; inopes, aut bello imponere finẽ (mis.
Decretũ, & Teucros & Pergama uertere flam
Dixerat, & ferro stomacho tenꝰ amputat ag-
Spirãtesq; solo, resperso in sanguine liqt. (nos,
Ast alij proceres fundẽtes uina coronant,
Et Danai, & Troes superos sic uoce precãtur:
Iuppiter omnipotens, æternaq; numina cœli,
Vt liquor hic Bacchi telluri infunditur atræ,

Tros Danaºq; fluat, qſquis ſacra fœdera primũ
Læſerit, infrà illi cerebrũ ſic defluat omne,
Natorumq; ſimul cõiunx ſit adultera cuiq;.
Talibus inter ſe firmabant fœdera dictis
Cõſpectu in medio, uotis tamẽ obſtruit aures
Iuppiter. At Priamº trepido ſic reddidit ore:
Dardanidæ inſignes, & uos præſtãtibºarmis
Argolici, cũ ſit gnatus pia cura parentis,
Nõ pugnã aſpicere hãc oculis, nec fœdera poſ-
Ipſe urbẽ repeto, norũt pia numina cui ſit (ſum.
Mortalis uitæ finis. Sic fatus, in altum
Cõſcendit currũ, & retrò iubet ire iugales
Frena regẽs grauis Antenor comitatur euntẽ.
Interea Laërtiades, & Troius Hector
Cãpum ad certamẽ medijs in fluctibus aptum
Dimẽſi, & ſortes ærata in caſſide miſcent.
Sic ipſi ſtatuère duces, quis primus in hoſtem
Torqueat excuſſo telum exitiale lacerto.
Inde acies paſſim Troũ Danaũq; per agros
Intẽtæ indulgent uotis. ſuperosq; precantur,
Tollentesq; manus certatim ad ſidera clamant:
Iuppiter æternum cui gloria fulget in Ida,
Victum ſterne ſolo, & lacerũ detrude coruſco
Fulmine præcipitẽ tenebris, uter autor in armis
Eu-

Europamq; Aſiãq; dedit, pacemq; futuram
Amborum populis, æternaq; fœdera ſanci.
Sic illi, ærata ſortem tulit Hector ab urna,
Et Paridi primus micuit locus ordine longo (ſit.
Inter & arma, & equos, ſpacia in ſua q ſq; receſ
Vt primùm hic ocreis ſuras incluſit ahenis,
Inde habilem fratris thoraca Lycaonis artus
Induit argento, lateriq; accõmodat enſem,
Et grauiter ſummo nutabant uertice coni
Hirſutam galeæ frontem, clypeumq; ſiniſtra
Alligat, & ualidã dextra rapit improbus haſtã.
Haud ſecus arma humeris circũdat fortis Atri-
Hic poſtq; ãborũ fortunã hĩc inde cohortes (des,
Conſpexere ducũ, pulſat tremor undiq; mẽtes,
Attonitiq; feros alterna in morte tuentur.
Illi indignantes furijs, ac dira frementes,
Certatim inuadũt Martẽ, & ſub caſſide uterq;
Dẽtibus infrendit, iaculumq; euibrat in hoſtem
Sortitus fortunã oculis. tum Dardanus aptat
Tela, & funeſtæ caſum prior occupat haſtæ.
Illa uiam medium clypei conata per orbem,
Non perfert ictum, forti ſed uincitur ære.
Cuſpis iter retro ſine uulnere pulſa retorſit.
Tum ferus Atrides, cui fortior impetus altè

In clypeum assurgens, quãto non ante lacerto
Euibrat iaculum, & sæua sic uoce precatur:
Iuppiter æternũ numẽ, da sternere corpus,
Et thoraca manu ualida lacerare reuulsum
Prædonis Phrygij, et fœdare in puluere crines.
Polluti meritò hospitij det sanguine pœnas
Improbꝰ, ut moueãt memorãda exẽpla futuros.
Dixit, & intorquens totis cũ uiribus hastã
Conijcit. illa uolans clypei transfixa per orbẽ,
In thoraca subit: lateriq; hausura cruorem
Hostis, & orbatum uita liquisset in armis,
Pronus in obliquum ni se torsisset ab ictu.
Nec mora, fulmineum uagina diripit ensem
Rex ferus, & galeã crebris quatit ictibꝰ hostẽ.
Dum geminat, mucro glacies ceu futilis ictu
Dissilijt, fulua resplendent fragmina arena.
Vt uerò attonitus dextrã conspexit inermem
Attollens oculos, sursum suspirat Olympo:
Iuppiter hospitibus si te dare iura loquũtur,
Quo superos inter nunc nemo nocentior extat
Orani dudum lueret scelus ille nephandum
Prædator Danaũm. sic ne impia Iuppiter ultꝰ?
Dissilijt mucro, & manibus sine uulnere telum
Excijt. in Paridẽ, tantũ furor addidit, amens

Irruit, & dextra setosum è uertice conum
Arripit, innixus pronũ ad socia agmina tractat.
Ille quidem inserto ualida sub casside loro
Angitur in iugulum, nec respirare potestas.
Iam magis eliſus uitam exhalasset, & hostem
Insignes belli poterant contingere laudes,
Ni Ioue nata Venus rupisset uincula furtim.
Dũ magis obstringit, dextræ ducis hæsit inanis
Cassis, at ille furens uacuam proiecit in aruis
Ad socios. illi spolium uelut hostis ouantes
Accipiunt. dum tela parat, dum colligit hastã,
Dum furit Atrides, circum dea texit amictu
Nubifero Paridem, & multa caligine sepsit,
Sublimemq; uirum rapuit, laribusq; paternis
Illæsum thalamo stratisq; induxit, odoris
Floribus effultum, molliq; reliquit in umbra.
Ipsa Helenã acciri properat, quæ uertice muri
Spectatrix inter Phrygias mirata maritas
Stabat, & in curuæ formam assimilata ueternæ
Quæ quondã lanæ Lacedæmone sueta recessit
Tyndaridi socia, & primũ seruauit amorem.
Tum leuiter tractat ueſtẽ sic fata siniſtra:
Expectata ueni, dudum tuus ignis anhelat,
Te Paris ante thorũ gaudens geniale moratur,

Vnde Arabi rores, & amoma rubentia fragrãt.
Nec uulgare nitet, rutilanti insignis amictu
Conspicitur, qualis solitus uariare choreas.
Haud bellum gessisse putes. sic fata, labantes
Peruertit sensus, atq; obtibus implicat ignem,
Necdũ animus toto percepit pectore flammas.
Vt uerò agnouit roseæ ceruicis odorem,
Pectoraq;, & uultus, oculosq; ardore micãtes,
Aduertitq; simul diuini signa decoris,
Obstupuit, talesq; dedit de pectore uoces:
Quid dea me ludis? qd fraudib⁹ impba captas?
Fallere prõpta dolis tẽtas num fortè Lacænam
Mæoniæ aut Phrygiæ turritas ducere ad urbes
Principibus qui te & lasciuum numẽ adorant,
Cũ Paridem meus ille armis superarit Atrides?
Scilicet ipsa sequar primum comitata maritum
In patriam, partoq; ferar regina triumpho.
At tu læta dolis falsa sub imagine sensus
Ambire incœptas, Paridem modò sedula cures,
Sidereã sedem & superũm cõsortia linquis,
Haud ultra reditura polo, nisi nupseris illi,
Vel tenere æternum serues famulata cubile.
Et nunc ille diu spe multum captus inani
Expectare potest, pudor & reuerentia matrum

Ire uetat, quibus ipsa forem ludenda uerendis,
Tristibus & toto lachrymis consumerer æuo.
Tũ furijs incẽsa nouis Cytherea profatur:
Ne me iterum instiges, ne te irritata relinquam.
Non adeo dum te colui, tibi dulce uolenti
Numẽ erã infelix, quãtum experieris acerbum.
In te cõiugibus geminis odia aspera uertam,
Vt merita incesti soluas scelera impia morte.
Talibus obstupuit dictis Ioue nata Lacæna,
Hauentes uelata comas occulta per urbem
Ad Paridem sola graditur comitata Dione.
Vt simul auratis nitidos ingressa penates
Liminibus, thalamũq; uiri cõcessit eburnum,
Perq; domũ famulæ studia ad seruilia currunt,
Tyndarida aurata candentem in sede locauit
Ante uirum, risitq; dolis Cytherea repertis.
Illa oculos breuiter terræ deiecta profatur:
Venisti tandem forti congressus Atridæ,
Vix mortẽ effugiens duri in certamine Martis.
Expertus paruo leti discrimine quantus
In clypeũ assurgat, quo turbine torqueat hastã
Vir meus. has ne mihi quondã uentosus in illum
Iactabas furias? hæc num Paris illa superbi
Effera uis animi, quoties furibundus & armis

Maior in absentẽ bellum metiris Atriden?
Desine quæso minis pugnaq; lacessere rursus
Prælia, lude domi, Graia ne cuspide pectus
Infelix iaceas mediis confossus in aruis.
Ille refert, Dictis mulier ne incesse superbis
Instiges ue animũ quid nam, si uicit Athenæ
Palladis auxilio? posthac ego rursus Atriden
Experiar, quando sunt & mihi numina bello.
Nũc dulces Veneris furias, aliosq; sequamur
Cõgressus stratis in mollibus. aucta medullas
Flãma subit, totũq; hortante libidine pectus
Occupat, & maior nunq; mea sensa resoluit,
Non adeo cũ te rapui Lacedæmone primũm
Aduectam puppi mediis in fluctibus ingens
Insula suscepit, Venus hic ubi iunxit amantes.
Dixit, at illa thoro Paridẽ complexa quieuit.
Hæc inter, trepidos toto uolat æquore cãpi
Huc illuc uoluens oculos, similisq; furenti
Vestigat Paridẽ Menelaus, & increpat altè
Spectãtes bellũ, Quis enim mõstrauerit hostẽ?
Quo ue sequar? nullus Troũ Danaũq; p agros
Viderat, ut uisum Menelao ostendere posset.
Nemo quidẽ auderet Paridẽ cõmotus amore
Occultare, metu concepti fœderis: imò
Optasset

Optasset potius crudeli occũbere leto,
Tantũ odij populis inerat. tũc maximus armis
Argiuũm ductor Phrygijs Agamẽnon adorsus:
Audite ò Troes, Paridẽ superauit in armis
Atrides, seruate fidem, sancitaq; nobis
Fœdera. Tyndarida Argiuã, raptũq; Pelasgis
Ornatũ, & quales meritò debentur honores
Reddite, quos nunq; uentura aboleuerit ætas.
Dixerat, at Danaũ strepitu assensere cohortes.

TERTII LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER QVARTVS, NICOLAO Valla interprete.

ANTE Iouẽ interea diuũm cõuenerat ordo
Sidereã in sedem, cunctisq; loquentibus Hebe
Nectareos passim miscebat diua liquores.
Auratas illi celerant haurire uicissim
Inter se pateras, cœli tum uertice Troiam.

Et

Et Danaũm latos ſpectãt prope littora campos.
At pater æthereus ſolio conſpectus ab alto,
Iunoni ſic incipiens illuſit Achiuæ:
Sunt geminæ forti tanta in certamina diuæ
Præſidio Atridæ, Iuno & Tritonia Pallas,
Quæ ſpectant tacita meditantes gaudia mente.
Hinc Paridem complexa ſuũ Ven⁹ aurea leto
Implicitum eripuit, belli iam gloria fortem
Stat penes Atriden. nos conſultare decebit,
Bella odiũq; iterũ populis, placidam'ne quietem
Præſtet, & ambobus pacẽ præbere futuram.
Si placitũ id ſupis, habitẽt ſacra mœnia Troes,
Tyndaridẽ Argiuã reuehat Menela⁹ ad Argos.
Sic fatus, ſoluunt alta in ſuſpiria mentem
Et Iuno & Pallas, propius quæ fortè ſedentes
Exitiũ implorãt Teucris. nil auſit Athena
Dicta Iouis cõtra, tacitam ſed cõprimit iram.
At Iuno impatiens tantum ſimulare furorem,
Preſſa dolore graui furias ſic fata reſoluit:
Iuppiter, unde tibi diuũm ĩplacidiſſime ſurgit
Hic animus, quando infectum uanũq; laborem
Eſſe iubes, fruſtra toties quẽ fracta ſubiui?
Sudantesq; ſimul deflexi hinc inde iugales,
Dũ populũ ad Troiã Priamo natisq; ferentem

Excidium traxi. cœptis modò uicta quieſcam.
Perge tamen, ſed non alij tua iuſſa uolentes
Laudabũt ſuperi. ſtrinxit grauis ira Tonantem.
Tum fatur contrà cœli qui ſidera torquet:
In te qd Priam⁹, Priami quid regia proles
Dæmonia emeriti potuere, ut ſedula nunquam
Ira odijsq; uaces, donec ſacra mœnia Troiæ
Funditus euertas, totosq; ingreſſa penates?
Necdum etiã ceſſes, crudũ niſi dẽtibus ultrix
Diſcerpas Priamũ prolẽq;, & Troas, & oẽs
Iliadas? necdum penitus ſaturata quieſces.
Iamq; agito, ut tua fert animũ furioſa libido:
Nil aduerſor ego. tu tantum ſenſibus hauri:
Quando etiã libeat, penitus radicitus urbes
Eruam, & æqua ſolo turrita palatia ponam,
Hic ubi ſacra litãt tibi gens, & amica propago.
Haud iram impedies, animo quãdo iſta petenti
Inuito dedimus. quot flammeus ambit Apollo,
Quotq; operit ſtellis cœli radiantibus orbis,
Vrbibus ex ipſis cordi mihi gratius unum
Ilion, & Priam⁹, Priami quoq; Martia proles.
Hinc mihi nanq; calent ſacris & odoribus aræ,
Qui ſuperis impendit honor. Tum regia Iuno:
Treis equidẽ ante alias dilexi Iuppiter urbes,

Argon, & illustrem Sparten, ditesq; Mycenas.
Has euerte solo iam si lubet, anxia quanquam
Obstiterim cui tanta deũm collata potestas
Ire Iouem contra superos qui fulmine terres.
Me tamen indignum est cœptis desistere rebus.
Cum dea sim, genus unde tibi sortita perenne,
Saturnoq; prior te sum generata parente,
Tũ tua sum coniunx, quãdo immortalibus altis
Imperitas, paribus cœlum populosq; regamus
Auspicijs: ego te, me tu foueamus: utriq;
Quæ uolumꝰ, superũ tũ cætera uota sequẽtur.
Tu modò Teucrorũ Danaũq; p agmina Athenæ
Iram odiumq; ferat iubeas, captetq; per artes
Insidias belli, rumpant sacra fœdera Troes.
Dixerat, at dictis diuũm pater atq; hominũ rex
Annuit, & natæ uerba exitialia fatur:
I medios inter populos, & dissere Palla
Crimina bellorũ, rumpant sacra fœdera Troes
Exhortare prius. cœlo ruit Attica Pallas,
Ac uelut ignitum cum mittit ab æthere fulgur
Iuppiter infestum nautis populisq; timendum,
Corda pauor pulsat stillãtibus undiq; flammis:
Haud aliter dilapsa polo stupuere tuendo
Dardanidũm Danaumq; acies, sic quisq; reflexi

Ad

Ad socios referunt, Aut hæc portenta minãtur
Bella odiumq; uiris, aut icti fœderis autor
Iuppiter ambobus pacem firmabit amicam.
Tunc Antenoridæ uultum assimilata uirilẽ
Laodices Pallas, diuersa per agmina cedit
Vestigans oculis si quô Lycaonius erret
Pandarus, utq; illum multa inter millia uidit,
Quem circũ clypeatæ acies in bella fremebãt,
Quas secum ad Troiam Aesopi de littore uexit,
Ante uirum sistens uerba exitialia fatur:
Diue Lycaonide nil iam parere recuses,
Surge agè, fatalem Menelao intende sagittam,
Pronum sterne solo, quem si cecidisse sub armis
Contigerit, Teucros insigni laude fouebis,
Quos bene apud memores tanti tibi gratia facti.
Nunquam aberit. Paridi gratus splendentia regi
Dona feres, quando ille pyra conspexerit atra
Impositum Atriden. Lyciæ regionis amico
Funde preces Phœbo, uires tibi suggerat arcu,
Cui pecudum primos aris imponere fœtus
Voueris, ad Zeliam cum mox remeaueris urbẽ.
Sic effata, uiri mentem dementis Athenæ
Impulit. ille arcum enudat, syluestris erat qui
Cornibus è capræ quam quondã Pandarꝰ alta

Rupe

Rupe procul ſtantem iaculo ſub pectore fixit,
Alta tribus cubitis (mirum) cui cornua fronti
Surgebant, quibus exectis firmauerat arcum
Ingeniũ artificis, poſtremaq; texerat auro.
Hunc rapit, atq; aptat neruo, terræq; reclinat.
Tũ ſociũm clypeatæ acies circùm undiq; ſeſe
Oppoſuere duci, ſpectent ne longius hoſtes
Telum ex inſidijs, celeres tueantur Atriden.
Ipſe nouã pennisq; habilẽ ſquallente ſagittam
Deprõpſit pharetra, neruoq; aptauit acerbos
Laturam Atridæ luctus: Phœboq; dicauit,
Cũ Zeliam attigerit ſacrã, mactare bidentum
Primitias, cornu tum forte uolatile flexit,
Et duxit longè, donec curuata coirent
Inter ſe capita, & manibus iam tãgeret æquis
Læua aciem ferri, dextra neruoq; papillam.
Extemplo celeres neruo ſtridente per auras
Proſilijt telum: cuſpisq; impulſa petiuit
Te feriens Menelae, tui caſusq; fuere
Dij memores. ictum letalem auertit Athene.
Dum celerat telũ, nuſquam tibi longius illa
Corpore diſtabat, nato quàm ſedula mater,
Cũ uetat à dulci muſcarum prælia ſomno.
Illa quidẽ ueniens, quà circùm ſutilis ambit

Bal-

Baltheus, & laterum iuncturas fibula mordet
Aurea, quaq; duplex circùm tegit ilia thorax,
Detorſit telum. tranſit per cingula, & ipſum
Thoraca infixum criſpans lorica morata eſt,
Et tandẽ extremũ perſtrinxit corpus Atridæ.
Tum niger illato defluxit uulnere ſanguis.
Mæonis aut Cariæ ueluti ſi uirgo rubenti
Tingat ebur minio, phaleriſq; imponat equorũ,
Pendentes thalamo longè quas fortè uidentes
Exoptant equites, tantũ ſi regibus apti
Ornatus extant aurigæ, & gloria currus.
Sic latera atq; ocreas currẽtes ſanguinis undæ
Tinxerunt Menelae tibi rorata cruore.
Arma uidẽs Agamẽnõ & ictũ in corpore uul
Expauit: ſtupuitq; ſimul Menelaº & ipſe (nus,
Aligerũ aſpiciẽs telũ penetraſſe ſub armis.
Tum grauiter ſocij totis ſuſpiria rumpunt
Pectoribus. dextra Menelaũ amplexº abundis
Suſpirãs lachrymarũ oculis Agamẽnõ adorſº:
Heu mihi nũc frater, quãdo hæc inopina Pe-
Sors fuit, ut rupto pcũbas fœdere mortẽ, (laſgis
Hic ne timor ſuperũ? percuſſa hæc fœdera, &
Agnorũ ſanguis ſacer & libamina diuũ (aris
Nõ uiolanda? quibus dudũ ſic fidimus, ut tu

A Occi-

Occideris frater. contemni numen Olympi
Haud impunè sinũt superi. scelera impia, quanq̃
Distulerint culpas hominũ, grauiora morãtur
Supplicia, æterni si qua est sententia cœli.
Nanq; dies aderit, sacrũ quãdo Ilium & omnis
Martia cum Priamo proles, Teucriq; peribunt.
Iuppiter altitonãs, scelerũ impia facta repẽdẽs,
Induet obscurã fallentibus Aegida Teucris
Perfidiã ulturus. sint hæc licet, heu mihi quãtũ
Mœstitiæ, & quantũ linquis Menelae doloris,
Si moriens uitæ sortẽ complebis acerbam.
Scilicet indecores sine te remeabimus Argos,
Præcipites patriæ Danaos feret anxius ardor.
Iam Priamo & Teucris insignis gloria belli
Funere parta tuo est. heu q̃ liquisse pudebit
Hic Helenã, tellusq; tui cõsumpserit ossa
Dardanis, exhausto quẽ spes dabat ante labore.
Iamiam aliquis Troũ nullo obsistente superbus,
Ingentis tumulo insultans Meneleos et umbræ,
Sic ne iaces Menelae? (feret) sic alter Atrides
Improbus ardorem belli consumat in omnes.
Ille quidẽ ad patriã tota cũ classe recessit
Expertus frustra uires, fratremq; reliquit
Tellure hostili. uos ò miserescite saltem

Infer-

Inferni manes. potius mihi terra dehiscat
Ampla satis, nostras hæc q̃ referãtur ad aures.
Tũ flauus cõtrà affatur Menelaus Atriden:
Iam solare acies, ne ue exhorresce cruorem,
Haud altè in uulnus telum penetrauit acutum,
Ferrea iam missæ repressit cuspidis ictum
Lamina, ferratus texit simul ilia thorax.
Hũc iterũ affatur prĩceps Agamẽnõ Achiuũ:
Sic pater ille deũm faciat Menelae, dolores
Iam lenire decet medicãdo uulnus acerbos.
Talthybium iubet acciri, cui talia mandat:
Vade uocaturus, siste huc Machaõta medẽtẽ
Talthybi, belligeri foueat qui uulnus Atridæ,
Arciger insignis Lycius quẽ perculit aut Tros,
Mœstities Danais, atq; ingens gloria Teucris.
Dixit. at ille gradu celeri mandata secutus,
Huc illuc uoluens oculos, circũ agmina lustrãs
Aeratas acies inter rimatur Achiuũm
Heroẽ Machaõta. procul quẽ cõminus armis
Circũstãt clypeatæ acies, quas plurima Tricæ
Terra boum generosa dedit socia agmina bello.
Hic propior fit præco duci, & sic uocib⁹ inqt:
Perge Coronide, princeps Agamẽnõ Achiuũ
Ire iubet, fratriq; man⁹ adhibere medentes,

Arciger insignis Lycius quẽ perculit aut Tros
Mœstities Danais, atq; ingens gloria Teucris.
Dixerat. ille acri turbatus uulnere mentem,
Talthybiusq; simul glomerata per agmina passo
Accelerant, ingens ubi tunc percussus Atrides
Stabat, acerba fremẽs procerũ uallãte corona.
Ille deo similis cõspectus in agmine primũ
Per media infixum detraxit cingula telum,
Quo simul educto paulũ cessere dolores.
Cingula tum soluit, ferrataq; tegmina circum,
Exuit occultum uulnus, teliq; latebras
Explorat dextra, cõcretumq; inde cruorem
Abluit, & mixto plagam linit arte liquore,
Quæ pater huic illi dederat medicamina Chi-
Hi dũ uulnus alũt diui Meneleos, in armis (ron.
Cõcurrunt Troianæ acies, pugnæq; parãt se.
Intrepidũ aspiceres Agamẽnona et arma fremẽ
Hortãtemq; uiros bello. nõ segnius acres (tem
Quadrupedes arcet, currusq; ex ære sonãtes,
Quos procul ardẽtes pugnæ seruabat habenis
Armiger Eurymedon Ptolemæi sanguine nat.
Hũc assistere equos propiꝰ iubet agmine facto,
Ardor anhelãtes cũ uiribus hauserit artus,
Ipse pedes cũctos hortatus obibat Achiuũm.

Bel

Bellorũ Argiui memores nũc sumite uires,
Non erit auxilio periuris hostibus olim
Iuppiter, at primi frangentes fœdera Troes
Vulturibus laniãda dabunt sua corpora sæuis.
Cõsortes natosq; domum super alta feremus
Aequora, & euersa raptabimus omnia Troia.
Quos uerò exangues præsenti Marte uidebat,
Argutis longè uerbis simul increpat omnes:
Dedecus Argiuũm, plebes moritura timẽdo,
Militia indigni, quorum Mauortis imago
Mẽtibus omnis abest, timidi uelut hinnuli apto
Quos labor in campo currentes laxat inanis,
Defectiq; iacent, & nulla in pectore uis est:
Haud secus attoniti armatos horrescitis hostes.
Num pelagi turmas spumosa ad littora Troum
Expectatis adhuc, firmãt ubi uincula puppes,
Visuri dextram si porrigat altus ab astris
Iuppiter auxilio nobis? sic fatus, Achiuũm
Hinc atq; hinc acies longè imperiosus obibat.
Vt Lycios alacer populos prnetrauit in armis,
Qui positi insignẽ circũ Idomenea fremebant.
Idomeneus apro similis, prima agmina bello
Struxerat, extremas Meriõe hortãte phalãges.
Hos placidè ut uidit gaudẽs Agamẽnon adorsꝰ:

Idomeneu Danaos ante omnes digne uereri,
Militiæ pariterq; domi, mensasq; per omnes
Discumbis conuiua prior, cyathoq; potiris
Vndanti primum nigro ueneratus laccho.
Ast ibi tunc alij heroes (si maximus extet)
Mensura potant media. tibi plenior uni
Stare solet crater, uelut & mihi quãdo bibẽdi
Est animꝰ. quantũ ualeat nũc Martia uirtus,
Et bello uires ostende, ut sæpe locutus.
Tunc ille affatur cõtrà, & sic uocibꝰ infit:
Atride, me nulla dies à fortibus ausis
Dissimilẽ arguerit. iamiam spectabis amicum
Qualem optas, bellumq; animo flagrãte subibo.
Exhortare duces alios, atq; agmina pugnæ.
Quandoquidẽ primi uiolarũt fœdera Troes,
Certãdum est armis. pœnas dẽt sanguine rupti
Fœderis. hinc abijt mentem lætatus Atrides.
Mox ille Aiaces geminos offendit in armis,
Quos acies densæ peditũ post terga sequũtur.
Ac ueluti nubes scopulo quã spectat ab alto
Per mare rumpentẽ Zephyri sub flatibus atrã
More picis, pastor trepidãs procul horret iniqui
Tollentẽ imbriferas cœli, pelagiq; procellas,
Tum rationis inops pecudes tutatur in antro:

Haud

Haud secꝰ arua terũt cõdensæ in bella phalãges
Horrendæ clypeis simul & surgẽtibus hastis.
Hos procul aspiciẽs Argiuũm ductor Atrides,
Vociferans altè uerbis affatur amicis:
Aiaces magni, quorum fera pectora thorax
Ambit, & æratæ stant cinctæ ad prælia gẽtes,
Haud opus esse reor uos ultrà incendere bello,
Hortatu callent uestro pugnare cateruæ.
Iuppiter ò summe, ò Palla, et uagꝰ ignis Apollo,
Omnibus hic ardor fieret: nam Troia sub armis
Et Priami imperiũ caderet populãda Pelasgũm.
Sic ait, hos linquens alios hortatur Achiuos.
Venerat ad Pylios ubi struxerat agmina Nestor
Exhortãs forti socios cõcurrere pugnæ.
Hic magnũ Pelagonta suis, & Alastora turmis,
Hæmoña dat Cromiũq; duces, simul atq; Biãta
Ductorẽ populorũ equitũ. currumq; potentes
Prima acies in fronte locat, peditũq; sequũtur
Agmina lecta uirũm, fortiq; in robore plebem
Imbellem statuit medio, pugnentq; coacti
Incluſi. primum uetat admiscere iugales
In populum, turbent ne acies. mox fidere quenq;
Cursibꝰ aut frenis prohibet, ne solus in hostes
Irruat, & longè quantũ sinit impetus erret.

Tum ſimul ire acies, cõſertaq; robora in hoſtẽ
Fluminis in morẽ prorũpere, fluxaq; paſſim
Debiliora monet, hoſtiles figere currus,
Curribus ex iſtis præſtat pugnãtibus haſtas
His olim multas uerterunt uiribus urbes
Antiqui heroes. Neſtor ſic belliger artem
Bellorum expertus lõgo mõſtrabat ab uſu,
Quẽ procul ut uidit, gaudẽs affatur Atrides:
Si tibi diue ſenex animũ par robur, & auſus
Corporis æquarent uires & fortior ætas.
Sed te fracta ſitu, neruiq; effœta ſenectus
Obruit. ò utinam iuuenili in pectore robur
Afforet, atq; annos ſinerent mutare ſeniles
Numina, uel tali iuuenesq; ſeneſcere ſenſu.
Tũ Neſtor (quanq; ſenior tamẽ armiger) inqt:
Ipſe quidẽ Atride rurſus iuueneſcere uellem,
Qualis erã diuum cum Ereutaliona peremi,
Attamẽ haud ſuperi mortalibus omnia præſtãt.
Fortis eram quõdam iunior, nunc longa ſenect⁹
Conficit, & ſenſus immutat robur aniles.
Verum equidẽ medius populos in bella fouebo
Conſilio, qui ſolus honos ſolet eſſe ſenectæ,
Tela manu iaciat miles cui fortior ætas,
Et feriant iuuenes fidunt qui uiribus hoſtem.

Sic fatus Neſtor, gaudensq; receſſit Atrides.
Tũ properãs uidit Petheos Meneſthea magni,
Quẽ circũ adſtantẽ populi glomerãtur Achiui
Verborũ artifices. huic proximus acer Vlyſſes
Ingenio ſtabat, Cephalenorũq; cohortes
Stãt ferro accinctæ circum, bellũq; morãtur.
Nõdũ horũ populi rumor ſublatus ad aures
Venerat hic primũ miſceri in bella cohortes.
Spectãtes ſtabãt Teucroſq; erumpere pugna,
Cõminus, Argiuũq; ſequi ſimul agmina cõtra,
Mox ipſi irruerẽt. quos ut ſpeculatus Atrides,
Vocib⁹ increpuit: Petheos ſate ſanguine magni,
Et tu ficte dolis, uulpinæ & fraudis abunde,
Quis metus imbelles, quæ uos tã ſera moratur
Segnities? alios ſpectatis in arma ruentes,
Cũ deceat uos ante omnes pugnare priores.
Vos olim acciti dapibus, quas forte paraui,
Cũ primũ audiſtis, mẽſis ſuper, arma furẽtes,
Induitis, carnes auidiq; aſſumitis aſſas,
Vndantesq; mero pateras inuergitis aluo.
Vos etiam ante decẽ ſpectabitis ire cohortum
Præſidia in pugnas hoſtilibus obuia turmis.
Tũ cõtra intorquens oculos affatur Vlyſſes:
Qualis ab orbe tui uox. excidit oris Atride?

Qui ſegnes belli nos arguis, agmina quando
Marte calent aĩo, quãdo hæc tibi cura, uidebis
Telemachi genitorẽ acies irrumpere primùm
Hoſtiles, & te mentiri, & uana tuliſſe.
Vtq; illum agnouit ſubito caluiſſe furore,
Subridens iterum ſic eſt effatus Atrides:
Diue Iouis Laërtiade ſate ſanguine magni,
Haud ultrà ſæuire decet, q̃ iurgia præſtent
Irarum cauſas. tibi nulla iniuria per me,
Nec iubeo bellare quidẽ, non turbida menti
Conſilia aſſuetus miſcere & uertere ſenſus.
Noui animũ uigilẽ laudis. iãq; iſta (quid ultra?)
Vana dabunt ſuperi. ſi quid cõmiſimus in te,
Pœnitet, & nugas uirtus aboleſcet inanes.
Sic fatus, gradiens alios offendit Achiuos
Magnanimũ aggreſſus Diomedẽ. hic currib⁹ al
Et Stelenus magni natus Capaneos agebãt (tis
Quadrupedes, uultu ſimul hos affatur acerbo:
Tydide armipotẽs qs te metus obruit? aut quô
Effera uis animi patriæq; receſſit imago
Virtutis? non ſic patrem timor arguit olim,
Obuius aduerſos totiens qui terruit hoſtes.
Sic referunt qui tum illius uidere labores
Egregios. ego nil memini, licet ipſe Mycenas

Ve-

Venerat abſq; armis ſocio Polynice receptus
Hoſpitio. Argiui cogebant undiq; belli
Præſidia, ut ſacræ uaſtarent mœnia Thebæ.
Et belli uires, ſicut uoluere precando,
Obtinuere quidem, niſi Iuppiter altus ab aſtris
Signa daret, totos quibus ille exterruit Argos.
Huic tum fama uiro nullos æquabat in armis.
At poſtq̃ herboſi uenere Aſopidos undas,
Tydea legatum Thebas miſere Pelaſgi.
Ille, ut erat fidens animis, id ſolus obiuit
Munus, & ingreſſus multos Etheocleos aulam
Oedipionidas menſis diſcumbere uidit,
Hic ubi nullus erat qui ſe tueretur amicum,
Terrorẽ iniecit Thebis: quosq; ille laceſſit,
Solus Ethionidas uaria in certamina uicit,
Auxiliũ & uires tantum dabat Attica Pallas.
Illi indignantes, ſecreta in ualle latentes
Inſidias ſtruxere duci. ueſtigia retro
Dum ſeruata legit, proceres coguntur in unum
Quinquaginta, illi mortẽ latura iuuentus.
Horum ductores dijs immortalibus æqui,
Hæmonides, Mæõ, & Echioni⁹ Lycophõtes.
Tydeus hos homines lætum ſibi ferre parãtes
Exitio affecit. tantũ dedit ire deorum

Au-

Auſpicijs ductus, Thebas qui mira referret
Mæona. talis erat, nulli uirtute ſecundus
Aetholius Tydeus: natum tamen ille reliquit
Alloquio ſeſe meliorem, at uiribus infrà.
Sic fatus, regẽ longè ueneratus Achiuũm,
Nil cõtra eſt auſus Diomedes inclytus illum.
Tum Stelenus magni natus Capaneos adorſus,
Vera quidẽ noſti, quæ nunc mentiris Atride.
Nos patribus lõgè præſtantes gloria tollit,
Nos min⁹ Argiuũm populorũ ad mœnia Martis
Duxim⁹, & ſacrã Thebarũ euertimus urbem.
Nos Iouis auſpicijs intẽdimus hactenus, illi
Irati fatis temerè indignantibus auſi
Occubuere, ſui pœnasq; dedere furoris.
Nos quibus aut igitur noſtros dignare parẽtes
Laudibus, Atride? cõtrà tum Martius inquit
Tydides, uetuitq; loqui, & parère coëgit:
Haud ego te argueri populorũ rector Atride
Hortantẽ Argiuos. pugnat uictoria quando
Te penes, atq; ipſum ſequitur te gloria belli,
Si Troas uincent Danai, ſacrumq; reuellent
Ilion: & uictis luctus te triſtis Achiuis.
Eia agè nos igitur Stelene accĩgamur in hoſtes.
Dixit, & armatus curru uiolentus ab alto

Pro-

Proſiliſt. ſonitũ pectus ſuper, arma dedere
Horrẽdum, quo uir quicũq; horreſceret ingẽs.
Haud aliter denſatæ acies ſuper arua mouẽtur
Ductorũ impulſæ ſtrepitu, uelut eminus undæ
Stridentis pelagi Zephyris miſcẽtibus æquor
Paulatim ſeſe tollunt, mox flatibus actæ
Vorticibus rapidis longè glomerãtur in altum.
Tellure illiſi refluunt ſuper æquora fluctus
Spumoſi, & ſalſæ rorant aſpergine cautes.
Agmina ductores animare in bella uideres
Effari nil auſa metu, ſed pectora tantùm
Marte calent, acies uarijs luxere ſub armis,
Progreſſæ in numerũ. cõtrà tũ plurima Troum
Turba fremit, pecudũ ſimilis, quas paſtor ĩ aula
Dines agit, ſepta patulas ad ouilia mulgens.
Aſſiduos referunt circùm balantibus agnis
Ad uoces ſtrepitus: talis ſuper agmina Troum
It rumor, uaria in mores, & diſſona linguis.
Hos acuit Mauors, aſt illos Pallas Athena:
Terror utroſq; tenet, idem pauor occupat oẽs:
Rixaq; mortiferi ſoror et comes horrida Martis
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq; ſolo, & caput inter nubila cõdit,
Per populos præceps rumore accenditur acri,

Ly

In medium lites affert, ac ſuſcitat iras.
Hæc ubi peruenit, campo furibunda ſuperbi
Spectatrix belli ſedit, rabiemq; per omnes
Miſcuit, unde oritur gemitꝰ mortesq;, dolorq;.
Aduerſi poſtq; apparent, tum tela reductis
Protẽdunt longe dextris, & ſpicula uibrant.
Iamq; intra iactum teli progreſſus uterq;
Cõſiterãt, ſubito erumpũt clamore furentes.
Miſſilibus feriunt clypeos, thoracas ahenos,
Pectora pectoribꝰ, clypeis clypeosq; repellũt
Connixi. ſtrepitu uario fremit Ilia tellus.
Fit gemitus morientũ, & mixta cæde uirorum
Semineces hinc inde cadũt, fluit undiq; ſanguis
Per terram, ueluti plures de mõtibus amnes
Per caua ſaxa ruunt, aucti pluuialibus undis,
Miſcentur ſimul, & uiolenti fluminis inſtar
Rauca ſonãt, ſtrepituq; pauet de uertice paſtor.
Haud ſecus immixtis oritur gemitusq;, cruorq;.
Hic primũ Antilochꝰ pugnãtẽ & dira fremẽtẽ
Dardanidũm ĩplicuit Thalyſiaden Echepolum.
Excuſſis galeæ criſtis ſub fronte cruentum
Traiecit telum, cuſpisq; impulſa per oſſa
Tranſilit, & nigræ lucem clauſere tenebræ.
Ille ruit medio uelut in certamine turris

Vul-

Vulſa ſolo, lapſum rapto pede ductor Abãtum
Calcodontiades Elephenor in arua trahebat
Rapturus ſpolia, ac inhians hoſtilibus armis.
Haud uotum tulit incautus: nam flexus apertũ
Dat latus. obſeruans oculis id fortis Agenor
In læuum uerſus tranſuerberat ilia ferro.
Singultantẽ animã trepidosq; extinxit in artꝰ.
Hic Teucrũm Danaumq; ſimul pugna aſpera
Implicuere inter ſeſe, legitq; uirum uir (ſurgit.
Exitio affecti rapidorum more luporum.
Hic Anthemione natum Telamonius Aiax
Simeſium excepit, teneri cui protinus anni
Impubesq; genæ, quondam quem mater ab Ida
Diſcedens genuit rapidi Simoentis ad undam,
Dum pecora infelix uiſenda parentibus egit,
Simeſiumq; ſimul fluuij de nomine dixit.
At non hic miſeræ præſtare alimenta parenti
Eualuit, uitæ ſpacio breuiore potitus.
Obuius huic Aiax ferratum haſtile mamillæ
Magnanimus dextræ intorſit, pectusq; repente
Trãſilit atq; humeros extra. tum pronꝰ in aruis
Corruit, & totus telluri inſternitur atræ,
Qualis adulta ſolo pingui ſinuoſa uirentes
Populus in ramos, nigra quam forte bipenni

Arti-

Artificis cædit manus, acri ut robora curru
Arte rotasq; paret. iacet illa in littore, donec
Arescat. talis cecidit prostratus ab armis
Anthemionides. Aiacis uulnere ut illum
Vidit Priamides confectum Antiphus acerbo,
Per medios ruit, & iaculum proiecit in hostem.
At non Aiacē, sed fixit cuspide Leucon
In latus. hic magni fuerat comes unus Vlyssi
Carior ante alios. qui dum Simesion aduncа
Ad socios traheret dextra, confossus arenæ
Defunctū iuxta cecidit, dextraq; remisit.
Tunc Ithacus cari comperta morte sodalis,
Perfurit, ac rapto prorumpit in agmina telo.
Bellator ualidis proiecit uiribus hastam
Per medium, Troes teli uenientis ab ictu
Seducunt sese. diræ non irrita mortis
Hasta uolat longè, meditantem prælia pulsat
Democoonta nothū Priami, qui solus Abydo
Ardentes conduxit equos. per tempus utrunq;
Illa subit, nigræq; oculos clausere tenebræ.
Corruit in præceps, sonitū sup arma dedere.
Tūc retrò incipiūt Teucri et mauorti⁹ Hector
Ferre pedē, Danai facto clamore fremebant,
Cōcurrūtq; ultrà, & spoliāda cadauera raptāt.

Pergamo ab excelsa pugnas dū spectat Apollo
Palātesq; Phrygas, sic ira turbidus inquit:
Ite alacres (quid'nā Troes dubitatis?) ī hostes.
Nō lapis est illis, nec durū in corpore ferrum,
Vt nequeant armis uiolari, & uiribus angi.
Nō hic æquoreæ Thetios bellator Achilles,
Puppibus in mediis sed tristem digerit iram.
Sic deus excelsa Teucros affatur ab urbe.
Excitat hic cōtra Danaos Tritonia Pallas,
Ingrediens lapsos reficit, uiresq; ministrat.
Tunc Amaryggiden fatum Diorea ligauit.
Hūc Pir⁹ Imbrasides, Thracū qui ductor ab oris
Venerat, iniecto percussit crura molari.
Perfregitq; genu, neruos cōtriuit & ossa.
Collapsus tandem iacuit resupinus in aruis,
Ad sociosq; manus anima fugiente tetendit.
Tum Pirus hūc iterū currēs percussit acuto
Vmbilicum iuxta ferro. fluxere cruore
Viscera cōmixto, & lucem clausere tenebræ.
Dum furit, illius percussit pectora Thoas
Aetholius, iaculoq; animæ spiramina fixit.
Tum propior ualidū deducit uulnere telum
Magnanimus Thoas, gladioq; euiscerat aluum,
Vna eadēq; uia sanguisq; animusq; sequuntur.

Non tamen exuuias, licet ingens uiribus ille,
Eripuit, longis facto simul agmine Thraces
Obnixi incurrunt hastis, hostemq; repellunt.
Sic illi exanimes utrinq; per arua iacebant
Vulneribꝰ mixti, Thracũq; Epathrũq; cateruæ,
Ductoresq; ipsi: sanieq; inuoluitur omnis
Turba uirũm, quis enim cõfusæ stragis aceruos
Ediderit? non si media inter prælia Pallas
Duxerit illæsum dextra. tot millia Troum
Argiuumq; die passim cecidere sub illo,
Implicitiq; iacent per mutua uulnera fossi.

QVARTI LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER QVINTVS, NICOLAO Valla interprete.

HIC iam Tydidæ Diomedi Pallas Athena
Fulgorem uiresq; dedit, quo maior in omnes
Surgeret Argolicos: aspectu illustrat honoro.

Ardet apex galeæ cristis, ac uertice flamma
Fũditur, & tremulos umbo uomit aureus ignes.
Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda
Extulit os cœlo sacrum, longeq; coruscat:
Tydidæ talis species radiabat ab armis.
Per mediũ pugnæ, frẽdet quã plurimꝰ horror,
Irruit in Teucros. diues purusq; sacerdos
Vulcani geminos Dares ad prælia natos
Ideum Phegeũq; uno super axe comantes
Miserat insignes belli. tunc obuius hastam
Tydidæ Phegeus humeri quã tegmina surgunt
Cõiecit, ærato procul illa umbone repulsa est.
Tydidæ contrà dextram non irrita liquit
Hasta, papillosum pectus trãsuerberat hostis.
Dat gemitũ armorũ pulsu conterrita tellus.
Deserit Idæus Phegeũ pulchrosq; iugales,
Expectare pauẽs Diomedẽ fratre peremptο.
Haud nigrum poterat fugiens euadere fatum:
Sed patris orbati sortẽ miseratus acerbam
Mulciber, obscuro fugientem texit amictu.
Ille rapit currum socijs, pariterq; iugales
Imperat ad naues duci. tum cætera Teucrũm
Idea turba uidẽs pauitãtem, & Phegea lapsum
Inter lora rotasq; procul densantur in unum.

Hic Pallas Martẽ cõplexa his uocibꝰ orſa eſt:
Bellipotẽs Mauors hominũ populator, et urbiũ
Euerſor, Troas Danaosq; in bella quid ultrà
Vrgemus? noſtris pugnent ſine uiribus omnes:
Cedamus, uincant tantũ quos uincere mauult
Iuppiter, atq; ipſos comitetur gloria belli.
Nos procul amoti Iouis hinc uitabimus iram.
Sic effata, deum totis ſubtraxit ab armis
Et ſtatuit longè herboſi Scamandros in aruis.
Acrius hic inſtant Danai, fugitq; uirum uir,
Deficiũt Troes. princeps Agamẽnõ Achiuũm
Altronum Odion ductorem perculit haſta
Pectus in aduerſum. micuit trans terga cruẽta
Cuſpis, & è curru cecidit reſupinus in aruis,
Deſuper arma graui ſonuerũt quaſſa fragore.
Licius hic Phæſton rapit Idomeneus ab alto
Mœonio genitum, Boro qui ex ubere Tarma
Venerat: hunc ualida pugnantẽ uulnerat haſta,
Et dextro affixa ex humero tremebũda pepẽdit
Ille ruit, Stygiæq; oculos clauſere tenebræ,
Et ſocij exuuijs ſpoliare cadauera currunt.
Hinc Strophio genitũ fugientẽ magnꝰ Atri-
Venatu egregiũ, Scamãdrõ traijcit haſta, (des
Deha quẽ docuit nemoraleis currere montes,

Et terrere feras iaculisq; agitare fugaces.
Sed nec diua uirum, celeresq; in bella ſagittæ,
Nec iuuere quibus cunctos ſuperauerat arma,
Nanq; humeros inter fugientis cõijcit haſtam
Atrides Menelaus. micuit trans pectora ferrũ,
Dat ſonitũ ingentem curru delapſus ab alto.
Tunc Myreonæa currens exceptus ab haſta
Pheredus Harmonides, coluit quẽ Pallas Athe
Omnia q; noſſet manibus faciẽda per artes. (na
Hic Paridi inſtructas puppes æquauit in undis,
Principiũ infauſtũ Teucris, ipſiq; futurum
Exitio, monitus qui non audire deorum
Eualuit, lũbis proiecta ſuperuolat haſta,
Oſſibus effractis inuenit uiſcera cuſpis,
Suſpirãsq; oculos æterna in morte ligauit.
Pedea Phylides cõnixus corpore Meges
Excipit arte Nothũ celebri, quẽ diua Theano
Erudijt ſtudijs tantum gratata mariti.
Martius hũc Meges lõga ferit eminus haſta
Ceruice obuerſa, neruorũ ubi nexilis hæret
Stirps capiti. lingua cuſpis porrecta ſub ipſa
Per dentes inuenit iter, cum frigidus aruis
Decidit, & ferrum moriens hoſtile momordit.
Eurypylꝰ diuũ Emonides Hypſenora magno

Dolopione ſatũ, dudum qui ſorte ſacerdos
Scamandri fuerat, populis ducibusq; uerendus
More dei, ſtricto gradientẽ intercipit enſe,
Et ſolidũ magnaq; humeri cũ parte lacertum
Amputat. effuſo cõmixta in ſanguine dextra
Decidit, ac ſubitò moriens expalluit aruis.
Talia per cãpos paſsim dum funera Graij
Edebant, medios Tydides tranſilit hoſtes.
Haud utris bellũ gereret, Teucris ne ſuis ne
Cernere erat, Danaos tantũ tulit impetꝰ ultra.
Hæc uerba non ſunt Homerica.
Tegmina nulla ualẽt, nec quisq; ex hoſtibꝰ audet
Pugnando tẽtare uices: pcul arma frementis,
Mortiferosq; ictus, & criſtas caſsidis horrent.
Ac ueluti torrẽs qui multis imbribus auctus,
Aggeribus ruptis, hominũq; boũq; labores
Sternit, & inſertos euellens gurgite pontes,
Fertur in arua furẽs: rapido ſic Martius omnẽ
Percurrens cãpum Tydides agmina uertit,
Cõfertosq; licet perturbat uiribus hoſtes.
Vt procul hunc acies uidit Lycaonius heros
Vndiq; rumpentem, lunato inſenſus ab arcu
Vulniferũ laxat telũ, quaq; æra fatiſcunt
Thoracis tranſit, dextroq; infigitur armo.
Tranſadijt cuſpis, micuit de corpore ſanguis.

Hic

Hic ſubitò illati quem gloria uulneris auget,
Pandarus exclamat, Longè conuertite Troes
Magnanimi currus auriga, & ſumite uires.
Scilicet Argiuũm melior confectus acerbo
Vulnere, nec ſperẽ teli uim ferre ſupremam,
Quod mihi iã neruo manibꝰq; aptauit Apollo,
Nec uoluit Lycijs quõdã me excedere fruſtra.
Talia iactabat. neq; enim cõſumpſit acerbum
Tydiden uulnus, ſed iam penes ipſe iugales
Excedens, Stelenum ſic eſt affatus amicum:
Hactenus ò Stelene potui, nunc uulnus acerbũ
Cõficit, hãc humeris actutum euelle ſagittam.
Sic fatus. curru Stelenus mox deſilit alto,
Et penitus dextra telum de uulnere traxit.
Tũc niger ex humero totis cruor effluit armis.
Saucius ille preces tandẽ ſic reddit Athenæ:
Exaudi me nata Iouis Tritonia Pallas,
Pugnantẽ totiẽs duro ſub Marte parentem,
Me quoq; ſi dextro fouiſti numine, da nunc
Horrentes tenebras nigræ uaneſcere mortis,
Admotũq; uiri pectus lacerare ſuperbi,
Qui dudum feriens nitidum me cernere ſolem
Iactatus non poſſe diu. ſic fatur. Athena
Audijt orantem, propiusq; admota lacertos

Contingens totos uires infudit in artus,
Exhortata ducem sic ore affata sereno est:
Tydide armipotēs, Teucrū ne horrosce tumul
Nec pugnare time. patriū tibi robur ĩarmis, (tq;
Quale dedi Oenidæ quouis sub Marte potēti.
Quinetiā ex oculis nubē quæ plurima circùm
Mortales hebetat uisus, operitq; tenebris,
Eripui, ut pariter diuos homines q; uideres.
Si quis in hoc superū fautor certamine Teucris
Venerit, excepta tantum uiolare Dione
Parce deos. illam (si uenerit) excipe ferro,
Sit Ioue nata licet. Pallas sic fata recessit.
Talibus incensus dictis Aetolius heros
Acrior ad pugnā redit, ac uim suscitat ira.
Vt leo cum pleno ferus insidiatur ouili,
Quē feriēs lōga pastor non conficit hasta,
Saucius ille thoros quatit, impauidus q; minax q;
Ingreditur caulas, fremitu per ouilia sæuus
Grassatur, cū segne pecus densatur in unum:
Haud sec⁹ aduersos crudescit ductor in hostes.
Astynoon populi pastorem, & Hipenora ferro
Percutit. ast illum fixit penes hasta papillam,
Huic humerū stricto & totū tulit ense lacertū.
Hos linquēs sequitur Polidō et Abāta fugaces,
Quos

Quos sacer Eurydamas genuit, qui somnia doct⁹
Scire uirūm, natis Troiana ad bella profectis
Somnia non cecinit, melior sed Martius illis
Interpres soluit Tydides somnia ferro.
Post hos ĩplicuit Xanthō, pariterq; Thoone
Phenopo genitos annis pubentibus ambos.
At pater audita natorum cæde, penates
Seruabat lugens, æuoq; exhaustus anili
Haud ultra sobolē sperat cui lauta relinquat
Rura suis longos atauis possessa per annos.
Nanq; animā ferro Diomedes fortis ademit
Ambobus patri steriles in luctibus annos.
Cū natos redĩsse sibi non uiderit ultra,
Cognatisq; domos, & pinguia culta reliquit.
Tū geminos Priami natos Echemona leto
Et Chromion curru stantes detrusit in uno,
Vt leo prosiliēs pascentē in terga iuuencum
Aut armentalē uaccam prosternit in aruis:
Sic hos Tydides curru super arua cadentes.
Tū spoliare uiros socijs, rapere inde iugales
Imperat, exuuiasq; omnes inferre carinis.
Hunc postq; Iliacas uidit turbare cohortes
Aeneas, celerat pugnātum ubi plurima sæuit
Tēpestas, natū explorās Lycaone per omnes.

Aſt illum poſtq̃ media inter millia uidit
Bellantem, ſeſe ante ferẽs ſic ore profatur:
Pãdare nunc ubi ſunt tela exitialia, & arcus,
Gloria qua nullus ſe iã tibi Dardanus æquat,
Nec quiſq̃ Lycius melior tibi prætulit heros?
Eya agè tende uiro iaculũ, manibusq; precatus
Ante Iouem paſsis, qui nũc tot funera Teucris
Per campos infert, & uiribus agmina uertit.
Quis, niſi fortè deus, ceſſantibus ordine ſacris
Iratus Teucris ſtrages tot miſerit atras?
Dura quidẽ res eſt mortalibus ira deorum.
Ille refert cõtrà, Teucrorũ maxime ductor
Aenea, longè tantum (ni fallor) ab armis
Illum ego Tydiden hominũ del ebile fulgur
Eſſe reor, noſco triplices in caſside criſtas,
Et clypeum, & currus. ſed nõ ego certior idem
Sit'ne deus. certè non hic ſine numine magno
Tãta mouet diuũm, quiſq̃ ſtat proximus illi
Nube latens, alio qui corpore uulnera torquet.
Iamdudum cõtrà telum iaculatus, & armo
Infixi dextro, laxat quà brachia thorax
Orbe cauo, Stygioq; ducem truſiſſe ſub orco
Speraui, fruſtra uires expertus in illum
Tela dedi, deus hic aliquis mihi protinus ictus
Fru-

Fruſtrãtur, fatis inij iam bella ſiniſtris.
Tum curr⁹, & equi deſunt, qbus ipſe p hoſtes
Inferar. undenos Lycaonis in atria currus
Aeratos circùm, peplis phaleriſq; decoros,
Inſtratosq; oſtro geminos, ad quenq; reliqui
Cornipedes, qui nũc tenues paſcuntur auenas,
Ordeaq; aſſueti bellis. mihi ſæpe Lycaon
Ducere quadrupedes uẽturo ad prælia ſuaſit,
Troianos ut eques inter uerſarer equeſtres:
Nũc repeto infelix monit⁹, quos antè refelli.
Linquere equos duxi melius, ne Marte perenni
Pabula deficerent: nitidi ſtabulantur in altis
Aedibus, ad ſacrum ueni pedes Ilion arcu
Fretus, & his tandẽ quæ nil ualuere ſagittis:
Nanq; duces geminos dudum ſine funere fixi
Præſtãtes armis diuũm, Menelaon, & ipſum
Tydiden, fuſo rubuerunt membra cruore,
Quo magis iratos acui ſuper agmina Troum.
Has equidẽ rapui fortuna obſtante ſagittas,
Suſpẽſosq; arcus ramo, quãdo Ilion altum
Acceſsi Teucris, traxit me plurimus ardor
Hectoris auxilio. felix augere Pelaſgos
Nõ ceſſat fatũ. quòd ſi patriãq; laresq;
Rurſus ut aſpiciã dabitur, charosq; parentes,
Mox

Mox caput hoc humeris Danaũ qcũq; recidat,
Hos ego tum manibus fractos flagrãtibus arcus
Cõijciam flammis, sic dij mea uota sequũtur.
Tũ cõtrà Aeneas, Hæc iã desiste loquendo
Pãdare, præstat enim Tydidæ occurrere forti.
Scãde meos currus, quãtũ per aperta uolãtes
Prosiliant cursu nunc experiere iugales.
Nam si fortè iterũ Tydidæ gloria belli
Fulserit, & grauior Teucros Iouis ira sequetur,
Versi urbem cursu uolucri tutumq; petamus
Effugium, cape lora manu, compelle sonoro
Verbere quadrupedes, descẽdo, et bella subibo
Ipse pedes pugnãs, uel equũm moderabor habe
Et tu Tydiden fatali intercipe ferro. (nas
Dixerat Aeneas, contrà Lycaonius heros:
Aenea tute ipse & frena, & uerbera, & axes
Sol⁹ habe, assuetusq; tuos auriga iugales,
Obliquosq; regat currus, ne fortè recusent
Iussa aliena pati, passimq; per arua furentes
Assueti imperio domini retinacula rumpant,
Et pauidi alterno longè rectore trahantur,
Exoptentq; tuos monitus, mox irruat in nos
Tydides, perimatq;, & equos sibi raptet, & ar
Ergo tuos rege cornipedes, ego lõgi⁹ hasta (ma
Ex-

Excipiam uenientem. ambo super axe ferũtur
Tydiden contra. Sthelen⁹ quos inclytus armis
Vt procul aspexit, sic ore exclamat aperto:
Tydide Diomede animo gratissime nostro,
Ipse ego nunc geminos in te torquere iugales
Prospicio heroas: alter præstantior arcu
Pandarus ante alios natus Lycaonis: & alter,
Aeneas Anchisiades acerrimus armis,
Quẽ Ven⁹ alma parẽs genuit Simoẽtis ad undã,
Nec te magnanimæ laudis ferat ardor in hostes
Vsq; adeo ut nimium pereas ingẽtibus ausis.
Huic toruo contrà Tydides lumine fatur:
Talibus ardentẽ pugnæ præuertere frustra
Sollicitas mentẽ uerbis, fuga nulla sub armis
Degenerẽ arguerit, sunt & mihi fortia bello
Pectora, uisq; animi. qd enim moror obui⁹ ipsis
Hostibus ire pedes, geminosq; lacessere ferro?
Dũ mea bellipotẽs modò me tueatur Athena,
Diripientur equi retrò, uel pronus uterq;
Corruet, aut alter. q; si mihi candida Pallas
Amborum illato dederit de funere laudem, (det
Hauri aĩo hæc memori, te nũc mora nulla retar
Quĩ ad equos pperes Aeneæ, et corripe dextræ
Frena citatorum, totoq; ex agmine raptos
(Hor

(Horrendū quanq; fremitent) ad littora ducas.
Illorum de prole genus traxisse feruntur
Quos dedit æthereo regi de semine Troo
Iuppiter altitonās preciū Ganymedis adempti
Ante alios longè uolucres, quos tota sub axes
Sidereos nutrit tellus, ac lustrat Apollo.
His armentales clam Laomedonte per agros
Subdidit acer equas Anchises, inde iugales
Sex tulit, & geminos efflantes naribus ignes
Aeneæ dedit, ipse alios ad pabula seruat
Auxilio belli. quibus hic si fortè potiri
Cōtigerit, laudis quantū referemus ad Argos!
Sic alternantes hi dum sermone fruuntur,
Accelerant illi gressus, hostiq; propinquant
Et primum affatur Lycaonius ore proteruo:
Tydeos armipotēs magni sate sanguine frustrā
Vulnere quem dudum nostræ petiere sagittæ,
Rursus ut experiar ualida nunc cōmin⁹ hasta
Veni equidē, num tela magis felicia sint hæc.
Dixit, & intorquens quantis non uiribus hastā
Ante tulit, forti clypeo super ingerit ictum,
Quē penetrās medio cuspis thorace retēta est.
Tum satus ingenti clamore Lycaone fatur
Exultans uicisse ratus, Non irrita uoti

Hæ-

Hasta subit ferrum, nunc altè in corpora pressi,
Nec superesse diu poterit, mihi gloria tanti
Per gentes ierit leti, laudesq; ferentur.
Tunc illi intrepidus contrà fatur Diomedes:
Pandare uana putas, nec quicquā corporis ict⁹
Perstrinxit, nostrū mage nūc penetrabile telū
Experiere: prius uos hinc non ire licebit,
Arida quàm uestro satietur sanguine tellus.
Hæc dicens iaculum conuersa cuspide uibrat,
Et iacit, at Pallas medijs in naribus illi
Detorsit ueniens subitò, dentesq; per ipsos
Cuspis it, extremæ radens superantia linguæ
Transilijt, fossa micuit ceruice cruenta.
Corruit in uulnus, gemitū super arma dedere,
Vno animus simul & sanguis effluxit hiatu,
Armorum ingenti sonitu expauere iugales.
Tū celer à stricto mucrone horrēd⁹ & hasta
Desilit Aeneas, ueritus ne exangue cadauer
Corriperent Danai, ueluti leo uiribus audax
Prostratum circa ferrugine clarus obibat
Dētib⁹ infrendēs morti dare quenq; parabat,
Instātes iāq; hos clypeum, nunc uertit ad illos,
Ingeminatq; ictus. acri tum percitus ira
Tydides, magna saxum ui corripit ingens.

Vix

Vix illud gemini ualida ceruice ſubirent,
Qualia nūc hominū producit corpora tellus.
Illa manu raptū celeri detorquet in hoſtem,
Excuſſitq; genu neruos, & ferrea circum
Tegmina pelliculæ paulū ſcidit aſpera cautes.
Incidit ad terram duplicato poplite nixus
Aeneas dextra, tenebriſq; adopertus ob ictum
Lumina, iam tenues uitā exhalaſſet in auras,
Ni cōplexa Venus natū Citherea lacertis
Splendenti peplo Danaûm texiſſet ab armis
Traxiſſetq; uirum denſo per inane tumultu,
Ne quis in occurſu lapſum contingere ferro
Vectus equo celeri, uitāq; extinguere poſſet.
Tū Stelenus memor imperij, quos ipſe regebat
Ad currum cōpeſcit equos, pugnāq; remouit,
Et procul aſtrictos in frena reliquit habenis.
Actutum aggreditur crinitos inde iugales
Aeneæ, denſoq; obliquat ab agmine raptos.
Deipilo, quo non erat alter amicior illi,
Tradidit. hic uelox, omniq; induſtrior arte
Tydidæ ad naues duxit, licet uſq; frementes.
Ille ſuos tandem ſumptis repetiuit habenis,
Tydiden mox pone ſubit, qui turbidus ira
In Venerem fertur bello, quia debile numen

De-

Degeneremq; deam norat, non qualis Athena
Bellica, non urbes qualis populatur Enio,
Sed cui nil magnæ uirtutis in arma fuiſſet.
Tunc acies inter ſpectans rotat acrius enſem.
Quā Venus ipſa fugit, pepli uelamina ferro
Diſcidit ambroſij, Charites quæ munera diuæ
Texuerāt, mediūq; infodit uulnere dextro,
Vnde cruor fluxit, qualis ſolet eſſe beatis
Numinibus. neq; enim cruſtis cerealibus illa,
Nec nigro dapibus ſumptis ueſcuntur Iaccho,
Sic diui exangues, immortalesq; uocantur.
At Venus ingenti grauiter cōcuſſa dolore
Vociferat, natūq; manu, peplumq; reliquit.
Actutum Aenean obductu nubis Apollo
Eripuit leto, ne quis celer hoſtis amicam
Hauriat illi animā longē, mox uoce ſuperba
Tydides clamat fugienti, & iurgia diuæ
Multa refert, Magno pugnas Ioue nata uirorū
Sollicitas, luxu molliq; aſſueta furore.
Num tibi fœmineos ſatis eſt incendere ſexus?
Quinetiā inſidias acies media inter & arma
Auſa paras Danais? non hæc tibi prælia diuūm
Dat pater. armiſonū ni ptinus improba cāpum
Deſeris, hoc ipſo diſces manſueſcere ferro.

C Dixe-

Dixerat. aſt acri Venus exanimata dolore
Multa gemit, pulchros artº cruor undiq; mollit.
Tunc Iris cõplexa deam uentoſa gementem
Abſtulit armorum ſtrepitu per inania uelox,
Et Martem ante ipſum pugnæ qui læuº in haſta
Nixus erat, curruq; ſedens ſpectabat Achiuos,
Deduxit lachrymantem, elaſſa in poplite fluxis
Voce deum lachrymis ſic eſt affata trementi:
Da rogo chare tuos frater mihi cede iugales,
Vt uehar æthereos miſera hĩc ſublimis ad axes
Si qua deis ſit tuta domus: nam uulnere tetro
Saucia conficior, Tydides impulit in nos
Mortalis ferrum, qui cum Ioue fortius ipſo
Cõſereret dextrã. Sic diua effata frementes
Dat Gradiuus equos, niueis ſub dentibus illi
Aurea frena terũt, ſcandit tum ſaucia currum.
Iris lora manu torquens Taumantias urget
Alipedes ſtimulis, rapido ſuper æthera curſu
Proſiliere pares, illos de curribus Iris
Amouet, atq; hilares diuina ad pabula nectit.
Illa ſuper genibus totiens recidiua Dionæ
Procubuit, toto collapſam corpore mater
Suſtinet, & uerbis dulcem ſolatur alumnam:
Cui licuit de te tãtum molliſſima diuũm

Gna-

Gnata, uelut magnam dederis diĩs impia cladẽ?
Tũ ſic fata Venº, Dedit hæc mihi uulnera natº
Tydeos armipotẽs, pugnæ cum ſola tuerer
Implicitũ Aenean. mihi carior oĩbus hic eſt
Quos peperi. haud ultrà lis eſt odioſa Pelaſgis,
Pugnaq; cũ Teucris, quãdo immortalibus ipſis
Bella gerunt. rurſus tribuit ſic diua Dione:
Perfer, & obdura tãtum mea nata dolorem:
Cœleſtes etenim multi grauiora tulerunt
Vulnera, confoſſi pariter mortalibus armis,
Mortalesq; deum telis cecidere uiciſsim.
Bellipotẽs certè Mauors tulit anxiã, quando
Nexilibus uinclis Othos fortisq; Ephialtes
Aloidæ ſtrinxere deum: uinctusq; catenis,
Donec Luna decẽ ternosq; reuolueret orbes,
Ferrata incluſus ſtetit & periturus in olla,
Ni pia Mercurium Eribœa nouerca moneret.
Ille deum uinclis furtim ſubtraxit iniquis
Iam pẽnè extinctum. doluit Saturnia Iuno
Cũ ferus Alcides traiecit cuſpide mammam,
Vulnere quo diuæ dolor intolerãbilis hæſit.
Quinetiam Pluton nigri regnator auerni
Suſtinuit uulnus: idem Ioue natus ad umbras
Prorumpens erebi, primis in faucibus illum

Implicuit, multumq; dedit sentire doloris,
Mactassetq;, necẽ si diij paterentur acerbam.
Saucius ille humerũ magni Iouis atria lãguens
(Sic animam angebat dolor exitialis) adiuit.
Illic infundens plagæ medicamina Pæon
Abstulit omne malũ, neq; enĩ mortalis erat Dis.
O nimiũ infelix Alcides, impia quando
Est ausus, iaculisq; deos uiolauit Olympi.
Hũc (si uera reor) Tydiden Pallas Athena
Impulit indomitũ mentis, sensusq; carentem,
Quẽ latuit non posse annos superare seniles,
Qui diis infensus gerit immortalibus arma,
Nec penes hũc genibus nati super usq; sedebũt
Blandiri assueti, si iam remeabit ab armis.
Sit licet is bello præstans, & uiribus audax,
Aspiciat ne quis secum præstãtior arma
Conferat, & uitam crudeli sorte relinquat.
Vsq; adeo Adrastis pauida Aegialea parentes
Excitet à somno plorans mala fata mariti,
Exclamet, repetatq; uirũ mœstissima cõiunx.
Dixerat, & digitis saniẽ de uulnere mulgẽs
Lenibat, penitusq; graues cessere dolores.
Hæc dum Iuno simul lætæ Pallasq; tuentur,
Ante Iouem stãtes Veneri ludibria iactant.

Al-

Alba oculos tunc illudens affatur Athena:
Diue deũm genitor, licet indignatus acerbis
Corripies mea uerba minis, & singula dãnes:
Ipsa tamen referam, cœlo Venus unde cucurrit
Saucia. iandudum Graiã studiosa puellam,
Iret ut ad Teucros, uerbis pellexit & arte:
Sed dum blãda manu pẽdentia cingula tractat,
Aurea molliculã pupugit mala fibula dextram.
Sic effata. deũm risit pater atq; hominum rex,
Et Veneri illudens formosæ talia fatur:
Haud belli imperiũ curæ tibi nata relictũ est,
Sed molli amplexu flammisq; incendere diuos:
Hæc tibi sint curæ. Mauors, & bellica Pallas,
Arma uirosq; regãt. Hæc dũ simul alta loquũtur
Numina, Tydides Aenean turbidus urget,
Esse licet tectũ nouisset Apollinis umbra.
Ter conatus ibi ferro rescindere nubem,
Ter deus obiecit clypeũ. tum dæmonis instar
Sæpe insurgenti minitans, sic fatur Apollo,
Terrificũ infrẽdẽs, arcuq; horrẽdus & armis:
Aspice Tydide, quid iam uiolentior audes?
Cede deis, tantosq; animi metire furores.
Nec superos æquare putes, mortalia quando
Inferiora deis, ceduntq; colentibus astra

Terrarũ indigetes, minitantis Apollinis iram
Arcigeri ueritus paulum ſuper arua receſſit.
Interea Aenean ſubtraxit Apollo tumultu
Pergamũ in anguſtã, raptũq; in tẽpla locauit
Numinibus ſacrata ſuis, ipſumq; Dianæ
Arcigeræ, & matri Latonæ liquit alendum.
Ipſe (ut erat ualidus) clypeo teliſq; coruſcam
Effigiem Aeneæ campo formauit inanem
Bellanti ſimilẽ, quã circũ fortibus armis
Argolicũm Troũq; ſimul pugna aſpera ſurgit,
Obnixi telis clypeos clypeisq; repellunt,
Pectora pectoribus cædũtur & enſibus haſtæ,
Cõflictuq; gemũt galeæ. tum Phœbus Apollo
Gradiuũ alloqtur. Mauors Mars belliger urbiũ
Atq; hominũ populator (ait) nunq; ne ſuperbũ
Viribus expuleris Tydiden longius unum,
Qui ferus in magnũ pſtringeret arma tonantẽ?
Hic primùm Veneris percuſſit uulnere dextrã,
Dæmone mox rabido truculentior irruit in me.
Sic fatus tendit greſſus ad mœnia Troiæ,
Fitq; Athamas Thracũ ductor, cuneosq; p oẽs
Vltro animos tollit dictis, atq; increpat ultrò:
Dardanidæ magni, claroq; è ſanguine nati
Priamidæ (exclamat) ſinitis tot funera Teucrũ?

Num quia fortè iuuat ſpectare ingentis aceruos
Stragis, & ora uirũm Troiæ ſub mœnibus altis
Trunca ſolo? reuocate animos, en inclytꝰ armis
Aeneas Anchiſiades, quem uiribus æquum
Hectoris, & ſimili iam dignabamur honore:
Eia agitè egregium ſocium tueamur ab hoſte.
Talibus incẽdit uires animũq; per omnes.
Acrius hic ingens Sarpedon Hectora diuum
Vocibus increpuit: Quô nũc uis effera, et acer
Spiritus Hector abit? cũ te ſine ciuibus urbem
Auxilioq; uirũm tutari poſſe ferebas
Viribus ipſe tuis fidens, fratrumq; tuorum
Cognatũmq; ſimul, quorũ pars nulla uidetur.
Iam, cũ tela manꝰ poſcũt, pcul arma uerentur,
Turba canum ueluti rugitantis ab ore leonis.
Nos pugnæ impliciti tãtũ qui uenimus Hector
Præſidio Troiæ. Lycijs ſum uectus ab oris,
Et procul à Xanthi lõgè reuolubilis unda
Auxilio accitus, patriam dulcesq; reliqui
Cõſortem natũq;, & opes, quas ardet habere
Pauper inops rerum. liqui tamen omnia, quãdo
Huc me traxit amor ueſtri. quin audeo contra
Tydiden, Lycioſq; animare in bella frequento,
Quãta tui (quis timeant) non perdere ciues,

Nec quantū Danai ſperent, ſi uertere Troiam
Dij dederint. pugnæ ceſſas ne incēdere Troas?
Auxiliūq; ferant pugnantibus ipſe coherce.
Expectas ne ut aues ſub retia linea captos
Hoſtibus occidi populos, ſacrumq; reuelli
Ilion in prædam lacerantibus omnia Graijs?
Te tātum ante alios quātum uirtute feroci
Exuperas Hector, ſocijs impenſius æquū eſt
Conſulere, & rerum duros expellere caſus.
Talib⁹ affat⁹ mentēq; animūq; momordit
Hectoris. hic curru totis horrendus in armis
Deſiluit, liquido criſpans haſtilia ferro.
Progreditur, paſſiq; acies hortatur in hoſtes,
Incenditq; animos ingenti Martis amore.
Hic acres redeūt Troes, cōtraq; phalanges
Expectant Danaūm, ſublat⁹ in agmina puluis
Funditur impulſu peditū tractuq; rotarum,
Quadrupedūq; cito cāpum terit ungula curſu.
Non aliter cuneis reſperſo puluere ſordent,
Quàm cū nuda cohors ardēti ſidere fruges
Separat, excuſſis Eurus dum ſpirat ariſtis.
Si qua tamē cōtrà uiolentior ingruit aura,
Dum fragiles ſtipulas culmosq; per aēra iactāt,
Omnia peruolitāt Cereris purgamina circum

Ter-

Terga humerosq;, caput, albeſcit ruſtica pubes.
Iam Gradiuus equos urget, populosq; fatigat
Diſcurrens paſſim fuſa caligine tectus:
Hortatur Teucros, uires animosq; per omnes
Sermonis Phœbi memor imperijq; fouebat.
Ipſe etiam Aeneæ robuſtos reddidit artus
Delius, atq; adyti penetralibus extulit inter
Pugnātes. poſtq; ualidum uidere per agmen,
Lætitia exultant Troes, cupiuntq; potiri
Iam ſermone uiri, ſed bello argenteus omnes
Delius inuoluit Mauorsq; & denſa tumultu
Rixa uiros, horret cōflictibus aſpera pugna.
Hinc gemini Aiaces Danaos, & diuus Vlyſſes,
Tydidesq; ingens, quando imperterrita bello
Corda gerūt, pugnare oēs hortantur in hoſtes.
Stant ferro accincti Danai, Troasq; morantur
Nubibus aſſimiles, ſummi quas uertice montis
Iuppiter addenſat, Boreæ ſilet impetus omnis,
Et poſuere minas alij ſuper æthere uenti
Imbriferas ſueti flatu diſpergere nubes.
Atrides acies longè imperioſus obibat,
Hortaturq; uiros, Nunc ò nunc ſumite robur,
Nunc animis opus ò ſocij, timor omnis abeſto.
Quos pudor et uirt⁹ animat, min⁹ haurit acerba

Mors hoĩm,& plures remanent q̃ bella timen
Nulla fugã uirt⁹ sequitur uel gloria nulla. (tes.
Sic fatus,raptim iaculũ detorquet in hostem
Magnanimũ Aeneæ comitẽ Docoona potenti
Pergaso genitum,coluit quẽ Dardana pubes
Vt Priami natum.nam cum data copia pugnæ,
Ocyus aduersos primus surgebat in hostes.
Haud uim fustinuit,clypeũ p & arma, per aluũ
Hasta subit uelox,ceciditq; in uulnere pronus.
Fit sonus armorũ,cõcussa est pondere tellus,
Chretona Aeneas ferro rapit,Orsilochumq;,
Præstantes armis natos genitore Dyocleo.
Is pollens opibus Phera consederat urbe,
Cui genus Alphæo,Pylios qui gurgite cãpos
Influit.is quõdam rebus populisq; potentem
Orsilochũ genuit,genuit Dyoclea superbum
Orsiloch⁹.geminos(q nũc cecidere) Dyocleus
Chretona & Orsilochũ præstãtes uiribus am-
Hi simul ad Troiã transuecti puppib⁹ altos (bos.
Argolicũm heroas,geminosq; in bella secuti
Atridas,fato simul interiere sub uno:
Vt gemini iacuere simul super arua leones,
Quos aluit catulos nemorosa in ualle leæna.
Ht,dum dira fames urget,tauros pecudesq;

Ad

Ad caulas raptant,ferro sed pastor acuto
Conficit.haud aliter iuuenes iacuere cruenti
Arua super.lapsos spectans miseratus Atrides
Et ferro accinctus medios irrupit in hostes.
Euibrans iaculum dextra.Mars ipse furorem
Vimq; dabat,magni caderet quò uict⁹ ab armis
Aeneæ.imparibus pugnantẽ uiribus utq;
Nestoris Antilochus lõgè conspexit Atriden,
Ductori cui tot populorum cura laborq;
Imminet,auxilio,ne quid patiatur acerbi,
Aduolat.alternæ morti dum tendit uterq;,
Aeneas cessit,cursu licet acer,& armis
Egregius.neq; enim tutum bellare duobus
Auxilio enixis alterno duxit Achiuis.
Illi aũt amborũ prostrata cadauera Graiũm
Dant socijs,uersiq; iterũ fera bella sequuntur,
Dardanidasq; urgẽt.similẽ Pylemona Marti
Paphlagonum regẽ iaculo Menelaus Atrides
Insignis tetigit,medios penetrauit in armos
Cuspis.& Antilochus rectãtẽ Mydona curr⁹
Percutit Amynto genitũ,per inane rotato
Confregit cubitum saxo:dum uulnere currus
Luctat,eburna manu ceciderunt lora dolore.
Tunc illũ Antilochus stricto mucrone petiuit,

Tem

Tempus utrunq; ferit curru reuolutus ab alto
In caput, inq; humeros, ſtetit alta ī puluere cer-
Merſa diu, pedibꝰq; ſuper miratibꝰ auras, (uix
Donec equi pedibus triuere in puluere corpus,
Quos pugna Antilochꝰ cocuſſos uerbere tra-
Hæc ubi coſpexit ſublatꝰ ab agmine Troū (xit.
Priamides Hector, magnis clamoribus actus
Per media arma ruit, ſequitur quē plurima circū
Turba uirūm, Mauors hūc & comitatur Enyo,
Frēdentes ſtrepitu pugnæ ſimulacra ciebant.
Armiger antè deus ferratum haſtile gerebat
Et nūc ponè ſubit. poſtq; tot millia Teucrūm
Tydides uidit, Martēq; horrentibus armis,
Expauit, ueluti ſi quis per littora tendens
Neſcius in rapidū curſu ſimul incidat amnem
Spumātis pelagi. uel qui refluentibus undis:
Haud aliter Diomedi animo fiducia ceſſit.
Vertit iter retrò, longeq; exclamat Achiuis:
O ſocij, quid enim uires miramur in armis
Hectoris? armipotēs Mauors ſtat proximus illi
Mortalem indutus uultum, quo tutus ab omni
Exitio bellare poteſt. quin cedimus ultrò?
Qui dijs bella gerit, nequicq; fortiter audet.
Sic fatus. magno Teucri inſtluere tumultu.

Mar-

Martius Enchialon ſimul & Meneſthea ferro
Obtruncat curru pugnantes Hector in uno.
Hos procul iuſtratos uidit Telamonius Aiax
Cōmiſerans fatum, ſplendentiq; obuius haſta
Amphiona è Selago genitū prope cingula fixit,
Qui Peſum incoluit rerū dominator & agri.
At illum infelix Priamo natisq; ferentem
Auxilium traxit fatum, cōſumptus ab haſta
Cōcidit Argolica, ſonitum ſuper arma dedere.
Ipſe inhians ſpolijs lapſi, rapere arma cucurrit.
Dardanidæ obnixi iaciunt tela omnia cōtrà,
Nec ſufferre ualet, iaculis ſuperantibus Aiax
Obruitur, riget innumeris haſtilibus umbo.
Ictibus ingeminant Troes, tandē ille recepta
Defuncti ſeſe retrò dedit arduus haſta.
Arma humeris ſpoliare neqt meliora repulſus,
Grādinis in morē crepitant tot ſpicula circùm.
Interea aduerſo Danai cū Marte laborant,
Tlepolemū ingentē magno uelut Hercule natū
Corporis atq; animi fatū crudele ligauit.
Nanq; indignāti ſimilis, ſimilisq; minanti
Incidit ante Iouis natum Sarpedona magni.
Iam ſubito aſpectu turbatus inhorret uterq;
Dūx odijs, hinc arma nepos Ioue natꝰ, at illinc

Stri-

Stricta tenent, acuunt alterna in uulnera ferrũ
Tlepolemus sic incipiens hostile profatur:
Quæ te Sarpedon Lyciorum ductor ab oris
Militiæ expertem tam fors tulit aspera bello
Oppetere extremos obitus? mentitur aluminum
Qui Iouis esse refert, longè cum uiribus absis
Illorum qui se genitos uirtute fatentur
Esse Iouis, qualem cecinit uetus Herculis ætas:
Quo feror haud illi dispar, nec uiribus infra.
Sex olim ratibus Troiæ penetrauit ad oras
Alcides, quanq̃ paucis comitatus Achiuis,
Laomedontis equos rapuit furibũdus, & armis
Ilion euertit sacrum, facinusq; piauit.
Tu uerò imbellis passim socia agmina cernis
Expirare animas, sperant se posse tueri
Auxilio Lyciũm Troes. tu sis licet ingens
Viribus, his erebi manib⁹ penetrabis ad umbras.
Tũ cõtrà intrepido Sarpedon reddidit ore:
Tlepoleme augustum pater hic tuus Ilion olim
Eruit, infidi regis periuria tantum
Laomedõtis enim meruere: ingratus equorum
Alcidæ munus, percussáq; pacta negarat.
Cui tribuit magnos (non inficiamur) honores,
At tibi Tlepoleme armipotens nil tale licebit,

Sed

Sed moriẽs animã Diti dabis, & mihi tantæ
Gloria mortis erit. Sic ille effatus. uterq;
Alter in alterius cõtendunt spicula corpus.
Vulnera dãt ambo, ceruix trãsfixa recumbit
Tlepolemi, tenebræq; oculos clausere natãtes.
Lãcea Tlepolemi ligno tenus inguine dextro
Illius affixa est, neruos penetrauit & ossa,
Sed penè extincto mortẽ pater expulit atram.
Ast illum fidi æquales genua ægra trahentem
Deducunt pugnæ, pendẽs grauat acrius hasta.
Vellere non ausus ferrum de uulnere quisq̃,
Sic animã angebat dolor exitialis in artus.
At parte ex alia Danai rapuere iacentem
Tlepolemum. diuus postq̃ cognouit Vlysses
Infelicẽ obitum comitis, seseq;, animumq;
Increpat ipse suũ socijs tot dira ferentem.
Heu qd agat? magnũ ne prius Sarpedona secũ
Ambigit, an Lycios ingenti strage sequatur.
In Lycios furias illi commouit Athena.
Nãq; Iouis natũ manibus telisq; negarant
Inuida fata suis. sæuit super agmina, tandem
Interimit regẽ, Cromiũq;, & Alastora ferro,
Nœmona & Alcãdrũ fortẽ, Pritanimq; Aliõq;.
Ingentes orco Lyciũm misisset aceruos,

Sed

Sed ferro accinctus Hector galeatus Achiuis
Terrorẽ iniecit, cuneosq; in cæde furentes
Restitit: aduentũ cuius lætatus Olympum
Sarpedon spectans oculis miserabile fatur:
Priamide ne linque feris super arua cadauer
Hostibus (oro) meũ prædæ, sed tolle cruentum.
Da dextrã misero, refer urbi ubi sæcula līquã.
Vicina iam morte domum, connubia, natum,
Non ultrà aspiciam. coniunx miseranda marituũ,
Et puer infelix flebis mala fata parentis.
Belliger ast illi contrà nil reddidit Hector,
Acrior urget enim quo longius arceat hostes,
Multorumq; animas Argiuũm mactat auerno.
Interea socij uix se retinente sub alta
Semianimẽ quercu ducũt Sarpedona: summo
Quæ cũ sacra Ioui, nulli uiolata remansit.
Hic illi insignis Pelagõ de uulnere ferrum
Euulsit, grauiusq; animã dolor ultimus anxit.
Defecere oculi tenebris, uix spiritus omni
Fotus ope exhaustos redijt reuocatus in artus.
Argolici contra Martem, contra Hectora ferro
Accinctos, nõ terga dabant, sed cedere retro
Paulatim, norant Teucris accedere Martem.
Tũc ibi quẽ primũ aut postremũ deijcis Hector?
Armi

Armipotẽs Mauors Graiũ quot corpora fũdis?
Teuthrãtẽ ignipedũ domitorẽ et Oresthẽ equorũ
Threũq; Aetoliũ præstantẽ uulnerat armis,
Oenomaũq; Helenũq; & Presbiõ ampla colẽtẽ
Tecta Cephiseis Hylæ refluentibus undis.
Diuitijs inhians auro pollebat & agris,
Nãq; opibus lautos studuit superare Boëtas.
Has ubi cõspexit strages dea candida luno,
Tot Danaos cecidisse dolens, affatur Athenã:
Heu Ioue nata malũ facinus Tritonia, quando
In uanum Atridæ promisimus Ilion altum
In prædam, Danais patriæ tutosq; recessus,
Nec spẽ facta seq; Mauors populatur Achiuos,
Eya agẽ nos etiã pariter cingamur ad arma.
Dixerat, & dictis nõ alba repugnat Athena.
Iam festinat equis, atq; aurea frena parabat
Magna Iouis coniunx, ferratas curribus Hebe
Arte rotas mira celebres adiungit eburnis.
Desuper æra nitẽt octo firmantibus orbem
In circum radijs, operiq; argenteus axis
Vertitur, auratis fulgent curuamina bullis.
Eminet alta super sedes, quam circulus ornat
Aureus ambitu duplici. nodantur in aurum

Vndiq; compactam stringentia cingula sedem.
Sūma crepant auro iuga, temo argenteus arctat
Aurea distinctis auro connexa capistris.
Tū celeres admouit equos nō Marte pauentes
Iuno iugo. uestes auroq; ostroq; rigentes
Deposuit, Pallas strato quas ipsa laborum
Prima suis manibus mira uariauerat arte.
Induit arma Iouis, quibus ille exterritat urbes
Luctificū populis cū mittit ab æthere Martem:
Aegidaq; horriferam suspendit uincula collo,
Quā circū strepitus passim, terrorq;, furorq;,
Rixa minax, clamorq; et uis fremebūda rotātur:
Gorgoneū clypei medium caput asperat orbē,
Mōstrū horrēdū atrox, quo nullū tristius ultrā
Iuppiter aspexit, triplici cum casside cristā
Incluſit uultus fuluoq; incenditur auro,
Heroūq; capax capitū quot mœnia centum
Magna tenēt, uolucriq; super salit ignea curru.
Dextra graue ualidāq; capit qua disijcit hastā
Ingentes populos, acri cum feruet in ira,
Vt Ioue nata deo totum qui territat orbem.
Vrget equos Iuno, rapiunt ad limina cursum
Ignipedes cœli, sistunt ubi tempora & horæ:
His

His data sunt magni custodibus atria cœli.
Altera nigrantes expellunt æthere nubes,
Alteræ ut inducant noctesq; diesq; sequuntur.
Spōte sua patuere fores, per aperta uolantes
Præcipitant sese elati, sublime uidentur
Aëra per liquidū ferri atq; hinnire per auras
Ignipedes. ubi tunc extremo in uertice Olympi
Conspexere Iouem sine dijs in sede locatum,
Illic sistit equos candens dea brachia Iuno,
Ante deūm regem sic est effata uerendum:
Diue deū genitor tibi ne hæc satis ista uidētur
Digna quidē, tuo Argolicis quot funera Mauors
Iam dedit, & quales quātosq; emiserit Orco
Heroas? certè non hæc iubet ordo deorum.
Infensus nobis, Phœboq; & Cypros alumnæ
Indulget, nostris gaudent in luctibus ambo.
Hūc sine honore pater (neq; enim mihi turbidō
Obstiteris, si iura deis dabis oībus æqua) (ira
Indomitum affligā, sensuq; & lege carentem
Multabo totiens monitū, pugnaq; repellam.
Iuppiter huic cōtrà q nubila cogit & imbres:
Iuno hæc armiferæ, sueuit quādo īclyta Martē
Afficere in bello, peragēda relinque Mineruæ.
Dixerat. ac dictis paret dea candida Iuno, r

Verbere flectit equos. auidi per inania cursus
Protendũt, scinduntq; obstãtes pectore nubes.
Suspensi tellure procul, super aëra distant,
Quãtum acie possunt oculi spectare sedentis
In scopulo, nigri cum respicit æquora ponti.
Hoc tantũ spacio cœli terræq; per auras
Ignipedes cursu soliti prodire deorum.
Vt uerò ad Troiã uenere, ubi gurgite fluctus
Miscẽtur Simois simul & Scamãdrus in uno,
Sistit equos Iuno, soluitq; à curribus ipsos,
Et caliganti circùm contexit amictu:
Ambrosias Simois pascentibus egerit herbas.
Ipsæ dehinc geminæ uelut incessere columbæ,
Accinctæ auxilio Danais, ubi plurima turba
Magnanimiq; duces truculẽtũm more leonum,
Aut aprũm quorum uis ingens dentibus hæret,
Tydiden circumfremitant. hic candida Iuno
Stentoris in specie clamat, uox ferrea cuius
Tantũ clamorem tollebat ad æthera, quantum
Quinquaginta simul cũ clamãt ora uirorum.
Proh pudor Argiui coràm pudet ista fateri:
Magnanimus bello dum uersaretur Achilles,
Dardanidæ nunq; penetrarunt limina Troiæ,
Illius ingenti sic expauere sub basta.

Nunc

Nunc procul à muris circum naualia pugnãt.
Talibus Argiuũm percussit uocibus aures,
Vimq; animũq; ferẽs. oculos dea cãdida Pallas
Tydiden stabat iuxta, quem fortè iugales
Offendit crasso purgantem sanguine uulnus
Magna Lycaonidæ quod stragula fixerat olim.
Ipse quidem multo sudore, & puluere sordens
Cõfectus grauia arma solo, clypeũq; rigẽtem
Exuit, & motis dextra fouet ulcera uinclis.
Ad quem sic roseo fatur Tritonia uultu:
Magnanimus quõdã natũ sibi robore Tydeus
Dissimilẽ genuit, mẽbris breuis ille, sed acer
Bellator. totiens me tunc prohibẽte labores
Martis adit quõdam socia sine gẽte profectus
Nuncius ad Thebas conuiua per atria multis
Accitus dapibus, tantum sibi gloria laudis
Auxerat ingentes animos. quoscunq; lacessit
Egregios iuuenes uaria in certamina uicit.
Hortatrix aderam tãtùm, tibi sedula custos
Te penes assisto, iubeoq; audentius hosti
Congredere. obtusus totos uelut ictus in artus
Desicis, atq; animũ Martis pauor ater obũbrat.
Magnanimi neq; enim gnatũ te dixeris ultrà
Tydeos. huic cõtrà fatur diuus Diomedes:

Noui equidē dea nata Iouis, sed uera fatebor
Nil simulās, nō me pugnæ timor occupat ullus,
Sed memor ipse tui monitus, pugnare beatis
Me dudum superis uetuisti & parcere ferro,
In Venerem tantum ruerem, si uenerit inter
Aeratas acies nunc ipsa in prælia Martem
Intuor, excedo, sociisq; excedere suasi.
Huic oculos candens fatur sic Pallas Athena:
Tydide Diomede animo gratissime nostro,
Nō adeò extimeas Martē nec quenq; deorum,
Auxilio tibi sum præsens, impinge iugales
Gradiuo, nec te ulla eius reuerentia tardet,
Iratus uarium gerit & mutabile pectus.
Nō mihi, nec magnæ Iunoni seruat honorem,
Pollicitus dudum nobis dare funera Teucris,
Pugnaturum acies contra, Danaosq; tueri.
En promissa fides, Teucrorum præsidet armis
Argiuūm oblitus. Stelenum sic fata sonanti
Expulit è curru, diuum penes ipsa subiuit
Tydiden. festina manu molitur habenas,
Indulsit galeæ, ne fiat cognita uultus,
Vrget equos, axis stridebat quernus in ære
Numinis & magni Tydidæ pondere pressus.
Dat dextræ stimulos, obliquat frena sinistra,

In Martē cōpūgit equos, quibus obuio it Mars,
Cū procul aspexit diuo Periphāte relicto
Ductorē Aetholūm quē dudū fixerat hasta,
Nixus uterq; ruūt animis & cursibus acres.
Sāguinis utq; auid⁹ Mars primū hastile tetēdit,
Inter lora & equos ueniens obliquat ab axe:
Pallas at à caro detorquet corpore ferrum.
Tydides contrà Marti non irritus ictum
Impulit, inq; uterum quà lamina ferrea pendet,
Percutit hasta deū, totis quā presit Athena
Viribus, & ferrum diuino in corpore cōdit,
Vnde cruor fluxit tracto de uulnere telo.
Clamore ingenti percussit ferreus auras
Vulneris impatiēs Mauors, nō millia quantum
Ora nouem ferrent, nec millia dena uirorum
Si pugnæ impliciti fremerēt crudelibus armis:
Quo Teucrūm, Danaūq; exercit⁹ horruit oīs.
Nec mora, conscendit solito uiolētior auras,
Dumq; abit, obscurus Diomedi apparuit aēr,
Vt solet in nubes cū uertitur aura repentè.
Aduolat ante Iouē magno de uulnere languēs,
Asseditq; illi, plagamq; cruore natantem
Ostentat, gemitu uerba incidente resoluit:
Quo tūdē genitor sceleratæ licebūt?

Vſq; feres animos ſtudia in cõtraria diuũm
Miſceri, & curis grauiter mortalibus angi?
Non uerbis ſatis eſt, odijs pugnatur & armis.
Tu pater indomitã genuiſti Pallada natam,
Quæ ſceleris ſolers, & iniqui operoſa laboris.
Dũj quot habet cœlũ cuncti tua iuſſa ſequũtur,
Cogimur imperio parere, hæc ſola recuſat.
Nec tamẽ hãc uerbis iurgas nec uerbere cædis,
Indulgesq; tuo tantum quia uertice nata eſt.
Filia magna quidem ſtultum ſæuire coegit
Tydiden ſuperis, dudum qui Cypridis haſta
Cõfixit dextrã, mihi turbidus inſiluit pòſt
Dæmonis inſtar agẽs, dedit iſta, diuq; moratus
Immortalis ego poteram ſentire dolores,
Sed pedibus raptum uelocibus inde receſſi.
Iuppiter at cõtrà toruo ſic lumine fatur:
Me penes aſsiduis clamoribus obſtrepis ò Mars,
Qui mihi de ſuperis cœlũ quot ſuſtinet unus
Inſeſtas grauius, ſtrepituq; obtundis Olympũ.
Tãtum animo ſtrages, rixas, & prælia, & arma
Sẽper habes, matrisq; tibi uis effera reſtat
Iunonisq; furor, uerbis quã ſæpe neceſſe eſt
Indomitã urgeri rabidãq; inflectere mentem.
Illius ingenium reddis, ſed nõ ego tantum
Fer-

Ferre queo uulnꝰ, noſtro de germine quando
Te genuit mater ſæuũ tam numẽ & atrox.
Si quiſq; ſuperũm noſtro genuiſſet Olympo,
Titanũ Stygias præceps cecidiſſet ad umbras.
His dictis iuſſuq; dei medicamina Pæon
Inſperſit plagæ, reſciſsi uulneris oram
Iunxit ut antè fuit, nec quid deforme remanſit.
Nõ citius liquidum ſtrinxere coagula lacte.
Sanguine ſordentẽ Iunonia diluit Hebe,
Pone Iouẽ ſedit ueſtes indutus honoras.
Vt uero Argiuũm tantis de ſtragibus illum
Deiecere ſimul Iuno & pulcherrima Pallas,
Sidereum curſu repetunt per inania cœlum.

QVINTI LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER NONVS, VINCENTIO Obſopœo interprete.

SIC erat excubijs Troiana intenta iuuentus,
At fuga perculſos præceps inuaſit Achiuos,

Quæ comes ignauo ſemper ſolet eſſe timori.
Cunctorum ingenti torpebant ſaucia luctu.
Pectora magnatum, ueluti cum flamine uenti
Fortè duo uaſtos piſcoſa per æquora fluctus
Cũ Zephyro Boreas horrẽdo murmure tollũt:
Quorũ à Threicio dũ prorũpit impetus axe,
Nigra procelloſo cum fluctu attollitur unda.
Multa aũt è pelago cõuulſa effunditur alga:
Sic Danaũm triſti feruebant pectora caſu.
Præcipuè magno concuſſus corda dolore
Argiuũm ductor tacitè iubet ire miniſtros,
Cogere cõciliumq;, & nomine quẽq; uocari.
Ipſe inter primos ſatagẽs ſeſe anxius infert.
Illi in concilio confuſa mente ſedebant.
Mox quibus Atrides lachrymãs, de rupe cadẽtẽ
Præcipiti æquiparãs turbato flumine fontem,
Surgit, & hiſce duces cõpellat uocibus ultrò:
O Danai pceres Mæuortia pectora, quali
Me miſerum noxa cõſtrinxit Iuppiter hoſtis,
Qui me pollicitis erexit & annuit antè
Vt patrias iterum poſt diruta Pergama ſedes
Incolumis peterem ſortitus ritè regreſſum.
At nunc dãnoſa deluſum fraude Mycenas

Me

Me iubet incelebrem ſine re, ſine laude redire,
Poſtq; tot populos aduerſo Marte peremptos
Amiſi. hæc ſummo placuit ſententia regi
Per quẽ nõ paucæ præclaris mœnibus urbes
Subuerſæ prono tetigerunt culmine terram.
Quinetiã poſthac populabitur oppida ſoluens,
Omnia nanq; poteſt immenſa potentia patris.
Quare agite, & monitis aĩos aduertite noſtris.
Inſtructa ad patrios fugiamus claſſe penates,
Amplius haud noſtris urbs corruet Illiõ armis.
Sic memorat. cũcti pceres ſimul ora tenebãt,
Et multo triſtes tacuerunt tẽpore, donec
Tali Tydides ſermone ſilentia rupit:
Primũ ego Atrida tuis pperabo occurrere di
Et quæ ſuaſiſti monita incõſulta refellã, (ctis,
Vt ſolet iſta fori libertas eſſe monendi.
Quare me placida rex perfer mente loquentẽ.
Quæ prior ipſe palàm cõuitia dixeris in me
Imbellẽ ignauũq; uocans, hæc cũcta profectò
Norunt Argiui iuxtà iuuenesq; ſenesq;.
Vt uideo, tibi multa dedit, tibi multa negauit
Iuppiter obliquo diſpenſans omnia nutu.
Cõſpicuũ ſceptris & maieſtate potentem
Præ cunctis ſummo dignum te fecit honore.

Ille

Ille ſed infractas animoſo in pectore uires
Non tribuit, quib⁹ haud res eſt præſtãtior ulla.
Ergo adeò ignauos & inertes reris Achiuos
Infelix, tali moueantur ut agmina ſuaſu?
Quòd ſi animũ tãtus redeundi perculit ardor,
Vade petens patrias conſcenſis nauibus oras,
Eſt uia ſtrata tibi, ſtant curuo in littore puppes
Quæ te ſunt multæ per uaſta fluenta ſecutæ.
At non diſcedẽt reliqui, ſic ſpero, Pelaſgi,
Donec direptæ excindantur mœnia Troiæ.
Quòd ſi etiã hoſce fugæ retraxerit ĩde cupido,
Et patriæ feſſas admorint æquore puppes,
Nos tamẽ & Stelenus bellum fugiẽtibus illis
Aduerſus Troas præfracto Marte geremus,
Donec Teucrorum captæ dominabimur urbi.
Venimus auſpicijs huc nãq; & numine diuũm.
Dixerat, applaudũt certatim murmure claro
Fortia Tydidæ laudantes uerba Pelaſgi.
Poſt quibus aſſiſtens Pylius ſic incipit heros:
Vt tua Tydide ſupereminet inclyta uirtus
Bellando, ſic conſilio nec inutilis, inter
Aequales etenim nõ eſt prudentior alter,
Nec quiſq; è nobis tua dicta refellet Achiuũm,
Aut fortaſſe tuis dicet contraria uerbis.

Non

Non tamen optatum fert conſultatio finem.
Et quamuis uigeas florẽte ætate, meusq;
Filius eſſe queas noſtro haud conterminus æuo:
At cordata tamen iuuenili è pectore promis
Regibus Argiuis, poſtq; aptè es cũcta locutus:
Verum agè cũ te ſim multis iam grandior annis,
Expediam noſtræ quæ ſit ſententia menti
Singula percurrẽs, nec quis mea dicta ſuperbè
Deſpiciet, nõ ipſe ducũ induperator Atrides
Ille ab amicitia, ille eſt alienus ab omni
Iure, fociq; hoſtis longè deterrimus eſt, cui
Perfida ciuilis grata eſt diſcordia belli.
At nũc (quod ſuadeo) nocti cedamus opacæ,
Corpora feſſa cibo releuabimus, excubiæq;
Ad foſſam muri lecto cuſtode locentur.
Hæc acri dabimus per noctẽ obeunda iuuentæ.
Cũ uerò penes imperij te ſumma ſit inter
Argiuos, agè duc proceres, epulisq; uocatos
Accipe adornatis, ut par eſt, inclyte Atrida.
Sunt inſtructa tibi multo tentoria uino,
Frigida belligeris quod Thracia mittit ab oris
Cottidie. inſuper omnis adeſt tibi copia rerum,
Qua facilè aſcitos reges tractare licebit.
Multi nãq; tuis parent rex optime ſceptris.

Au-

Auditis tandem multorum uocibus ultrò
Cõſilium ſanum dederit quicunq;, patebit.
Firmo aũt & ſano dubijs iam rebus egemus,
Quandoquidẽ noſtris uicini nauibus hoſtes
Conſedere ſolo ſuccenſis ignibus. iſta
Conſpiciens animo qui nam queat eſſe ſoluto?
Hæc nox aut pdet populũ, aut ſeruabit Achiuũ.
Sic memorat, monitis auſcultãt ocyus oẽs.
Cuſtodum mox turba foras procurrit in armis
Excubias actura. minor Pylio ſene natus
Prim⁹ erat, dein Aſcalaph⁹ q; & Ialmen⁹ audax,
Quart⁹ Meriones, Aphare⁹ hinc Deipyruſq;
Strẽnuus hos ſequitur Creõte ſatus Lycomedes.
Ductores ſeptem centeni quenq; ſecuti
Prælõgis iuuenes armati haſtilibus omnes,
Murũ intra & foſſam caſtris exinde locatis
Incenſo cœnam uigilantes igne parabant,
Ipſe ſed Atrides ſeniores gentis Achiuæ
In ſua collectim perduxit caſtra frequentes,
Hisq; ibi regifico apponit conuiuia luxu,
Illi propoſita extendunt ad fercula palmas.
Aſt ubi iam potusq; cibiq; extincta cupido eſt,
Neſtor principibus primum ſua dicta retexit,
Cuius & antè ſenis potior ſententia uicit.

Ille

Ille fauẽs Danais ſic (inq;) eſt uoce profatus:
Rex Atrida potẽs celebri clariſsime fama,
A' te principium dicendi & ſumere finem
Collibuit, quoniã multis dominaris Achiuis.
Nãq; tibi ſceptrũq; & legũ iura ſacrarum
Iuppiter attribuit, populos ut ubiq; iuuares
Cõſilijs, quapropter opus expromere uerbum
Altumq; & ſapiens, aliosq; audire monentes.
Quinetiã ſi quẽ mens incitet, annue, uerum
Si quid protulerit recti, illius arbiter eſto.
Porrò ego quæ noſtræ ſunt iã uiſa optima menti
Edi cam, nemo melioris forſitan autor
Cõſilij accedet, quod nunc olimq; probabam.
Ex quo cõmoti tu in caſtra profect⁹ Achillis
Per uim formoſam abduxti Briſeida, noſtram
Haud iuxta mentẽ, ſcis quo diſſuaſimus ore
Iſta tibi. magna ſed enim tu uictus ab ira
Probroſe ſummum læſiſti heroa puella
Abducta, ſuperi quẽ di uoluere per omne
Tẽpus honoratũ. at nũc cõſultabimus omnes
Quinam placantes mollire queamus Achillis
Et donis multis, & blandis pectora dictis.
Hũc breuiter cõtrà eſt affat⁹ rex Agamẽnõ:
Haud falſo noſtræ cõmiſſa piacula culpæ

Chare

Chare ſenex memoras: deliqui impulſꝰ ab ira
Sed neq; peruerſus uitioſa mente negabo
Eſſe hũc multorũ (quicũq; ſit) inſtar habẽdum,
Quẽ colit ex animo ſupremi rector Olympi.
Hũc ueluti coluit, populũq; affixit Achiuum.
At poſtq̃ nocui mentis dictata ſecutus
Damnoſæ, hunc iterum donis placare ſtudebo.
Iam uerò uobis memorabimus inclyta dona,
Principio tripodas ſeptẽ, bis quinq; talenta
Auri, bis denos candenti ex ære lebetas,
Bis ſex præterea ſolitos certamine palmam
Veloci curſu reliquis auferre iugales.
Non ſine diuitijs foret hic cui tanta ſuperſit,
Nec foret hic auri fului poſſeſſor egenus,
Quãta mihi per equos adcreuit copia rerum.
His addam ſeptem forma præſtãte puellas
Lesbidas, euerſa quas cepimus urbe per ipſum,
Multorũ gnaras operum ſimul atq; laborum,
Quæ longè ſuperant formoſo corpore cũctas.
Illis accedet nuper quam abduximus ipſi
Filia Briſei: ac ſanctè iurabo, puellæ
Me nunq̃ thalamos raptæ inſcẽdiſſe pudicos,
Aut tetigiſſe meo uiolatum corpore corpus
Ceu uir legitimo ſueuit mulierq; cubili.

Cu

Curabo actutum ſimul ut ſint omnia præſto.
Quòd ſi deinde dabit ſuperũ clemẽtia Troiã
Ingentem Priami regis ſubuertier urbem,
Auri æriſq; ſuas numeroſo pondere naues
Impleat. aſt ubi prædã diſtribuemus Achiui,
Viginti ipſe ſibi Troianas ordme matres
Eligat ex omni pulcherrima corpora turba,
Quæ ſunt poſt Helenæ formã laudata lacænæ.
Si uerò ad patrios unq̃ remeabimus Argos,
Ille gener mihi erit pariter dilectus Oreſte
Cum puero, teneris qui iam pubeſcit in armis,
Sera mihi ſuſcepta pia de coniuge proles.
Tres autem natæ uerſantur in ædibus altis,
Chryſothemis cũ Laodice cũq; Iphianaſſa.
Harũ quæ placitura uiro eſt ſine dote dicata,
Cõnubio iunctam ferat hãc ad tecta parẽtis.
Addam ego theſauros illis, ingentia dona,
Quanta ſuæ nemo dedit unq̃ munera natæ.
His addam ſeptẽ multis cum gentibus urbes,
Cardamylen, Enipenq; feracẽ graminis, Iren,
Ingentes Pheras pratis Anthean amœnis
Cõſpicuã, Aepeanq;, & Pedaſon undiq; cinctã
Vitiferis Bacchi plantantis collibus uuas.
Cũcta Pyli pelago ſunt oppida ſtructa ppĩquo,

E Quo-

Quorum pulchra colũt opulenti mœnia ciues,
A quibus ut numen donis cumulatus amicum
Sẽtiet exhibitũ Aeacides ſibi ſemper honorẽ,
Atq; ſuis læti parebunt legibus omnes.
Ocyus hæc illi placato effecta dabuntur,
Tantùm commoti domet oro pectoris iram,
(Vnicus ille deũm prece inexpugnabilis Orc⁹
Immitis, quare non eſt inuiſior alter)
Accedat nobis, uel noſtra potentia quanto
Eſt maior, uel quanto ipſo ſum grandior æuo.
Hũc tandẽ Pylius reſpõdens excipit heros:
Rex Atrida potens celebri clariſsime fama,
Haud ſpernenda dabis Pelidæ munera regi.
Verùm age mittantur propere qui caſtra ferocis
Accedant miſsi placatum pectus Achillis.
Hos ego delectos habita ratione requiram,
Nec dubito quin noſtra uiri mãdata capeſſant.
Dux erit illorum Phœnix gratiſsimus heros,
Hunc magnus cum facundo comitetur Vlyſſe
Aiax, hos Odius ſimul Eurybatesq; miniſtri
Magnorũ heroũ faciẽtes iuſſa ſequantur.
Fundite aquã manibus, linguis animisq; fauete,
Vt ſummo patri libemus Bacchica dona,
Si fortaſſe uelit placido nos uiſere uultu.

Sic

Sic memorat, cũctis Neleia uerba probãtur.
Mox famuli manibus iuſſas dãt fluminis undas.
At iuuenes magno uinũ cratere coronant,
Fundentes cunctis hinc pocula plena tulerũt.
Verùm ubi libantes ſolito pro more bibiſſent,
Certatim è caſtris Agamemnonis exilierunt.
His autem Pylius mandabat plurima Neſtor,
Diducẽs in quẽq; oculos, ſed maximè Vlyſſi, ut
Omnibus ille modis placare ſtuderet Achillẽ.
Iamq; per undiſoni uadebant littora ponti,
Supplicibus uotis Neptunum multa precantes,
Quò liceat magnam Aeacidæ miteſcere mentẽ.
Poſtq; Myrmidonum caſtris uenere propinqui,
Illum pulſantẽ citharam inuenere ſonoram,
Quæ formoſa fuit multum fabricata per aurũ,
Quam tulit ex ſpolijs capta Eẽtionis ab urbe.
Hac animũ oblectans heroum facta canebat
Fortia, Patroclus tacitè è regione ſedebat
Captans Aeaciden. ceſſaſſet dum ille canendo,
Hi propius mouere pedem. dux ibat Vlyſſes,
Et tandẽ coràm apparent. ſtupefactus Achilles
Cum citharа actutũ exilijt, ſedemq; reliquit.
Sic Patroclus, ubi proceres cõſpexit Achiuos.
Hos dextra excipiẽs placidè eſt affat⁹ Achilles:

O' chari ſaluete uiri qui noſtra ſubiſtis
Caſtra, meo cordi capita optatiſſima, quanq̃
De malè me meritis uehemens iraſcar Atridis.
Dixit, & ad ſeſſum fortis perduxit Achilles.
Quos introductos aulæis ille ſuperbis
Excipit, ac ſtatim fidum cõpellat amicum,
Maiorem ſtatues nobis cratera Patrocle,
Vinaq; miſcebis generoſa meracius, atq;
Vt ſua ſint cuiuis curabis pocla parata:
Nanq; uiri noſtros chari ſubiere penates.
Sic ait, & dictis paret Patroclus amici.
Ille dehinc magnũ flãmis admouit ahenum,
In quod ouis tergumq; capræ coniecit adultæ,
Et ſpinam ſpumãtis apri pinguedine plenam.
Dũ tenet Automedõ, ſecat hæc aĩoſ⁹ Achilles,
Quæ uerubus diſſecta probè figenda parauit.
Patroclus magnum interea ſuccenderat ignẽ.
Poſtq̃ cõbuſto uehemens flamma igne reſedit,
Subſternit uerubus prunas fortiſſimus heros,
Conſperſitq; ſale in lapides ſublata tenaces.
At poſtq̃ toſtas detraxerat ordine carnes,
Excipit è pulchris cerealia dona caniſtris
Patrocl⁹, carnes ſedenim ipſe miniſtrat Achil-
Hoſpitibus, cõtraq; bonũ cõſedit Vlyſſem (les

In latere aduerſo. ſuperis ſua ſoluere iura
Imperat, hũc audit perſoluens ſacra Patroclus,
Primitias menſæ rapidum cõiecit in ignem.
Illi propoſitis epulis uinoq; fruuntur.
Aſt ubi iam potusq; cibiq; extincta cupido eſt,
Phœnici ſignis Telamonius innuit Aiax.
Hoc uafer aſpiciens mox intellexit Vlyſſes,
Impletisq; mero pateris excepit Achillem:
Magnanime Aeacida heroũ fortiſſime ſalue,
Haud equidẽ dapibus mẽſæ genialis egemus,
Atridæ à caſtris huc uenimus antè cibati,
Nec minor hic lautis epulis eſt copia præſens,
Sed nõ ſunt agitanda modò cõuiuia, nanq;
Ardua res nobis & certa pericula magnum
Incuſſere metũ, quæ corã obiecta uidemus.
Hæret in incerto noſtræ ſpes fracta ſalutis,
Simus ne incolumes ſeruata claſſe futuri,
Aut an conſumptis perituri nauibus igne,
Ni tua nos uirtus præſenti robore firmet.
Nam claſſi ac muro uicini caſtra locarunt
Magnanimi Troes, tum qui uenere uocati
Auxilio ſocij. crebris tentoria lucent
Ignibus incenſis inimica per arua, putantq;
Amplius haud ullam dubij ſubſiſtere cauſam,

Quo minus inuadant naues cras Marte feroci.
Iuppiter his animũ ſimilis uehementibus addit,
Oſtentans læuo felicia fulgura ſigno.
Quos inter ualidis tollens ſe uiribus Hector
Terribili iam more furit, Ioue fretus amico,
Nõ homines, nõ ipſe deos fer⁹ ultrà ueretur.
His furijs fertur rabioſo percitus œſtro.
Vt primùm ſurgat reparato lumine Phœbus,
Optat atrox: ſiquidem pictas à culmine proras
Eſt animus fractis furioſo euertere roſtris,
Exin tabificos immittere nauibus ignes.
Has iuxta fumo domitos decreuit Achiuos
Hoſtili miſerè ferro iugulare cruentus.
Hinc nimiũ metuo perculſa mente minaces
Has ne illi uoces audaci prona deorum
Numina conficiant, ac ſit fatale ſub ipſis
Mœnibus inuiſæ Graijs occumbere Troiæ
Hic procul à patria crudeli cæde peremptis.
At rex ſi pateris, uel ſero reſpice feſſos
Auxilio firmans aduerſus Troas Achiuos,
Haud dubiè grauiter turbato corde dolebis
Poſt, ubi nulla malo poterit medicina peracto,
Nullum conſilium, ſed nec ratio ulla parari.
Quare flecte aĩm, ac danais multo antè ſalubrẽ
Con-

Confer opem dubij ſublata peſte diuelli.
Sic tibi chare tuis præcepit in ædibus ipſe,
Ipſe pater Peleus, cum te mittebat Atridis:
O fili ualidas procero in corpore uires
Ipſa dabit Pallas tibi cum Iunone Minerua,
Si feret illarum ſic talia certa uoluntas:
Tu modò magnanimi tumidã fac pectoris iram
Cõpeſcas, placidæ eſt potior nam gratia mẽtis.
Et lites, cauſas multorũ nate malorum,
Effuge, maiori ex meritis quò ſemper honore
Certatim cunctis dignus uideare Pelaſgis.
Hæc dederat mandata ſenex, obliuia quorum
Te cepere diu. ſed agè ò fortiſſime mentem
Vince tuam, ac iram concepti mitte furoris.
Inclyta placato tibi dat rex dona Agamemnon
Quæ tibi perſtringã, tu me memorãte benignã
Da mihi ſaltẽ operã, ꝑ certo ut munera noſcas
Quãta tibi in caſtris princeps promiſit Atrides.
Principio ſeptẽ tripodas, bis quinq; talenta
Aurea, uiginti candente ex ære lebetas,
Bis ſex præterea ſolitos certamine palmam
Veloci curſu reliquis auferre iugales.
Haud ſine diuitijs foret hic qui tanta teneret,
Non foret hic auri fului poſſeſſor egenus,

Quãta Agamẽnonij pedibus retulere caballi.
His addet ſeptem forma præſtãte puellas
Lesbidas, euerſa quas per te elegit ab urbe,
Multorũ gnaras operũ ſimul atq; laborum,
Quæ lõgè ſuperant formoſo corpore cunctas.
Illis accedet nuper quã abduxerat ipſe
Filia Briſei. diuorum numina iurat
Se nunq̃ thalamos raptæ inſcendiſſe puellæ,
Aut tetigiſſe ſuo uiolatum corpore corpus
Ceu uir legitimo ſueuit mulierq; cubili.
Hæc tibi mox aderũt iũctim ſimul oĩa præſto.
Quòd ſi deinde dabit ſuperũm clemẽtia Troiã
Ingentem Priami regis ſubuertier urbem,
Auri ærisq; tuas numeroſo pondere naues
Impleto. præda aſt ubi diſtribuetur Achiuis,
Viginti ipſe tibi Troianas ordine matres
Eligito ex omni pulcherrima corpora turba,
Quæ ſunt poſt Helenæ formã laudata Lacænæ.
St uerò ad patrios unq̃ remeabimus Argos,
Huic gener eſſe potes pariter dilectus Oreſte
Cũ puero, teneros iam pubeſcẽte per annos.
Tres illi natæ uerſantur in ædibus altis
Chryſothemis cũ Laodice cumq; Iphianaſſa.
Harum quæ placitura tibi eſt ſine dote dicata,

Cõ

Connubio iunctam ducas ad tecta parentis.
Theſauros addet uobis ingentia dona,
Quãta ſuæ nullus dedit unq̃ munera natæ.
His addet ſeptem multis cum gentibus urbes,
Cardamylen, Enopenq; feracẽ graminis, Iren
Ingentes Pheras, pratis Anthean amœnis
Cõſpicuã, Aepeãq;, & Pedaſon undiq; cinctã
Vitiferis Bacchi generantis collibus uuas.
Cũcta Pyli pelago ſunt oppida ſtructa ppĩquo,
Quorũ pulchra colunt opulẽti mœnia ciues,
A' quibus ut numẽ donis cumulatus amicum
Cernes exhibitũ gaudẽs tibi ſemper honorẽ.
Atq; tuis læti parebunt legibus omnes.
Hæc tibi lenito mox (inq̃) miſſa dabuntur.
At ſi non poſsis non eſſe infenſus Atridæ,
Eius & irato tibi non niſi munera ſordent,
Tum precor ut ſaltẽ populi miſereris Achiui
Vexati toties duri certamine Martis.
Hic tibi diuinos alacris præſtabit honores.
Et nũc tẽpus adeſt magnæ quo gloria famæ
Non moritura tua poſsit uirtute parari,
Audacem capies certè nũc Hectora, poſtq̃
Impulſus rabie tibi uenit ab urbe propinquus.
Nec ſibi quenq; parẽ cenſet uirtute uel armis

E' cunctis quotquot classe huc petiere Pelasgi.
Hūc cōtrà est magnº dictis affatus Achilles:
Dulichiæ gentis princeps Laërtia proles,
Sunt tua uulgari mihi dicta neganda repulsa.
Sic erit, ut statui iandudum mente, futurum,
Ne semper querula uenientes uoce molesti
Hic modò, mox alius nostras obuerberet aures.
Vt mihi tartarei postes inamabilis Orci
Sunt odio, sic ille mihi deuotus habetur,
Qui premit hoc animis, aliud sed uoce ꝓfatur.
Porrò ego quæ nostræ uisa est sentētia menti
Optima, simpliciter uerbis effabor apertis.
Vt reor, haud unq̄ me persuadebit Atrides,
Nec quisq̄ è Danais, qa gratia nulla relicta est
Semper in aduersos pugnāti gnauiter hostes.
Est eadem sors bellāti, in castrisq; manenti.
Strennuus ignauusq; pari uenerantur honore.
Sunt etiam æquali subiecti deniq; fato,
Et qui multa manu non pigra fecit, & ille
Quem tenet imbelli cessantem corpore terror.
Nec mihi plus superest, q̄uis sim plurima passº,
Hanc animā in duri semper discrimina belli
Obiectans, uelut implumes cibat anxia pullos
Ore ferens escas multo sudore paratas

Ex-

Excrucians semet miseranda & fida uolucris:
Haud secus insomnes ego multo tēpore noctes
Transegi uigil, ortarum sed longa dierum
Tēpora cōtra hostes infesto Marte cruentus
Consumpsi duris bellando miles in armis
Semper ob uxores charissima pectora uestras.
Bis sex diripui subuersis mœnibus urbes
Nauibus adiutus nostris, pedes at minus una,
Ex his plurimæ opes, substātia multa, supellex
Non parua à nobis uastas huc uecta per undas
Est data ductori Argiuūm simul omnis Atridæ,
Ille sed ad celeres tranquillo pectore naues
Expectans, auidis suscepit munera palmis,
Quædā distribuens parcè, licet ampla teneret:
Munera sed ducibus quæ præstitit, illa recepta
His immota manēt: me solū orbauit Achiuūm
Ex omni numero dilecta coniuge rapta,
Qua cum postq̄ iniit socij commercia lecti,
Gaudeat oblectans mentem lasciuus Atrides.
Et quæ caussa subest aduersus Troas Achiuis
Bellandi? aut huc collecto cur milite uenit
Atrides? an non Helenæ tolerata Lacænæ
Huc uos ultores iniuria traxit Achiuos?
Num soli è cūctis mortalibus esse putandi

Atri-

Atridæ nuptas qui complectuntur amore?
Nã quicũq; bonus cordatũ pectus habebit,
Ille ſuã uxorem ſummo complexus amore
Diligit, ac illi ſolitos oſtendit honores:
Sicut ego hãc, noſtrum q̃uis captiua cubile
Ambijt, ex animo charam fouiq;, habuiq;,
At nũc è manibus poſtq̃ mihi munus Atrides
Extorſit miſerè, defraudatumq; fefellit,
Ne bene me gnarũ ſuſceptæ deniq; fraudis
Tentet iners: nec enim me uoce mouebitis unq̃.
Atqui cum reliquis tu cõſultabis Vlyſſe
Regibus, hoſtilem ut moueas à nauibus ignem.
Quàm uerò nobis hic multa abſente peregit?
Scilicet & naues muro circundedit alto,
Et circunduxit lata tentoria foſſa,
Aſpera quæ paſsim palis horreſcit acutis:
Sed nec ſic potis eſt miſer Hectoris ille cruenti
(Proh pudor) audacem bello depellere dextrã.
Porrò donec Achiui me duce bella gerebant,
Noluit à muro campos ingreſſus apertos
Hector Priamides aciẽ protendere pugnæ,
Vix adijt Scæas timido certamine portas,
Et ſemel annoſam eſt auſus contingere fagum,
Me ſolum expectans, ubi uix elapſus abiuit

Quo

Quo minus à noſtra proſtratus corruit haſta.
At nunc cum magno poſtq̃ pugnare recuſo
Hectore, cœlicolis ſacris cras ritè litatis
Protrahere eſt animus ſtipatas in mare puppes.
Si cupis, aut ſi forſan erunt tibi talia curæ,
Helleſpontiacas ſpectabis nare per undas
Luce meas naues tenebris oriente remotis,
Atq; uiros ualidis uerrentes æquora remis
Impigros ſocios magno conamine. quòd ſi
Neptunus uentis implerit uela ſecundis,
Tertia lux uectos patrijs nos ſiſtet in oris.
Eſt mihi magna domi multarũ copia rerum
Ad Troiæ pugnas huc claſſe relicta petenti.
Atqui etiã hinc alio cõpletis nauibus auro
Diſcedam, necnon rubei ditiſsimus æris.
Præterea graciles florente ætate puellas
Et cani ferri formandum incude metallum
Abducam, quæ ſorte mihi euenere ſecunda.
Porrò quod dederat primũ mihi munꝰ habere,
Rurſus idẽ per uim princeps Agamẽno recepit.
Singula cui referes, ut mando, profatus apertè,
Quò capiat reliquos etiam indignatio Graios,
Et Danais ſi quẽ poſthac quoq; fallere geſtit:
Qui nõ, perfricta q̃uis ſit fronte caninus,

An

Audeat in nostros faciem defigere uultus.
Sed neq; consilium uobis conferre libebit
Hoc cum coniunctis, non ulla negocia rerum.
Ex quo me primùm frustratus fraude fefellit,
Haud dabit Atrides iterum mihi uerba dolosus.
Sit satis hoc tentasse semel, nunc ille quiescat
Ac ualeat, quoniam mentem deus abstulit illi.
Sunt inimica mihi illius quoq; munera, quippe
Quę Care contępto nũquam maioris habebo,
Non, mihi si decies aut ultra tanta darentur,
Quanta modò rebus iam posśidet ille paratis,
Et quanta illi olim sunt accessura tenenti,
Quãta nec Orchomenon ditat substãtia rerũ,
Nec quibus Aegypti Thebanæ censibus arces
Sunt celebres, ubi opũ uis est immensa reposta,
Quarum centenis reserantur mœnia portis,
Per quas alterna uice millia multa uirorum
Cũ plaustris et equis simul egrediũtur et ĩtrãt:
Nec si tãta daret, quantũ undiq; pulueris extat,
Aut quãtum bibulæ tenet undiq; littus arenæ,
Nostrũ animus petulãs est pśuasurus Atrides,
Is prius illatæ quàm soluerit omnia noxæ.
Nec mihi connubio Atridæ sociabo puellam,
Inferior quamuis fiet hac Venus aurea forma,

Et

Et superet doctam licet ingenioſa Mineruam,
Non tamen hæc uinclo cedet mihi iũcta iugali.
Ille sed è ducibus generum sibi quærat Achiuis
Longè alium, qui sit tum conuenientior ipsi,
Tum qui me imperij sceptris præcellat auitis.
Quod si unq; patriæ superis ductoribus arua
Intraro sospes, Peleus Iunone secunda
Vxorem nobis sociali fœdere iunget, (las.
Nã fouet innumeras modò Græcia magna puel
Nec numerũ illarũ dat patria Phthia minorem
Magnorũ natas procerũ, multæ quibus urbes
Subiectæ parent, harum dulcissima coniunx
Quæ mihi cũq; placet pprias ducetur ad ædes,
Horsum me magis impellit mens alta, maritus
Vt iuuenem & nostris uxorẽ moribus aptam
Extructis opibus, genitor quas antè parauit
Peleus, oblectem dulci complexus amore.
Nulla mihi uitæ res anteferenda uidetur
Quamlibet excellẽs, non ipsa opulentia Troiæ
Ingentis, pridem qua tempore pacis amœnæ
Floruit urbs populosa prius q̃ classe Pelasgi
Fluctibus æquoreis uecti uenere Mycenis:
Sed nec Apollinei locuples substantia templi
Delphica quæsitas ubi præstat Pythia sortes.

Nam q;

Nanq; boues aliqua possent ratione parari,
Lanigeriq; gregis pingues cũ matribus agni.
Quinetiã tripodes, & equorũ plurima turba
Cornipedum certo datur acquirenda labore.
Sola potest nunq; mortalibus uita redire,
Hæc amissa semel, non est reparabilis ulli.
Iam mea me genitrix albis argentea plantis
Diua Thetis duplici subiectum conscia fato
Prædixit, quòd si Neptunia Pergama circum
Gessero sanguineas audaci pectore pugnas,
Nunq; post reducem me patria chara uidebit.
Attamẽ hinc semper uicturæ gloria famæ
Exurget nobis omni memorabilis æuo.
At si iam patrios deserto Marte penates
Accedã, celebris perijt mihi gloria, sed me
Annis longæuum senio curuata senectus
Excipiet, nec ego ueloci morte peribo.
Quare cõsulerem reliquis ego fidus Achiuis,
Protinus ut patriæ succedant finibus omnes.
Nunq; Martigenæ capietis mœnia Troiæ,
Iuppiter ipse suo Troianos robore firmat.
Et populo maior semper fiducia cresc it.
At uos regressi ducibus referetis Achiuis
Qualia sim uobis legatis uerba locutus:

Nam decet ista senes prouincia, quò potiore
Consilio lapsis properent succurrere rebus.
Ne sua flãmiuomo mox classis ab igne cremẽ
Et populo duro succumbat Marte perẽptus (tur,
Hic iuxta naues, quoniam hæc consulta Pelasgi
Nequicquã euentus sperant habitura secundos,
Dum grauiter læsi iusta stomachabimur ira.
Phœnix hic capiat mulcentem pectora somnũ,
Vt cras in patriam socios comitetur euntes,
Si uolet, inuitus non abducetur Achilli. (bant
Sic memorat, cũcti proceres simul ora tenebant
Sermonem Aeacidæ turbata mente stupentes,
Quippe graui nimium renuebat uoce rogata.
Hunc tandem serò lachrymis affatur obortis
Phœnix, Argiuæ metuens incendia classis:
Ergo tui quoniam reditus es certus Achille,
Nec uis à nostris depellere nauibus ignem,
Postquam non molli feruet tibi pectus ab ira,
Cui nã me hic solum charissime nate relinques
Discedens? comitem tibi quem pater addidit illo
Tẽpore, quo primùm è patria te misit Atridæ
Communis nondum belli fandiq; peritum,
Vnde uiros cernis uirtute emergere claros.
Propterea Peleus tibi me dedit esse magistrum,

Bellandi qui te facerem fandiq; potentem.
Hæc me cauſa mouet, ne te ſine nate relinquar,
Non mihi ſi certis promiſſis annuat ipſe
Iuppiter, exutum ſenio florentibus annis
Deniq; me factum iuuenem reuireſcere poſſe,
Qualis ubi primum Graijs è finibus exul
Cedebam fugiens genitoris Amyntoris iram.
Qui me formoſæ cõſuetum propter amorem
Pellicis, infenſus dictis lacerabat amaris
Cottidie inuadens. huius tenebatur amore
Ille, meã ceſſans non dedecorare parentem,
Mœchus adulterio. hinc mater me chara fatigat
Aſſiduis precibus, dum ſupplex inſtat & urget,
Pellicis ut properẽ uitiatæ inſcendere lectum,
Quo facto illa patris thalamos exoſa ſeniles
Sperneret. huius ego precib⁹ ſuperatus iniquis
Pellicis inuaſi furtiui fœdera lecti.
Quod pater infandi feruens ubi conſcius acti
Senſerat, accenſus furijs eſt multa precatus
Dira, ciens triſtes imo ex Acheronte ſorores,
Ne qua ſuis unq̃ ſoboles me nata parente
Luderet in genub⁹, quæ uox haud irrita ceſſit,
Nã Stygij implerũt inimica precamina diui,
Ille gener Cereris rapta cum cõiuge Pluto.

Hic

Hic mihi commoti genitoris in ædibus ultrà
Haud fuit acceptum cõceſſam ducere uitam:
Quamuis me ſocij, q̃uis me multa ſobrini
Orarent, nimia quoq; ſedulitate tenerent,
Crebra licet cæſis ſtruerent conuiuia bobus
Atq; agnis, multæq; ſues pinguedine craſſæ.
Vulcano ſua terga darent urenda uoraci,
Multaq; melliflui biberetur copia uini.
Inde nouem noctes me circũ membra ſopore
Laxant alterna uigilantes ſorte, nec unquam
Defuit incenſi focus ardentiſſimus ignis.
Nanq; alio magnæ lucebat porticus aulæ,
Veſtibulumq; alio circundabat igne cubile.
Aſt ubi iam decimæ uenerunt nubila noctis,
Tunc foribus thalami ruptis egreſſus & aulæ,
Tranſiliens ualli munimina tutus abiui,
Fallens excubias, turbam fallens famularum.
Mox uag⁹ Argolicos ppero dũ linquere cãpos,
Fertilibus Phthiæ ſucceſſi finibus exul:
Rex ubi me Peleus animo ſuſcepit amico,
Ac me ceu genitor natum dilexit amanter,
Quem locuples ſolum ſeris ſuſcepit in annis,
Et me diuitijs cumulauit munificus rex,
Reddidit & multa me Peleus gente potentem:

Extremo Phthiæ Dolopes ſub fine regebam.
Hinc ego te tanta feci uirtute ualentem
Inclyte Pelida, immodico te ſemper amore
Cõplectens. alio nec enim comitante uolebas
Lætus adire cibis conuiuia ſtructa paratis,
Fercula nulla domi niſi me præbente paternæ
Sumebas, aut in mea te genua antè locatum
Imponens tenero ſociaſſem uina palato.
Sæpe merũ noſtras reuomẽs ex ore rigaſti
Veſtes, inualida nutans ætate puellus.
Sic ego multa tuli te propter, multa labore
Exhauſi, hæc mecũ perſuaſa mente uolutans
Vt quoniã noſtro nunq; mihi ſanguine prolem
Præſtarent ortam ſuperi, te illuſtris Achille
A' puero officijs poſſem mihi reddere natum,
Exitiũ ut quõdam meritis pro talibus à me
In duris preſſo uelles depellere rebus.
Ergo agè uince tuã generoſo in pectore mentẽ,
Te talem nec enim decet implacabile pectus.
Quælibet eſt ſuperũ mutabilis ira deorum,
Quamuis ſit uirtus horum atq; potentia maior,
Sæpe tamen uotis diui pacantur & extis,
Sæpe prece & puro fiunt libamine mites,
Hos quoties hominũ læſerunt impia facta.

Quin-

Quinetam Litæ natæ Iouis eſſe feruntur,
Rugoſæ, claudæq; pedes, & lumina toruæ,
Quæ retrò curis Aten comitantur onuſtæ.
Cũ pedibus ſedenim & mẽbris quoq; polleat
Has celeri greſſu lõgè præcurrit, & oẽm (Ate,
Occupat immenſo præiens diſcrimine terram,
Innumeris hominũ cõplens commercia dãnis.
Illam ſed faciles Litæ poſt terga ſequuntur,
Læſis conſilium auxiliumq; ſalubre laturæ.
Iam Ioue qui natas monitus reuerebitur, ille
Ex his actutum captat bona multa uiciſsim,
Vota nec illius non exaudita repellunt.
At, qui Litarum monitis non paret amicis,
Has bona ſuadentes ſed ſpreuerit ille ſuperbè,
Mox adeũt patrẽ precibus cõſueta rogantes
Vt luat acceptis ex Ate tormina pœnis.
Quare agè flectẽdum quoq; te Pelida puellis
Da Iouis, ac illis ſolitum fer uictus honorẽ.
Sæpius hæ placidè mentem flexere bonorum.
Quòd ſi nulla tibi non plenæ munera dextræ
Nũc daret Atrides, nec poſt foret ulla daturus,
Frenderet at rabido tumidus ſine fine furore:
Non ego te poſita commoti pectoris ira
Auxilium Argiuis maturum ferre iuberem,

Quamuis extrema bellantes ſorte laborant.
Nunc aũt tibi multa citò miſſurus Atrides
Eſt dona, & quædã poſt offeret haud reuocãda.
Quæ ſe pollicitis promiſerat ante daturũ. (dis
Inſuper & ſummos proceres huc ille rogatum
Certi delectus habita ratione remiſit,
Quorum nec poſſis uerè reprehẽdere uerba,
Sed neq; corporeas illorum ſpernere dotes,
Prima licet fuerit non uituperabilis ira.
Hæc etiam ueterũ laus eſt audita uirorum
Olim iam nobis, excandeſcentia ſi quem
Fortè grauis tumidũ ſtimulis agitaſſet amaris,
Hos ſua muneribus crebrò placanda dediſſe
Pectora, nec raro uerbis ſuperanda benignis.
Et iam clara ſubit ueteris mihi fabula facti,
Hanc etiã dulces memorabo hic inter amicos.
Ingens pugna fuit Calydonia mœnia circum
Ciuibus Aetholis ſocia cũ gente propinquũm
Curetum: alternis bellantes ſæpe cadebant
Cædibus. Aetholi ſiquidem Calydona tuentes
Pugnabant, hoſtes uerſis ſed mœnibus illam
Curetes captis ſpolijs excindere tentant.
Cauſa mali tanti fuit his irata Diana,
Quòd non ob plenos ſucceſſus fertilis anni

Primitias illi frugum ſacrauerat Oeneus:
Et cum dijs alijs rex ſplendida ſacra litaret,
Solã inhonoratã nõ aduocat ille Dianam
Neſcius, aut fortè in mentem nõ uenerat illi.
Attamen offenſa magnam Latoida læſit.
Propterea Oenẽios agreſtem diua per agros
Miſit aprum ultorem, candentẽ dentibus albis.
Protinus ille furens multis regalia complet
Arua malis patulis radicitus eruta ramis
Arbor multa cadit, mali cum floribus ipſis
Proſternunt latè deiecto uertice terram.
Exuit hunc uita Meleager morte peremptum,
Cum uenatores multis ex urbibus ille
Atq; canes acri duxiſſet odore ſagaces.
Vincibilis nec enim paucis erat ille maniplis,
Tantæ molis erat Latoidos horribilis ſus,
Et dederat duro iam plurima funera læto.
Deniq; propter apri Oenidæ iam cuſpide fixi
Et caput immane, & rigidis horrentia ſetis
Terga, furoriferos commouit diua tumultus,
Inter Curetas ſimul Aetholosq; colonos.
Ergo dum fortis pugnans Meleager obibat,
Semper ab infeſta Curetes clade ruebant:
Nec numero plures licet, extra mœnia quibãt

Hoſtem expectantes duro ſub Marte manere.
At poſtq̃ flammis heros Calydonius iræ
Exarſit, queis prudẽtum quoq; pectora turgent,
Deſertis pugnis iraſcens ille parenti
Althææ, in gremio pulchræ iacuit Cleopatræ
Coniugis, è nitida Marpiſſa matre creatæ
Atq; Ida genitore, uiros qui uicerat omnes
Temporis illius membrorum uiribus acer,
Qui Latonigenãq; intonſo uertice Phœbum
Pennigeris telis formoſæ nomine Nymphæ
Impetere eſt auſus, quam tũc cognomine chari
Alcyonẽ certam ob cauſam dixere parentes:
Alcyones etenim multum lugentis amarum
Experiens fatum mater plorabat ab illo
Tẽpore quo rapuit Cleopatrã Phœbus Apollo.
Huic ille accũbens feruentis pectoris æſtum
Lenibat, propter materna precamina motus.
Quãdoqdẽ ob cædẽ & crudelia funera fratrũ
Magno uicta dolore deos eſt multa precata:
Multum etiam terram palmis pulſabat, ab imo
Et Ditem, & Stygiã Iunonẽ Acherõte ciendo.
Prona genu flexo lachrymis fœcunda rigabat
Illa ſinus nitidos ueſtis ueſana fluentis,
Filius ut miſera deuotus morte periret.

Has

Has obſcura preces immiti prædita mente
Ex erebi tenebris tandem exaudiuit Erinnys.
Illorum ſubitò portas & mœnia circum
Ingens exoritur trepido clangore tumultus,
Altas infeſto dum oppugnant agmine turres.
Illum ſed precibus grandes ætate fatigant
Aetholi proceres turbata mente rogantes.
Mittunt præterea ſuperũm qui templa deorum
Sacra ſacerdotes redolenti thure uaporant,
Oratum præſens egreſſus ut ille periclum
Hoſtibus occiſis patria propellere uellet.
Addita ſunt precibꝰ præſtãtia munera magnis,
Vt quocunq; loci Calydonia rura uigerent
Fertiliore ſolo, proprios ibi ſemper in uſus
Quinquaginta iubent fœcundi iugera campi
Eligeret, quorum pars altera fertilis uuæ
Grata uoluptifici produceret Orgya Bacchi,
Altera pars fruges proferret arata benignas.
Supplicat huic Oeneus genitor quoq; multa ro
Ipſe ſolũ ingreſſꝰ ſublimis grãde cubilis (gato.
Concuſſit tabulas cõunctas uerbere læui,
Voce petens operam Meleagri ſupplice nati.
Hunc etiam orarũt dilectæ multa ſorores, (uit.
Hũc reuerẽda parẽs lachrymis Althæa roga-

Hoc magis auxilium implacabilis abnuit heros.
Deniq; consueti charissima turba sodales
Quos coluit semper summo complexus amore,
Hunc humiles querula lugentes uoce rogarunt,
Sed neq; mens tali prece flexa resedit ab ira,
Antè sui thalami quàm crebris ictibus hostis
Pulsaret muros, & turres scanderet altas.
Et iam Curetes incendia multa per urbem
Magnam miscebant, uastantes omnia flammis,
Tũc uerò Oenidẽ lachrymãs pulcherrima cõ-
Mellitis dictis supplex aggressa rogauit. (iunx
Cui mala cũcta breui memorat cõplexa relatu,
Quã sortẽ miseri ciues, quantumq; malorum
Auxilio uacui capta paterentur in urbe,
Cæduntur ciues, tota urbs uastatur ab igni,
Pignora chara trahunt alij, gracilesq; puellas.
His mẽs mota malis splendẽtia protinus arma
Induit, & currens infesta apparuit hasta,
Ac sic Aetholis damnosæ tempora lucis
Depulit Oenides cæso feliciter hoste,
Iratum superans animum: sed nulla dederunt
Illi dona, licet præstantia multaq; ciues
Spondebant, frustra sed pestem depulit ille.
At tu ne talem feruenti in pectore mentem
Concipias

Concipias, horsum nec dæmonis ullius astu
Impellare precor, quoniam grauiore labore
Haud dubiè incensas possis defendere naues.
Obuius extensis sed enĩ arripe munera palmis,
Præstabuntq; parẽ cũ Dijs tibi semper honorẽ
Argolicæ gentes. at si sine munere bellum
Exitiale uiris placata mente subibis,
Tales te nũquã (mihi crede) sequẽtur honores,
Quanq̃ sustuleris duri discrimina belli.
Hũc cõtrà est magnꝰ dictis affatus Achilles:
O' Phenix reuerẽde senex, Iouis inclyta proles,
Nec uolo, nec tales moror ambitiosus honores.
Quẽ mihi fata Iouis statuerunt, ille sequatur
Nos honor, hoc iuxta naues retinẽte manebo,
Donec uitali spirant mea pectora flatu,
Dũq; genu alterno gressu mihi utrũq; mouetur.
Verum aliud dicam tacita quod mẽte reponas,
Ne mea perturbes sic tristi pectora luctu
Atq; dolore, duci gratum facturus Atridæ,
Ille meam mentem tibi non est præter amandus,
Ne mihi te propter nimis ægrè fiat amanti.
Huic mecum faueas nobis quicunq; fauebit,
Ac mecum regnes parilem sortitus honorem.
Illi abeant Graijs ducibus mea dicta ferentes,

Tu

Tu uerò in molli releues hic membra grabato
Capturus ſomnũ, at roſeos ubi craſtinus ortus
Extulerit Titan, tum conſultabimus ambo
Nauibus ituri patrias ne ſimus ad oras,
Aut hic manſuri ſpectantes horrida bella.
Dixerat, & tacito nutu innuit ille Patroclo,
Mollia Phœnici ſtruerentur ſtrata cubilis,
Quò celeri greſſu properent decedere caſtris.
Sic tãdẽ his infit magnus Telamonius Aiax:
Dulichiæ gentis princeps Laërtia proles,
Quin nos hinc ergo maturis greßibus imus?
Non ullum ſic eſt habitura oratio finem,
Conficienda uia eſt, atq; hic referẽdus Achiuis
Quamprimũ ſermo, quãuis ſit durus & aſper,
Quo nos cunq; loco ſuſpenſa mente ſedentes
Expectant Danai, agreſtem ſed durus Achilles
Implacido nimium concepit pectore mentem,
Nec ſociæ turbæ ſtudio nec amore mouetur
Ipſe quibus nobis præ alijs eſt cultus Achilles
Semper apud naues habito uenerãdus honore,
Immitis: citius pro fratris cæde cruenta,
Aut pro nati aliquis miſeranda morte necati
Mulctam lenito perſuaſus corde recepit:
Nec pede cæſori uita eſt quæſita fugaci,

Sed

Sed mulctam pendens uenia dignatus abiuit,
Alter & euicta pacatus mente recepit
Pœnã. porrò tibi conſtrictũ adamante dederũt
Cœleſtes animum, ob raptæ tolerata puellæ
Vnius probra, at ſeptem præſtamus ab omni
Nũc tibi fœminea pulcherrima corpora turba.
His alia innumera accedent ingentia dona,
Indue placatam facili modò pectore mentem,
Hoſpitij reuerere focos, reuerere ſodales
Quos tua tecta tibi iunxerunt fœdere firmo.
Inſuper è Danais certò nos eſſe putamus
Qui tibi præ cunctis chari ſint atq; uerendi.
Hũc cõtra eſt magnus dictis affatus Achilles:
O præſtans Aiax animi Telamonie princeps,
Iuxta dicta meam tibi ſunt hæc omnia mentem.
At mihi non facili turgeſcit pectus ab ira,
Illius quoties leuiter fortaſſe recordor
Qui me ceu ſtupidũ cũctos hic inter Achiuos,
Ac uelut abiectum, patria qui pulſus ab urbe
Errat in orbe uagus, probris affecit Atrides.
At uos ite citi referentes dicta Pelaſgis,
Me prius haud belli memorẽ fore ſanguinolẽti,
Magni quàm Priami natus Mauortius Hector
Myrmidonũ naues adeat, caſtriſq; propinquet,

Argiuos

Argiuos perimens, & puppes igne perurens.
Attamen à caſtris & nauibus Hectora noſtris
Declinaturum uim belli certus opinor.
Dixerat, illi aũt, ſumptis ubi quiſq; Lyæum
Libaſſet cyathis, duce regrediuntur Vlyſſe.
Iuſſa Menœtiades ancillis atq; miniſtris
Mandat, Amyntoridæ citò mollia ſtrata parẽtur
Phœnici, dictis parent ac iuſſa capeſſunt.
Nec mora, puluinis denſum ſtrauere grabatũ.
Tunc ibi diffuſus placido per membra ſopore
Feſſa ſenex lucis nitidum requieuit ad ortum.
Intima caſtrorum penetralia fortis Achilles,
Illi ubi lectus erat, ſomnum capturus adiuit:
Quo cum communes thalamos ſociabat amica
Filia Phorbantis nitidis malis Diomede,
Quam tulit exciſa Lesborum uictor ab urbe.
Ex alia at fidus dormiuit parte Patroclus,
Quem propter iacuit formoſa & nobilis Iphis:
Hanc illi dono dederat diuinus Achilles,
Scyron Enei felicem ubi ceperat urbem.
Poſtq; ſunt regis legati ad caſtra regreſſi,
Oblatis cyathis hos excepere Pelaſgi
Certatim proceres ſurgentes atq; rogantes,
Quorum ſic prior eſt illos affatus Atrides:
O multis

O multis Laertiade defuncte periclis,
Dic age, dic ingens Argiuæ gloria gentis,
Ecquid ab incenſis hoſtilem nauibus ignem
Pellere Pelides ſtatuit? ſeu dicta negauit?
Feruet adhuc tumida forſan mens illius ira?
Talibus huic cõtrà dictis reſpondit Vlyſſes:
Rex Atrida potens celebri clariſsime fama,
Non uult ille ſuæ ueteres extinguere flammas
Iræ, ſed tumidus grauiore furore ſubinde
Impletur: quare teq; & tua dona peroſus,
Cum reliquis iuſsit te conſultare Pelaſgis
Qua ratione rates rutilo tuearis ab igne,
Quaq; tuos populos ſerues à cæde cruenta.
Addit & iſta minax, ubi craſtina fulſerit Eos,
Inde ſoluturum ſe nauibus in mare tractis.
Præterea reliquis etiam conſultat Achiuis,
Protinus ut patrijs ſuccedant finibus omnes:
Quippe capi nunquã cõfirmat Pergama poſſe,
Dextra namq; ſua Troas Saturnius ipſe
Protegit, & populo ſemper fiducia creſcit.
Hæc ſic dicta dedit, bene quæ nouere ſequuti
Qui me ſunt comites Aiax & utriq; miniſtri
Non imprudentes. Phœnix ſed dormiet iſtic
Illius iuſſu, ut ſocios comitetur euntes
Craſtinus

Craſtinus ad patrias conſcenſis nauibus oras,
Si uolet: inuitū haud eſt abducturus Achilles.
Sic memorat, cūcti pceres ſimul ora tenebāt,
Sermonē Aeacidæ turbata mente ſtupentes,
Quippe graui nimium renuebat uoce rogata.
Et multo triſtes manſerunt tempore muti,
His donec ſera Diomedes uoce profatur:
Rex Atrida potens nota clariſsime fama,
O utinam precibus nullis heroa rogaſſes
Peliden, tantis oblatis deniq; donis:
Semper enim ille alias ſublata mente ſuperbit,
Et nunc illius maiore ſuperbia faſtu
Inflatos animos tollet, mentemq; ferocem.
At iam Peliden heroa ualere ſinamus.
Manſerit, indutis forſan pugnabit in armis,
Tunc ubi mens illum impulerit, belliq; cupido
Traxerit, aut deus hunc aliqs reuocarit ab ira.
Quare agitē, ac mentē monitis attēdite noſtris,
Nunc imus cubitum uinoq; ciboq; refecti:
Quādoquidē mēbris uenit hīc durabile robur,
Corporis hinc laſſi reparantur deniq; uires.
At poſtq roſeis ſurgens aurora quadrigis
Lampada Phœbeam terris inuexit apertis,
Ante rates equitū peditumq; exercitus omnis
Mox

Mox tibi productus ſtet duris acer in armis.
Ipſe inter primos obeas quoq; munia pugnæ,
Et reliquis animos addens, & prælia miſcens.
Dixerat, applaudūt iucūdo murmure reges,
Fortia Tydidæ laudantes uerba Pelaſgi.
Ac demū laticem ſuperis ubi quiſq; Lyæum
Libaſſet pateris, ſua ſunt ad caſtra profecti,
Exin ibi placida laxarunt membra quiete.

LIBRI NONI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XIII. NICOLAO Valla interprete.

VPPITER ut Troas admouit & Hectora claſſi,
Hos penes armorum ſtudium belliq; laborem
Liquerat, ipſe oculos fulgentes torſit ab oris
Thracū equitū, gētūq; ſuper reſpexit & urbes
Myſorum Agauūmq; pares in gentibus æui
Antiqui, abſq; opibus, lactis ueſcuntur equini,

Naturæ genus innocuæ, patiensq; laboris.
Nõ iterũ aſpiciens Troiã, nec quenq; deorum
Auxilio Teucris cenſet Danaisq; futurum.
Nõ tamen hic latuit te rex Neptune receſſus:
Nãq; ſuper Samo nemoroſo uertice Thraciæ
Admirans belli ſortem populosq; ſedebas,
Vnde acies hinc inde atq; omnis cernitur Ida,
Et Priami ſedes ingens, & claſsis Achiuũm.
Illicet è ſummo deſcendit uertice montis,
Sub pedibus ſyluæ trepidãt ueniẽtis & alpes,
Immortalis agens celeres per inania greſsus
Ter ſaltu nixus mox attigit ultima quarto,
Aegas ubi eſt illi medijs in fluctibus ædes,
Aureaq; arma nitent nullo uiolanda ſub ictu.
Huc ubi delatus, ferratos curſibus acres
Nectit equos, curru radiant per colla cadentes
Aere iubæ fuluo. ſe cultibus induit aureis
Cõſpicuũq; auro dextra capit inde flagellum,
Admotũq; ſalit currum, mox fertur in undas.
Agnouiſſe ſuum regem maria ipſa uideres,
Sub quo iam tremulis geſtibant motibus undæ.
Atq; eius ſummas currus perlabitur undas.
Nulla mora, ad naues donec peruenit Achiuũ.
Antrũ immane mari ſummo ſub fluctibus altis,

Aren

Arentem Tenedon mediũ latet inter, & Imbrõ.
Illic ſiſtit equos terram qui circuit undis,
Amborum curru mox aurea uincula ſoluit,
Ambroſia irrorans fremitantibus ordea fudit,
Illaqueatq; pedes aurata compede, ne quis
Soluere poſsit eos, aut uincula rũpere, donec
Expectẽt regẽ redituru. ipſe agmina Achiuũm
Hortaturus adit, uiresq; incendere bello.
Tum Troes flammæ ſimiles aut turbinis inſtar,
Hectora Priamidẽ turmatim in bella ſequũtur.
Nil intentatum linquunt, nec ferre laborem,
Quo Danaos inter puppes extinguere adorſi,
Ignibus aut iaculis ualeant exurere claſsem.
Tum deus undiſonans mortales induit artus
Omnia Calchanti ſimilis uocẽq; habitumq;,
Ac ueluti à pelago ueniens hortatur Achiuos.
Aiaces primum ſtantes affatur in armis:
Nũc opus eſt animis, uires reuocate, timorem
Mittite, nũc populos tutari, en claſse ſub ipſa
Bella gerunt, totis occurrite uiribus, hoſtes.
Nuſq; alibi timeo Teucrorũ arcere furores.
Hinc nos inuadunt, & currere lõgius audent,
Nanq; alios aditus paſsim tutantur Achiui.
Hinc tantum timeo ne quid patiamur acerbi.

Hinc flammæ similis candenti Martius urget
Hector agens turmas, & se Iouis ingerit alti
Auspicijs fretus, diuûmq; è sanguine uectat:
O si aliquis nobis tanto in discrimine præstet
Immortalis opem, uiresq; inspiret Achiuis,
Quò saltem ualeant propellere nauibus ignẽ,
Atq; ipsum Iouis auspicio licet Hectora nixum.
Talibus undisonans Aiaces excitat armis,
Et sceptro quatiens impleuit uiribus ambos,
Dat pedibus celeres cursus, mẽbrisq; uigorem.
Ille uelut uultur uolucrem speculatus ab alta
Rupe uolat, medioq; aliam per inania cursu
Insequitur, donec latebras per gramina prædã
Vnguibus insiliẽs quærentem euiscerat uncis.
Agnouere deum proceres sub imagine falsa.
Affatur Telamoniaden Oileius Aiax:
Nõ nos fata canẽs, & qui sapit omnia Calchas
Admonet, ò Aiax, superũm qui lapsus Olympo
Calchanti similis, naues & castra tueri.
Posteriora pedum uestigia certus euntis,
Ardentesq; notaui oculos. num respicis Aiax
Quis uultus, uocisue sonus? quis spiritus illi?
Diuini facile est discernere signa decoris,
Humanis sint rara licet commercia cum dijs:
Quum

Quũ mihi nũc animus maiori feruet in hostes
Pugnandi studio, iam gestit dextera ferrum,
Stare pedes nequeũt, iamiã salit impetus, & uis
Acrior insurgit, pugnæq; immensa cupido.
Illi tum contrà reddit Telamonius Aiax:
Vis mihi nũc eadem, sequitur sua lãcea dextrã,
Vltrò animus pugnæ pedibus pernicior aura.
An deus humanis mentẽ, uel dira cupido
Exagitet? solus diuum in certamine posco
Hectora Priamidẽ, populos qui territat armis.
Sic illi inter se uario sermone loquuntur,
Numinis instinctu pugnæ maioribus aucti
Viribus. inde alios celerat Neptunus Achiuos
Quibelli circum naues sudore madebant.
Horũ aĩos pugnæ labor attenuauerat ingens,
Et dolor hostiles cuneos transcendere uallum,
Et faciles ad castra aditus nauesq; uidebant.
Posse rati exitium pelli non uiribus ullis,
Fundebant lachrymas mœsti, et suspiria corde.
Per mediũ celerans cũctos hortatur in armis
Neptunus, uiresq; animis præstãtibus auget.
Ante alios Teucrum, mox Leiton, inde ciebat
Peneleonta heroa, Thoantaq;, Deipyronq;,
Merionem simul, Antilochũ, fortissima bello

Pectora. mox tales effundit pectore uoces:
Proh pudor, ò iuuenes uobis pugnātibꝰ ultrò
Sperabam tutas hostili à turbine puppes.
Quod si adeò attoniti pugnā modò q̄sq; recusat,
Hæc erit illa dies, quæ uos cecidisse sub armis
Arguet Iliacis populos sub Marte cadentes
Auspicijs segnes. oculis quàm mira uidentur
Ista meis, & dura quidem: nā tale futurum
Prodigiū nunq̄ rebar (nisi Iuppiter autor)
Troianas acies pugnando inuadere classem.
Hi quondam similes ceruis fugientibus, acer
Quos agitat metus in syluis, ubi pabula fiunt
Pardalibus lanianda feris. seu præda luporum,
Imbelles non antè manus, nō agmina Graiūm
Expectare ausi, nec sese credere pugnæ.
Nunc procul effusi circa tentoria certant
Ante rates. ò segnities, ò principis ira
Causa mali: nanq; imperio parēre recusant
Seditione ducum populi, & cōsueta relinquūt,
Qui q; suos comites in aperta pericula linquūt.
Intereunt miseri sub puppibus, acrius hostis
Instat enim, nemo auxilio succedit Achiuis.
Indignantur enim ductori gentis Atridæ,
Hoc, quia præstātem bello cōtempsit Achillē.

Nō

Nō tamē est cur uos pugnæ mora lōga retra-
Hæc ne adeò funesta odia, socijq; dolores, (ctet.
Vt nequeant aboleri animis? placantur & iræ
Sæpe deūm, mētesq; hoīm placabitis. ergo
Cōsulite in medium. sunt hic lætissima bello
Pectora, sunt animi, & rebus spectata iuuentꝰ.
Nō ego nūc homini (quanq̄ modò debilis æuo)
Pugnarē attonito, quē iam timor arcet ab armis.
Sim licet imbellis, cur non ego Martis inertes
Arguerim socios? quorū fortissimus inter
Quisq; calet sortes, pariet tamen ista futuris
Triste aliquid maius, nec tūc medicabile uulnꝰ,
Segnities tam sera. igitur conuertite mentes,
Ante oculos ignominiā modò ponite, & ingēs
Dedecus ò nostrū, quod nulla aboleuerit ætas.
Hector it ante rates, strepituq; exterret Achi-
Martiꝰ effractis trāscēdit mœnia portis. (uos,
Sic Neptunꝰ agēs animos excitit Achiuūm.
Aiaces geminos fortes cinxere phalanges
Septæ armis, Pallas nō ipsa erūperet, aut Mars
Bellorū præses, si cōtrà obsisteret armis.
Ante alios primi Teucros, diuūq; morantur
Hectora, condensi circùm glomerantur in unū.
Hærebant clypei clypeis, hastilibus hastæ,

Vmbonẽ terit umbo, premũt arma arma, uirum
Et galeas galeæ, nutant in uertice coni, (uir,
Ornatusq; pilis simul immiscentur equinis,
In manibus curuata uirũm reflectitur hasta.
Armorum facies, & uis coit omnis in unum:
Stant quidi pugnæ, seseq; hortantur in hostes.
Tum densæ Teucrorũ acies & Martius Hector
Prosiliunt, celso ueluti de monte reuulsus
Vi torrentis apex per saxa, per auia rumpens
Præcipitatur, & inde repentè rotatur ab amni.
Effractis ingens resonat fragor arboribꝰ, mox
Desiliens uolucrẽ linquit per plana tenorem.
Non secus in Danaos sese ferꝰ Hector agebat,
Per strages hominũ penetrare in castra minatꝰ,
Et naues inter populorũ effundere cædes.
Vt uerò ad densas incesserat usq; phalanges,
Restitit haud procul inde manꝰ. Argiua iuuẽtus
Expediunt hastis, & strictis ensibus hostes
Quisq; ferit, luctꝰ hinc inde, et plurima cædes.
Bis reiecti hostes. tandem mox turbidꝰ Hector
Vociferans socios medio de Marte retractat:
Magnanimi Troes, Lycijq;, et Dardana pubes
Bellipotens satis est, præsenti absistite pugnæ.
Expectent me, me tãdem experiantur Achiui.

Non

Non iam sufficient, quanq; glomerantur in unũ
Territæ in sese acies: hac protinus hasta
Præcipites fundentur enim, Iunonius ille
Magnificus multis coniunx me uiribus auxit.
Sic fatus, cunctos Martis uirtute repleuit.
Hos inter se Deiphobus mox primus in armis
Aptabat leuior pedibus, præcesserat omnes
Inclusus clypeo. contrà parat eminus hastam
Meriones diuus, magni quam turbinis instar
Intorsit, longè sed sustinet æreus umbo
Intextum toties tauris opus, ima resedit
Cuspis, & in corpus torta non pertulit ictum.
Ille pedem referens, concussus pectoris oras
Cessit, & in clypeo præfixũ hastile refregit.
Meriones retro ad socios turbatus abiuit,
Quòd sine cæde suum telum iaculatus inane
Perdiderit: subitò ad naues celerabat Achiuũm,
Laturus iaculum in castris quod liquerat olim.
Confligunt alij, pugnæ fragor intonat ingens.
Tum Teucer ferro Telamonius excipit armis
Imbrion egregium, diuino Mentore natum.
Pedæum hic olim rerum prædiues & auri
Incoluit, Danai ad Troiam quàm classe uenirẽt.
Obsidione notham Priami sibi Medesicastam

Connubio ſortitus erat, penetrauit ad oras
Claſſis ut Iliacas Teucris, generoq; profectus
Auxilio, incoluit Priami propè mœnia ſedes.
Non ſecus ille uirũ, quàm ſi ſibi natus, amabat,
Hũc Telamoniadæ dextra procul acta ſub aurẽ
Haſta ferit, quam mox illata cæde retraxit,
Ille (uelut ferro procera in uertice montis
Icta cadit foliis per membra uirentibus ornus,
Dat ſonitum concuſſa ſolo) ſuper arma fragorẽ
Reddidit horrendũ, gemuit ſub pondere tellus.
Exuuijs inhians Teucer ſpoliare parabat
Arma uirũ: procul aſpiciens quoà Martius He-
Ingentẽ ualidis contorſit uiribus haſtã. (ctor,
Hic ſimul aſpiciens iaculum uolitare per auras,
Corpus in obliquum uerſus declinat ab ictu.
Sed gerit haſta necẽ: Amphimachũ ferit Acto-
Per medias acies trãsfixit pectus eũtis: (rionis,
Corruit in uulnus, ſonitum ſuper arma dedere.
Hector & Amphimachi galeã tractare parabat
Inſertam capiti, ſed Martius obſtitit Aiax:
Reſpiciens iaculum contorſit in Hectora diuũ
Eminus, hoſtilis nec quicquã corporis hauſit:
Totus enim ferro tectus lucebat & armis,
Vix iaculum clypei tetigit pendentia lora.

Non

Non tamẽ incaſſum cecidit, nãq; Hectora lõgè
Expulit à ſpolijs. mox bina cadauera pugnæ
Detraxere procul Danai de ſtrage uirorum,
Strenuꝰ amphimachũ Stichiꝰ, diuꝰq; Meneſtheꝰ
Ductor Athenarũ, reddũtq; cadauera Achiuis:
Imbrion Aiaces Martis uirtute ſuperbi
Eripiunt gemini, ueluti ſi quando leones
Præreptam capream de maxillaribus arctis
Corripuere canũ, quã mox nemus inter opacũ
Suſpenſam referunt: ſic illi hoſtile cadauer
Sublatum, exuuias, clypeumq;, & tela ferebãt.
Tum galea exertum caput à ceruice recidit
Aiax Oilides leto indignatus acerbo
Amphimachi, retro p̃ tela, p̃ agmina ad hoſtes
Vertit iter, iacit inde caput per inania longè
Hectoris ante pedes, cecidit tellure rotatum.
Nec minus Amphimachi caſu Neptunus in irã
Arſerat infauſto Danaos ſub Marte cadentes.
Indignatur enim, greſſumq; ad littora tendit,
Auxilium Danais, luctus laturus acerbos
Dardanijs. illi tunc obuius Idomeneus
In primis heros belli cui gloria ſumma eſt,
A ſocio rediens, qui uulnere ſaucius acri
Parte genu, ferro ſuram confoſſus acuto,

Stabat

Stabat inops animi, medicis mãdarat alendum
Curandumq; suis, belliq; cupidine multa
Accingi ferro rursus gestibat in hostes.
Tum sermone uirum tali Neptunus adorsus,
Omnia persimilis speciem uocemq; Thoanti
Andremonos genito, qui sub ditione frequentẽ
Pleuronem populis omnem Calydona regebat.
Aetholiaq; deus ueluti ueneratur ab omni:
Idomeneu Cretæ ductor, quô robur & iræ?
Quo ue minæ in Teucros abiere? ubi pubis Argi
Effera uis aï? cõtrà sic reddidit heros: (chiuæ
O Thoã, caussæ quisnã modò conscius? oẽs,
Quantũ oculis uidi, bello præstamus & armis,
Non aliquẽ timor exanimat, nã fortiter audẽt:
Nec quẽ segnities, nemo nam cessat ab armis.
Nemo fugit belli sortem quis ferre laborem,
Et tamen aduerso pugnamus Marte. quid ergo
Iam certum? deus ille deũm Saturnius auget
Troianos, patria procul ut cædamur ab Argo
Sic miseri statuit rerum moderator Achiui.
Tu tamen ô Thoan heros, cum semper in armis
Perstiteris, Danaos hortare per agmina, si quẽ
Desecisse uides, pge ergo, haud desine cœptis.
Tũ deus horrisonis terrã qui fluctib⁹ ambit:

Triste

Triste uiro exitium pugnam qui liquerit ultro,
Imprecor Idomeneu, redeat nõ amplius Argon
Littore ab Iliaco, pereatq; inglorius & sit
Præda feris canibus lacerãda in uiscera et art⁹.
Verùm nos armis pariter celeremus oportet
Ocyus assumptis: præstantes uiribus ambo,
Ambo pares animis, tum robur, & utilis est uis
Auxilio socijs ueniens, cum cætera turba
Fessa iacet bello, nos & pugnare parati,
Et sumus audentes, opus est ubi fortibus armis.
His dictis abiere. Deus sub Marte labantes
Instaurat Danaos, diuersa per agmina gressus
Nunc hos nũc illos pugnæ succendit euntes.
Vt uerò Idomeneus alta ad tentoria uenit,
Induit arma humeros, dextrãq; hastilib⁹ implet,
Mox celerat, radijs stillantibus arma coruscãt.
Sic ubi fulgur agens sublimi uibrat Olympo
Iuppiter ostentans signum mortalibus iræ,
Irradiat ferrum longè currentis in armos.
Merones cursu medio fuit obuius illi,
Rapturus iaculum pugnæ, cui talta fatur:
Meriones Molide animo gratissime nostro,
Veneris unde, effare. qd arma reliqueris? an tu
Vulnus habes teli? quisnã fuit autor? an ultro

Nuncius

Nuncius is qui me pugnæ non passus inertem
Excires? uenio stragem laturus in hostem.
Illi Meriones reddit sic Martius heros:
Magnanimũ Idomeneu populorũ maxime du-
Iãdudũ ingrediẽs pugnã, iaculat⁹ in hostẽ (ctor,
Deiphobi clypeo frustratum hastile refregi:
Sumpturus uenio si te penes hasta relicta est.
Olli tum princeps sic reddidit Idomeneus:
Si qua uoles, mox una domi & bis dena uidebis
Spicula, quæ muris annixa per atria cernes.
Illa ego tum uictor cæsis ex hostibus olim
Eripui, Troiana quidem sunt arma, sed illis
(Vt quæ inimica man⁹ gesserit) nõ utor in hostes.
Sunt clypei, et galeæ, et thoraces ære nitentes.
Tũ sic Meriones, Sunt & mihi plurima certè
Rapta manu, sed quæ capiã modo nauib⁹ arma
Fixa manẽt, nõ apta mihi, nãq; eminus absunt.
Degenerem nondum fateor me Martis & usus
Militiæ, assueui prima inter prælia fortes
Ire uiros contra, uel cum magis aspera lis est.
Nec mihi præsidio quisq̃ succesit Achiuũm
Pugnanti, tu uera refer, namq; omnia nosti.
Talibus hunc iterũ affatur dux Idomeneus:
Non ignarus eram quantis sis uiribus heros,

Verũ

Verũ hæc cõmemorare, qd est? Mars urget A-
Nũc op⁹ est aĩs, uirtute et uirib⁹, armis (chiuos,
Certatĩ ante rates se quisq; ostẽtet ĩ hostes
Præcipuè uirtus alienæ laudis & actus
Aemula, fit maior, studijsq; obnixa nitescit.
Longius alternis tum quantum distet inerti
Magnanimus, quantũ ignauo sit fortior acer,
Apparet. stupet ille metu, nec sistit in armis,
Genua labãt, pedib⁹q; sup uelut umbra restdit,
Nõ animo fidit, nõ dextræ, in utrunq; recũbens
Sæpe pedẽ nutat, artus sudore madescunt,
Sponte metu mortis fugit, et sub pectoribus cor
Palpitat, & gelidi crepitant formidine dentes.
Magnanimi color est idẽ, formidinis expers,
Nõ tremit insidias, postq̃ semel instruit, ardet
Ocyus immiscerı & sese ostendere pugnæ,
Nunc dextra ingeminãs ictus, nũc ille siniſtra.
Nemo tuã merito, dũ non modò terga uel armos
Ceruicem ue retro iaculo feriare uel ense,
Virtutẽ arguerit, uel pectora perforet ictus,
Aut fugienti iterũ pugnando cõminus instes
Obuius, aut expers ibis formidinis hosti.
Immò alijs præferre pedem primusq; uideri,
Hoc uirtutis opus primum laudatur in armis.

Hactenus

Hactenus hæc: neq; enī pueri uelut ocia frustrā
Ducamus, uel quis poterit fortasse proteruus
Carpere cunctantes. intra tentoria telum
I, cape, mox redeas, simul ut celerem⁹ in hostes.
Dixit. Meriones præfixum cuspide telum
Corripuit, sequiturq; ducem furibūdus euntē,
Qualis erat Mauors hoīm populator in armis,
Quē sua progenies Cratherus et acer Atartes,
Dum populis fatum parat exitiale, sequuntur,
Quādo Ephyris Thraces Phlegyis'ue horrēda
Bella, uirū quēuis præstātē uiribus ur (minātur
Ambobus nutant populis certamina, tādē (gēt,
Cui deus ipse fauet, certa est uictoria parti,
Non secus incedunt inclusi pectora ferro
Meriones heros, regnator & Idomeneus.
Tū prior ille refert, Vbi primū irrūpim⁹ hostē
Deucalide? à dextro cornu potius'ue sinistro,
Per mediūue? acies nec ubi inclinare uidemus?
Illi tū contrà sic reddidit Idomeneus:
Præsidio Aiaces ambo pro nauibus astant,
Et Teucer, quo non iaculo præstantior alter,
Marte bonus stabili pugnaq; resistit in omni,
Hi poterunt Troum quoscunq; arcere furores,
Hectoraq;, heroum quamuis acerrimus armis,

Et

Et rabies illum pugnandi inuaserit atrox,
Et classem certet flagrantibus urere flammis,
Non ut retur, erit facilis sibi sudor, ab alto
Ni deus ardentes iaculetur Iuppiter ignes.
Mortali cedit nulli Telamonius Aiax,
Qui uictu Cereris uitæ uescatur & aura:
Non hostile timet ferrum, nec uulnere saxi
Frangitur, aut iaculi manet imperterritus omni
Congressu, inferior non armipotentis Achilli
Viribus, indefessus enim sub Marte moratur.
In leuibus quis enim pedibus similādus Achilli?
A læuo nobis aditus sit in agmina cornu.
Aut erit alterius de nobis gloria belli,
Vel nostra ex alijs. fatus sic Martius anteit
Idomeneus, mediumq; acies irrumpere certant.
Vt uidere duces fulgur uelut ignis in armis
Cōspicuos, illuc alacris concursus Achiuūm
Aduolat, exortis circum clamoribus instant.
Exterior quâ classis erat, certamina surgunt.
Cōfligunt hinc inde acies, furit aspera pugna,
Alter in alterius cōuertunt pectora ferrum.
Mutua fit strages, ueluti per inanæ procellæ
Ventorum feriunt, sese cum puluereā uim
Per uada pq; uias glomerāt, torquētq; uicissim,

H Col

Colliduntur, & aduersi se turbine quassant.
Non secus inuadunt acies in mutua uersæ
Exitia, insiliunt ferro, rapiuntq;, ruuntq;,
Obtruncant sese densata per agmina passim,
Sæuit amor pugnæ, galearum in uertice coni,
Scutorũq; orbes nitidi, & thoraces aheni
Perstringũt oculos uenientũ, & fulgura iactãt.
Qui propè nõ pauid⁹ pugnæ spectator adesset,
Armorumq; habitus obtutu lætus in ipso,
Atq; alacris, nõ ultrà iterũ fera bella timeret
Quæcunq; aspiceret. Gemini Saturnia proles
Autores aderant diræ duo numina cladis.
Victores Teucros atq; Hectora Iuppiter ambit,
Non tamẽ Argiuos extingui ante Iliõ omnes,
Sed Thetidi ut morẽ gereret, quò maior Achillis
Gloria, quò reges alios excelleret armis.
Neptunus Danaùm sortẽ miseratus iniquam
Teucrorum manibus cædi sub Marte dolebat.
Hoc igitur fratri longè indignatus agebat,
Quo minus Iliadæ belli potirentur honore.
Hæc lis amborũ studia in cõtraria mentes
Verterat: unus enim sanguis atq; una propago,
Terra fuit genitrix eadem, sed grandior æuo
Iuppiter, anterior ueluti satus, omnia longè

Cal

Callebat rerum multarum gnarus ab usu.
Insidias ueritus fratris Neptunus, Achiuis
Venerat auxilio mortalis imagine septus.
Hostiles illi quamuis magis aspera Martis
Irrumpunt acies, ferro conferta refringunt
Agmina magnanimi, nõ horrẽt tela manusq;.
Tũ (licet ætatis mediæ) Idomeneus Achiuos
Excitat infrendẽs, nũc hos nũc uersus ad illos:
Præcipites agitat Teucros, atrumq; timorem
Iniicit, obtruncat multorum corpora ferro.
Hos inter patria Cabyso insignibus armis
Othryoneus erct: Cassandræ incensus amore
Venerat auxilio Teucris: sine dote petebat
Priamidem, tali pro munere pactus Achiuos
Sumptibus ipse suis tota deducere Troia.
Hoc illi Priamus promisit fœdere natam.
Spe iuuenis tanti fidentior ibat in hostes
Coniugij. rũpentem acies hastile coruscans
Idomeneus illum media transfixit in aluo:
Corruit in uulnus, sonitũ super arma dedere.
Insultans heros strato super arduus hoste,
Mortales (inquit) dignum te laudibus ultra
Otrionee feram, modò si promissa, fidemq;
Dardanidæ Priamo pacta pro coniuge nata

Perſolues eadem.tibi nos promittimus Argi
Atridæ gnatam quæ ſit pulcherrima forma,
Vxorem dabimus,populis & mœnibus altis
Ilion inſignem nobis modò uerteris urbem.
I tamen ad naues,ut connubialia mecum
Fœdera perficias:tibi ſum non improbus autor.
Sic fatus,pedibus per ſtragis corpus aceruos
Dum retrahit raptis celerans,mox Aſius illi
Aſſuit auxilio lateri:nam proximus ante
Quadrupedes aderat,quos tunc auriga tenebat
Poſt humeros domini.ſtricto dū cædere ferro
Idomenea parat,prior hic intercipit illum.
Sub mento iugulum transfixit cuſpis,& altè
Gutture perfoſſo media ceruice reluxit.
Corruit,ut quercus,uel ut icta ſecuribus ilex,
Quā manus artificis reſcindere claſsis in uſum
Vel nemore in denſo,celſis ſeu mōtibus inſtat.
Ante ſuos collapſus equos,in terga iacebat
Quātus erat multo reſperſus puluere,& atro
Sāguine frendenti moriens immurmurat ore.
Hic animū trepidus ſenſumq; auriga reliquit.
Tunc animi ſi quicq̄ habuit,nō auſus ab hoſte
Vertere equos,nec ſe leto(nam Martius haſta
Perforat Antilochus)thorax nō ferreus illum

Te-

Texerat,inq; uteri medium penetrauit harūdo.
Suſpirans curru cecidit reſupinus ab alto.
Hic mox Neſtorides per tela,p agmina Teucrū
Traxit equos,egitq; pcul,quos tradit Achiuis.
Deiphobus cōtra telum Idomenea coruſcat
Contriſtatus Aſi caſu:ſed prouidus heros
Incluſus clypeo tauri quem pellis obibat,
Inſutum ferro geminis canonibus,altè
Proſpiciens telum clypei ſuſcepit in orbem.
Horrendum ſonuit ferratæ cuſpidis haſta.
Non tamen incaſſum cōtorſit dextera telum,
Vulnerat Hippaſiden. populorū ducere turmas
Suetus erat.ſuras telum perfodit euntis,
Genua cadūt,mox lapſus humi ſup arma recū-
Hic tūc Deiphobo uoces iaculatur ī auras:(bit.
Non Aſius tandem ad manes conceſsit inultus,
Autorem dedimus diræ ſolatia mortis
Infernis,igitur ſecum lætabitur orco.
Sic fatus.triſtis affecit luctus Achiuos,
Antilochum ante alios.caſu turbatus acerbo
Indoluit tandem,curam non liquit amici.
Per mediū rumpens traiectum uulnere pugnæ
Protexit clypeo,donec ſubiere ſodales,
Meciſteus Echionides,& diuus Alaſtor,

Ad naues illum ſuſpiria longa trahentem
Impoſitum ſcuto referunt. hic acrius inſtat
Idomeneus, ſtragis nondum ſatis eſſe putabat.
Flagrat enim ſtudio, nimiaq; cupidine ferri,
Teucrorũ ſi forte aliquẽ modò deſtinet orco,
Ipſe uel intereat, certũ modò præſtet Achiuis
Præſidiũ. Alcathous pulchris radiabat ĩ armis
Heſiades opibus pollens, ſed clarior omni
Virtutis merito, par & præſtantia formæ.
Heroi Anchiſes coniunxerat Hippodamiam.
Natarum maior, ſtudijsq; exculta Mineruæ
Hæc erat. inſignẽ formam decorabat honeſtis
Moribus. ante alias genitor materq; uerenda
Dilexere, pares quod uinceret arte puellas.
Sic iuueni ingenuo qui Troia excelleret omni
Nupſerat. hunc armis ſacrauerat Idomenei
Neptunus, uelauit enim, ne cernere poſſit,
Lumina: moliri'ue fugam, dedit obuia plantis
Vincula. perſtabat ueluti immobile robur
Seu procera ſolo fixis radicibus arbos.
Obuius obiecta pectus tranſuerberat haſta
Idomeneus. clypei texit non lamina ferri,
Non totiens tauri pellis circundata: tranſit
Loricæ ſquamas, tepuitq; in pectore cuſpis.

Dat

Dat ſonitum lapſus fato moribundus acerbo,
Voluitur, inſiliunt circum præcordia pulſus:
Spiritus extincto tandem pulmone receſſit.
Talibus Idomeneus percuſſit uocibus auras:
Deiphobe illuxit nobis per gloria, quando
Tres una pro cæde uiros mactauimus. at nunc
Dignũ opº amborũ, mecũ modò cõſere dextrã,
Dæmonie huc aſſiſte, ſimul iactaris ut amens.
Aſpicies qualis ueniat Ioue natus in armis,
Vnde ſatus Minos, qui Deucaliona parentem
Edidit illuſtrem, Creta me liquit in ampla
Deucaliõ regẽ populorũ & gentis auitæ.
Huc tibi iam patrijs uexit me claſsis ab oris,
Omnibus exitium Teucris Priamoq; futurum.
Dixerat. ille animi dubius ſub pectore uerſat
Auxilio quenq; Teucrũm qui præſtet in armis
Euocet, aut animi fidens decertet in hoſtem.
Ambiguo tandem potior ſententia uiſa eſt
Acciri Aenean, acies erat ultimus inter,
Infenſus Priamo regi. cum fortior eſſet
Pugnantes inter, nullum ſibi munus honoris
Pro merito uirtutis erat. tum talibus infit:
Aenea Teucrũm nunc te cõſultor oportet:
Auxilium genero, ſi te modò gloria tangit,

Fer. celeremus enim, iacet is modò ſauciꝰ aruis.
I mecum, gener eſt, & te nutriuit in ædes
Ille ſuas puerum, & miro dilexit amore.
Martius hunc leto dedit Idomeneus acerbo.
His animum dictis ſæuus dolor egit in iram.
Acrius hoſtiles cuneos irrumpere certat
Idomenea petens. manet imperterritus heros
Idomeneus, ueluti canibus de montibus altis
Actus aper, ſetis horrentibus inſtat in armis,
Igne micant oculi, dentes in dentibus atrox
Exacuit, uenantum acies cunctatur, & ultrò
Ire canes contra teliſq; frequentibus audet:
Non ſecus Aenean iraq; armisq; frementem
Idomeneus manet intrepidus. tũ forte ꝓpinquos
Aſcalaphũ aſpiciens, & Apharea, Deipyrõq;,
Merionem, heroas præſtantes, Antilochumq;,
Hos ciet: O' fidi comites (ſic fatus) Achiui
Ferte citi auxiliũ: timeo nã ſolus, & impar
Aeneam pedibus celerem manibusq; minantem
Proſpicio, ſumptis qui me petit improbꝰ armis.
Exitio multos pugnando affecit Achiuos,
Quin illi floret (quæ uis ingentior) æuum.
Eſſet par ætas, & idem ſi robur in annis,
Aut animi eximiam de me uictoria laudem
Fer-

Ferret, uel cæſo tandem concederet hoſte.
Talia dicenti ſociũm chorus omnis in unum
Hærebant, clypeos lateri ſibi quiſq; parabat,
Tela manu, pergunt animis & uiribus aucti.
Nec minus Aeneas ſocios uocat eminus ipſe,
Deiphobũ Paridemq; uidens, et Agenora diuũ.
Ductores adeunt omnes, mox plurima Teucrũ
Turba ſubit, ueluti pecudes cũ dux gregis ãteit,
Quẽ poturꝰ aquas ſequitur grex pulſus ab her (ba,
Spectat oues paſtor ſecũ lætatus euntes:
Sic animũ Aeneæ circumſtua turba replebat
Lætitia. poſtq; Teucrũm glomerata iuuentus
Alcathoon circum longis innititur haſtis,
Ictibus alternis concuſſo pectora ferro
Horrendum crepitare furentis turbinis inſtar,
Tela ſonant, utrinq; uiri duo, quiſq; per agmen
Eminet alterutrum, tum primus in Idomenea
Aeneas uibrans ingentem uiribus haſtam
Contorſit, procul aſpiciens declinat ab ictu
Idomeneus: celer is uolat. & ſine cæde ꝑ auras
Vibrata intremuit ualido uelut acta lacerto.
Oenomaum Idomeneus nõ fruſtra ꝑculit ictu.
Per medium ſcindẽs latebras thoracis ad ima
Viſcera cuſpis adit: cedit collapſus in arma,

Indignatus humum uita fugiente momordit.
Idomeneus hastile uiri de cæde retraxit,
Nõ arma ex humeris potuit meliora, repulsus
Mißilibus. cursus pedibus non acer in illo
Insultare aliis, cursũ ue excedere pugna,
Sed diro sub Marte diem pugnare morando.
Vt uita Oenomaum diuus spoliauerat heros,
Ferre pedẽ sensim: dum se retrahebat ab armis,
Deiphobus ualidis ingentem uiribus hastam
Cõiicit: hunc odio pugnantẽ semper habebat.
Fallitur hasta uolans, hærentem perculit autem
Ascalaphon, trãsitq; humeros, et pectora ferrũ:
Labitur, & moriens fuso se uulnere turpat.
Nondum terrificus forti cecidisse sub hoste
Mars natum audierat: cœli regione remota,
Omnis et ordo deũm periter sub nubib⁹ aureis,
Concilio Iouis ammoniti conuexa tenebant,
Impliciti neutrũm partes in bella fouerent.
Tũ circum Ascalphon pugnãtũ turba fremebat
Arma hũeros spoliare. manu dũ cassida tractat
Deiphobus, Marti simili feriente lacertum
Merione, insignem galeã tum dextra relinquit.
Icta solo raucum sonuit. mox uulturis instar
Aduolat, hostili telumq; è uulnere traxit,

Ad

Ad sociosq; redit. tum dira in sorte Polites
Germanũ aspiciens, cõplexũ abduxit ab armis
Vsq; ad equos, qui post acies belliq; tumultum
A tergo procul auriga custode fremebant.
Impositum curru comites ad mœnia ducunt
Vulnere languentẽ grauiter, madefacta cruoris
Dextera profluuio quoq; circumfusa rubebat.
Sæuit atrox bellũ, cũ dissonus æthera clamor
Percutit, & duri crebrescunt undiq; luctus.
Aeneas aggressus Apharea Callithoriden
Aduersum iugulo splendenti perforat hasta.
Tum caput immoriens recidit, galeamq; remisit
Et clypeum ad terrã, mox uita recessit in auras.
Dũ uidet Antilochus retro dare terga Thoonẽ,
Excipit incautum uenientem, à uertice uenam
Amputat, in lumbos cecidit resupinus harenæ,
Ad sociosq; manus moriens tendebat inanes.
Antilochus spoliis inhians auferre parabat
Arma humeris. circũ dũ confert lumina ne qs
A tergo ueniens feriat, ruit impetus omnis
Teucrorum, & circumfusi iaculantur in unum
Telorũ genus omne, uolãt clypeo super hastæ,
Neptunusq; aciem telis hebetabat in auras,
Pugnantẽ cuneos mediũ inter & arma tegebat.

Nunquam

Nunquã laxa manus frustra lentauerat hastã.
Nũc hos nũc illos procul inde, et cominꝰ hostẽ
Inuadit, teloq; animo quos destinat haurit.
Nõ tulit id longè speculatus ab agmine diuus
Asiades Adamas: hominem percussit acuto
Assurgens iaculo, clypei stetit ictus in orbem.
Nigricomus telo uires Neptunus eunti
Eripuit, clauus micuit uelut igneus, acta
In clypeo cuspis telluri desilit hasta.
Mox illũ ad socios, dum mortẽ euadere tentat,
Meriones telo fugientem percutit inter
Vmblicum & genitale. illic ubi uulnus acerbũ
Et mors dira magis mortalibus et dolor ingens.
Vulneris impatiens animo suspiria flabat
Morte reluctanti, ueluti bos mugit in altis
Montibus, illaqueãt fortes si quando bubulci,
Luctantemq; trahunt: nimio sic ille dolore.
Non tamen usq; diu, nam uulso è corpore telo
Spiranti clausere oculos uitamq; tenebræ.
Deipyronq; Helenus telo percussit ad aurem
Thraicio, ingenti cecidit de uertice lapsa
Cassis humo, sonitumq; dedit effusa per agrum
Tela pedesq; inter, quidã dum prendere certãt:
Nox æterna uiri morientia lumina clausit.

Haud

Haud procul hĩc socij cædẽ Menelaus Atrides
Aspiciens, Heleno heroi funesta minatur.
Telũ immane manu uibrãs contendit in hostẽ,
Ille stimul tento componit spicula cornu.
Cõcurrunt ambo, iaciunt mox ambo, sed hasta
Hic ferit ingenti, uolucri ferit ille sagitta.
Priamides neruo tellum lentauit abacto
In thoraca, procul forti quod ab ære repulsum
Sic, ubi disiliunt uentorum uiribus actæ (est.
Nigrorum tegnæ cicerum fragilesue fabarum.
Turbine cum magno telum contorsit Atrides,
Hostilemq; manum traiecit cuspis & arcum.
Tum retro ad socios mortem fugiturus acerbã,
Pendentem dextram fixumq; hastile gerebat,
Quod mox magnanimꝰ de uulnere traxit Age-
Et fundæ uulnus uilloſæ strinxit habena (nor,
Quã famulus iaculãdi auido feruabat in usum.

LIBER IMPERFECTVS,

desunt enim plus quàm ducenta carmina non reddita.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XVIII. NICOLAO Valla interprete.

FLAMMARVM in morē pugnabant Troes & Argi.
Nec morā, Nestorides magno festinat Achilli
Nuncius. hunc ægro meditantem talia corde
Anxius urgebat dolor, & sic mente uolutans
Secum ait: En pauidi campo turbantur Achiui,
En iterū, uereor misero mihi ne quid acerbum,
Ne superi quid triste ferant. hoc præscia mater
Vaticinata mihi, quòd te Patrocle peremptum
Viuus ego aspicerem? potuisti occumbere tandē
Optīe Myrmidonū? dirū hoc mēs augurat, heu
Admōui quotiēs ne cū Hectore bella para (heu
At postq̄ expuleras fatalē è puppib⁹ ignē, (res!
Ad classem rediturus eras. dum talia uersat,
Occupat Antiloch⁹, lachrymæq; p ora fluebāt,
Aduersos referens casus: Sate sanguine Pelei,
Heu

Heu mihi, nescio qd miserū et lugubre reporto.
Patroclus iacet exanimus, spoliisq; triumphat
Hector, & hinc, illinc, Troes Danaiq; lacessūt
Ingentē Patrocle tuo pro corpore pugnam.
Dixerat, Aeacides mœsta caligine tectus
Strat⁹ humi, geminasq; man⁹ in puluere uersās,
Ora, caput, uestem turpat, faciemq; decoram
Infelix, scinditq; comam. mora nulla, ministræ
Accurrunt circū, quondam prædatus Achilles
Quas tecum Patrocle fuit. miserabile, pugnis
Pectora collidūt, querulus ferit æthera plāgor.
Parte alia Antilochus casus lachrymatur acer-
Aeacidæ, cohibetq; manū ne forte cruento (bos
Transadigat ferro iugulum. suspiria ab alto
Ille trahens, gemitum ingentem clamore soluto
Rupit. ab oceano genitrix miseranda profundo
Audijt ante patrē residens Thetis, altaq; fundēs
Pro nato lamenta dedit. tum protinus omnes
Vndiq; concurrunt Nereides æquore ab imo,
Nesæe, Glauceq;, Thaliaq;, Cymodoceq;,
Tū Spioq;, Thoeq;, Halie, cui lumina magna,
Cymothoe quoq;, & Actee, dehinc Limnoria,
Venit Iera simul, Melite, Amphithoeq;, et Aga-
Dotoq;, tū Protho, Perusaq;, Dynameneq;, (ue,
Dexamene,

Dexamene, Amphinome, pariter quoq; Callia-
Dorisq;, et Panope, simul ignis Galathea, (nira
Nemertes quoq;, et Apseudes, et Callianassa,
Adcurrunt etiam Clymene, Ianira, Iānassa,
Mæra, et Orithya, et pulchris Amathyia capil-
Atq; aliæ, quæ se uasto sub gurgite mergūt. (lis,
Plena domus gemitu resonat, miseroq; tumultu
Nympharū: Thetis ipsa suos exorsa dolores
Sic ait, Audite hæc, audite, & discite causſam
Vnde dolor miseræ tantus mihi. mater Achillē
Infelix genui, fuit hic nutritus in ulnis,
Arboris in morem, quæ pingui surgit in agro,
Arduus heroas qui nunc supereminet omnes.
Prole quidem tanta infelix, quē numine læuo
Misimus ad Troiam rediturū ad Pelea nunquā.
Quinetiam donec uitali uescitur aura,
Opprimitur mœrore graui, nec prælia tentat
Immemor armorum: miseræ succurrere nato
Nec matri licet, ibo tamen, causſamq; malorum
Tantorum exquiram. Sic alta uoce locuta
Pergit, & undosis turba comitante sororum
Prosiluit thalamis, hinc illinc scinditur æquor,
Et circùm latæ cedunt uenientibus undæ.
Et iam cōtigerāt loca magnæ uberrima Troiæ,

Con-

Conscendunt littus Nereides ordine longo
Hic ubi Myrmidonū classes, ubi mœstus Achil-
Fata Menœtiadæ queritur. cui pxima mater (les
Adstitit, & cōplexa caput plangore soluto
Nate (inqt) quæ nā tanti tibi causſa doloris?
Fare agē, nec retice. succedunt omnia magno
Ab Ioue. nón ne uides p puppes territa Graiūm
Agmina, magnanimiq; iplorāt nomē Achillis?
Scilicet hoc supplex tendēs ad sidera palmas
Orabas: uoto succedunt omnia, quid iam
Tristis es? Ille imo repetens suspiria corde,
Mater (ait) mater, succedunt omnia magno
Ab Ioue. quæ tādem nobis hinc gaudia, quādo
Occidit ille quidem, qui me mihi charior ipsa
Viuebat? caput ille meū, spolia ampla reportat
Hector, & ereptis uictor lætatur in armis
Quæ Peleo tribuere dei mirabile donum.
Quū dea mortali Thetis es cōiuncta marito,
Debueras potius cū dijs habitare marinis:
Mortalē uxorem Peleus mortalis haberet.
Nūc querere infelix morituri mater alumni,
Infelix mater. patriam rediturus ad urbem
Nunq; ego, sic animus suadet: nec uiuere dignū
Mens putat, ipse mea nisi uitā expiret in hasta

I He-

Hector, & ingẽtes luat atro in uulnere pœnas.
Sic ait. at mater cõtrà: Veriſsima narras
Heu nimiũ mea progenies, poſt Hectora uictũ
Occũbens, longa ulterius nec penſa trahũtur.
Ille refert: Moriar, iacet & mea uita Patrocl⁹
Exanimis procul à patria, nec ab hoſte tueri
Fas fuit. ò utinam tutorem habuiſſet Achillem.
Aſt ego nec patriam petij, nec ab Hectore diuo
Corpora tot Graiũm, nec te Patrocle perẽptũ
Defendi. ſedeo ante rates telluris auaræ
Pondus iners: bello quo non præſtantior alter,
Conſilio uinci fateor. diſcordia diuũm
Atq; hoĩm pereat: pcul hinc pcul illa recedat,
Quæ turbat ſapiẽtem hominẽ, cũ fuſa per art⁹
Humanos fumi ſurgit creſcentis ad inſtar
Peſsima, melle quidem ſtillanti dulcior ira.
Nuper in hãc etiã ſic me cõmouit Atrides,
Atrides hominũ princeps. uetera iſta ſinamus,
Nũc op⁹ eſt furor ille abeat. quæram Hectora,
Hectora, tã cari capitis q pign⁹ ademit, (quærã
Inde licet de me diuũm pater atq; hoĩm rex
Viderit. ipſe etiam cecidit Tyrinthius heros,
Iunonis tantum ira ualet, nec profuit illi
Vis inuicta uiri, nec quòd tibi ſumme deorum
Di-

Dilectus. ſic me fatis parêre neceſſe eſt,
Si me fata uocant. aliquid nunc laude decorum
Experiamur, & ingentis ſit gloria palmæ.
Lugeat extinctũ cõiunx Troiana maritum,
Dilanietq; genas, bello cognoſcet Achillem
Abſtinuiſſe. qd ò prohibes Thetis? arma capeſsã
Te licet inuita. tacuit, nec plura locutus.
At mater cõtrà nitidis argentea plantis: (nũc
Vera refers, æquum eſt miſeris ſuccurrere, ſed
Arma ubi nũc tua ſunt? uictrix Troiana iuuẽt⁹
Hæc habet, & geſtans humero lætatur in illis
Hector acerba fremẽs, galea criſtisq; decorus.
Mox tamẽ ingentes pœnas dabit improbus ille
Victor, nec lõgum lætabitur, hũc modò fata
Proſpectant. at tu matris pia cura memento,
Ne ſæuo Martis rumore accenſus in hoſtem
Progrediare prius q̃ me hic aſtare uidebis.
Solis in exortu cum craſtina fulſerit hora,
Arma feram, multa quæ doctus Mulciber arte
Ediderit. Sic fata gradus conuerſa, marinas
Alloquitur Nymphas: Vos ite, ingẽsq; pfundũ
Vos intrate maris, patriq; hæc dicite Nereo
Omnia, Vulcanũ ipſa petã, ſupplexq; rogabo
Arma paret nato nitido ſplendentia ferro.

Dixerat, una deæ mergũtur in æquora Nerei,
Lõgæuiq; domos repetũt. Thetis arma rogare
Pergit, & ætherei culmẽ cõscendit Olympi.
Interea dux Priamides urgebat Achiuos,
Diffugiũt trepidi, ad littus maris Helleſponti,
Hic ubi claſsis erat Danaũm, defendere corp⁹
Inualidi Patrocle tuum. Troiana iuuentus
Obſtat, & horrorẽ multa ui cõcutit Hector
Ardenti ſimilis flammæ, corpusq; iacentis
Ter trahit à pedibus, gemini ter robore multo
Aiaces retrahũt. ſocios uocat Hector, & inſtat
Impauidus, poterat ui nulla à corpore uelli.
Vt leo qui pecudem frendenti concitus ira
(Suadet enĩ ueſana fames) rapit, hæret, & iſtat
Viſceribus ſuper accũbens, auellere fruſtra
Paſtores pugnãt gemini: ſic Hectora contra
Nequicq; Aiaces oblato Marte reſiſtunt.
Credo equidẽ extiterat uictor Priamei⁹ heros,
Nũcia ad Aeacidẽ ſed protinus æthere ab alto
Iris adeſt, tacito monitu Iunonis amicæ
Clã Ioue, quæ ſupra caput adſtitit, atq; ita fatur:
Surge tremor Pelide hoĩm, ſuccurre Patroclo
Ante rates, cuius miſero pro corpore pugnant
Hic dani, hĩc Troes, oriturq; miſerrima cædes:

Hic

Hic trahit, hic retrahit miſerãdũ exãgue cada-
Impb⁹ ante alios Hector feſtinat, et urget. (uer.
Quin & Patroclo dirũ ac crudele minatur,
Auulſum caput arrectis præfigere in haſtis.
Surge agẽ, pelle morã. ſocij te gratia tangat,
Tãgat honos. Phrygĩjs canib⁹ fera prædia iace
Dedecus ille tuũ ſi quid patiatur acerbũ. (bit?
Dixerat. at cõtrà pedib⁹ celer (inqt) Achilles:
Iri, quis huc diuũm miſit te? dixit. at illa:
Iuno Iouis coniunx, neſcit Saturnius iſta
Altitonãs, ſuperi ignorãt. nec plura loq uenti
Reddidit Aeacides: Quib⁹ armis utar ĩ hoſtẽ?
Arma Phryges mea nũc retinẽt, ſpolijs q; triũ-
Quĩetiã matris monitu parẽre neceſſe eſt (phãt
Ne prius ad bellum q̃ ſe hic aſtare uiderem
Progrediar. docta quæ Mulciber edidit arte,
Arma feret. noſtrũ quæ nã ulla decẽtia corpus
Tela forent, ni ſe clypeum Telamonius Aiax
Exuat? ille tamen ſocij pro funere pugnat.
Spero equidẽ multos aduerſa interficit haſta.
Illa refert cõtra: Non hæc incognita nobis
Arma Phryges retinẽt. pcul ad cõtermina foſſæ
Te tantùm oſtenta: ſi te modò ſenſerit hoſtis,
Terga dabit: feſſi uires animũq; reſument

Argolici. ſalubre eſt, modò reſpirare poteſtas.
Protinus Aeacides ſummo dilectus amore
Ab Ioue ſurgit atrox, rutilũ dedit ægida Pallas
Ipſa ſuũ, aptauitq; humeris, caput aurea nubes
Protegit, è ſummo flagrabant uertice flammæ,
Haud aliter q̃ ſi obſeſſa tollatur ab urbe
Sole ſub ardenti fumus, caligine obumbrat
Omnia: ſiue ignis media cum noctis in umbra
Apparet procul, & circùm fulgore coruſco
Signa dat, auxilium ſi quis ſerat accola, ſi quis
Si quis fortè mari ueniens ſuccurrat ab alto.
Ventum erat ad foſſam, ſtetit acri turbidus ira
Aeacides: animo matris præcepta reuoluens
Abſtinuit bello, nec ſe miſcebat Achiuis,
Horrẽdũ procul exclamãs. ſimul Attica Pallas
Intonat, horribili credas clangore tubarum
Attonitos trepidare hoſtes. uox ferrea tantũ
Aeacidæ potuit, fugit omnis Troïa pubes,
Aurigæ auertunt currus, fatale timentes
Exitium, & ſummo flagrãtes uertice flammas
Quas furtĩ incẽdit Pallas. ter magnꝰ Achilles
Terribile intonuit, ter pugnæ uerſa iuuentus
Bella mouet, bis ſex fortiſſima corpora leto
Occũbunt. Danai media inter tela, uirosq;

Eri-

Eripiunt chari certatim corpus amici,
Imponũtq; toro flentes exangue cadauer.
Circunſtant ſocij, dirum lugebat Achilles
Ponè ſequens. cui iampridẽ cõceſſerat arma,
Arma, & equos, currus, crudeli morte relatũ
Aſpicit infelix, feretroq; iacentia membra.
Interea Oceani radios ſol occulit undis
Inuitus, neq; enim ipſe ſuum cõpleuerat orbem:
Iunonis tamen imperio parẽre parabat.
Secedunt bello Danai. tum Dardana pubes
Poſtq̃ ſoluit equos curru, coit omnis in unum,
Cõciliumq; uocat belli de rebus agendum.
Conuenti adſtabant omnes, nullusq; ſedere
Audet humi, tantus ſeſſos timor occupat artus.
Nã pcul horrẽdũ ferus exclamarat Achilles,
Tempore qui longo iratus ceſſarat ab armis.
Polydamas hic Pãthoides, cui cognita ſoli (tur,
Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox uẽtura trahũ
Adſtabat magni comes Hectoris. hos eadẽ ãbos
Nox genuit. tamẽ ille armis præſtãtior, iſte
Cõſilio. tum ſic docto ſermone locutus:
Accipite hæc aïo Troes præcepta, petẽdũ eſt
Ilion ante diem roſeis quàm lutea bigis
Oſtendat. miſeri procul ecce erramus ab urbe.

Argolicas circum puppes.iratus Atridæ
Dum fuit Aeacides,facilis uictoria nobis
Cõtigit,ipſe etiã ante rates ſecurus ab hoſte
Telo exultabã,iam iamq; apprendere claſſem
Sperabã.nunc hoſtis atrox ſurrexit Achilles:
Ille timendus habet quid dirũ in pectore duro
Marte ferox.ò Dardanidæ nunc creditis illum
Hoc tãtum pugnare loco,quo Troes & Argi
Cõmoti bellum exercent?ferus ibit ad urbem,
Ibit,& impauidus petet altæ mœnia Troiæ,
Iliacasq; nurus.Phrygij quid ſtatis inertes
Nocte ſub umbroſa?cum bello ceſſat Achilles,
Pergite.quòd ſi nos hic ipſa in luce morantes
Offendat,tũc terga fugæ,tũc protinus omnes
Ad Troiam uertetis iter,tunc ſanguine noſtro
Inſultet licet Aeacides,canibusq; cruentis
Alitibusq; feris lanianda cadauera Troum
Proſternat.precor hoc utinã ſit ab aure ſini-
Cedẽdũ eſt,urbis tuti ſtatione ſub ipſa (ſtrum.
Nocturnum taciti belli de rebus agemus
Conſilium,clauſis tutabimur omnia portis:
Manè tamẽ muris circa urbẽ adſtabimus altis
Cælati ferro,tunc luſtret mœnia,luſtret
Aeacides.quid aget?q; ſpe fruſtratus inani?

Ali

Alipedum poſtquam curſus agitarit equorum,
Vertat iter,Troiam'ne ferox intrabit Achilles?
Quin potius canibus morſu laceretur acerbo.
Dixerat,at toruũ aſpiciẽs ſic reddidit Hector.
Polydama,tu'ne hæc nobis tantũ optima ſuades
Polydama?claudi portis,petere Ilion altum?
Num ſatis intra urbem potuiſti abſcedere bello
Egregias tutatus opes,quas dines habebat
Troia?Sed in nihilũ redierunt omnia,poſtq;
Deſuper iratus Troianæ eſt Iuppiter arci:
Oĩa uendidimus,Phrygiã diſperſa per omnem
Mæoniamq; iacent, perierunt æris & auri
Põdera.quid ſuades igitur petere Ilion altum
Demens,quandoquidem nobis ſuccurrit ab alto
Iuppiter?en hoſtes uexati ad littoris undam,
Quaſſatæq; rates.his uti deſine iuſsis
Polydama.quin ò potius diſcumbite menſis
Eia agitè ò Troes,huc adferat omnia ſi quis,
Si quis opum melior,ne noſtris rebus Achiui
Exultent,melius rem noſtram abſumere nobis.
Cum lux alma diẽ extulerit,nitidi ære coruſco
Impauidi ante rates Martẽ & fera bella ciemus.
Quòd ſi dira fremẽs nos cõtra inſurgat Achil-
Nulla fugæ uia ſit,me me illi interrit9 ultro(les

I 5 Obij-

Obijciam: siue Hectorea cadet ille sub hasta,
Aut ego Achilleo procumbam saucius ictu.
Quid dubitē? Mars in medio est cōmunis utrīq;,
Alter & alterius dextra cadit. hæc ita fatus
Priamides, laudant Phrygij clamore secundo.
Ah miseri, mentē quibus abstulit Attica Pallas:
Polydamas laudandus erat, cui prouida mentis
Cōsilia, accumbunt epulis longo ordine Troes.
Interea Danai gemitu miseroq; tumultu
Noctē exercebāt, lachrymas urgebat Achilles
Carnificesq; manus Patrocli ad pectora tendēs
Horrendum suspirat atrox de more leonis,
Cui catulos sylua abstrusos uenator ademit,
Ille uirum quærens mugitibus omnia complet,
Scrutatur si qua apparent uestigia, & altos
Perlustrat montes frendenti percitus ira:
Haud secus Aeacides rapti de morte sodalis
Asperat infelix, feretroq; hæc insuper addit:
Hæc ne mihi de te misero seruata parenti
En promissa fides? de te ista Menœtius audit
Orbatus genitor? spes uana fefellit Achillem.
Huic ego te infelix Opoenta reducere ad urbē
Pollicitus, post tot prædas, post Ilion ingens
Scilicet euersum, Phrigiæ post præmia gaſæ.

Hæc equidē sperabā animo: deus omnia uertit,
Et uanas hominum mentes facit, hic eadē nos
Sors manet, hic nostro manabit sanguine tell⁹,
Nec genitor Peleus æuo maturus & annis,
Vlterius nec me mater miseranda uidebit:
Hic locus est, corpusq; meū Troianus habebit.
Non tamen ipse prius tumuli tibi debita soluā,
Quā caput Hectoreū, caput huc prius, arma re
Victor amice tui iā mox ego funeris ul (portē
Ante rogū bis sex tibi tūc ego corpora troū (tor
Iratus gladio feriam, iugulumq; recludam.
Interea ante aras busti sine honore iacebis:
Te circum mœstæ Iliades, mea præda ministræ,
Ingentes fundent gemitus, & pectora tundent.
Sic ait, undantem tripodem iubet igne locari.
Festinate (inquit) socij, miseriq; lauemus
Membra Menœtiadæ sanie taboq; cruenta.
Expediunt, tripodēq; locāt, lymphasq; coronāt.
Tum circum intenti flāmas, & ligna ministrāt,
Illum exundantem Vulcanius ambijt ignis,
Deponunt calidos latices: tū sanguine ab omni
Mēbra lauant, oleoq; omnes perfunditur artus,
Aetas in nonum quod iam seruauerat annum:
Vlceraq; implentur, feretro componitur alto

Extinctum corpus tenui uelamine tectum:
Desuper hinc ueſtis circùm proſternitur alba.
Adſtabat flens Aeacides, miſeriq; gementes
Myrmidones noctẽ lachrymis ſolantur acerbã.
Tum ſic Iunonem compellat Iuppiter ultro:
Surrexit tandem duce te, ſurrexit Achilles
Iuno, quid ingenti ſtudio tutaris Achiuos?
Iam reor Argolicum genus ex Iunone creatum.
Dixerat. at cõtrà Iuno, Quid inania nectis
Iuppiter? an'ne hoïes homini ſuccurrere fas eſt?
Aſt ego quæ diuũm incedo regina, Iouisq;
Et ſoror, et cõiũx, ſuperũm cui ſumma poteſtas,
Quippe uetor Iuno in Phrygios armare Pelaſ-
Talibus inter ſe dictis duo numina certãt. (gos.
At Thetis accelerat nitidis argentea plantis,
Vulcanumq; petit. domus illi æterna manebat
Syderibus uariata ſuis, ferro omnia ſurgunt.
Hanc deus ipſe ſibi docta fabricauerat arte.
Tunc operi inſudans uentoſis follibus ignem
Afflabat, tripodes illic ex ordine longo
Viginti aſpiceres, quos circulus aureus imis
Suſtentat pedibus (uiſu mirabile) ut irent
Sponte ſua ad templũ, & nullo ducẽte redirẽt.
His tũc ignipotens manicas in forcipe uerſans

Aptá

Aptabat, propius Thetis adſtitit, obuia uenit
Pulchra Charis, panno tenui uelata capillos,
Claudus ouans cũ qua noctẽ Vulcanus agebat,
Dat dextram dextræ, et uerbis cõpellat amicis:
Quid petis? aut quæ cauſa uiæ Thetis ò bona?
Inſuetũ per iter caſus dea compulit? eya (quis te
Ingredere, & noſtros hoſpes dignare penates.
Sic fata, argenti Thetiden in ſeſe locauit,
Suppoſuitq; aliam pedibus, tum nuncia uadit
Vulcano dea grata Charis, O Mulciber (inqt)
Hic Thetis eſt, artesq; tuas implorat. at ille,
Hic Thetis eſt, dea magna mihi, ſemperq; colẽ
Numen. ab excelſo cũ me demiſit Olympo (dũ
Præcipitem genitor matris de mente caninæ,
Præbuit illa ſinum nobis cauſſamq; ſalutis.
Quinetiã Oceani circum loca cuncta fluentis
Filia, me toto ſuſcepit protinus alueo
Eurynome. latui undoſo ſecretus in antro,
Nulli hominum certè, diuũm nec cognitus ulli.
His tamẽ exceptis, quondã quibus arte magiſtra
Multa quidem inflexi circillos auribus aptos,
Quæq; ſolent niueo pendere monilia collo,
Ornatusq; alios meriti non immemor omnes,
Quicqd in arte mea poſſunt promittere curæ,

Ser

Seruiat hoc Thetidi, cui me parere neceſſe eſt.
Vade agè nũc hoſpes, Thetidiq; aſsiſte uerẽdæ,
Interea folles fabriliaq; arma reponam.
Sic fatus, claudo ſurgit pede, fractaq; mẽbris
Crura labant, folles ardenti amouit ab igne,
Cæteraq; argenti collecta recondidit arca.
Abluit inde manus, robuſtaq; ſpongia colla,
Squalentem faciem, ſetoſaq; pectora tergit.
Tum ſceptro grauis accepto, tum ueſte decora,
Egreditur claudus, famulæ circumq; ſequuntur
Quas pater ipſe ſibi mira cælauerat arte,
Tam ſimiles uiuis, animamq; afflauerat auro,
Et uocem, & uires, & qui cœleſtia noſſet
Addiderat ſenſum, quarum ſtipante caterua
Debilis incedit claudo pede, dextera dextræ
Iungitur, & Thetidẽ uerbis compellat amicis:
Dic dea, quænam te nobis huc cauſſa coëgit?
Quid petis? expediã, liceat modò. cũcta ſubire
Nil dubitem pro te. uix hæc Vulcanus, obortis
Illa genas lachrymis effuſa, Quid ò mihi reſtat?
An ne ulla in cœlis Thetide infelicior ulla eſt?
Tot mala, tot gemitus, tantos experta dolores,
Vllã ne apud ſuperos Vulcane? hæc oĩa nobis
Ab Ioue, ſum miſera ante alias, inuitaq; Peleo

Sum

Sum cõiuncta homini cõiunx dea, nũc iacet ille
Confectus ſenio, luctuſq; exercet amaros.
Qui maiora premũt: me me meo urget Achilles
Quem genui infelix. fuit his nutritus in ulnis,
Arboris in morem quæ pingui ſurgit in agro
Arduus heroas qui nunc ſupereminet omnes:
Prole quidem tanta infelix, quẽ lumine læuo
Miſimus ad Troiã rediturum ad Pelea nunquã.
Quinetiam donec uitali ueſcitur aura,
Opprimitur mœrore graui. ſuccurrere nato
Nec matri licet. irato ſub pectore Atriden
Seruabat, nec adhuc repetenti iniuria raptæ
Virginis exciderat. multis ergo ille diebus
Abſtinuit bello, paſsim cæduntur Achiui,
Et ratibus Phrygio circùm claudũtur ab hoſte,
Nec prodire audent. ut ſurgeret acer Achilles,
Orauere ſenes, ingentia præmia pugnæ
Polliciti: duro mens illi immota manebat,
Patroclo tamen arma ſuo conceſsit in hoſtem,
Bellantumq; ingens agmen. ruit arduus ille,
Bella ciet, Martemq; fremit: dare cuncta ruinæ
Certus, ad occaſum pugnauit ſolis ab ortu
Ad Scæas inſtans portas, iamq; Ilion altum
Eruere illa dies atq; omnia uertere prædæ

Sat

Sat fuerat, Phœbi monitu Priameius heros
Arma capit, cadis Hectorea Patrocle sub hasta.
Ergo ad te supplex uenio et sanctũ mihi numẽ,
Arma rogo genitrix nato, cui fata minantur
Mortẽ infelicem. iam iam, nec iam amplius ipsa
Mater ero. læues ocreas, galeamq; nitentem,
Et clypeũ ingentem, et durũ thoraca precamur.
Hector Achillis habet morieti erepta Patroclo
Arma, nouis opus est, noua cõfice. dixit. at ille,
Ne dubita, expediã quodcũq;, absiste precãdo
Arma acri facienda uiro, mirabitur artem
Quisquis ad hæc oculos cõuerterit. ò mihi si sic
Si liceat fatis uicinum auertere Achillem.
Post hæc sopitum uiginti follibus ignem
Suscitat, illi auras capiunt, auras q; remittunt,
Afflantes nunc ui multa, nunc mollius illos
Temperat ignipotens operi, fluit ignibus aurũ,
Aes, stannum, argẽtum uasta fornace liquescit.
Ignipotens crebros ualidis incudibus ictus
Multiplicat, uersans q; tenaci forcipe massam
Ingentẽ informat clypeũ, quinq; orbibus orbes
Implicuit, triplicis texturæ argentea pendet
Zona. dehinc docta in medio cælauerat arte
Multa deus, terrã, magnũ mare, & æthera miris

Orna-

Ornatum stellis, Lunam cui corpore pleno
Addidit, & magni radiantem lampada Solis,
Pleiadas, Hyadas q;, potens & Orionis astrum.
Vrsam etiã, quã nũc currũ cognomine dicunt,
Illic aspiceres illam ceruice reflexa,
Stellatum q; auro circunspicit Oriona,
Oceani nec tangit aquas. Tum Mulciber auro
Cælarat geminas urbes, quarũ altera plausu
Ingenti exultat, fieri conuiuia circùm
Crediderís, totã feruent hymenæa per urbem,
Incedunt Nymphæ iuuenes agitare choreas.
Cernere erat cithară, & lituos audire putares,
Saltãtum hos inter strepitus mirãtur, & oẽs
Vestibulo adstabãt. populũ iuuat inde uidere
Parte alia, dense subito coit omnis in unum,
Cum lis orta duos agit in discrimina ciues:
Ille dedisse probat, negat alter, iudicis æquum
Itur ad arbitrium. populus circũfluit omnis
Quisq; suis fautor, propius q; accedere turbam
Præco uetat, silet illa procul. tũ sceptra tenẽtes
Consedere senes, causam q; inquirere certant,
Consilia expediunt, auri stant bina talenta
In meritum cuius melior sententia uisa est.
Hinc geminæ astabãt acies fulgentibus armis,

Vrbis in obſidium alterius fatale minantes
Omnia partiri, ſiue omnia uertere prædæ.
At contrà obſeſſi ciues, ubi nulla ſalutis
Spes erat, inſidijs hoſtes auertere tentant.
Stabant pro muris pueri, innuptæq; puellæ,
Longæuiq; ſenes: armis exercita pubes
Egreditur furtim, Mars aureus, aurea Pallas
Ibant ductores belli, nitida arma ferentes,
(Eſſe deos credas) magna ſtipante caterua.
Eſt locus inſidijs, & ripa accõmoda fraudi:
Fluminis hic dulces ſpargebat riuulus undas,
Hic ſoliti potare greges, hic fraude ſub ipſa
Celati ferro obſeruant dum prodeat hoſtis.
Protinus ecce greges aderãt, quos pone ſequen
Paſtores dulci carmẽ modulãtur auena (tes
Incauti: quos cum ſpecula explorator ab alta
Aduentare uidet, confeſtim nunciat hoſti:
Cõcurrunt, mactantq; greges, graſſantur ouili
Sanguine, quinetiã miſeris agreſtibus atram
Inſligunt mortem. poſtq; peruenit ad aures
Mugitus pecudum morientũ, quilibet acres
Scandit equos, taciti nanq; hi tellure ſedebant.
Cõmittũt rapidi Martem prope fluminis undã:
Aſpiceres mixtos alternis enſibus enſes.

Hic

Hic lis, hic rumor, pallens hic mortis imago
Horrebat, cuius hominum perfuſa cruore
Palla rubet, qd' cuiq; ſuũ eſt fatũ illa minatur.
Hunc trahit exanimẽ à pedibus p tela, p hoſtes:
Hunc amplexa fouet crudeli uulnere uictum,
Expirãtem animam, multos à cæde tuetur.
Mirãdum aſpectu, uiuos bellare putares,
Alter & alterius inhumata cadauera portant.
Prætereà ignipotens nuper cælarat aratæ
Pingue ſolũ terræ ter adunco uomere uerſum
Sub iuga pãda boues doctus uertebat arator,
Qui ſimul ad ſummi ſulcos peruenerat agri,
Sumebat plenos calices dulcemq; Lyæum:
Inde operi intentus redit ad faſtigia terræ.
Verſa nigreſcebat retrò (mirabile uiſu)
Aurea cũ fuerat tellus, & arata uidetur.
Hic quoq; maturas campi flauentis ariſtas
Atq; operi accinctos uncata falce colonos
Cælarat, fragili ſtringentes ordea culmo
Cernere erat, ſulcis multa incollecta iacebãt.
Tres illic pueros paulatim ſparſa legentes
Aſpiceres, manibusq; graues afferre maniplos.
Inde manu uirgam qui cunctis imperet unus
Oſtentans ſulco adſtabat, mirumq; uideri

Exultantem animo feſsis meſſoribus æſtu
Accelerant epulas, alij ſub tegmine quercus
Ingentem taurum ſuperis ad ſacra litarant.
Ruſtica tũ cõiunx ſed præparat ipſa polenta.
Parte alia multo turgeſcit uinea fœtu
Aurea, purpureos credas pendere racemos:
Argento excuſsi ſuſtentant pondera pali.
Glauſerat hanc nigro ſepes argentea uallo,
Hæc inter ſtanno fulgebat ſemita, per quam
Itq; reditq; ferens maturas uinitor uuas,
Qua pariter molles pueri innuptæq; puellæ
Iamplenis gaudent calathis, agitãtq; choreas:
Quos inter medius dulci modulatus auena
Incipit, atq; Lino laudes & carmina dicit.
Hunc omnes læti feſto clamore ſequuntur.
Poſthæc tollẽtes tauros capita ardua, quorũ
Altera pars auro, ſtanno pars altera fulget,
Fecerat: à ſtabulis longè mugitibus altis
Paſcua nota petunt, rapidis immurmurat undis
Quã Rhodani ripæ reſonãt. et arũdine multa
Quatuor inde auro cælati armẽta ſequũtur
Paſtores, catuliq; nouem, ueſtigia quorum
Alba pedum geminos illic agit ira leones,
Ingentemq; bouẽ rapiũt, ille omnia complet

Mu

Mugitu multo: fauces in ſanguine paſcunt,
Tergora diripiunt coſtis, & uiſcera nudant.
Ecce aũt exciti cuſtodes omnia turbant,
Immittuntq; canes: altis latratibus illi
Inſtant, & nullos audent infigere morſus.
Præterea longè uiridantia paſcua uallis
Cælarat, caſulas paſtorum, & ouilia multa.
Hic etiã excuderas ſimilẽ Vulcane choream,
Pulchra Ariadna tibi Gnoſo quã Dædalꝰ alta
Arte ſua inſtituit: pueri innuptæq; puellæ,
Alternis iuncti manibus, ſaltu omnia cõplent.
Ire coronatas illas faſtuq; ſuperbo
Credideris, tenui uelamine corpore tectas.
At pueri gladios accincti ueſtibus aptis
Ludũ habiles agitãt celeri pede, & oĩa gyro
Circũdãt figuli in morẽ, cum mille per orbes
Acer opꝰ rotat. hĩc geminos tãtum ire putares,
Atq; inter ſeſe ſalientes tendere in altum.
Hinc duo præterea mediũq;, interq; choreã
Impliciti miris mulcebant cantibus aures:
Innumeri aſtabant, cunctis mirũq; uideri.
Inſuper Oceanũ rapidis mare fluctibus omnem
Orbem ambit clypei. Cælauerat arte magiſtra
Talia Vulcanus: tum cætera tendit ad arma...

Terribilẽ,ingentẽ galeã,criſtisq; decoram
Informat,capitiq; aptam cõponit Achillis.
Hinc durum thoraca,& ſupra lãpadis ignem
Splendentẽ ætherea,tenui dum perficit ære
Ignipotens læueis ocreas.his ritè peractis,
Ad Thetidẽ properat,Thetidiq; hæc obtulit ul
Illa dei donis & tanto munere læta, (trò.
Vt leuis accipiter tenues elapſa per auras
Deſilit in terras,nubes cœlumq; relinquit.

LIBRI XVIII. FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XIX. NICOLAO Valla interprete.

AVRORA interea roſeos induta colores
Surgit ab Oceano,terriſq; & lumina cœlo
Reddidit.arma ferens properat Thetis anxia nato
Vulcani fabricata manu.prope funus amici
Strato humi mœrẽs lachrymas fundebat Achil
Stãt flẽtes circũ ſocij.chariſſima mater (les.
Adſtitit,apprendensq; manũ ſic talia fatur:
O mea progenies fili,licet urgeat acer
Corda dolor,paulũ lachrymis urgere iacentẽ
Deſine:ſic placitũ ſuperis.en accipe docti
Arma dei manibus fabricata,& qualia nunq;
Viſa humeris hoim.ſic fata eſt mater,& antè
Depoſuit:ſonitũ ingentẽ procul illa dederunt.
Myrmidonũ tremuere acies,nec lumina cõtrà
Ferre ualent.ſubitò furijs accenſus & ira
Infremit Aeacides,totoq; ardentis ab ore
Scintillæ abſiſtunt,oculis micat acribus ignis.
Exultat donis,& tanto munere lætus
Expleri mentem nequit,ardeſcitq; tuendo.
Dona dei manibus tractat.

Hactenus.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XX. NICOLAO Valla interprete.

IC coram inuicti conſpectu armantur Achillis
Ante rates Danai, ſublimi in uertice campi
Parte alia Troes: Themidi cum Iuppiter omnes
Conſilio acciri ſuperos iubet. illa repente
Euolat, & magni monet ire ad tecta tonantis.
Vndiq; ab oceano cõcurrũt flumina, Nymphæ
Protinus accelerãt, magno ſub numine ſyluæ
Sunt & fluminei fontes, & amœna uireta.
Poſtq̃ introgeſſum eſt, ſederũt ordine longo.
Hic patri ſummo propria fabricauerat arte
Mulciber è niueo miranda ſedilia ſaxo.
Huc properat terræ motor Neptunus ab alto,
Nec contra fas ire putat mandata tonantis:
Conſedit medio, & quæ ſit ſententia quærit:
Iuppiter altitonãs, quæ diuos cauſa uocãdi?

Nũ Danaũm te cura premit, num Troïa caſtra
Sũt aïo? propius quorũ ecce aſperrima Martis
Bella tument. Cui ſic nubis collector aquoſæ:
Mẽtis habes quicqd noſtræ eſt Neptune, nec
Cõuentus te cauſſa latet. Sũt ò mihi curæ (huic
Hinc Phryges, hinc Danai, fatũ quib⁹ imminet
Ipſe qdẽ celſo reſidẽs in uertice Olympi (atrũ.
Deſpiciã hæc animo exultans, uos pergite diui,
Vos alij capite arma manu, defendite utrinq;
Aut Phryges, aut Danaos, ut fert ſua quẽq; uo-
Cõtra Troianos tãtùm ſi pugnet Achil (lũtas.
Nil trepidi audebũt, ſæuo ſic terruit illos (lea.
Aſpectu. quid nunc rapida cum fertur ab ira
Vltor Patrocli? timeo ne Pergama Troiæ
Eruat ante diem. ſic fatus, ſuſcitat ingens
Bellũ inter ſuperos. diuiſi hinc inde recedunt.
Iuno petit Danatos, Pallas, Neptunus, & aſtu
Acer Mercurius, tum magno robore gaudens
Claudicat, & tardis pedibus comitatur euntes
Mulciber ad bellum. Mars inde ad Troïa caſtra
Criſtatus galea uadit, crinitus Apollo,
Et Latona ſimul cum bellatrice Diana,
It feſtina Venus dulci placidiſſima riſu.
Interea, ſuperi dũ ſeſe ad caſtra propinquãt,

Apparet ferus Aeacides, lætantur Achiui,
Oīs abeſt timor, et pugnæ ſpes omnis in illo eſt.
Nec mora, Dardanidūm tremor ingēs occupat
Aſpiciūt trepidātq; uirū fulgore nitentē (artus,
Sanguineo ſimilem Martiam caſtra tenebant
Cœlicolæ, lis orta graues hinc inde tumultus
Excitat: horrēdum prius intonat Attica Pallas,
Nunc foſſam repetens, nunc ſe clamore ferebat
Per maris undiſoni reſonantia littora longè.
Parte alia Mauors tenebroſi fulminis inſtar
Bella fremit, magnæ nūc ſūmo è uertice Troiæ,
Nū Simoenta ppe exclamat ſpacia ampla recur
Accēditq; animos. ſic pugnæ excita iuuēt⁹ (rēs,
Arma parat. Tū rex hominū pater atq; deorum
Terribile ex alto intonuit, uibrataq; tellus
Neptuni manibus, nutant à uertice montes,
Atq; omnis tremuit motis radicibus Ida:
Quinetiā Argolicas puppes, ipſamq; moueri
Conſpiceres arcem Troianam territus alta
Proſiluit Pluto de ſede, & Nerea contra.
Exclamat: Tantas in me ne frange ruinas,
Infera ne pateant immani regna barathro
Regna ipſis horrenda deis, tam magnus utrinq;
Excitus rumor uenientum ad bella deorum.

Con-

Contra Neptunum Phœbus pugnabat Apollo
Tela tenens pennoſa manu, cū Pallade Mauors
Congreditur, iacit arcitenens Diana ſagittas
Iunonem contra, pedibus talaria geſtans
Latonam aggreditur ſumptis Cyllenius armis.
Parte alia ignipotēs magno cū flumine pugnat,
Quod ſuperi Xanthū, Scamandrū noīe dicunt
Mortales, ſic ſeſe inter concurrere diui.
At ferus Aeacides ſuper Hectore cogitat uno,
Illius affectat Martem ſaturare cruore.
Tum magnas uires Aeneæ afflauit Apollo
Ire in Peliden, animumq; accendit in hoſtem.
Aſſimilans uultum uocemq; Lycaonis, illum
Talibus alloquitur dictis, atq; increpat ultrò:
Aenea Troum conſultor, ubi illa minarum
Copia, qua potus Phrygijs promittere quondā
Auſus es Aeaciden te uelle obſiſtere contra?
Tū ſic Aeneas, Priami ſate ſanguine, quid me
Magnanimū cōtra Aeacidē pugnare, qd urges?
Cedo equidē, me⁹ eſt impar cōgreſſus Achilli:
Noui hominem, noui cum me ille fugauit ab Ida
Ponè ſequens haſta Troiana armenta, bouesq;
Et Pedaſi populatus agros, Lyrneſiaq; arua.
Sed me cura dei tam ſæuo exemit ab hoſte

Annectens

Annectens pedibus celeres pernicibus alas.
Sin secus, Aeacides, & me domuisset Athena:
Hæc illi comes, & belli fert præuia lumen
Dardanidas contra, quis congrediatur Achilli?
Secum numen habet semper, quo tutus acerbã
Nec mortẽ horrescit, telum neq; fallitur unquã
Illius emissum dextra, si numen adesset
Et nobis aliquod, quãq; armis præstet Achilles:
Non tamen Aeneæ facilis sic uictor abiret.
Dixerat, at contrà magno Ioue natus Apollo,
Tuq; etiam confide deis præstantior heros,
Et tibi diua parens de sanguine nata Tonantis
Fertur, at Aeacides matre inferiore creatus:
A' Ioue nata Venꝰ, Thetis est sene nata marino.
En cape tela manu, nec uim, nec uerba minasq;
Illius horrescas, simul his afflauit Apollo
Vim magnam Aeneæ, quẽ tectũ corpore aheno
Percurrentem acies per bella, per arma ruentẽ
Persensit Iuno, superos uocat, his ita fatur:
Hæc Neptũe aio meditare, et Pallas Athena,
Cernitis Aenean, ducit quẽ Phœbus Apollo
Peliden contra, rebus quisnam exitus istis?
Eya agitẽ hunc omnes retro pellamus, Achilli
Adsistat donec nostrum unus, uimq;, animumq;

Acrem addat: contra Aenean audentius ibit.
Defendant alij Phrygios, & Troïa castra,
Numina nos maiora deũm tutemur ab hoste
Aeaciden, pro quo ad pugnã concurrimus oẽs:
Illæsus nobis hodie seruabitur ipse.
Hinc ea sors quæ nascenti contingit Achilli
Succedat, nostro interea sit numine tutus,
Nec quenquã trepidet si quis ferat obuia forsan
Tela deus, sunt & superis sæua arma manusq;,
Cum sese ostentant nullo uelamine tecti.
Talia dicenti, contrà sic Nereus inquit:
Desine turbari Iuno, mortalibus armis
Immiscere deos (neq; enim decet) haud ego tẽtẽ
Bellum inter superos, iuuat hìc secedere, et alto
Hæc spectare loco, nec fas ea cura quietos
ollicitet: secum mortales arma lacessant.
Quòd si aliqs seu Mars, siue ipse obsistat Apol-
Nec sinat Aeaciden bello uictore potiri, (lo,
Tunc licet exciti pugnam accendemus utrinq;,
Nec dubitẽ his manibus domitos, et robore no-
Protinus ætherei fugientes culmẽ Olympi (stro
Diuisos petere, & turbæ immiscere deorum.
His dictis mouet ante gradũ Neptunꝰ ad ædẽ
Herculis, hanc muro docta cum Pallade Troes

Firmatam duplici cœlo tecta alta ferentem
Composuere tuos fugiens balena uoratus
Hic ubi se totiens recipit Tyrinthius heros.
Nereus ante alios, tum cætera turba deorum
Hic stetit, & multo nebulæ funduntur amictu
Inde alia Phœbus diuorum astante caterua,
Et Mars euersor populorum in parte sedebat,
Hinc illinc belli magnis de rebus agentes
Consilia expendunt, tamẽ arma capessere nulli
Mẽs animo q; dabat, deo hæc speculatur ab alto.
Vndiq; Mars sæuit campo, peditumq; equitumq;
Sub pedib⁹ strepit omne solũ, nitida arma coru-
In medio heroes stabant pugnare parati (scãt.
Aeneas Anchisiades & diuus Achilles.
Nutanti galea Aeneas uultuq; minaci
Insurgens, forti protectus pectora parma,
Aeratam summis uibrabat uiribus hastam.
Parte alia Aeacides ultro implacabilis ardet,
Attollitq; animos, sæui de more leonis
Quem iuuenes agitant campo, mitissimus ille
Tum demum mouet arma, graui cũ saucius ictu
Venantum infrendens inhiat, spumantiaq; ora
Mãdit, et hĩc illinc caudã latera ipsa retorquẽs
Verberat ad pugnã excitus, tum lumine toruo
It ui-

It uictore ferox animo aut moriturus in hostem:
Haud secus accenso gliscit uiolentia Achilli
Magnanimũ contra Aenean. iã cõminus ambo
Stare duces, primùm Thetidis sic filius inquit:
Cur sic Aenea secedis ab agmine mecum
Nũ forsan bellare paras, atq; hæc tibi mẽs est?
Quòd si fortè mei uictricia signa reportes,
Imperium Priamus cedet tibi? falleris amens:
Sunt nati quibus ipse suum rex cedat honorẽ.
Ergo tibi regni prudens committat habenas?
An fortè occisi in meritum promisit Achillis
Troia tibi campum & fœcundæ iugera terræ?
Hæc agitas animo, sed spe frustraris inani.
Si memor es, nosti Aeaciden, cũ te ipse fugabã
Vertice ab Idæo: neq; enim uestigia retro
Vertebas, pauitans intra Lyrnesia tecta
Te recipis, quæ deinde meis cecidere sub armis.
Auxilio Iouis & diuina Palladis arte
Captiuas duxi matres: tu numine tutus
Aethereo, hãc fugiens potuisti euadere dextrã.
Haud ita nũc moneo: pcul hinc fuge ad agmina
Nec faciles tibi finge deos: te triste mane (Troũ,
Exitium, magno si congrediaris Achilli. (bit
Dũ licet hinc ppera, stultũ est cũ pœnitet acti.

Dixe

Dixerat, at contrà magnis ita uocibus inquit
Aeneas: In me quid uerba loquacia iactas?
Num terrere minis Aenean credis Achilles?
Iurgia sunt etiam nobis, artesq; loquendi.
Vnde tuũ genus? unde meũ? primiq; parentes?
Scimꝰ ab antiquis, neq; enim cognouimus illos.
Te perhibent claro Pelei de sanguine natum,
Diua parens Thetis est. sed nobis inclyta surgit
Magnanimi Anchisæ, et Veneris materna ppa-
Te fleb ũt hodie pater et pia mater adẽptũ, (go.
Tristis ad Anchisen seu de me nuncius ibit.
Pugnandũ est, neq; enim uerbis secedere bello
Mens suadet pueri in morẽ: tamen ordine dicã
Vnde mihi antiquæ surgunt primordia gentis,
Oĩbꝰ indubitata etiã hæc cognoscat Achilles.
A Ioue pgenies nobis, Ioue Dardanꝰ ortꝰ
Vrbem Dardaniã qui condidit: Ilion ingens
Nondũ erat, in magnis habitabant uallibus Idæ
Venit Erichthoniꝰ post te tua Dardane proles,
Ante alios præstans opibus, ter mille uagantes
Qui pascebat equas, lambentesq; ubera pullos,
Concupit has Boreas, faciemq; imitatus equinã
Nigricomas sectatur equas, uotoq; potitur:
Vernat ubi tellus, & florida pascua, nati

Bis sex alipedes Boreæ de seminẽ, quorum
Quilibet intactæ segetis per summa uolasset
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas:
Vel mare per mediũ fluctu suspensus in ipso
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plãtas.
Tros ab Erichthonia satꝰ est, de sanguine Trois
Ilus & Assaracus, similisq; deo Ganymedes,
Egregius forma, raptus sublimis in auras
A'superis cœlo positus diuũm inter honores,
Pulcher ut ante Ioue miscueret pocula mensis.
Laomedonta Ilus genuit, Priamum Laomedon,
Tithonũ, Lãpum, Clytium, forte Hicetaonta:
Assaracꝰ Capi, Anchisen Capis, hĩc ego natꝰ,
Hinc mihi nobilitas, hinc surgũt nomina gẽtis.
Hectora rex Priamus genuit. mortalibus istis,
Cum lubet omnipotẽs uirtutẽ datq;, adimitq;.
Eya agẽ qd uerbis opus est? quid stamus inertes
En stolidi, medio belli flagrante tumultu?
Multa quidem inter nos dici conuitia possent,
Quæ nõ ulla ratis, cui trãstra ingentia centũ,
Ferre queat: uolucris lingua est, & copia rerũ
Verborumq; simul sed qualia dicet Achilles,
Talia & Aeneas nil respondere timebit.
Iurgia iam cessent: mos est mulieribus iste,

Cum rixas acuunt,& ſe clamore ſoluto
Extra tecta ferunt,uocesq; ut poſtulat ira,
Hinc inde inſurgunt,& uerba minacia iactãt,
Suggerit arma animo,uiresq; ĩ pectora ſurgũt.
Iam uerbis impone modum,tentemus utrinq;
Quãtũ enſes animiq; ualẽt. ſic fatus,& haſtã
Vi iacit,illa uolans infixa cuſpide ſedit
In clypeo.Aeacides umbonẽ protulit ultro,
Ne forſan corpus lædat penetrabile telum:
Demens,qui diuũm uiolari munera credit
Mortali ſic poſſe manu.non tranſijt haſta
Magnanimi clypeũ Aeacidæ,ſed tegmine primo
Cõſtitit,inq; orbem uix eſt emiſſa ſecundum.
Quinq; etenĩ ignipotẽs fabricauerat arte magi
Fuluo ex ære duo,ſtãni duo tegmĩa,primo (ſtra
Aureus orbis erat,fixũ hic haſtile pependit.
At cõtrà Aeacides ingentẽ dirigit haſtã,
Quà ferrũ tenue,& pellis tenuiſsima tauri
Vmbonẽ tegit:illa moras trãſgreſſa per omnes
Cũ ſonitu clypeũ excuſsit.tũ protinus heros
Subſtitit Aeneas,ſublata ad pectora parma
Deſuper haſta humeros trãſit,clypeoq; retenta
Fixa ſolo eſt.caſu Aeneas perterritus ipſo
Semianimis ſtãtem dũ cõminus aſpicit haſtã,

Obſtu

Obſtupuit,ſubitaq; oculos caligine fudit.
Nec minus Aeacides frendenti turbidus ira
Altior inſurgens,uagina diripit enſem.
Ipſe manu raptũ trepida cõtorſit in hoſtem
Saxũ ingẽs uidet Aeneas,quod nõ duo ferrẽt
Qualia nunc hominũ producit corpora tellus,
Saxũ antiquũ ingẽs,cãpo quod fortè iacebat.
Forſitã aut galeã,aut clypeũ cõcuſſit.acerbam
Quo mortem Aeacides ſaxi tutatus ab ictu
Fertur in Aeneã,iãq; ipſius imminet hoſtis
Exitio. ſuperos Nereus uocat,his ita fatur:
Heu heu q̃ magno uexãtur corda dolore,
Angor in Aenea cui fata extrema minatur
Aeacides,iam iamq; ferus ſub tartara mittet,
Paruit imperio Phœbi confiſus in illo
Ad pugnã excitus,nunc caſibus eximat iſtis
Aenean pater arcitenens.ſed cur luat inſons
Alterius peccata,deis qui munera ſemper
Obtulit,& ſupplex aris celebrauit honorem?
Ergo agitè hũc meriti memores tutemur ab ho-
Fortè nec ipſe aĩo patietur Iuppiter æquo (ſte,
Aeneæ interitũ.tamẽ hunc euadere mortem
Fata uolunt,tua ne ſine ſemine Dardane pleſ
Aut aliqua ſine laude cadat:quẽ Iuppiter oẽs

Ex se ortum ante alios, summo dilexit amore.
Dijs Priami genus inuisum, gēs Dardana uiuet,
Et pater Aeneas Phrygibus dominabitur ipsis,
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.
Dixerat. at cōtrà Iuno: Neptune quid optas
Perge, uel ille tuo defensus numine uiuat,
Aut dextra cadat hostili: quodcunq; sequatur,
Hoc opus est Neptune tuū, tua magna uolūtas.
Ast ego, uel Pallas (quoniā iurauimus ambæ)
Nunq̄ Troianis adero, nō si ipsa cremari
Pergama cōspicerem iam mox ruitura sub igne
Argolico. tacuit Iuno, gressum arripit ultrò
Per medias acies Nereus belliq; fragorem,
Magnº ubi Aeneas, ubi clarº pugnat Achilles.
Protinus huic oculos fusa caligine obumbrat,
Illiūs è clypeo pendentem detrahit hastam,
Quā deus ante pedes furtim proiecit Achillis.
Aeneam in tenues auras rapit, euolat iste,
Mille acies Danaūm fugiēs, mille agmina rūpit,
Alipedum tacito Neptuni numine tutus.
At postq̄ retrò belli ad cōfinia uentum est,
Rursus ubi fessis renouantur Caucones armis,
Astitit Aeneæ propius Neptunus, & illum
Talibus alloquitur dictis, atq; increpat ultrò:

Quis

Quis deus, aut belli suasit quæ tāta cupido
Tros Anchisiade magno cōcurrere Achilli?
Gratior hic superis, te bello maior & armis:
Impar es, Aenea fuge, ne sis obuius hosti,
Ante diem fati ne te sub tartara mittat.
Tūc tibi pugnādū, nec quēq̄ horresce Pelasgū,
Fisus Marte tuo Troum comitante caterua,
Occiderit postq̄ Aeacides nec plura locutus
Hinc abit, iste dei monitus ac iussa capessit.
Protinus ex oculis nebulas amouit Achillis
Nereus. at mirū Aeacides circumspicit atrox,
Asper, acerba fremēs, secūq; ita corde uolutat:
Proh iacet hasta solo, ex oculis euanuit hostis
Quē cecidisse meo rebar sub uulnere. sed quid
Tutātur superi Aenean? dijs gratus & ipse est,
Incassum nec se Veneris de sanguine natum
Iactabat. ualeat non congressurus Achilli,
Amplius euasit suprema pericula mortis.
Eya agè nunc oēs ad bellū hortare Pelasgos,
Ire iube Iliades contra, tuq; obuius obsta,
Experiare Phryges alios. sic fatus in ipsas
Irrumpens acies ait: Oᶥ quid statis Achiui
Magnanimi pcul à Phrygibº. ferte obuia tela,
Ite uirum cōtra uir quilibet. omnia nobis

Ferre graue eſt, q̃uis uires & grãdia ſurgãt
Pectora, tot contra ſolus non ibit Achilles.
Palladis armiſonæ, nec tanta potentia Martis,
Tot belli fauces moderari & rebus adeſſe.
Aſt ego, quãtum ipſæ uires animiq; ualebunt,
Belli ductor ero, manibus pedibusq; iuuabo.
Scilicet accedat propius, hanc ſentiet haſtam
Hoſtis Troianus. ſic pugnæ accẽdit Achiuos.
Parte alia armipotẽs Troianos excitat Hector
Talibus: Ite alacres, nec formidetis Achillem
Magnanimi heroes loqtur multa ille, loquẽdo
Scirem ego cũ ſuperis etiã pugnare, nec iſtis
(Credite) rebus erit finis quem dicit Achilles.
Plura quidẽ faciet, plura imperfecta relinquet.
Ibo egomet contrà, quamuis igni manus illi
Sit quamuis igni ſimilis manus igneaferro,
Ardenti ſimilis, uis ſæuo in pectore quamuis
Fulminet. his dictis Troes haſtilia contra
Diſpoſuere, fremit uis undiq;, mixtus utrinq;
Bellandi rumor. propius tunc Phœbus Apollo:
Hector (ait) nimiũne hoſti cõfide ſuperbo,
Hinc cede, et furtim paulũ te ſubtrahe pugnæ,
Pelides de te tantum ne gaudeat atrox.
Dixerat. ad uocẽ Phœbi cõterritus heros

Paruit, & retrò cedens intra agmina ſeſe
Miſcuit. Aeacides uim pectore colligit acrem,
Horrendũ exclamãs Troianos fertur in hoſtes,
Et primũ ante alios interficit Iphitionem.
Multorum hic ductor populorũ ſanguine natus
Otrynthæe tuo, mater nimboſus ubi mons
Tmolus & in cãpis fœcundæ pinguibus Idæ
Quẽ genuit Naïs. haſta hũc percuſſit Achilles
Ceruicis medio, & partes diſcidit in ambas:
Inſonuit lapſus, morienti hæc addidit heros:
Occidis Otryntide hoĩm tremor, ecce ſub ipſa
Mors tellure tibi eſt, q̃uis generatus in undis
Sit Gigea tuis, ubi opes & terra paterna eſt
Hyllo in piſcoſo & ſinuoſi fluminis Hermo.
Dixerat. hũc atro mors circumfudit amictu,
Sternitur alipedes inter, tractuq; rotarum
Scinditur in partes uarias. tum robur in armis
Demoleonta petit Troiano Antenore natum:
Tẽpora cuſpis adit, nec ferrea reppulit ictum
Caſſis, ad os trãſit, totumq; haſtile cerebrum
Oſſaq; diſperſit cerebro permixta cruento.
Inficit inter equos fugientẽ inde Hippodamãta
Ponè ſequens, triſti ceruicẽ uulnere ſignat:
Ille animã expirãs immugijt, ut ualidus bos

Cũ iuuenũ manibus Neptuni in ſacra litãdus
Sacratas trahitur Eliconi regis ad aras.
Inde petit Priami Polydorũ è ſanguine natũ,
Quẽ genitor fruſtra infelix pugnare uetabat.
Nã minimus patri ante alios gratiſſimus oẽs.
Sectãtem pedibus uelox Polydorus Achillem,
Donec anhelanti uires animæq; ualebant,
Dũ fugit, & teneris uirtutẽ oſtẽdit ab annis,
Verberat haſta humeros, quà pẽdẽt aurea zonæ
Lora: p hæc duplicẽ thoracẽ rupit, & ipſum
In medium defeſſa femur. ſuſpirat ab alto
Infelix oculos ſubita caligine fuſus:
Labitur in genua, & paulum ſemotus ab hoſte
Viſcera ſuſtẽtat manib⁹, manibusq; tenentem
Viſcera dũ fratrem uidit Priameius Hector,
Proſtratũq; ſolo, & turpatum puluere multo;
Et caligantes oculos, ſtetit acer in armis
Ardenti ſimilis flammæ, iamq; obuius ibat
Aeacidæ excutiens ingentem uiribus haſtam.
Quẽ procul ut uidit ueniẽtẽ ac dira frementẽ,
Inſiluit contrà, ſimul hæc effatus Achilles:
Iã propè adeſt chari inuiſus pſtrator amici
Excidiũq; meũ. libeat nunc arma uiciſim
Intrepida conferre manu, locus aptus utriq;,

Hos etiam ſtragis pugnabimus inter aceruos.
His dictis toruũ aſpiciẽs, ſup Hectore tantũ
Exclamat, mortem & crudelia fata minatur.
At contrà impauidus galea criſtiſq; decorus
Hector ait, Num me Aeacide clamoribus iſtis
Perterrere putas? facilem ſic Hectora credis?
Iurgia ſunt etiam nobis artesq; loquendi.
Et quanquam bello præſtes inſignis & armis,
Forſitã occũbes dextra hac. deus æquo⁹ utrũq;
Reſpicit, eſt etiam nobis penetrabile telum.
His pariter ualido intorquens haſtile lacerto
Mittit in aduerſum: ſubito quod flamine Pallas
Auertit, retro rediens ſine uulnere telum
Hectoris ante pedes cecidit, tũc ſæuus Achilles
Terribile infrendẽs fertur uiolentus in hoſtem.
Protinus aẽrio circumuelauit amictu
Priamidẽ Phœbus, manibusq; exemit Achillis.
Ter fruſtra inſiluit, nebulas percuſſit inanes
Ter fruſtra Aeacides. grauiter tũ motus ab alto
Pectore, Nunc iterũ potuiſti euadere mortem
Crude canis, magno defenſus numine Phœbi.
Nũc uenerare hector, ſupplex da thuris odores:
Hoc duce tutus eris, quoties bella aſpera tentas.
Quod ſi forte altàs nobis deus annuit, ultrò

Hac caderes dextra non cõgressurus Achilli.
Amplius ibo alios contra. sic fatus, & hasta
Percussit Dryopẽ media inter colla: repentè
Mortuus ante pedes cecidit. petit inde potentẽ
Demuchon, ferit hasta genu, quo uulnere tard⁹
Substitit, eripiens animã ferro instat Achilles.
Hinc geminos curru fratres deuoluit ab alto,
Ex te magne Bias Laogonũ et Dardanon ortos:
Eminus hasta illum ferit, illum cõminus ense.
Dumq; in Alastoriden Troem furit, obuius iste
Occurrit flexis genubus, uitamq; precatur,
Munera pollicitus inquit, miserere iuuentæ,
Te decus hoc æui, similis te gratia tangat.
Orabat demens, manet implacabilis ille,
Indomitum cui cor, sæuitq; in pectore uirtus
Prõpta neci, tamen iste manus, si flectere posset,
Tractabat supplex. frendenti concitus ira
Hostis atrox, iecur in mediũ mucrone subacto
Vulnus agit: toto fluit ater corpore sanguis,
Nox oculos obscura tegit. tum dirigit ictum
In Mulion, auremq; hasta transfixit utrinq;.
Hinc petit ense ferox Echeclon Agenore natũ:
Dat uulnus capiti calefactus sanguine mucro,
Purpuream uomit iste animã. tum Deucalionem
Quâ cubitum nerui seruant, ferit arduus hasta,

Cuspis adit, fixumq; tenet, miser iste moratur,
Et mortẽ ãte oculos uidet, ensem sæu⁹ Achilles
Fulminat, & longè caput à ceruice reuulsum
Cum galea iacit: exanimis, taboq; cruentus
Strat⁹ humi cecidit. Pirei dehĩc sanguine natũ
Rhigmũ adit, ad Troiã pinguis quẽ Thracia mi
Vulnerat hũc, medio ferrũq; in corpore cõ (sit:
Cõcidit è curru, flectẽtẽ Arethoõ habenas (dit:
Hinc petit aurigã, ceruicemq; imprimit hasta:
Labitur infelix, turbati hinc inde iugales.
Non aliter ũcto crepitantibus undiq; flammis
Immensas urit ualles Vulcanius ignis,
Quàm fer⁹ Aeacides hĩc illinc dæmonis instar
Cuncta metit, nigro manabat sanguine tellus.
Vt frumenta premũt uincti per colla iuuenci,
Si quando lata trituræ urgentur in area,
Sub pedib⁹ spicæ, et stipulæ uoluuntur inanes:
Non aliter sub magnanimi calcantur Achillis
Cornipedũ pedibus, clypeiq;, et fusa uirorum
Corpora, rorabat conspersus sanguine currus,
Humidus axis erat, radiiq;, orbesq; rotarum,
Aspiceres ab equis guttas manare cruentas.
Humana sic cæde manus fœdabat Achilles,
Egregiam cupiens uirtutem extollere factis.

LIBRI XX. FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XXII. NICOLAO Valla interprete.

IC fugiunt muros, & propugnacula complent
Ceruorum de more Phryges. sudoris anheli,
Alleuiantq; sitim guttæ super ora cadentes.
At Danaûm contrà concusso Marte phalanges
Protectæ clypeis humeros muroq; propinquãt.
Ante urbem obscura mortis caligine tectus
Stat bello intrepidus Scæas defendere portas
Priamides: tum Peliden affatur Apollo:
Quid me immortalẽ celer ĩsectaris Achille
Mortalis? nec adhuc tibi cognit⁹. aspice, Troes
Intra tecta ruunt, illos nihil amplius urges
Pugnando, tantumq; mihi sic feruidus instas,
Vt summã de me laudẽ et spolia ampla reportes.
Falleris, inuictum numen mihi talia fatus
Conticuit. tum sic contrà indignatus Achilles:

Mũltæ

Multa quidẽ tristi cecidissent corpora leto
Dardanidûm, & terræ moribũdos figere morsus
Aspiceres: at tu nobis telo obuius obstas
Improbe tu tantum nostris decus eripis armis
Vltimus abscedẽs: neq; enim hæc humana time
Tela. sed ò utinam de te mihi sumere fas sit
Supplicium, lueres inimico uulnere pœnas.
His urbem dictis cursu petit, haud aliter q̃
Cũ bellator equus currũq; rotasq; uolucres
Secum agit effuso protensus in æquore campi.
Ibat, & ærati radiabant pectoris arma:
Autumno ueluti cum sydus Orionis alto
Extulit os nitidum cœlo, & fulgore coruſco
Ingentes uincit tenebras, noctemq; resoluit,
Sed letale malum miseris mortalibus infert.
Hunc prior eximo rumpens suspiria corde
Cõspexit Priamus uenientẽ, & brachia tollens
Ora quatit, sparsasq; manus ante Hectora tẽdẽs
Proforibus stantẽ, & magno se credere Achilli
Nil trepidũ, misera genitor sic uoce precatur:
Nate patris prædulce decus, fuge nate, qd hoc
Expectas solus uenientẽ, et uiribus impar? (stẽ
Ne tamen occũbas, magis hic absiste morari.
O utinam tantum superis dilectus Achilles,

Quàm

Quàm mihi: præda feris canib⁹ laniãda iaceret,
Huius & exanimes uultur depaſceret artus.
Sic ego, ſic tantos poſſem finire dolores.
Hoſtis atrox, qui tot chariſsima pignora natos
Aut leto dedit, aut alias tranſmiſit ad urbes.
Heu ubi nũc etiam Polydorus, & ipſe Lycaon,
Quos mihi Laothoe pepit pulcherrima? non hic
Aſpicio infelix. ò ſaltem luce fruantur
Captiui: ſunt magna æris, ſunt pondera et auri,
Multaq; quæ quõdã natæ dedit inclytus Altes:
His redimam, quòd ſi inferni crudelibus umbris
Hoſtili cecidere manu, dolor heu mihi quant⁹,
Heu quantus miſeræ matri dolor, atq; eadẽ uos
Mœſtitia urgebit Troes. tamen omnia ſolus
Hæc lamenta potes ſedare, & tollere luctus,
Eripe te paulũ hinc, ne magnã extinctus Achilli
Concedas belli laudem, ſpes una ſalutis
Ingredere, & tantis Troiam defende periclis
Hector, et affecti ſenio miſerere parentis,
Quẽ deus omnipotẽs ſubeuntem extrema ſene
Caſibus aggreditur tãtis, ut acerba meorũ (ctæ
Funera conſpiciam, notoſq; in cæde madentes,
Alliſoſq; ſolo pueros, nataſq; nurusq;
Infandis raptas manibus, uiolataq; lecti

Fœdera,

Fœdera, tum demum nobis in limine primo
Ferro aliquis uitam eripiat, canibusq; cruentis
Præda ferar, quos ipſe domi ſtudioſus alebam
Portarum uigiles cuſtodes, iamq; iacebunt
Veſtibulũ ante ipſum ſaturati ſanguine noſtro.
Infelix, iuueni pulchrũ eſt occũbere in armis,
Et ferro ſua membra rapi: miſerabile uiſu
Eſſe tamen reor, ut confectum ætate parentem,
Cui canum caput & canæ reuerentia barbæ,
Ora cruẽta canũ lacerant. nec plura locutus,
Albentes ſummo uellit de uertice crines.
Parte alia infelix nudato pectore mater,
Infelix mater oſtentans ubera nato,
Et lachrymis effuſa genas, ſic talibus inſit:
Nate mei (ſi quæ eſt pietas) miſerere precãtis:
Si tibi lac tribui, paulum reminiſcere matris.
Nate urbem ingredere & magno te ſubripe A-
Me miſeram, leto ſi te dabit impius ille: (chilli.
Non coniunx, non ipſa mei te mater ademptum
Florẽ uteri pheretro aſpicerẽ de more locatũ,
Hinc pcul ante rates canib⁹ fera præda iacebis.
Dixerat, effundẽs lachrymas. nihil ille moue
Incaſſum gemitus et inania uerba parentũ: (tur
Hæret, et inuictã uim pectore ſuſcitat omnem

Fulgenti

Fulgenti nixus clypeo. de uertice suprà
Arduus expectat uenientem cõminus hostem.
Qualis ubi agricolã coluber mala gramina pa-
Lumina cõtorquẽs manet acri pcitus ira, (stus,
Multiplicatq; ſmus, ſeq; in ſua terga reuoluit:
Talis Priamides, ſecumq; ita corde uolutat:
Ingrediar patriæ muros, ubi uoce magiſtra
Inſurget mihi Polydamas? quẽ multa monentẽ
Nil ueritus, ne noſtram aciem temerarius hoſti
Obiicerem, inq; urbis tuta ſtatione tenerem
Nocte ſub obſcura, qua bello armatur Achil-
Scilicet obieci demens, & fuſa meorum (les.
Agmina conſpexi. ò utinam tua iuſſa ſecutus
Polydamas. pudet ire, meorumq; ora tueri,
Quorũ aliquis tales iactabit ad æthera uoces:
En hic, qui tantis affecit cladibus urbem
Fiſus Marte ſuo. ſic de me. tunc ego mallem
Occubuiſſe libens tecum congreſſus Achille
Ante urbẽ: neq; enĩ hic cecidiſſem inglorius ar-
Aut mea te uictum ſtrauiſſet dextera leto. (mis,
Nunc quid agam? quid ſi telis exutus Achilli
Obuius Hector eam? rigida nec caſside tectus,
Nec clypeo ingenti? coniunx erepta marito,
Tanti cauſſa mali, & belli reddatur origo

Tyndaris,

Tyndaris, et quicquid cũ pellice uexit adulter.
Quinetiã Phrygiæ quaſcũq; habet Ilion ingẽs,
Polliceamur opes media pro parte, nec ulli
Illarum quicq̃ iurato abſcondere fas ſit:
Cũcta palã. ſed quæ nũc mentẽ inſania uerſat?
Nulla mei pietas, nec me miſerabitur hoſtis:
Protinus occumbã imbellis de more puellæ.
Iam cape tela manu, neq; enim de uertice ſaxi,
Vt quõdã aſſuetus, nec magno è robore querc⁹
Ille mihi affandus, nec tanq̃ uirgo procusq;:
Certemus licet: experiar cui nam deus iſtam
Concedat belli laudẽ. dum talia uerſat,
Ecce fero ſimilis Marti galeatus Achilles
Irruit, excutiens ingentem uiribus haſtam
Quã nato dederat genitor: pcul arma coruſcãt
Flãmarum in morẽ, aut Phœbeæ lãpadis inſtar.
Contremuit tanto aſpectu Priameius heros,
Inde fugam retro celeri pede corripit Hector.
Nec minus Aeacides pernicibus aduolat alis,
Quàm facilè accipiter ſaxo demiſſus ab alto
Cõſequitur pennis ſublimẽ in nube columbã:
Illa uiam celerat trepidans, ille ocyus inſtat
Stridẽs, & prædã pedib⁹ iam prẽdit adũcis: (ſu
Haud ſec⁹ Aeacides rapido premit Hectora cur

Tẽdẽtem ad muros.tumulũ poſt terga reliquũt,
Prætereunt ubi ſe muro caprificus in alto
Erigit,atq; imis penitus radicibus hæret.
Et iã cõtigerant ubi nunc(mirabile dictu)
Erumpunt gemini Scamãdro è flumine fontes:
Feruidus alter enim,fundoq; exæſtuat imo,
Vnde uelut rapido circum ſe tollit ab igne
Fumus,& ad cœlum caligine uertitur atra:
Alter enim multa concretus grandine ſurgit,
Vnde gelu mediaq; niues æſtate uideres
Effluere.hos circum precioſi marmoris urnas
Aſpiceres,quibus ante tamẽ q̃ Pergama Graiũ
Opprimerent,lataq; urbem obſidione tenerẽt,
Iliades ſolito ueſtes de more lauabant.
Huc iter expediunt.fugit hic,ille acrius urget
Pone ſequens,meliorq; pedis uim corripit oẽm
Aeacides.neq; enim abiecto pro uellere certãt,
Nec bouis aſtabat coriũ ipſa in præmia pugnæ:
Omnis in Hectoreo pendebat funere curſus.
Haud ſecus alipedes,precium ſi forte laboris
Apparent tripodes,coniunx ue orbata marito,
Exiliunt ſpacio,& metam contingere gaudent:
Sic illi accelerant gemini,iamq; acer Achilles
Ter circum Iliacos agitauerat Hectora muros,

Aſpe-

Aſpexere dei,quorum pater atq; hominũ rex
Iuppiter has triſti mittit de pectore uoces:
En ſupi,Aeacides rapido fugat Hectora cur-
Cerno eqdẽ,mẽtẽq; mihi dolor anxiꝰ urget.(ſu
Ille igitur totiẽs nunc Troiæ in mœnibus altis,
Nunc noſtri memor Idææ ſub uertice ſyluæ
Terga boũ pecorũq; dedit torrẽda per aras.
Quare agitẽ ò ſupi,& uobis qd præſtet agẽdũ
Cõſulite:aut illũ manibus trademus Achillis,
Aut leto ereptus uitales exigat auras.
Dixerat.at cõtrà ſurgit Glaucopis Athena:
Iuppiter hæc'ne tuo reſidet ſentẽtia cordi?
Scilicet hunc quẽ fata diu iã proxima morti
Decreuere mori,fatis auertere tentas? (bũt
Perge quod ipſe uelis,neq; enĩ(reor)ipſa ꝓba-
Cœlicolæ.tum ſic nubis collector aquoſæ(las
Ne dubita,neq; enĩ hæc ſtabili Tritonia Pal-
Mẽte loquor,cari miſeret tamẽ Hectoris: at nũc
Eſto quod ipſa cupis.dixit.mora nulla,ꝑ auras
Illa uiam celerans ſummo de uertice Olympi
Deſilit ad terram.fugientẽ urgebat Achilles
Priamiden canis in morẽ,cũ ceruus ab alto
Colle rapit curſum,ualles q;& cõcaua circũ
Fertur,& interdum nimia formidine ſeptus

Virgultis latet: ille ſagax uestigia nactus
Proſequitur, certatq; auidos infigere morſus,
Haud aliter poterat fugere hūc Priameiꝰ heros.
Nā quātum ille urbis portas acceſſit, & arte
Extructas turres, ferrent Phrygij unde ſupnis
Auxilium telis, hoſtemq; à cæde mouerent:
Tātum hic præuertēs in cāpum traxit ab urbe.
Ac uelut in ſomnis fugere haud ualet alter, et al
Fruſtra iſtectatur, ſic pnix Hectora achilles (ter
Cōprēſare neqt: qui ſic fugere haud ualuiſſet,
Ni genua & uires confirmauiſſet Apollo
Obuius accurrens, & ni uetuiſſet Achilles
Voce manuq; ſuis ne quis temerarius illam
Præriperet laudē, qua nō ſpecioſior ulla eſt.
Cū uerò quartū ſub aquā uenere, deūm rex
Lancibus auratis amborum fata pependit,
Hectoreumq; citò deflexum inferna petiuit.
Quod cernēs mœſto dehīc Deliꝰ Hectora uul
Deſerit, at præſens affatur Pallas Achillē: (tu
Inclyte Pelide, ſuperūm chariſsime regi,
Hactenus ingentem ſperaui è funere laudem
Hectoris indomiti nos naues ferre ad Achæas.
At nūc nulla fugæ ſpes eſt, mora nulla fugaci,
Nō ſi procumbens patris ad uestigia Phœbus

Arciger obſtiterit. ſed curſum ſiſte parumper
Reſpirans, donec tibi congrediatur, ut ultro
Perſuadebo uiro, lætusq; his paret Achilles
Fraxineæ innitens haſtæ. tum uerſa Minerua
Deiphobi in faciem uocemq; his uocibus infit:
Ah nimiū frater te circū Pergama Achilles
Perſequitur uelox: agè conſiſtamus uterq;
Illū aggreſſuri. cui magnus reddidit Hector:
Deiphobe ante alios Priamoq; Hecubaq; creа
Nup charꝰ eras: nūc lōgè charior, unus (tos
Egreſſo patrijs comitem te mœnibus addis.
Atq; iterū Pallas: Genitor, uenerādaq; mater
Conſiſtas orant proni genibusq; reflexis.
Omnes nāq; timent q̄ par ſit credere Achillem,
Et mœrore graui trepidant præcordia cunctis.
Sed nunc rectà in eum læti irrūpamus uterq;,
Amplius haud ceſſent tela, experiamur an ille
Occiſis nobis ſpoliatisq; arma cruenta
Ad naues referat, telo an magis occidat iſto.
Hæc ait illa dolo, tanq̄ ſint iuſſa parentum.
Cū fierent igitur propiores, magnus Achillem
Priamides prior inuadens ait: Haud ego poſthac
Te formidabo Pelide, ut Pergama circum
Actus ter dudum potui conſiſtere nuſquam.

Nunc animus redijt, quo uel te uictor ad imos
Demittam manes, uel uictus deſtiner orco.
Verùm obteſtemur diuos, queis fœdera curæ,
Et qui pactorum cuſtodes optimi habentur:
Si me fortè tui uictorem Iuppiter iſtis
Donarit ſpolijs, cum te ſpoliauero pulchris
Dilectisq; armis, non te crudeliter ultra
Exanimē ulciſcar, ſed charis reddā inhumādū:
Tuq; uelim facias itidem, ſi uincere detur.
Tū toruis oculis reſpectās ſæuus Achilles:
Erras Hector (ait) mecum nolito paciſci.
Vt iuſiurandū nullum eſt homini atq; leoni
Sāctum, nec fidum quicq; eſt agnoq; lupoq;,
Semper in alterius ſiquidē mala cogitat alter:
Sic nec amor nobis, nec amoris fœdera ſunto,
Ni prius alterius funeſtum ſanguine Martem
Expleat alteruter. quocirca pectore firmo
Virtutes omnes, animosq; recolligе totos,
Queis tibi nūc opꝰ eſt, quoniā fuga nō datur ul
Nāq; Minerua mea te mox deiecerit haſta, (trà:
Vlciſcarq; meos ſocios quos ſtraueris unq;
Infeſto telo Troiæ pro mœnibus altæ.
Dixit, & inſultans prælōgā fortiter haſtā
Corpus in Hectoreū cōtorſit. at inclytꝰ heros

Præuiſam euitat capite in contraria flexo.
Quam dea Pelidæ ſupra caput illius actam
Attica reſtituit, latuit tamen id populorum
Hectora paſtorem, qui ſic inſurgit Achilli:
Erraſti Graiūm Pelide acerrime, nec diꝰ
Ex Ioue te noſtrum caſum docuere, quod inqs
Subdolus atq; loquax, ut me formidine captum
Immemorem efficias notæ uirtutis. at ipſe
Experiere quidem non tergum te fugientis,
Sed cū uulneribus (modò Iuppiter annuat) in te
Vrgentis pectus. nunc telum, ſi potes, iſtud
Quo minus accipias, uel toto corpore uita.
Te ſiqdē exanimi premerēt nos bella minora,
Vt qui præcipuè nos lædis. talia iactans,
Inſiluit telum uibrans, clypeumq; petiuit
Nil errās mediū, ſed duro umbone repulſum
Decidit innocuum. ſtetit autem triſtior, atq;
Indignabundus, quòd fruſtra emiſerat ipſum
Fraxineum telum, quo ſolo præditus eſſet.
Ergo Deiphobum præclara uoce petebat
Cādenti inſignem clypeo, qui cōmouet haſtā:
Ille aūt iam longè aberat, nam ſubdola Pallas
Quæ fratrem illius ſimularat, conſcia fraudis
Se procul ex oculis ſubduxerat expectantis

Suppetias fruſtra.quod cernens Hector, amarè
Hei mihi proclamat,dij me traxere profectò
In mortẽ,ſiquidem fratrẽ quem rebar adeſſe
Mœnia habent Troiæ,ſic me decepit Athena.
Nũc dirũ exitium miſero impendet,neq; quiſq̃
Quõ fugiã locus eſt:ſiquidẽ rex Iuppiter,atq;
Natus Apollo Iouis,fuerã quibus antea cordi,
Et quibus auſpicibus ſeruatus bella peregi,
Nũc me deſtituunt,urgentq; grauiſſima fata.
Non tamẽ ignauꝰ cadet aut inglorius Hector
Priamides quondã bellãtum terror Achiuũm,
Verùm magnũ aliud fortaſſe minoribus ipſe
Moliat audendũ.ſic fatus,magnum & acutum
Atq; grauem lateri pendentem diripit enſem,
Aduolitansq;,uelut Iouis ales nubila ſcindens
Deuolat in cãpum timidũ leporẽ uel opimum
Direptura agnum,ſtricto defertur in hoſtem
Obiectum gladio.ſed Achilles uiribus olli
Collectisq; animis,clypeo pulchro uarioq;
Admoto ad pectus,quadricriſtiq; per auras
Nutanti galea,cui crines Mulciber aureos
Aptarat uento ſtringendos,aſtitit acer
Atq; ferox.qualis tamẽ heſperus inter Olympi
Ignes per noctem fulget pulcherrimus atram,

Emi-

Emicuit uibrata haſta ferro ſub acuto,
Infeſtoq; animo partem obſeruauit inermem,
Qua petat Hectoreum letali uulnere corpus.
Totum namq; armis quibus expoliauerat antè
Patroclum,infelix ſeſe muniuerat Hector,
Vna parte modò tanto de corpore dempta,
Quâ ceruix latis humeris committitur:hancq;
Fraxineo telo partem uiolentus Achilles
Perfodiens,iugulum non totum incidit,et arctũ
Linquit iter uoci,qua reſpondere ſuperbo,
Atq; preces humiles uictori effundere poſſit.
Ipſe tamẽ moribũdꝰ humo cadit inclytꝰ Hector
Quẽ ſuper his pariter dictis exultat Achilles?
Tu ne etiam demens ſperaſti euadere noſtras
Poſſe manus,ò dure mei proſtratot amici?
Nec mentẽ ſubit Aeacides,nec me ipſe timebas
Abſentẽ,& longè reſidẽtem in puppibus altis?
Credo equidem,nec fata lues inimice Patrocli,
Alitibus linquêre feris canibusq; cruentis
Præda,Menœtiadẽ tumuli ueneremur honore.
Sic fatus.paulum aſpirans ſic reddidit Hector:
Per genua hæc animãq; tuã,charosq; paren-
Aeacide hunc oro ſaltem dimitte furorẽ, (tes,
Ne me trade feris,miſeri pro corpore nati

Aes aurũq; dabit genitor: cape munus Achilles,
Me quoq; redde meis: sine iam collapsa cremari
Mẽbra rogo, patrioq; artus concede sepulchro.
Dixerat. at toruum aspiciẽs sic reddit Achilles:
Quid me p genua hæc, animãq;, et amica pa-
Noia crude rogas canis? hos ego (si modò (rẽtũ
Mẽs animusq; pati) laniarẽ dẽtibus artꝰ, (posset
Patrocli tantus urget dolor. hoc mihi de te
Suppliciũ expẽdes, canibus data præda iacebis
Alitibusq; feris, Priami nil dona ualebunt,
Sint ea magna licet, maioraq; plura daturum
Spondeat, exanimem nec si te ponderet auro:
Improbe diripiêre feris, non te optima mater
Vrgebit lachrymis feretro de more locatum.
Sic fatus. moriens tum sic Priameius heros:
Ferreꝰ es, nec te ulla mouẽt, nec flectere possũt
Verba, precesq; meæ. nimis ah nimis asp Achil
His saltẽ annueres, dabis ò dabis improbe (les
Impbe: te Paris, et lunato Delius arcu (pœnas,
Prosternent medio Scææ sub limine portæ.
Hæc ne audis? hoc omẽ habe, tecumq; reporta.
Talia dicenti gelidos mors occupat artus,
Vitaq; cum gemitu fugit indignata sub umbras.
Tum super exanimes artus ita fatur Achilles:

Nunc

Nunc morere, ast de me diuũ pater atq; hoĩm
Viderit. hoc dicens eduxit corpore telum, (rex
Arma humeris spoliat multo conspersa cruore
Exuuiasq; omnes. concurrunt undiq; Achiui,
Mirantur speciem insignem, mirantur et annos
Hectoris, atq; hilares in uulnere uulnera figũt:
Quorum forte aliquis iactabat talia. Quàm tu
Mollior hic, quàm cũ iaculatus puppibus ignes
Letiferasq; faces. sic dicens uulnera telo
Ingeminat. postq; exuuias spoliauit Achilles:
Argolici heroes (inquit) belloq; potentes,
Occidit hostis atrox diis aspirantibus Hector,
Atra lues Danaũm, & multorũ càussa malorũ.
Nunc igitur totis adeundum est Ilion armis.
Festinate uiri, quæ nam hostibus Hectore rapto
Vis animꝰq; aderit? siue arcẽ et Pergama liquẽt,
Aut arma expedient trepidi. quô pectora uertis
Aeacide? tumuli ne prius celebrabis honores
Patroclo? iacet ante rates inhumatus, ad urbem
Tu tamen ire paras defuncti oblitus amici.
Quinetiã ipse meos dũ spiritus hoc reget artꝰ,
Et mea fata uolẽt numerari hos inter Achiuos,
Excidet ille meo nunquam de pectore, nec me
Oblitum fore crede tui cum fata deusq;

Hanc

Hãc animã abſtulerĭt,manesq; ĭmittat ad imos,
Quanquã ibi ſint obitus et longa obliuia rerũ.
Quare agite ò lætum ſocĭj Pæana canentes
Ad naues celeremus iter,referantur & artus
Hectoris exanimes,quẽ magni numinis inſtar
Iampridẽ coluit ſua Troia.hæc fatus Achilles
Tranſadĭjt ferro talos,corioq; iuuenci
Annectit curru,caput atro in puluere pendet.
Tum ſuper aſſiliens ingentia collocat arma,
Præcipitatq; moras.fertur miſerabilis Hector
Pulcher adhuc,neq; enĭ mutarat forma decorẽ
Ipſa ſuũ:tamen huic ceruixq; comæq; trahũtur
Per terrã,et puluis inſcribitur Hectore tracto.
Sic illum,ſic dĭs placitum,raptabat Achilles.
Protinus ipſa ſui capitis uelamina ſoluit,
Euellitq; comas,altumq; in pectore mugit
Infelix imo rumpens ſuſpiria corde
Mater acerba tuens direptĭ funera nati.
Parte alia pater,et populi circùm undiq; triſtes
Ingeminãt queſtus, gemitu oĭs Troia remugit,
Non aliter quam ſi ſupremis ignibus altum
Ilion,et magnæ ruerent ſacra Pergama Troiæ.
Quinetiam Priamum portis exire uolentem
Vix cũcti tenuere Phryges:ſed pugnat,et inſtat

Stra-

Stratꝰ humi genitor,cupit ire,miſerq; precatur
Nomine quẽq; uocans,Sinite ò ſinite ire uolẽtẽ
O Phrygĭj,uobis ſeruandum eſt Ilion intus:
Ibo equidẽ,ſupplexq; inimicũ affabor Achillẽ,
Crudelis ſi forte meos miſerabitur annos,
Antiquumq; caput.talis manet, & manet illi
Peleus Aeacides,cuius de ſanguine cuius
Vrbis in excidium Troianæ erupit Achilles
Exitiumq; meum.uidi tot acerba meorum
Funera,tot natos ſæua florentibus annis
Aeacidæ cecidiſſe manu:quin occidit Hector,
Ille meos omnes gemitus habet,ille dolores.
Quem ſequar infelix,& uitæ lumina linquã,
Infernasq; petam ſedes?tam maximus urget
Corda dolor.ſaltẽ ille meis cecidiſſet in ulnis,
Explerẽ mẽtem lachrymis pater,ægraq; mater.
Dixerat,ingeminant miſeri ſuſpiria ciues:
Tum triſtes Hecube fundit miſeranda querelas:
Quid magis hac in luce moror? quæ nam iſta
Viuẽdi?imperiũ,ſpes,et tutela ſuorũ (uoluptas
Occidit infelix Hector.chariſſime fili
Troianum tu numen eras,te Troia colebat
Numinis in morem,dum uiuere fata ſinebant:
Nũc moriẽs lachrymis afflictã deſeris urbem.

Sic

Sic ait.at nōdū Andromachæ percussĕrat au
Fama mali tanti:forte in penetralibus altis (res
Telam exercebat,uariosq; in murice flores
Dum misĕra intexit radijs,iubet ire ministras,
Ingentesq; agitare focos,tripodemq; locare
Vndantem lymphis,sese quibus abluat Hector.
Andromache infelix,nec tanti conscia luctus,
Iāq; tuo ,pcul Hector adest,nec balnea quærit.
Interea gemitus uocemq; è turribus altis
Cōcipit,ac subitō miseræ tremor occupat artus,
Flauentes detecta comas,Mecum ite ministræ,
Hei mihi nescio quid,uocem,lamentaq; socrus
Audio.iam mentē tremor occupat,ægraq; motu
Genua labant.utinā uana frustremur ab aure,
Sit sine mente sonus:timeo tamē omnia, nostrū
Ne ferus Aeacides rapido premat Hectora cur
Vulneraq; atra ferat.timeo,nā maximus illi(su,
Martis amor,nec stare potest,sed ab agmine ce-
Intrepidus sese temerarius obijcit hosti. (dēs
Hæc effata,rapit cursum,similisq; furenti
Corda metu pulsans:famulæ post terga sequū-
At postq̄ Iliadū medio stetit agmīe,et altos(tur-
Conscendit muros,uidet atro in puluere corpus
Cōiugis, exanimesq; trahi uidet Hectoris artus.

Nō

Non tulit hanc speciem,nigra caligine obūbrat
Nox iniecta oculos,animamq; efflauit anhelam
Andromache collapsa retro,detecta capillos
Ornamenta iacit,capitisq; insigne coronam,
Quā quōdā dono dederat Venus aurea, tūc cū
Transtulit hanc Hector patris Eētionis ab urbe
Ilion in patriam,& communia fœdera lecti
Munera magna ferens.Priami natæq;, nurusq;
Semianimem adstabāt circum.postq̄ illa reuixit
Visq; animo rediit,auras ita questibus implet:
Infelix Hector,nimiūq; misserrima coniunx
Vna eademq; ambo fatorum sorte creati,
Te Priamus Troicæ genuit sub mœnibus altis,
Me pater Eētion Placea generauit in urbe
Thebarū , & primis misĕrā sors fecit ab annis.
Infelix utinam infelix non orta fuissem.
Sub terris petis ipse domos,uiduamq; relinquis
Andromachē,uiduā Andromachen, plena oīa
Mœroris Stygij.quin et te filius infans (nobis
Extinctū dolet,ac patris spem luget ademptam.
Qui si etiam fortasse manus euadat Achiuūm,
Cernet cuncta rapi,atq; alios dominarier agris,
Pupillus puer,& primis orbatus ab annis.
Heu quantum damni fatū attulit.omnia narrat,

Et

Et lachrymis effusa genas hæc insuper addit:
Ibis ad antiquos miseri genitoris amicos
Infelix puer, & gemitu confusus ocellos
Nũc hunc nunc illũ accipiens pietate mouebis.
Horũ fortè aliquis tibi pocula porriget, hæc tu
Vix ore attingens summo: quos inter erit qui
(Cui mẽs dura quidẽ, cui nondũ nota parẽtum
Funera) te puerum expellet, uerbisq; lacesset:
I procul hinc, nõ est pater hic tuus. inde redibis
Pulsus ad Andromachen, gremio quẽ sæpe sole
Sustentãs genitor pecorũ nutrire medullis, (bat
Quiq; etiam dulci perfusus membra sopore
Amplexus inter nutricis & ubera somnum
Carpebas. fors & fatum nunc omnia uertit,
Multaq; sublato patiere indigna parente
Astyanax, quẽ sic Troes cognomine dicunt,
Astyanax mea progenies, spes una salutis.
Occidis heu nimium infelix charissime cõiunx,
Iã canibus data præda feris: misera ora manꝰq;
Dilaniant rapidi, & si quid de corpore restat
Hoc sæuæ uolucres morsu laceratis adunco.
Nudus adhuc prostratus humi, detectaq; mẽbra
Ostentas cœlo. quid tot penetralibus imis
Arte laboratæ uestes seruantur? habebit,

Vret

Vret & ignis edax. tecum simul occidat usus
Illarum, neq; enim hæc restabũt Troia decori
Ornamenta tuo, pereant simul. hæc ita fatur
Andromache, lachrymisq; genæ rorãtur obor
Cũctaq; fœmineo replẽtur mœnia luctu. (tis,

LIBRI XXII. FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XXIII. NICOLAO Valla interprete.

DARDANIDAE totã fundunt lamenta per urbem,
At Danai littus repetunt maris Hellesponti
Quisq; suas iter ad naues. discedere Achilles
A' se Myrmidonas uetuit, fortissima bello
Pectora, quos uerbis sic est affatus amicis:
Præstãtes socij, pugnæq; electa iuuentus,
Soluere nũc nõ tẽpus equos: sub curribus ipsis
Astantes lachrymas Patrocli in funus amici

N Fun

Fundite, defunctis tales debentur honores.
Tum demum triſti ſaturati pectora fletu
Alipedes ſoluemus equos, ac quiſq; paratis
Accūbet dapibus. ſimul his præcedit Achilles,
Clamorem extollunt omnes, cōdenſaq; circùm
Turba gemit, curr⁹ agitantq; hinc inde iugales.
Excitat ipſa Thetis plāct⁹, lamētaq; ſuadet: (næ.
Arma uirūm lachrymis, lachrymis rorātur are
Tū ſic Aeacides Patrocli ad pectora tendēs
Sanguineas hominūq; manus in cæde madētes,
Incipit: Infernis gaude Patrocle ſub umbris,
Expediā promiſſa, trahā huc exāgue cadauer
Hectoreum, morſuq; canū lacerabitur unco:
Bis ſex ante pyrā pulcherrima pectora Troum
Iratus gladio feriam. ſic fatus, & illud
Ante Menœtiadæ feretrū trahit, inde cruentū
Puluereæ reſupinat humi: tum cætera pubes
Soluit equos curru, ſplēdentiaq; exuit arma.
Hinc inde ad naues circumfunduntur Achillis
Innumeri heroes, ubi gratæ pocula menſæ
Adſtabantq; dapes: ferro dant colla iuuenci,
Balātumq; greges, ſtillāt extenſa per ignem
Pinguia terga ſuū, circumq; exangue cadauer
Manat cæſorum paſſim cruor armentorum.

Inte-

Interea Aeacidē ad regē Agamēnona ducūt
Ductores Danaūm, tentāt lenire dolorem
Iratosq; animos. poſtq; ad tentoria uentum eſt,
Præcones hinc ire iubent, tripodemq; locari
Vndantem lymphis, quibus artus tabe cruentos
Cōſperſos lauet Aeacides. tamē ille repugnat,
Perq; Iouem iurat, quo nullū eſt numine maius,
Nūq hoc unda caput, nūq abluet, oſſa Patrocli
Ni prius in cinerē iaceant cōuerſa ſepulchro.
Hos etiam abſcindā crines, tumuloq; ſodalis
Imponā mœrēs. quid nā mihi triſtius unquam
Accidere, aut tanti poſſent urgere dolores?
At nunc inuiſis epulis accumbere fas ſit,
Manè tamē primo Græcos hortare Agamēnon
Ligna ferāt, ſtatuātq; pyrā qualem decet artus
Patrocli exāgues miſeri, quem nigra morātur
Tartara: nūc rapidis urendū imponite flammis
His procul ex oculis. dixit. labor omnibus idē
Imminet, aſſenſere omnes, dapibusq; paratis
Diſcumbunt æquis partiti lancibus eſcam.
Poſtq exempta fames epulis, uinoq; repleti
Diſcedunt, ſeſſos placidus ſopor occupat artus.
At maris undiſoni mœrēs prope littus Achilles
Aegra iacet ſummo repetens ſuſpiria corde;

Stãt circũm mœsti comites. tũ mẽbra dolore
Fessa graui, quibus Iliacos circũ Hectora muros
Impulerat, furtim curas animumq; resoluens
Occupat alta ges. dũ somno indulget Achilles,
Viuenti similis uocemq; habitumq; oculosq;
Infelix supra caput astitit umbra Patrocli:
Aeacide dormis (inquit) nec te amplius ulla
Cura subit nostri. dum uiuere fata sinebant,
Charus erã: me nunc inopina morte perẽptum
Deseris. extinctũ corpus concede sepulchro,
Da sedes petere infernas: transire silentum
Me prohibent umbræ: neq; enim miscerier illis
Vltra amnẽ licet, ossa prius nisi terra recõdat:
Interea obscuris inhumati erramus in umbris.
Da dextram misero, nunq; ad te posse redire
Fas iterum, nostros postq; artus usserit ignis,
Nec dabitur tecum rursus de rebus agendis
Cõsulere. heu fatũ Stygijs me mersit in undis.
Te quoq; fors eadẽ Troiæ sub mœnibus altis
Prosternet leto, pariter tunc ossa recondi
Nostra iube, nec stare alio permitte sepulchro.
Scis bene, me teneris fatũ tibi iũxit ab annis,
Cũ genitor patria ex Opoente ad Pelea duxit,
Quãdo ego mẽtis Iops natũ Amphidamãte pemi

Ta-

Talorum iratus ludo, me fronte benigna
Suscepit, paruumq; domi studiosus alebat,
Adiunctus comes inde tibi. sic uiximus unà,
Sic cineres urna amborum cõdantur in aurea,
Quã tibi diua Thetis dono dedit optima mater.
Dixerat. Aeacides cõtrà: Patrocle qd ò qd
Tãta mones? charũ caput ò mihi desine, cuncta
Expediã: huc adsis paulum, sine tãgere dextrã,
Alterno extinctum fletu solemur amorem.
His dictis, cupit amplexus, & mania tendit
Brachia: nam fumi refugit labentis ad instar
Vmbra solo repens, tenuiq; immurmurat aura.
Territus Aeacides somno surrexit Achilles,
Terq; quaterq; manũ ãbas quatit, altaq; fundẽs
Lamẽta, Heu comites (inqt) miseri ũbra Patrocli
Tartareas habitat sedes: sensus tamen ipsos
Esse alibi reor. illa meum sub nocte silenti
Multa monẽs supra caput astitit, omnia certè
Viuenti similis, & fata miserrima flebat.
His dictis querulis iplẽt cõquestibus auras
Astantes feretro. dum fletibus ora rigabant,
Ecce diem roseis aurora inuecta quadrigis
Ostentat cœlo, Danaos iubet ire Agamemnon,
Ligna ferãt, statuãtq; pyrã. quos maximus inter

Meriones ſurgit famulus ducis Idomenæi.
Itur in antiquã ſyluã, ſunt arma, bipennes,
Et bene contextæ portanda ad pondera funes.
Præcedunt operi hemiones, decliuia pergunt
Nũc loca, nũc ſummis ſurſum conatibus inſtãt.
Cõtigerant liquidis undantem fontibus Idam,
Seſe aptant celeres operi, ſonat icta bipennis,
Alticomæq; cadunt ingenti põdere quercus:
Dat gemitũ tellus, cœlum tonat omne fragore.
Tum partes in fruſta ſecant, extenſaq; dorſo
Multorum imponũt, redeunt, lætãtur onuſti
Per nemus umbriferũ, ſignat grauis ungula cã-
Quiſq; manu ramũ referebat, iuſſerat iſtud (pũ.
Meriones clari famulus ducis Idomenæi.
Ventũ erat ad littus, tumulũ quo diu⁹ Achilles
Et ſibi communemq; tibi Patrocle dicarat:
Hic longo ingentem deponunt ordine ſyluam,
Littoreq; expectant medio. tum triſtior heros
Myrmidonas iubet armari, curruq; iugales
Nectere. conſurgunt omnes, & iuſſa faceſſunt,
Lora parant aurigæ, atq; audit currus habenas.
Præcedunt equites, peditũ poſt nubis ad inſtar
Denſantur turmæ, referũt hinc inde frequẽtes
Impoſitũ feretro Patrocli exangue cadauer,

Et

Et miſeros uelant abſciſsis crinibus artus.
Pone ſequẽs, caput Aeacides cõplexus amici
Suſtinet alta trahens imo ſuſpiria corde.
Depoſuere loco funus, properantq; uiciſsim
Cõgerere ingentem ſyluã, diſperſaq; paſsim
Ligna. ſed Aeacides ſummo de uertice crines,
Quos totiẽs Sperchie tuis madefecerat undis,
Flauentes ſecat ante pyrã. tũ lumina torquens
Aequora proſpexit, querulisq; ita uocibus inqt:
Sperchie, nos alio crines tibi numine Peleus
Sacrarat, reditum ad patriam ſi fata dediſſent
Impia felicem: quin & ſacras Hecatombas
Et quinquaginta ad fontem mactare bidentes,
Hic ubi templa tibi & diuina altaria fumant,
Pollicitus. miſeri non exaudita parentis
Vota, ſed aduerſa dãnamur ſorte. Patroclus
Hos ſecum crines habeat, ſeruetq; ſepulchro.
Sic fatus, chariq; manus obnubit amici
Cæſariẽ imponens lacerã. quis talia cernens
Tẽperet à lachrymis? gemitus ad tẽpora noctis
Duraſſet, niſi ſic regem monuiſſet Achilles:
Atrida, quoniã Danaũm tot millia parent
Ante alios tibi, & unius mandata uerentur,
Præcipe ſecedãt paulũ hĩc, epulasq; miniſtrẽt:

Tum lachrymis locꝰ & tãtũ exaturare dolorẽ
Tempus erit, nobis curãdum exãgue cadauer,
Ductores tãtum expectẽt. sic fatus Achilles,
Audijt Atrides, dispersi hinc inde recedunt
Ad classem. ingenti statuunt heroes Achiui
Mole pyrã, pedibus quæ partes æqua per oẽs
Cẽtũ erat, hic funus suprema in parte locarũt.
Multa boum circa mactantur corpora morti,
Balantumq; greges, costas & uiscera nudant.
Hinc totũ Aeacides mixta pinguedine corpus
Vngit taurorum, pecudumq; exanguia mẽbra;
Imponit mellis oleiq; ingentia uasa,
Quatuor addit equos flãmis capita alta ferẽtes,
Inde canes geminos numero delegit ab omni
Quos ipse assuetos mensæ pascebat herili:
Bix sex inde rogo pulcherrima corpora Troum
Ense necat, miseros ignis depascitur artus.
Suspirans sic Aeacides affatur amicum:
Patrocle, infernis salue Patrocle sub umbris,
Promissa expediã. bis sex Troiana cremantur
Corpora. sed canibus laniandos Hectoris artus
Tradã eqdẽ, haud tumuli tãto uenerabor honore.
Mixta minis ea uerba dabat, tamẽ iteger Hector
Illæsusq; iacet, seruabat sedula funus

A Ioue nata Venus, prostratũ exangue cadauer
Ambrosio infundens oleo, si forsitan hostis
Raptet atrox, nullo lædantur uulnere membra.
Inde globos atræ nubis demisit Apollo,
Velauitq; locum, ne solibus usta iacerent
Mẽbra, neq; Hectoreos uis ignea læderet artꝰ.
Interea Aeacides, quoniã sine uiribus ignem
Senserat esse rogi, Zephyrũ Boreãq; sonantẽ
Conuocat, & geminis sacra atq; ingentia dona
Pollicitus, supplex patera libabat in aurea:
Festinate (inquit) uimq; omnẽ immittite flãmis,
Vrite Patrocli corpus. sic fatus, & Iris
Audijt orantem, celeri cita nuncia cursu
Aduolat ad uentos, quos nõ sine turbine magno
Indulgere epulis circumspicit intus in aula
Marmorea: medios inter dea constitit Iris,
Consurgunt, ueritiq; deam considere mensis
Inuitant, uerbis quos illa affatur amicis:
Oceani repetam fluctus extremaq; ponti,
Hic epulas nobis & dijs sacras Hecatombas
Aethiopes de more parant: accumbere uestris
Nũc dapibꝰ uetitũ est, sũ magni nũcia Achillis
Hic Zephyrũ Boreãq; petit, sacra munera supplex
Pollicitus, uos fopitas accendite flammas,

Excitet aura rogum, miſerandum funus amici
Corruat in cinerem quē luget Achiua iuuētus.
Sic effata gradum retro dedit, omnia uenti
Turbinibus miſcent, & nubibus aëra complēt,
Incūbuntq; mari, ſonitu procul unda remugit.
Nec mora, contendunt ad ſacræ littora Troiæ,
Inſiliuntq; rogo, flammasq; repentè uideres
Ventorum crebris hinc illinc flatibus actas.
Per totam feruet noctem Vulcanius ignis.
Tum dextra Aeacides plenum cratera Lyæo
Accipit, & uerſo tellurem aſpergit Iaccho
Patroclum exclamans. heu nō ſecus impia nati
Funera conqueritur pater, omnis cuius acerbo
Interitu domus orba, & ſpes ſublata parentum:
Quàm miſer Aeacides repetens ſuſpiria ab alto
Corde, pyram iuxta ſerpens, mœrebat amici
Corpus inane rogo flammisq; liquentia mēbra.
Aurora interea roſeos induta colores
Extulerat cœlo lucem, cum flamma quieuit,
Sopitiq; ignes, uentis redeuntibus æquor
Infremuit, paulum inde tamē ſemotus Achilles
Demum feſſa graui paſcebat lumina ſomno.
Interea regem heroes Agamemnona circum
Ante pyram cocūnt, ſtrepitum uenientibus illis

Hauſit, & ereptus ſomno ſic fatur Achilles:
Atrida, & uos ô Danai fortiſſima Martis
Pectora, nunc nigro cineres extinguite uino,
Ignis edax quantū patuit: miſeri inde legemus
Oſſa Menœtiadæ. medio poſita iſta uidentur
Sola loco, Troiana rogi ſub parte ſuprema
Mixta uirūm collapſa iacēt, & corpora equorū
Colligite, & multa circùm pinguedine tecti
Patrocli cineres urna condantur in aurea.
Ipſe tuos donec manes ſequar, & comes antris
Infernis adero. te nunc nec honore ſepulchri
Ingenti ueneror, poſt me quos fata reſeruant
Buſta duces, nobis ſtatuent maiora Pelaſgi.
Dixerat, expediunt cineres extinguere uino
Argolici heroes, quantum Vulcanus obibat.
Tū flentes nitida oſſa legunt, atq; omnia pingui
Aſpergunt adipe tenui, uelataq; panno
Includunt auro, atq; intus ſeruata reponunt
Ante pyram, donec tumulū facto aggere terræ
Certatim effodiunt, deſcripto limite foſſæ.
Interea populū uocat in certamen Achilles.
Principio è ratibꝰ pulcherrima præmia pugnæ
Extulit ingentes tripodas, clarosq; lebetes:
Addit equos, tauros addit capita alta fercēs.

Illic & mulos, & grandia pondera ferri,
Illic aſpiceres forma præſtante puellas.
Alipedum uolucri ſi quis contendere curſu
Audeat, indicit: cui dat uictoria laudem,
Olli ſerua datur operũ haud ignara Mineruæ.
Præterea ingentẽ tripodem cui brachia pendẽt
Anſarum, ter quinq; cados, ſeptenaq; uaſa.
Qui caperet metam tangenti donat eidem,
Huic nondũ domitæ preciũ dat habere ſecundo
Acris equæ, ſextũ quæ iam cõpleuerat annum,
Et teneram grauido geſtabat corpore mulam.
Tertius intactum flãmis atq; igne lebetem
Accipiet lata capientem quattuor aluo.
Vaſa dehinc auri quarto dat bina talenta,
Inde noua quintus phiala donatus abibit.
Talib⁹ ante oculos poſitis ſic inquit Achilles:
Atrida, & uos qui bello præſtatis Achiui,
Dona patent, curſu ſi quis contendere equeſtri
Audeat. at nobis ſi nunc certare liceret,
Nil dubitem noſtros contingat gloria tantæ
Laudis equos, noſtis quanta uirtute ferantur:
Immortale genus Peleo Neptunus habendos
Quos dedit, ipſe ſuo genitor conceſſit Achilli.
Cedo tamen: uincant alij, lugere Patroclum

Nos

Nos decet, aligeris nec quod prius eſſe ſolebat
Robur equis, animiq; alacres in pectora ſurgũt.
Flent mœſti aurigam, nitida quibus ille lauare
Corpus aqua, ſuetusq; oleo perfundere, crines
Nunc ſparſi per colla iacent. iã nuncia caſtris
Fama uolet, currus propere in certamina iũgãt,
Acri ſi quis equo fidat. ſic fatus. in unum
Conueniunt, prior Admeti de ſanguine natus
Surgit doctus eques hominũ princeps Eumel⁹.
Poſt hunc Tydides curru fortis Diomedes
Nectit equos, Phrygio quos abſtulit acer in ar-
Aeneæ, fugientẽ illũ tutatus Apollo eſt. (mis
Tertius aſſurgens generoſæ ſtirpis Atrides,
Alipedem uolucri curru ſubnectit Eortem:
Cũ quo iungit equã germani Agamẽnonis Ae-
Hãc Amphiſiades magno donarat Atridæ (thẽ.
Diues equis, opibusq; potens: Sycione relicta
Ad bellum accitus, peteret ne Pergama Troiæ,
Eſſe domi inter opes & opaci gaudia regni
Orabat, celerem in meritũ regi dedit Aethen.
Poſt hunc armat equos pulchra in certamina re
Magnanimo Pylij de ſãguine Neſtoris ort⁹ (gis
Antilochus, patriæ inſignis uirtutis imago:
Quem iuxta genitor curſumq; artemq; docebat

Multa

Multa monens, Quõdã iuuenẽ te Iuppiter, inq̃t,
Te maris undisoni rector Neptunus, equestris
Artis erat quicquid docuit, nec plura necesse
Esse reor monstrare patri: iam doctus in orbem
Flectere equos nosti, & metã circũdare curru.
Sed tibi sunt hebetes nec tantis cursibus apti
Cornipedes, alium hæc expectat gloria palmæ.
Aspice equos sociorum alacres, quæ pectora,
Assurgunt animis uires. tamẽ oĩbꝰ unus (quãtæ
Nil dubitem præstes uirtute insignis equestri.
Sed cape dicta memor: non ui, sed uincere nate
Consilio poteris. non ui, sed fissile lignum
Scinditur ingenio, mediis in fluctibus actam
Ipse gubernator puppim regit arte magistra.
Sic comes aurigam currentem præterit astu.
Acri quisquis equo fidit, nec legibus ullis
Frena regit, facilẽ huc illuc diuersa pererrat.
Ille autem, segnes cui sunt & ad omnia tardi
Quadrupedes, moderet si frena & laxet habe-
Dũ sequitur comitẽ, et cursu præcedere (nas,
Mẽtẽ, animũ ad metã tẽdẽs, et lumĩa, cuius (tẽtat
Signa tibi dicam, tu condita mente teneto,
Huic poterit facilis uictoria cedere laudem.
Stat medio campi nullo uiolatus ab imbre

Octo

Octo pedũ pinu uel querna ex arbore trũcus
Nudatus foliis, uiridis cui deficit humor.
Hinc illinc geminos lapides, ubi bina uiarum
Conueniunt capita, aspicies albentia saxa.
Planicies campo iacet, aptum cursibus æquor.
Illic esse reor ueteris monumenta sepulchri,
Aut alias metam primi statuêre parentes,
Hanc etiam uobis hodie designat Achilles.
Proximus huic acres tunc totis uiribus urge
Lætus equos: tamẽ ad lapidẽ, latus inq̃ sinistrũ
Te curru inclines dextro, laxentur habenæ
Alipedi, stimulis illum & clamoribus altis
Ire iube, læuum modera, tantum hæreat iste
Ipsaq̃ uix summæ tangat contermina metæ,
Ne saxo offensus sonipes & currus, & axis
Mille in frusta ruant, radijq̃, orbesq̃ rotarum:
Gaudebunt comites casu, tu nate dolebis.
Ergo caue, nam si ante alios circundare signum
Hoc dabitur, celeres & circumflectere cursus
Ingenio ualeas, comitem post terga relinques,
Quanquam illi currus Adrasti, insignis Arion
Regis equus uehat, æthereo de sanguine natus,
Et Laomedontis, quos his nutriuit in aruis,
Nate tibi alipedes cedant. post talia retro

Consedit

Consedit Nestor Neleius.ordine quintus
In certamen agit currusq; rotasq; uolucres
Meriones,terræ descendunt protinus omnes.
Elicit Aeacides uersata è casside sortes:
Antilocho sors prima loci datur, altera regi
Eumelo:Atriden Menelaum tertia,quarta
Merionem tetigit,fuit ultima sors Diomedis.
Ordine compositō longè super æquore campi
Designat metam Aeacides,quam fidus Achilli
Seruabat Phœnix,qui cursus uera referret.
Protinus alipedes loris & uocibus acti
Finibus exiliere suis, ratibusq; relictis
Corripiūt spacia ampla,leuis ferit ungula cāpū.
Erigitur pedibus sublatus ad æthera puluis.
Esse procellosæ nubis caligine tectum
Aëra credideris.hinc inde mouentur ab aura
Alipedum per colla iubæ:nūc mobilis hæret
Currus humi tractus,celeri nūc emicat orbe.
Instabant auidè aurigæ,exultantiaq; haurit
Corda pauor pulsans,laudūq; immensa cupido.
Quisq; suos urget clamore,& nomine uero
Increpat alipedes:festinant acrius illi
Puluereū ī cāpū,et lōgè spacia ampla relinquūt.
Cum tamen ad ripam rapidi prope littora ponti
Ven-

Ventum erat,hic uirtus ct uis animosa docebat
Quis melior cursu.sed principis hic Eumeli
Ecce uehuntur equæ ante alios pernicibus alis,
Quas celeres Diomedis equi ilā iamq; sequētes
Euadunt,iam terga premūt,& præpete cursu
Iam scindunt cāpum,latosq; humeros Eumeli
Afflanti incendunt aura:sic æqua uolantes
Colla gerunt,sic ora loco spirantia eodem.
Vincere Tydides poterat,uel forsitan ambo
Aequassent cursus,& par spectabat utrunq;
Gloria:sed manibus Diomedi iratus Apollo
Verbera discussit,curruq; reliquit inermem.
Ille autem in lachrymas ira cōmotus,euntes
Antè uidebat equas,mētē premit anxius ardor:
Iamq; sequi nec posse datur.quibus urgeat ipsos
Poscebat stimulos.audit Tritonia Pallas,
Nec fratris perpessa dolos dea reddidit ultro
Verbera,& ad cursum mox excitat ipsa iugales
Inspirans animis uires.tum protinus ipsum
Eumelum turbata petit,nec tendere passa
Vlterius,fregitq; iugum.per deuia campi
Obliquant,tenduntq; uias iam colla solutæ
Regis equæ,ad terram resupinus uoluitur axis.
Ipse rotas inter cecidit:lacera omnia,nares,

Os, frõtem, & cubitũ miſer oſtẽtabat, & uda
Lumina, & ob caſum uox ipſis faucibus hæſit.
Accelerat curſum paulum ſemotus ab illo
Ante alios dux Tydides. Tritonia Pallas
Vrget equos, tantaq; uiri pro laude ſuperbit.
Tydidem Atrides ſequitur. dehinc Neſtore natus
Increpat alipedes dictis: Quid ſtatis inertes?
Ite citi: nec uos Diomedem excedere curſu
Sollicito, uires illi dedit Attica Pallas:
Sed pudet, Atrides q. uos poſt terga relinquit,
Fœmina quòd uobis equa ſit uelocior Aethe.
Feſtinate, dabit uobis nec pabula Neſtor
Vlterius, quin & ferro iugulabit acuto,
Vltima ſi pigris contingat gloria palmæ.
Creditis hæc? ergo ite alacres, ego tramite re-
Doctus frena regã, nec me uia fallet euntẽ (cto
Ire per angustum callẽ. dum multa minatur,
Corripiunt ſpacia ampla breui. caua ſemita tan
Obijcitur, quẽ fecit hyẽs pluuialib⁹ undis (dem
Abroſa tellure locus uergebat ad imum,
Hâc iter obliquũ Menelaus tendebat Atrides
Quẽ iuxta inſequitur, ſed paulũ tramite flexo,
Antilochus, cui ſic trepidãs Menela⁹, Habenas
Cõprime (ait) demẽs, loc⁹ hic formidine plen⁹

Re-

Reſpicit in præceps, mox latũ pãditur æquor,
Imminet exitiũ hic ambobus, cõprime currum.
Inſtabat magis Antilochus, ſtimuloq; premebat
Acrius alipedes, & dictis obſtruit aures.
Quantũ aũt potuit terræ cõprendere diſcus,
Quem iuuenis miſit uirtutẽ expertus ab annis,
Tãtum Neſtorides poſt terga reliquit Atriden.
Ceſſerat iſte uolans celeri ſtridore rotarum
Territus, anguſto ne limite currus uterq;
Aurigam opprimeret, colliſiſq; orbibus orbes
Ad terram ruerent, palmæ dum gloria pendet.
Quem ſic obiurgans iterum affatur Menelaus:
Peſsime (quo nemo eſt alius) tu ſcilicet ille es,
Quẽ falſo appellãt prudentem heroes Achiui.
Occumbas. iurare opus eſt, nec præmia laudis
Hac cum fraude feres. ſic dicẽs urget anhelos
Acer equos, Properate gradũ, qd triſtia corda?
Quæ uos ſegnities hebetat? præcedite, uobis
Sunt animi iuuenes, & uis, & robur, & ætas:
Genua labant illis effracta ſenilibus annis.
Accelerant regem ueriti clamoribus altis,
Exciti, iam iam curſu propiore tenebant
Antilochum. ludos ſpectabat Achaia pubes,
Atq; in puluereo uolitantes æquore currus.

Cætera deſiderantur.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XXIIII. NICOLAO Valla interprete.

T iam finis erat ludorum, effusa iuuentus
Ad naues festinat iter, labor omnibus idem
Accelerare dapes, placito per membra sopore
Carpitur alta quies: dirum sed luget Achilles
Patrocli exitium. nunc huc, nūc uertitur illuc,
Et nunquam dulci declinat lumina somno.
Patroclum cupit, ac defunctum robur amici,
Crudeles fundēs lachrymas, haud īmemor, ille
Quam uarios secum casus belliq; furores
Pertulit, & rapidos scopulosa p æquora fluctꝰ,
In latus interdum iacet, interdumq; supino
Corpore, nūc hæret uultu, nūc surgit, & alti
Anxius ad littus maris errat & omnia uersat.
Non hunc littoreis surgens aurora sub undis
Ullius immemorem fecit: tandemq; uolucres

Post-

Postq; iunxit equos curru, rapit Hectora, bigæ
Alligat extremæ, quē circum funus amici
Ter rotat. hinc fessus redit ad tentoria, & illū
Puluereæ resupinat humi, stratumq; relinquit
In faciem neq; nō lacerum. miseratus Apollo
Hectoris extinctū corpus ne sparsa trahātur
Membra uiri, tegit hūc, atq; auri tegmine uelat.
Sic Priami genitum iratus spernebat Achilles.
Indoluere dei, mora nulla, hortātur & oēs
Ire satum Maia, & prompto furarier astu
Hectoreū corpus. placet hoc, sed Nereꝰ instat,
Glaucaq; cum magna pariter Iunone Minerua:
Est odio Priamus, gens, & sacra mœnia Troiæ,
Haud animo excidērāt ueteris monumēta dolo
Iudiciū Paridis, spretæq; iniuria formæ, (ris,
Et prælata Venus, meriti quæ munera reddit
Exitiale malum. Iam bis sex acta dierum
Trāsierāt spacia, & supos tūc Phœbꝰ Apollo
Talibus aggreditur: O diuū ingrata potestas,
O nimium infesti. num sacris ignibus Hector
Terga boum pecudūq; dedit torrēda per aras?
Nec miseret? neq; collapsos defenditis artus,
Quos uideat coniux, quos natꝰ, & anxia mater,
Quos pater infelix, quos oīs Troia crematos

Mādet humi? placet ut sæuꝰ crudescat Achilles,
Cui nihil humanū est, atq; implacabile pectus?
Surgit acerba fremens, rapidi de more leonis
Cū trahit hūc uesana fames, tumidusq; p agros
Fertur in armentum: nihil inclementius illo
Aeacide, furit in facinus, quem nulla pudoris
Causa mouet, iuuat interdū pudor, & modò læ
Mortales. nū chara magis rapiūtur? adēpto (dit
Fratre dolet frater, queritur pater impia nati
Funera, sed flendo finem posuere dolori.
Fata dedere homini patientius omnia ferre.
Hic tristi postq̄ diuum dedit Hectora leto,
Alligat acer equis, & circum funus amici
Raptat atrox. hoc ille piū quod retur, iniquū est
O superi, nec adhuc miseret? furibūdꝰ Achilles
Sæuit in exanimum corpus. sic fatus, & iram
Non tenuit cōtrà candenti pectore Iuno:
Sit quod ais pater arcitenēs, æquetur Achilli
Hector, & alterius alter non cedat honori:
At genꝰ humanū hic mortaliaq; ubera sumpsit,
Ille dea genitus, mea quam custodia talem
Nutrijt, & thalamo consortem Pelea iunxi:
Acceptū superis sacros celebrasse Hymenæos
Vos eqdem memini pariter, cultorq; malorum

Ad-

Adstitit, atq; aures citharæ mulcebat Apollo
Perfidus. hic tacuit Iuno, nec plura locuta est.
Iuppiter huic contrà nubis collector aquosæ:
Desine, nec prorsus superos irata lacessas:
Haud honor unꝰ erit, gratū sed et Hectora cre-
Cœlitibꝰ, quorū magno sub nuīe Troia est: (das
Tum mihi, cui nunq̄ cumulare altaria donis
Destitit, & sacros implere uaporibus ignes.
Dignus honos superū. sed nō furemur Achilli
Fraude sub occulta, uinctos soluamus & artꝰ:
Iā nihil est Hector, supplex rogat anxia mater
Ante aras, noctesq; dies pro funere nati.
Huc aliqs Thetidē uocet, ut mea iussa capessat,
Consulat & nato, Priami pro munere corpus.
Soluat ut Hectoreū. pedibus celer aduolat Iris
Nūcia ad æquoreas sedes, Imbrūq; Samumq;
Inter utrāq; cadit, sonitu procul unda remugit.
Haud secus ima petit, q̄ cornu plumbea moles
Dū grauat, & pisces iacta ī mare decipit hamo.
Hāc ingressa cauo stātem prospexit in antro
Cæruleas inter Nymphas, media ipsa sedebat
Anxia, & ingeminās questus lugebat Achillē
Sede procul patria periturū ad Pergama Troiæ.
Adstitit, & roseo Thaumātias ore locuta est:

O`dea ſurge,uocat magni cõſultor Olympi,
Cui Thetis,Et qd me uolet ille?ſed hei mihi, q̃
Miſceri ſuperis pudor eſt,ſic æſtuat imo (iam
Corde dolor:ueniã tamẽ,haud mãdata refellã.
Certè aliquid.ſic fata caput uelamine nigro
Diuarum de more tegit,ſed candida ueſtis
Fulget,iterq̃;rapit.pedibus celer expedit Iris
Antè uiam,cedunt latæ uenientibus undæ,
Conſcẽdunt littus,cœliq̃;ad mœnia uentũ eſt.
Iuppiter adſtabat medius diuũm inter honores,
Cui Thetis admota eſt ſoliũ ppe:ceſſit Athena
Protinus,& blãdis dedit aurea pocula Iuno
Oblectans uerbis,ea ſumpto reddidit hauſtu.
Incœpit tãdem diuũm pater atq̃;hominum rex:
Veniſti dea,quanq̃ ægri tua pectora queſtus
Sollicitẽt,nec me iſta latẽt:ſed percipe quæ nã
Aduentus modò cauſa tui,quid ue ipſe uocarim.
Nona dies agitur,rixam cœleſtibus ex qua
Hinc Hector,regnorũ illinc euerſor Achilles
Excitat ire deum,& prompto furarier æſtu
Suadebãt:at nos quoniam tua magna ueremur
Numina)laude aliquid dignũ quærem⁹ Achilli.
Ergo agè carpe uiam,& nato pia cõſule mater,
Iratosq̃;deos,ac me magis omnibus unum

Edoceas,quoniam crudo ſic pectore ſæuit
Impius,& ſicca ad naues iacet Hector arena
Vinct⁹ adhuc.quòd ſi mea numina magna uere
Eximat à uinclis.Priamo mittem⁹ et Irim, (tur,
Munera grata ferat nati redimentia corpus.
Sic fatus.Thetis æthereo de culmine labens
Paruit imperio Iouis,& tentoria nati
Iam tenet,hunc ægro dantem ſuſpiria corde
Aſpicit,at circà ſociorum intenta labori
Turba dapes celerat:nam fortè ad ſacra litarãt
Dijs pecudem.propius nato ſtetit anxia mater,
Attingitq̃;manu,& uerbis compellat amicis:
Nate quid in triſtes ſoluis tua pectora queſt⁹?
Nec cibus ora capit,mœſtã neq̃;fœmina mentẽ
Vlla mouet Veneris,quãuis ea grata uoluptas.
Heu moriture citò,pennis circumuolat aëris
Te fera mors.fatumq̃;tibi crudele minatur.
Nũc aduerte animũ,ſummi mandata tonantis
Exequor,iraſci tibi ſe pia numina diuũm
Haud dubites,ipſum ſed cunctis altior urget
Ira Iouem,quoniam ſic crudo pectore ſæuis
Impius,& ſicca ad naues iacet Hector arena
Vict⁹ adhuc.ſed iã precĩu cape,et exime uĩclis,
Dixerat.huic cõtrà pedib⁹ celer inqt Achilles:

Huc ueniat qui dona ferat, fas reddere corp⁹
Hectoreũ, ſummi poſtq̃ Iouis iſta uoluntas.
Multaq; præterea alterno ſermone feruntur
Matris ad Aeacidẽ. Tũ ſacræ ad Pergama Tro-
Ire iubet, celeremq; affatur Iuppiter Irim: (iæ
Idea, linque polũ, uelocemq; arripe curſum,
I, Priamo mandata refer, pro corpore nati
Munera grata ferat, ſolus naualia Graiũm
Dic adeat, tantumq; ſenex auriga ſequatur
Frena regẽs, referat qui triſtes Hectoris artus:
Impauidus rex caſtra petat, Cyllenius una
Fidus ad Aeaciden comes intra limina ducet.
Hic ſenis aduentu procul omnes ſtare iubebit,
Nec ferus in Priami mortẽ crudeſcet Achilles:
Haud illũ demẽs agitat furor, impia nõ ſunt
Corda, ſed oranti paret. ſic fatus, & Iris
Deſilit in terras, Priamiq; ad mœnia tendit:
Quem triſtes inter ſtrepitus, miſerosq; ululat⁹
Aſpicit. at circa natorum maxima proles
Stat lachrymãs, ſedet hic atro uelatus amictu
Colla, caput multo turbatus puluere circum
Quem ſtratus collegit humi: nataeq; nurusq;
Immenſos iterant queſtus, defunctaq; plangũt
Corpora, quæ duũ Graio cecidere ſub hoſte:

Tunc

Tunc propius Priamo Thaumãtias adſtitit Iris,
Pauca refert, illi ſubitus tremor occubat artus:
Ne dubites, depone metũ, non triſtia mecum
Iuſſa fero: felix adſum tibi nuncia magno
A Ioue, quẽ tua fata premunt, miſeretq; malorũ
Tantorum, iubet ut chari pro corpore nati
Munera grata feras, ſolum naualia Graiũm
Ire monet, tantumq; ſenex auriga ſequatur
Frena regẽs, referat qui triſtes Hectoris artus,
Impauidusq; ad caſtra ueni: Cyllenius una
Fidus ad Aeacidem comes intra lumina ducet:
Qui ſenis aduentu procul omnes ſtare iubebit,
Nec ferus in Priami mortẽ crudeſcet Achilles:
Haud illum demens agitat furor, impia nõ ſunt
Corda, ſed oranti parcet. ſic fata receſſit.
Protinus hemiones natis currumq; parari,
Et feretrum ſuper imponi iubet, inde ſuperbos
Aſcendit thalamos, miris ubi tecta figuris
Intus odoratam reſpirant omnia cedrum.
Hic Hecubam Priamus uerbis affatur amicis:
Chara mihi coniunx, Irim demiſit ab alto
Iuppiter, ut rapti miſero pro corpore nati
Munera digna ferã, ſed quid tibi mẽte uidetur?
Ire animus ſuadet, uiresq; in pectora ſurgunt,

Per

Per medias Danaorum acies, hostiliaq; arma.
Dixerat, at lachrymis cõiunx ita fatur obortis:
Heu ubi nũc cecidit tua mẽs, qua laudis adep
Nomẽ eras? decus ĩperij nũc solus ad hostẽ (tu
Ire paras? poteris crudelem ferre tyranni
Aspectum, qui tot natorum tradidit orco
Illustres animas? equidem tua ferrea credam
Pectora. uade, truces oculos si intorserit ille
Perfidus, arreptum non te miserabitur hostis
Impius, haud quenquã Priami reuerentia tãget.
Siste igitur, mecum lachrymas lamentaq; funde
Debita, sic illum parcarum stamine duro
Infelix peperi, nimiumq; miserrima mater,
Vt procul (heu pietas) mœstorũ ante ora parẽtũ
Occidat, & canibus iaceat fera præda cruẽtis.
Aeacidæ cui si iecur ò iecur ò mihi si quis
Apportet medium, morsus ubi sæua nephandos
Explerem, tua nate ultrix, quem nõ fuga nobis,
Non timor eripuit bello, haud inglorius armis
Occidis, omnis enim uidit tua Troia cadentem,
Argolicas stãtẽ ante acies, nec plura locuta est.
Olli tum contrà sic Laomedontius heros:
Ne prohibe, neu triste mihi prænuncia cantes
Omen auis, cupit ire animus, nulloq; uirorum

Ducimur

Ducimur auspicio, manifesta in luce monentem
Ipse deum uidi, uocemq; his auribus hausi.
Ibo equidẽ, neq; enim magni contemnere fas est
Iussa Iouis. mihi si campis occumbere Graiũm
Sorte datur, rapiat uiolento protinus ense
Hanc animã Aeacides, complexo corpore nati:
Sed liceat lachrymis prius exaturare dolorem.
Hæc fatus. subitò capsarũ ingentia pandit
Tegmina, dehĩc bis sex numero pulcherrima pe
Eligit ac totidẽ chænas, totidemq; tapeta, (pla
Et procul albentis totidem uelamina panni,
Tot tenues tunicas, auri bis quinq; talenta
Addidit æquata primùm cum pondere lance:
Tum geminos tripodas, fuluosq; ex ære lebetes
Quattuor, hinc paterã signis auroq; nitentem,
Clarũ opus, hãc Thraces peterẽt cũ Pergama
Legati dederant Priamo, mirabile donũ: (Troiæ
Nec tamen huic parcit genitor, modò corpora
Eximat, hæc animo pendet pia cura senili. (nati
Egreditur tandem, Troianiq; agmina uulgi
Vestibulo excludit dictis, atq; increpat ultro:
Ite Phryges mala sors hoĩm, pcul ite, quid æ-
Vrgetis? neq; enim tantis plãgoribus ædes (grũ
Exultant uestræ, Priamũ sed acerba gementem

Cernere

Cernere fortè iuuat, tantiq; incendia luctus.
Hectore ſublato facilis uictoria pendet
Iã Danais: utinamq; prius ſub tartara Ditis
Mittar et ad Stygios manes, quàm diruta cernã
Argolica mea regna manu, Troiamq; cadentem.
Sic ait, inſequitur ſceptro, Phrygia agmia circũ
Effugiũt, tũ rex Helenũq;, Agathona, Parimq;,
Pãmona, et Antiphonon, ac clarũ uoce Politẽ,
Deiphobũ, Hyppothoũ, et diuũ cõpellat Agauũ
Talibus: Ite citi natorũ peßima proles
Digna obitu, quos extinctos tãtùm Hectore ui-
Optarem: periere quidem fortißima bello (uo
Corpora, quæ genui infelix. ubi Meſtor, et ar-
Troilus acer equo? uel qua iacet Hector ha(mis
Sydereũ quondã numen mortalibus ille, (rena?
Dignior ætherea diuorum ab origine naſci.
Hos mihi Mars rapuit, ſoboles inuiſa remanſit
Quẽ cantus choreæq; iuuant, mentitaq; uerba,
Nec pudet agnorum turpes committere raptus.
Ite citi, currumq; mihi (quid ſtatis inertes?)
Conſtruite, hæc etiam ſuperaddite. dixit, at illi
Iußa patris celerant trepidi, currumq; nitentem
Expediunt, feretrumq; locant, pendentiaq; alto
Tum iuga deponunt buxo fabricata recenti,

Et

Et maculis uariata ſuis, firmataq; clauo:
Inde nouem cubitis protenta ligamina ſoluunt,
Temoni prius illa, iugo dehinc protinus aptant,
Et triplici firmant nexu. ſudantia mittunt
Tum ualidos operi hemiones ualidosq; labori
Sub iuga, quos olim Priamo donarat habendos
Myſia gens, huc è thalamis ea dona ferentes
Deſuper imponunt miſeri pro corpore fratris.
Parte alia regi currumq; rotasq; parabant,
Cui celeres iunguntur equi, præſepibus altis
Quos ille ingenti ſtudio mandarat alendos.
Interea Priamus ſenior q; Idæus eundi
Expẽdũt caſus animo, atq; iter omne reuoluũt,
Et uarias agitãt curas. cum proxima coniunx
Alipedes contra ſtetit acri fixa dolore,
Fulgentemq; auro pateram, dulciq; Lyæo
Vndantem dextra oſtentans, ſic uoce precatur:
Poſtq; ita mẽs ſuadet, nec te tua cõtinet uxor,
Hanc prius Idæo pateram libamina patri
Accipe, quẽ ſummo patriæ ueneremur honore,
Felices ora reditus, utiq; auſpice certo
Mittat auẽ cœlo, ſibi quam magis omnibus unã
Seruitio elegit celeri ſtridore uolantem.
Hac cõfiſus abi, Danaũ pete caſtra, nec ultrà

Demoror

Demoror aſt illam ſi Iuppiter abneget, ultro
Siſte precor, nec te tantis committe periclis.
Dixerat, at contrà ſic Laomedontius heros:
Fas tua dicta ſequi, cœloq; extollere palmas:
Sic tu ſumme parens diuũm miſerere precantis.
Hæc fatus, Tamienq; uocat, quæ iuſſa nitentem
Dat manib⁹ lymphã, peluimq; miniſtra tenebat:
Tum paterã capit, ac ſuperis libauit honorem
Suppliciter cœlum aſpiciens, ſic uoce precatur:
Summe parẽs ſacra Phrygiæ regnator in Ida,
Da facilẽ Priamo Aeaciden, reditusq; ſecũdos:
Quæq; tibi ante alias, qua non præſtantior ulla
Seruitia exercet, celeri per inane uolatu
Felicem concede aquilam, ſic omine certo
Caſtra inimica petam. tacuit, nec plura locutus.
Audijt omnipotens, cœlo Iouis ales aperto
Venanti ſimilis, uarios induta colores
Deſilit ad dextram, ſpacioſasq; explicat alas,
Haud aliter quàm ſi reſerari ingentia credas
Limina portarum. confeſtimq; omine uiſo
Lætitia exultant animi, rex ipſe iugales
Scandit, & excuſſo tenduntur lora flagello.
Porticus ingenti ſonitu tremefacta rotarum,
Et procul illiſi reboant teſtudinis arcus:

Nec

Nec minus ante trahit ſapiens auriga quadrigã.
At ſocerum generi lachrymis comitãtur euntẽ,
Mœſtaq; proſequitur natorum turba parentẽ,
Ac uelut extremæ ſubiturum incẽdia mortis.
Poſtq̃ urbem egreſſi cãpos tenuere patentes,
Dardaniæ repetunt Neptunia Pergama Troiæ.
Iſti ibant gemini, quos cũ deus æthere ſummo
Proſpiceret, Priami caſus miſeratus acerbos,
Mercurium Maia genitum compellat ab alto:
Vade comes Priamo, tibi nã magis oĩbus uni
Conuenit iſte labor: uariaq; ambage uiarum
Falle hoſtes, ne quis ſciat aut cognoſcere poſſit,
Quàm pri⁹ ad magni aſpectũ uenietis Achillis.
Audiſtin'? celeres iter arripe iamq; per auras.
Dixerat. ille patris magni parere parabat
Imperio, & primùm pedibus talaria nectit
Aurea, quæ ſublimem alis ſiue æquora ſupra,
Seu terram rapido pariter cũ flamine portant:
Tum uirgã capit, hac oculos deus excitat ipſe,
Hac dulces ſuadet ſomnos, & lumina claudit.
Iãq; uolãs Phrygiũ ſuper incidit Helleſpõtum
Effigie ſimilis iuueni, cui gratior ætas
Induit albentes tenera lanugine malas.
Interea expediũt curſus, tumuloq; propinquãt

P In-

Ingenti, sistuntq; inuento fonte iugales,
Atraq; nox fuscis terram complectitur alis,
Cum subitò Idæus uenientem cõminus audit
Mercuriũ, & tacita Priamo sic uoce locutus:
Audẽdũ est, uigeãt omnes in pectore sensus,
Nunc fati suprema dies: mihi uisa per umbras
Forma uiri, iam carpe fugã, uel supplice dextra
Oremus, fortè est aliquid pietatis in illo.
Vix ea fatus erat, Priamo color excidit omnis,
Obstupuit, steteruntq; comæ, collapsaq; mẽbra.
Ille tamen contrà graditur, dextramq; senilem
Arripit, & uerbis sic est affatus amicis:
Quô pater hos currus, quô te uia ducit euntẽ
Nocte sub umbrosa, dũ somno cũcta quiescũt?
Nec sæuas Danaũm mentes, hostiliaq; arma
Horrescis demens? quorum si uisus ab ullo
Ferre per obscurum noctis tot pondera rerum,
Quæ tibi mens? cum nec uires defendere cõtrà
Sufficiant, similesq; tibi comes exigat annos.
Ex me pone metum, pro te mea pectora ferro
Obijciam, summiq; loco uenerabere patris.
Sic fatus, contrà sic Laomedontius heros.
Vera quidem sunt hæc (fateor) charissime fili,
At nũc nosco deos, & opem conferre roganti

Cũ

Cum tu chare puer Priamo sic obuius adsis,
Credo equidẽ sanctos qui te genuere parentes,
Eximia tantum mirandus imagine formæ
Ac clara uirtute nites. Tum reddidit ille:
Haud aliter loqueris q̃ te decet optime regũ,
Tu modò fare precor, cui'nam seruãda ferũtur
Tutius externæ genti tot pondera rerum?
Siue metu potius miserandam linquitis urbem,
Postq̃ Hector magnæ cecidit spes inclyta Tro-
Ille quidem nulli bello cessurus Achiuũm. (iæ?
Tũ Priamꝰ, Quisnã hic, q tã bene tristia nati
Fata refert? agè fare precor, quo sãguine cretꝰ?
Dixerat. Ille tamen cõtrà, Pater optime nosco,
Nosco animũ, iam scire aliqd super Hectore tẽ-
Vidimus hũc, cũ pugnaci uiolẽtus in hasta (tas.
Hostilem inuasit classem, quot funera passim
Edidit, Argolico manabat sanguine ferrum.
Mirati astantes, neq; enim tela obuia duci
Atridæ infensus regi concessit Achilles.
Armiger huic ego sum, puppiq; inuectus eadẽ,
Myrmidonũ patria est, genitore Polyctore na-
Qui nũc diues opũ similes tibi computat an (tꝰ,
Sex etiam uiuunt fratres tellure paterna, (nos:
At mihi Myrmidonũ comitari ad Pergama classẽ

P 2 Sorte

Sorte datum. sed nūc paulū per apta uagamur
Digreſsi ratibus: cum craſtina fulſerit hora,
Nuncio pugnaturā aciem, circumq; uidebis
Ilion ingentes agitari in prælia turmas:
Gens bello ſatis abſtinuit. nec plura locutus.
Tum ſenior: Si te famulū dignatur Achilles,
Vera refer. iacet ante rates meᵘ Hector? an illū
In partes ſecuit uarias, canibusq; trahendum
Tradidit hoſtis atrox? Priamo ſic reddidit ille:
Diue ſenex, neq; adhuc canib. roſtrisq; trahēdū
Tradidit, ante rates media iacet Hector in aula
Pulcher adhuc, nullo uiolatus corpora tabo,
Quanq; abijt bis ſexta dies, nec uermibus ullis
Læditur, exangues ſolitis depaſcier artus.
Ille autem quotiens undis aurora reſurgit,
Raptat atrox circum defuncti corpus amici:
Integer ipſe tamen, nec parte offenditur ulla.
Multi etiam exanimum telis petiere iacentem,
Reſtat adhuc nato roſeum decus. omnibus idem
Vulneribus color eſt, ac nullo tetra cruore
Membra nitent, mirū credas. ſed ſcilicet altos
Hæc tāgit pia cura deos, quibᵘ Hector ad auras
Dona tulit, totiesq; ſacros libauit honores.
His ſenior paulum gauiſo pectore fatur:

Eſt

Eſt aliquid ſuperis igitur libare, nec illos
Immemores reor accepti dum fata ſinebant,
Semper honore pio coluit ſacra numina diuūm
Infelix Hector, nunc illi corpora ſeruant
Nate tua accepti memores. quid demoror ultrà?
Iāq; agè, carpe uiā, & miſerū comitare parentē
Fidus ad Aeaciden ſuperis felicibus oro,
Hæc etiam meriti precium cape pocula. dixit.
Sic fatur contrà interpres hominūq; deūmq;:
Quanq; æuū iuuenile mihi, tibi grādior ætas
Iam matura annis, nunq; hoc ſuadebis, Achille
Vt meriti precium ignaro data pocula ſumam.
Illum equidē timeo, qui ſi modo ſenſerit, inſons
Supplicio affligar, ſubreptaq; pocula dicet.
Nil poſco: clarū uſq; etiā comitabor ad Argos,
Siue pedes, uel ſi celeri placet ire carina:
Me duce tutus eris, nec quiſq; offendet euntem.
Sic fatus, curru tum protinus inſilit alto,
Et uiolentus equis iter omne afflauit anhelis
Lora tenens, & iam turres foſſasq; ſubibant.
Fortè ibi cuſtodes portarum limine clauſo
Inuigilāt dapibus, quos hic dulcedine ſomni
Lenijt, & docta medicauit lumina uirga:
Tum furtim reſerat uectes, & limina pandit.

Ingreditur Priamus, precioſaq; munera portat
Idæus ſenior. ſed iam tentoria Achillis
Contigerant, ſecta quæ montibus abiete regi
Myrmidones fecere ſuo, trabibusq; coactis
Conſtituere aulam in medio ſed culmina fœno
Tecta patent, ingens claudit ſera lignea portã:
Vix illam poterant foribus tres addere Graiũm
Viribus enixi, uix illam euellere contrà,
Quã ſolus præſtanti animo librabat Achilles
Poſtq̃ introgreſſi, curru deus exilit alto
Humanam exutus faciem, capitisq; decorum
Effulſit iubar, & Priamo ſic talibus infit:
Sum Deus, et nihil eſt in me mortale futurũ,
Sum Iouis interpres, nũc æthere miſſus ab alto
Dux tibi ad Aeacidẽ, ſed ne me indignus Achil
Aſpiciat, neq; enim fas eſt ita numina diuũ (les
Oſtendi ſeſe, cœlo ueſtigia uertam.
Tu tamẽ ingredere, et genua amplexat⁹ Achil
Per Thetidẽ patremq; ſuũ natũq; precator. (lis
Credo eqdẽ, ſi qua eſt pictas, miſerabitur hoſtis.
Sic fatus, uento ſimilis ſe tollit in auras.
Deſilijt curru ſenior, traditq; tenendos
Idæo alipedes, ſed Achillem tramite recto
Rex adijt, nulli uiſus nec cognitus ulli,

Cœnantẽ

Cœnantẽ offendit menſa, neq; cui omnis edẽdi
Finis adhuc: circũq; epulas & uina parabat
Heros Automedon, ac clarum robur in armis
Alcim⁹. hic genua amplectẽs tremebũd⁹ Achil
Oſcula dat manib⁹, toties quas cæde uirorũ (lis,
Polluit, & miſero natorum ſanguine tinxit.
Obſtupuit uiſu Aeacides, mirantur et omnes
Alter in alterius iactantes lumina uultum.
Nec ſcc⁹ ille oculos hominũ ſibi cõtrahit, ac ſe
Mirandum oſtentat populis, qui crimine cædis
Damnatus petit externos patriamq; relinquit,
Quẽ Priam⁹ tãdẽ lachrymis ac uoce precatur:
Heu ubi nũc Peleus? reminiſcere patris Achil
Fortè illũ ſimilis patientẽ extrema ſenectæ (le:
Vicini populant hoſtes, nec regna tueri
Poſſe datur, tantum ſenio confractus & annis,
Nec cui rem committat habet, te ſoſpite nato
Lætatur tamen, atq; animo ſpem concipit ille,
Et nati fingit reditus noctesq; dieſq;.
Aſt mihi cui nimiũ infelix fortuna minata eſt,
Quinquaginta aderat natorum clara propago
Quorũ alios aliæ peperant, ſed fœmina tantum
Vna decemq; nouem: quorum ualidiſſima bello
Pectora, uidi equidẽ manib⁹ ſuccurrere Graiũ.

Heu dolor, heu tãtũ ſpes una remãſerat Hector
Hũc etiã rapuit tua uis merita arma gerẽtem
Pro patria. quid agã? ſed nũc mea uota precesq;
Exaudi, ſubeat chari genitoris imago,
Et uenerare deos. exangues eximе uinclis
Hectoreos artus, tumulandos redde parenti.
Accipe & hæc meriti preciũ quæ munera por-. (to
Heu nimiũ infelix. qs enĩ infelicior alter?
Hoſtiles en tãgo manus, quas ſanguine tinxit
Hectoreo, ſupplex hoſtis licet ora tueri.
Sic fatus. patriæ ſubijt pietatis imago,
Inq; pios pariter gemitus prorupit Achilles
Patrocli memor, atq; interdum Pelea flebat.
Ille etiam amiſſi lachrymatur funera nati
Affuſus genibus, tectis lamenta reſultant.
Depoſito tandem gemitu miſeratus Achilles
Et canum caput, & canam ſub pectore barbam,
Surgit, & ante pedes ægro mœrore iacentem
Alleuat à terra Priamum, dehinc talia fatur:
Infelix totiens caſus expertus acerbos,
Fare agẽ nũc, qua mẽte ſenex, quo pectore ſolꝰ
Caſtra inimica petis? potuiſti ferre tyranni
Aſpectum, qui tot natorum tradidit orco
Illuſtres animas? equidem tua ferrea credam

Pe-

Pectora, nunc unà paulum hic aſsiſte, quieſcãt
Hæ lachrymæ, pater infelix, quid fundis inanes
Cõqueſtus? ſic Dijs placitum: triſtiſsima fato
Hæc data ſors homini, ut miſeris in luctibꝰ æuũ
Exigat, at nullos ſuperi nouere dolores.
Binaq; præterea Iouis eſſe in limine dicunt
Vaſa, quibus ſortem deus ipſe emittit utrãq;.
Ille miſer, cui ſors fati contingit amara:
Heu quantos etiam gemitus, quàm dura uidebit
Exitia, atq; omnem mixtam mœroribus atris
Vitã aget, hũc homines odio ſuperiq; ſequẽtur.
At genitor Peleus primis donatus ab annis
Munere felici diuũm, ſub ſceptra tenebat
Myrmidones, quo non opibus ſublimior alter:
Et iuncta eſt homini coniux dea, iamq; beatus
Tu pater unus eras, tamẽ inuida fata, malorum
Adiecere aliquid, non illi optata propago
Natorum conceſſa deis, niſi ſolus Achilles,
Et cui uita breuis, nam me procul urbe paterna
Bellantem tua Troia tenet ferroq; ruentem.
Quondã etiã felix tua ſors fuit, & tibi tantum
Imperiũ, quantũ pandit ſacra Lesbos, & ingens
Nũc Phrygiam ſupra circunſonat Helleſpõtꝰ.
Adde etiam natos, chariſsima pignora patrum,

P 5 Omni-

Omnibus his admixta mali pars maxima, cædē
Et fera bella uides circū sacra Pergama Troiæ.
Siste igitur, neq; enī plorādo extincta resurgūt
Corpora, nō ita fata sinunt: iā cōprime luctus.
Sæpe nocet nimiū lachrymis explere dolorem.
Dixerat, at diuūm sic ille simillimus heros:
Ipse licet sedeam media prostratus in aula,
Hector adhuc merito iaceat sine honore sepul-
Heu dolor, heu pietas: preciū cape, et exi (chri?
Redde patri: tibi sic felicia fata secun (me uīclis,
In patriā redit⁹, tecūq; hæc munera portes. (dēt
Seruasti hanc animam nobis & uescimur aura
Aetherea. tum sic contrà respondet Achilles:
Desine, quid toties hortaris soluere natum?
Hoc etiā Thetis admonuit, patre nata sub undis
Oceano, mihi magna parēs, Ioue missa tonante
Iampridem, diuūm iussis parēre necesse est.
Te quoq; nescio quis deus huc comitatur eūtē:
Quandoquidem iuuenile etiam si robur inesset,
Nec quisq̄ auderet, nec se committeret hosti
Ingrediens furtim reserato cardine nostras
Decepto custode fores. quid nostra querelis
Pectora sollicitas? ad Troiam hinc tutus abibis,
Infelix referes exangues Hectoris artus:

Nam

Nā uereor mandata Iouis. nec plura locutus.
Territus his senior dictis, ac paruit ultrò.
Ille autem egreditur frendentis more leonis,
Heros Automedō simul, et comes Alcim⁹ ibāt,
Quos sibi delegit socios post tristia chari
Fata Menœtiadæ, & primo uenerātus honore:
Exonerant currum, atq; ingētia munera portāt.
Hic geminas tantū uestes, tunicamq; relinquunt
Arte laboratam, quarum uelamine nati
Mēbra tegāt, referat qui tristes Hectoris artus.
Ipsimul Idæus senior, tum clarus Achilles
Exanimū corpus, tergendaq; uulnera lymphis
Tradidit, atq; olei crasso spargenda liquore,
Aspectu procul à Priami, ne fortè recentes
Irrumpant gemitus, ac ferrum iratus Achilles
In iugulum senis absumat. Iam lauta nitebant
Mēbra, leuāt curru, et stratis collapsa reponūt,
Tum uarios super ornatus. hic tristis Achilles
Patrocli memor ingemuit, cui talia fatur:
Si quid apud manes indignum percutit aures,
Parce precor, corp⁹ cōcessum exangue parenti
Munera digna dedit, quorum tibi debita ponam
Dijs superis. fatus repetit tentoria Achilles,
Atq; è conspectu regali sede locatus

Quam manus artificis uaria confecerat arte.
Constitit, ac regem uerbis affatur amicis:
Soluimus exangues nati pater Hectoris arᵇ,
Infelix iacet en curru sublimis in alto:
Cum tamen effulget roseis aurora quadrigis,
Cernere fas illum, et patriam referetis ad urbẽ.
Nũc mensis adsiste, modumq; impone dolori.
Aureo sex natas arcu cecidisse Dianæ,
Ac totidem Phœbi iuuenilia corpora telo
Infelix uidit Niobe, cum se illa per omnes
Ostentat populos, nec demens cedit honori
Insignis Latona tuo, quia munere felix
Natorum, sed te genitam Titanida Ceo
Arguit enixam geminos: qui numina facti
Tam facilè exitio potuerunt tradere plures.
Nona dies illos funesta morte iacentes
Vidit adhuc, neq; enim tumulari Iuppiter ipse
Passus, et in lapidẽ populũ conuerterat omnem.
Luce tamen decima miserantia numina diuũm
Mandauere solo. Niobe tot funera uidit,
Et potuit tandẽ lachrymis saturata dolorem
Indulsisse epulis. Sypili nunc monte sub alto
In lapidem uersa aspicitur, similisq; gementi
Supplicia expendit superis, ubi numina mille

Nympharũ

Nympharũ sua tecta colunt, Acheloia circum
Littore, ubi totiens iuuat indulgere choreis.
Quare agè diue senex epulis accũbe, quid ægrũ
Sollicitas animum lachrymis? tunc flere licebit,
Debita tunc solues nato, cum tristis ad urbem
Exanimum referes corpus. sic fatus Achilles
Albentem mactat pecudẽ, mora nulla, ministri
Tergora diripiunt costis, & uiscera nudant,
In partesq; secant uarias, uerubusq; trementes
Protinus infigunt artus, cereremq; canistris
Expedit Automedon, dapibusq; ante ora paratis
Discumbunt, ferro carnes partitur Achilles.
Postq̃ exempta sitis, & amor cõpressus edendi,
Laomedontiades magnum admiratur Achillem,
Quãtũ dijs similis, q̃ pulchro corpore præstet.
Nec minᵍ Aeacides cõtrà os, oculosq; loquẽtis
Iamdudum, et toto lustrabat lumine corpus.
Cũ tamen amborum cernẽdi expleta uoluptas,
Laomedonte satus senior compellat Achillem:
Dijs genite Aeacide, quoniã post tristia nati
Funera, somnᵒ adhuc nunq̃ mea lumina clausit,
Tot gemitus aderant, curarumq; anxia moles,
Stratus humi toties, facilẽ cõcede soporẽ (primũ
Nũc precor, hei nimiũ infelix pater, heu mihi,

Nūc dulces epulas, et Bacchi ſumpſimꝰ hauſtꝰ.
Dixerat, accelerāt famuli, lumenq; ferentes
Extruxere thoros, ornantq; tapetibus altis
Regifico luxu uarios intexta colores
Tegmina, et imponunt precioſas murice ueſtes.
Olli ſubridens pedibus celer inquit Achilles:
Vade ſenex, feſſos dulcis ſopor irriget artus,
Nec magis hic ſtandū eſt, ſoliti nā ſæpe uenire
Huc Danai, noſtris et quid de rebus agendum
Conſulti redeunt, quorū ſi uiſus ab ullo,
Quæ tibi mēs ſciat hoc populorū ductor Atri-
Nec tibi cōcedet referēdos Hectoris artꝰ. (des,
At nūc fare precor, quot nati buſta diebus,
Et meritos etiam tumuli celebrabis honores,
Vt totidem bello abſtineam ſub pace ſequeſtra.
Olli tum contra ſic Laomedontius heros:
Cædua ſylua mihi procul eſt in mōtibꝰ altis,
Vnde trabes, & ligna ferant: tū Dardana pubes
Hoſtiles timet inſidias, nam Pergama circum
Excubiæ inuigilant Danaūm, furtimq; latentes
Hīc atq; hinc errant, & tota claudimur urbe.
Si placet ut dignos nato impendamus honores,
Flere nouem concede dies, aurasq; querelis,
Aetheraq;, & miſeris implere ululatibus urbē.
At

At decima rogus hunc capiet, dapibusq; paratis
Conueniet populus, cineres atq; Hectoris artꝰ
Vndecima tumulo imponam: tum luce ſequenti,
Si placet, armatæ redeant in prælia turmæ.
Dixerat, huic cōtrà pedibꝰ celer inqt Achilles:
Ne dubita, cōcede libēs. ſub pace ſequeſtra
Tutus eris: ſic tāgo manū, ſic fœdere certo
Hinc abeunt gemini, & dulci collapſa ſopore
Mēbra leuāt, curasq; animo ſub nocte uolutant.
Nec minus Aeacides ſomnū penetralibus imis
Carpit in amplexu charæ Bryſeidis, & iam
Cuncta ſilent, ſuperūq; genꝰ ſopor altꝰ habe-
Inſomnis tantū interpres hominūq; deūq; (bat.
Noctem agit, & uario curarum fluctuat æſtu,
Vt Priamum tutè caſtris emittat Achiuūm.
Huic furtim ſupra caput adſtitit, atq; ita fatur:
Surge agè. qd magis hic inimica ī gēte moraris,
Cum datur ad patriā reditus? natumq; reportas
Exanimem, pro quo tot munera cepit Achilles?
Scilicet expectas. ſciat hoc Agamēnō Atrides,
Captiuūq; trahat? miſer hinc fuge, et arripe cur
Ter tantū pro te ſoluent tua pignora nati. (ſum.
Sic fatus. timuit ſenior, ſomnoq; iacentem
Excitat Idæum. Deus ipſe annectit habenas,
Et

Et curru ſubiungit equos, tacitusq; per hoſtes
Tranſilit, & fruſtra excubias cuſtodia ſeruat.
Et iam contigerant ſinuoſo uertice Xanthum,
Quē pater omnipotēs propria de ſtirpe crearat:
Hic genitus Maia cœlo ſe tollit in auras.
Aurora interea roſeis inuecta quadrigis
Extulerat lucem, totoq; effulſerat orbe,
Hectora lamentis referunt miſeroq; ululatu,
Iliacos & iam muros, portasq; ſubibant,
Nec tamen auditum quicquam, mirabile dictu,
Sola prior Veneri ſimilis Caſſandra futuros
Proſpiciens caſus Troiæ, de mœnibus altis
Agnouit longē Priamum, curruq; iacentes
Hectoris exanimes artus, tum uicta dolore
Ingentes rumpit gemitus, urbemq; querelis
Excitat: Aſpicite en qualis referatur ab hoſte,
Heu mihi quàm diſpar, quantum mutatus ab illo
Hectore, quē toties redeuntē ad Pergama bello
Vidimus eximiū patriæ decus. heu mihi quantū
Mœſtitiæ, & quantū linquit tibi Troia doloris.
His dictis concuſſi animi, miſeroq; tumultu
Concurrunt portis: hic uxor, & anxia mater
Innixæ curru, natum hæc gemit, illa maritum,
Amplexæ caput exanimum. ſtat flebile uulgus

Hinc

Hinc atq; hinc, & ſi flendi conceſſa poteſtas,
Credo equidē medio portarum in limine luctus
Solis ad occaſum duraſſent ſolis ab ortu:
Sed uetuit Priamus, curruq; erectus in alto
Talibus alloquitur populum: Sinite ire iugales
O Phrygij, ſpaciumq; uiæ concedite ad alta
Atria, tunc liceat lachrymis explere dolorem.
Seceſſere omnes, & in alta palatia uentum eſt,
Stratus ubi exanimis feretro cōponitur Hector.
Cantores circum miſeri lugubria fundunt
Carmina, et ingeminant funeſta uoce querelas
Hinc atq; hīc mœſtæ Iliades matresq;, nurusq;:
Quas inter caput infelix complexa mariti
Andromache tales effundit pectore queſtus:
Hector ubi es? cui me uiduā ſub flore iuuētæ
Linquis, et imbellē cōmunia pignora natum?
Quē peperi infelix, cui uita breuiſſima: nā mox
Diruta Troia cadet, cum tu ſpes inclyta gentis
Dardaniæ cadis ante annos chariſſime coniūx.
Tu patriæ tutamen eras, te coniuge rapto
Ibimus Argolicis ſeruitum matribus. at tu
Captiuam quocunq; tuam comitabere matrem
Infelix puer, & mecum ſeruire licebit,
Multaq; ſub domino patiere indigna ſuperbo.

Vel

Vel te aliquis, qui forte patrẽ cecidisse sub hasta
Viderit Hectorea, fratrem ue, aut pignora nati,
Protinus arreptum turri demittet ab alta
Præcipitem, pœnasq; tuo de sanguine sumet.
Credo etenĩ innumeros leto dedit inclytus He
Tã bello uiolentꝰ erat: nunc oĩs ademptũ (ctor,
Te tua Troia gemit, nũc plãgor percutit aures.
Maternos ne audis gemitus, lamentaq; patris?
Sed lugẽda mihi tua mors magis. heu mihi cur te
Nõ licuit thalamis morientẽ extendere dextrã,
Ac saltem mandare aliquid, quo sedula curas
Lenirem memor ipsa tui, noctesq; diesq;?
Tum magis atq; magis tectis lamenta resultant.
Parte alia ingentes renouat mœstissima luctus
Mater, & afflicto tandem sic pectore fatur:
Nate mihi ãte alios, charissima pignora nate,
Maternumq; decus, tibi nũc pia numina diuũm
Ullæsos seruãt artus, & corpora tabo.
His quoq; gratus eras. miserã me, talis ab hoste
Nate redis, mihi tot rapuit uiolentus Achilles.
Sed Samõ, aut Lemnõ, ambos trãsmisit ad Him-
Vendendosq; dedit: te tãtũ perfidus hostis (brũ,
Raptat atrox circum defuncti corpus amici.
Nec fuit exanimasse satis, sæuire decebat

Scilicet

Scilicet ulterius. num raptæ lumina uitæ
Restituit Patrocle tibi? quid conqueror ultra
Infelix nullo uiolatus corpora tabo?
Nate iaces, illi similis, quem magnus Apollo
Intendens arcum telo transfixit acuto.
Dixerat. ingeminant luctus. Tũ tertia surgit
Tyndaris, & mœstum lachrymis solata dolorẽ
Sic ait, O utinam mihi sĩ licuisset obire
Quàm prius hũc ego te nec digna morte perem
Aspicerẽ clara cõsanguinitate propinquũ, (ptũ
Si Paris est cõiunx frater tuus. heu mihi quid iã,
Quid primũ deserta querar? iã lustra trahuntur
Quattuor his nobis, patriãq; & regna reliqui,
Iratus nunquam ipse mihi, contra aspera patris
Iurgia, me dominam solitus defendere contra,
Illorumq; humili cohibebas uoce furorem:
Omnibus inuisa infelix, me solus amabas,
Spes mea solus eras. quid agã? q̃ maximus urget
Corda dolor. sic fata. sonat concussa querelis
Et uario mugit populorum regia luctu.
Tum Priamꝰ tali populum sic uoce precatur:
Ite Phryges, uarias nec formidetis Achiuũm
Insidias, pacem dextra firmauit Achilles,
Sex totidẽq; dies, ingentem euertite syluam,

Sublimẽq;

Sublimemq; pyram nato ſtatuamus, at illi
Talibus accelerant diſtis, curruq; iugales
Et plauſtris iunxere boues. mora nulla, parati
Conueniunt omnes in eodem limine portæ.
Itur in antiquam ſyluam, ſonat icta bipennis.
Ligna nouẽ referunt plauſtris congeſta diebus.
Tũ pyra conſtruitur decima, cõponitur Hector
Deſuper exanimis, gemitu miſeroq; tumultu
Subijciunt flammas, abeunt, ac luce ſequenti
Conueniunt, nigroq; ignes extinguere uino
Dardanidæ certant, lachrymis albentia fratres
Oſſa legunt, urnaq; ſolo clauduntur in aurea,
Purpureoq; tegunt molli uelamine circùm.
Tum ſuper imponunt ingentia ſaxa ſepulchro,
Et uigil Hectoreos cineres cuſtodia ſeruat,
Ne quicquam auderent Danai, ſeu fortè recẽti
Effoderent tumulo funus rurſusq; reportent.
Tũ Priamus populum iubet in ſua tecta uocari,
Et ſtatuit de more dapes. hæc funera magni
Hectoris, hos illi genitor celebrauit honores.

ILIADOS HOMERICAE
FINIS.

AD LECTOREM
Tetraſtichon.

Qui legis, emenda: liuor diſcede, reuerſus
In Latium duce me magnus Homerus erat:
Romaq; certaſſet tecum, uel Smyrna, uel Argos,
Vertere ſi totum Parca tuliſſet opus.

BASILEAE, MENSE
MARTIO, ANNO
M. D. XLI.

R
IId 238